

DE ORDINARIUS CHORI VAN DE COLLEGIALE
SINT-SERVAASKERK TE MAASTRICHT

MAASLANDSE MONOGRAFIEËN

onder redactie van

Prof. Dr. A.M. van der Woude (voorzitter), Dr. Remigius Dieteren O.F.M.,
Dr. M. van der Eycken, Prof. Dr. A.Fl. Gehlen, Drs. L. Smets, Dr. P.J.H. Ubachs,
Prof. Dr. R. van Uytven, Drs. S. Vandevelde

Raad van advies

Mr. B.J.M. baron van Voorst tot Voorst (Maastricht), Dr. H. Vandermeulen (Hasselt)
Prof. Dr. H.F.J.M. van den Eerenbeemt (Tilburg)
Prof. Dr. E. Hélin (Luik)
Prof. Dr. W. Janssen (Bonn)
Prof. Dr. H. 'de Schepper (Nijmegen)
Prof. Dr. M.G. Spiertz (Nijmegen)
Prof. Dr. H. van der Wee (Leuven)

De in deze serie verschenen delen zijn vermeld op pag. 276

De Stichting "Maaslandse Monografieën" werd in 1964 in het leven geroepen door het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg en het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap en staat onder bestuur van:
Ir. D.J. van Waes (voorzitter), Prof. Dr. J.C.G.M. Jansen (secretaris),
Drs. J.J.C. Huyben (penningmeester), Mr. H.J.J.M. van der Bruggen,
A.F. Henrar, Drs. T.P.M. Huijs, Dr. G.C.P. Linssen

DE ORDINARIUS CHORI VAN DE COLLEGIALE SINT-SERVAASKERK TE MAASTRICHT

volgens een handschrift uit het vierde
kwart van de dertiende eeuw

uitgegeven door Drs. J.M.B. Tagage
met een voorwoord van
Prof. Dr. H.A.J. Wegman

1993

EISMA B.V., LEEUWARDEN / MECHELEN

© 1993 Uitgeverij Eisma B.V., Postbus 340, 8901 BC Leeuwarden

Uit deze uitgave mag niets worden gereproduceerd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Ordinarius

De Ordinarius Chori van de collegiale Sint-Servaaskerk te Maastricht : volgens een handschrift uit het vierde kwart van de dertiende eeuw / uitg. door J.M.B. Tagage ; met een voorw. van Prof. Dr. H.A.J. Wegman.

- Leeuwarden [etc.] : Eisma

- (Maaslandse monografieën ; 54)

Met index.

ISBN 90-74252-18-4 geb.

NUGI 641

Trefw.: liturgie ; Maastricht ; handschriften.

Maaslandse Monografieën nr. 54

Dit boek is totstandgekomen met steun van het Anjerfonds.

Lay-out: Stichting Maaslandse Monografieën

Drukwerk: B.V. De Handelsdrukkerij van 1874, Leeuwarden

Bindwerk: Binderij Callenbach B.V., Nijkerk

Inhoudsopgave

Inleiding	VII
Voorwoord van Prof. Dr. H.A.J. Wegman	VIII
De bron	XXX
Verklaring van de abbreviaturen	XXXII
Verklaring van de tekens	XXXII
Verklaring van de siglen	XXXII
 Hoofdstuk I Beschrijving van het handschrift	1
1. Opbouw en afschrijving	1
2. Schrift en verluchting	1
3. Datering	3
4. Toevoegingen	4
Hoofdstuk II Tekst	8
Hoofdstuk III Titels	172
Hoofdstuk IV Tijdeigen	181
Hoofdstuk V Selectie uit de Kersttijd	184
Hoofdstuk VI Selectie uit de vastentijd	188
Hoofdstuk VII Selectie uit de paastijd	191
Hoofdstuk VIII Feesteigen	194
Hoofdstuk IX Heiligenfeesten afkomstig uit de stad Maastricht en het bisdom Luik	196
Hoofdstuk X Liturgische rangorde der feesten	200
Hoofdstuk XI Lezingen in de metten	203
Hoofdstuk XII Processies	207
 Indices	222
 Index ecclesiarum, altarium, locorum, librorum	222
Index celebrationum et caerimonarium, tam de tempore quam de sanctis	223
Index initiorum:	231
Alleluia in missa et in officio	231
Antiphonae in officio	232
Cantica in missa et in officio	247
Capitula in officio	247
Collectae in missa, in officio et in variis ritibus	249
Communions cantus in missa	251
Epistolae in missa	252

Evangelia in missa et in officio	253
Gradualia in missa	255
Hymni in officio et in processionibus	256
Introitus antiphonae in missa	257
Invitatoria in officio noctis	258
Lectiones scripturae in missa et in officio noctis	260
Lectiones patrum in officio noctis	261
Offertorii cantus in missa	261
Praefationes in missa	262
Psalmi in officio	263
Responsoria brevia in officio	265
Responsoria proluxa in officio et in processionibus ..	266
Sequentiae in missa	272
Tractus in missa	272
Versiculi sacerdotales in officio	273
Versus et versiculi in officio	273

Inleiding

In 1984 publiceerde Drs. J.M.B. Tagage in de reeks Maaslandse Monografieën De Ordinarius van de collegiale Onze Lieve Vrouwekerk te Maastricht. Tijdens de voorbereidingen voor deze uitgave werd hij al geattendeerd op het bestaan van een manuscript dat ongeveer een eeuw ouder was en de Ordinarius Chori van de collegiale Sint-Servaaskerk te Maastricht bevatte. Overtuigd van het grote historische belang van dit handschrift voor de geschiedenis van de liturgie in het Maasdal vatte Drs. Tagage ook de uitgave van dit manuscript aan. Ongelukkigerwijze werd hij op het moment dat de voorbereidingen voor dit boek vrijwel waren voltooid door een plotselinge ziekte getroffen. Enkele weken later overleed hij.

De broer van de bewerker, pastoor L.M. Tagage te Maastricht, deed een beroep op de redactie van Maaslandse Monografieën het nagenoeg voltooide werk af te ronden en uit te geven. Prof. Dr. R. van Uytven, lid van de redactie van Maaslandse Monografieën, stelde vast dat slechts kleine aanvullingen en verbeteringen nodig waren. Hij stelde een uitgaveplan op. Het hield onder meer in dat een inleidend voorwoord diende te worden geschreven. Prof. Dr. H.A.J. Wegman bleek bereid het te verzorgen. Voorts moest het typoscript op tekstverwerker worden gezet. Die taak namen de dames M.C. Mommers-Bakker, E.M. Muyres-Schilder en I.J.L. Frints op zich. Zij verzorgden ook de editing en de lay-out onder begeleiding van J. Roberti, adviseur van Uitgeverij Eisma. Drs. P.T.R. Mestrom corrigeerde de Latijnse delen van het typewerk. Samen met Mr. Th.J. van Rens en Prof. Dr. J.C.G.M. Jansen loste hij de vraagpunten op die de auteur nog aan de hand van het veertiende-eeuwse handschrift had willen controleren. M.I.M.A. Wijnen maakte enige foto's van delen van het handschrift ter verlichting van dit boek.

Bestuur en redactie van Maaslandse Monografieën zeggen allen die zich inzetten om deze produktie tot een goed einde te brengen bijzonder hartelijk dank.

Het bestuur

Voorwoord

Het handschrift, dat in dit boek gedeeltelijk wordt uitgegeven en waarvan de uitgever, wijlen Drs. J.M.B. Tagage, een beschrijving en verantwoording geeft in zijn hoofdstukken, getiteld De bron en Beschrijving van het handschrift, verdient een bredere toelichting. “De Ordinarius Chori van de collegiale Sint-Servaaskerk te Maastricht” maakt namelijk deel uit van een genre boeken, waarvan in bibliotheken menig exemplaar is te vinden.¹ Door de liturgiehistorici wordt op het grote belang van deze boeken gewezen.² Het blijkt dat de in die boeken beschreven liturgische riten dienen te worden uitgevoerd door de geestelijken (monniken en kapittelheren); van één of andere vorm van deelname van de gelovigen lezen we echter weinig.³ De “libri ordinarii” zijn interessant, voor zover daarin de liturgie van de clerus, die zich voltrekt in het Latijn en in daarvoor bestemde klooster- of kapittelkerken, nauwkeurig wordt beschreven. Deze liturgie wordt in de kerkelijke geschriften aangeduid als “cultus publicus”, als “liturgie van de Kerk”, waarin echter het “publiek” ontbreekt. Misschien werden, mede als gevolg hiervan, naast de kapittelker-

¹ Een lijst van Libri Ordinarii wordt gegeven door A. Hänggi, *Der Rheinauer Liber Ordinarius* (Spicilegium Friburgense 1), Fribourg 1957, XIII. Een aanvulling (en verdere verwijzing) biedt A. Kurzeja, *Der älteste Liber Ordinarius der Trierer Domkirche* (Lw.Q.uF.52), Münster 1970, p. 5. In dit verband dienen ook te worden vermeld J.M.B. Tagage, *De Ordinarius van de collegiale Onze Lieve Vrouwekerk te Maastricht* (Maaslandse Monografieën 39), Assen 1984 (met een voorwoord van Prof. Dr W. Jappe Alberts, waarvan ik met name noot 5 vermeld); P.F. Lefèvre, *L'ordinaire de la Collégiale, autrefois cathédrale de Tongres, d'après un ms. du XVe siècle*, 2 vols., Louvain 1967-1968 (Spicilegium sacrum Lovaniense 35-35); P.F. Lefèvre, *Les Ordinaires des Collégiales S.Pierre à Louvain et SS.Pierre et Paul à Anderlecht d'après des mss. du XIVe siècle*, Louvain 1960 (Bibl. de la Rev. d'Histoire Eccl. 36); P. de Corswarem, *De liturgische boeken der collegiale O.L. Vrouwe Kerk van Tongeren vóór het Concilie van Trente*, Gent 1923 (Kon. VI. Academie van Taal- en Letterkunde 1). Ik dank Drs Ch. Caspers (Katholieke Theologische Universiteit Utrecht) voor zijn kritische opmerkingen en voor zijn bibliografische aanvullingen.

² S. van Dijk spreekt van “onschatbare waarde”: Liturgisch Woordenboek, kol. 2061 (s.v. Ordinale). Zie ook Hänggi XIII.

³ Kurzeja 274 is daarom te snel met zijn opmerking, dat het volk zich op Palmzondag bij de palmprocessie van de clerus heeft aangesloten: de gelovigen worden niet vermeld. Ook mag worden betwijfeld wat Hänggi schrijft (XIII): “Der Ordinarius vermittelt eine verständnisvollere Schau des Gottesdienstes als Missale und Brevier”. Het ligt er namelijk maar aan vanuit welk blikveld men de gegevens leest. Bezien vanuit het volk, bevatten de “libri ordinarii” weinig relevante gegevens.

ken parochiekerken gesticht, waarin aan de gelovigen meer gerichte aandacht kon worden besteed. Maar zelfs in die "volkskerken" is geen "liturgie van het volk" tot ontwikkeling gekomen. Weliswaar bestaan er, zeker sinds het midden van de vijftiende eeuw,⁴ maar ook al eerder, meerdere gebedsboeken met heilige spreuken, korte gebeden, lezingen en mystieke teksten, en worden deze door de ontwikkeling van de boekdruk in ruime mate verspreid, dit betekent niet dat de liturgie door de kerkelijke overheid voor de gelovigen toegankelijk werd gemaakt. Deze liturgie behoorde tot het niet veranderbare traditiegoed, dat de eeuwen en de maatschappelijke en kerkelijke veranderingen heeft getrotseerd. Er is daardoor een groot verschil gegroeid tussen het vrome gebed van gelovige individuen en de kerkelijke eredienst, die door de clerus wordt verzorgd.

In dit voorwoord beschrijf ik de context van de "libri ordinarii" om zo de aard van deze boeken op het spoor te komen. Voor wat betreft de concrete gegevens, die in deze Ordinarius zijn te vinden, wordt verwezen naar het commentaar, dat Drs. Tagage op de uitgave van het manuscript heeft geschreven.

De door mij en de uitgever van het handschrift gebruikte titel "Ordinarius Chori" is niet de enige, die voor dit middeleeuwse boek wordt gebruikt. Van Dijk somt een twintigtal verschillende titels op die door elkaar zijn gebruikt, terwijl de inhoud van het boek min of meer dezelfde was.⁵ De inhoud bepaalt het boek dus meer dan de titel. Vanaf de twaalfde eeuw is het hier bedoelde genre bekend, maar de voorlopers ervan gaan verder terug in de geschiedenis: het zijn de zogenaamde Ordines Romani, die tot de "Ordinarii" hebben geleid, regieboekjes, waarin de aanwijzingen voor de uitvoering van de eredienst werden beschreven (later rubrieken genoemd). Eén van de meest bekende en gezaghebbende Ordinarii is die van paus Innocentius III (1198-1217), dat in pure vorm niet voorhanden is, maar wel kan worden gereconstrueerd⁶

⁴ W.A.A. Mes, *St. Andrieskapel* (= Maastrichts Silhouet 16), Maastricht 1984 (met name pp. 17-18). Ik dank de Redactie van de Stichting Maaslandse Monografieën voor haar commentaar en deze aanvulling.

⁵ Van Dijk, LW.kol.2061. Zie ook V. Fiala und W. Irtgenkauf, Versuch einer liturgischen Nomenklatur, in: *Zur Katalogisierung mittelalterlicher und neuerer Handschriften*, Frankfurt a.M. 1963, pp. 105-137.

⁶ S.J.P. van Dijk, *The Ordinal of the papal Court from Innocent III to Boniface VIII and related Documents*; completed by J. Hazelden Walker (Spicilegium Friburgense 22), Fribourg 1974; P. Salmon, *L'Office divin au Moyen Age*, Paris 1967 (= Lex orandi 43) is mijns

en rond 1200 kan worden gedateerd. Dit boek bevat een gedetailleerde beschrijving van de manier, waarop in de pauselijke "curia" (het hof) de liturgie van de uren en van de mis dienden te worden gevierd. De teksten worden er alleen door de "initia" (de beginwoorden) in aangegeven. Dit boek is via omwegen het model geworden van het Romeinse missaal en het brevier. Volgens de voorschriften van deze Ordinarius ging men voor alle diensten gedurende het jaar de teksten ordenen en uitschrijven. Of het Liber Ordinarius van paus Innocentius III wat betreft de inhoud ervan aan het begin staat van de brede stroom van dergelijke boeken in de kloosters en in de kathedrale en collegiale kerken is niet zeker, zoals uit het vervolg van deze inleiding nog zal blijken. Maar het type van het boek steunt wel geheel op het gezag van deze paus en de aandacht die hij besteedde aan de realisering van een kerkelijk hervormingsprogramma. Zijn werk is mede door de overname ervan in de zogenaamde "Regulaedities" van de Minderbroeders van Franciscus van Assisi snel verspreid.⁷ Kenmerk van dit soort boeken is hun nauwkeurigheid in de weergave van de rit en van de daarbij passende teksten; zij regelen de orden van dienst tot in de finesses en laten niets over aan het toeval of aan het persoonlijk initiatief van de voorgangers. Deze laatsten worden wel genoodzaakt een speciale studie te maken van de regels, volgens welke de liturgie moet worden gevierd. Een ander kenmerk, dat hier echter niet verder behoeft te worden uitgewerkt, is het feit, dat aan het pauselijk hof tegen het einde van de twaalfde eeuw de behoefte ontstond een andere liturgie te scheppen dan in de stad Rome werd gevierd. Voor hun privékapel lieten zij een liturgie ontwerpen, die was aangepast aan het pauselijk hof en tegemoet kwam aan de behoefte aan duidelijkheid en korthed. Innocentius III en zijn opvolgers hadden weinig achting voor de door overbodige herhalingen gekenmerkte Germaans-Romeinse liturgie, die door de Ottonen in de Eeuwige Stad was geïntroduceerd. Er werd gestreefd naar korte en zakelijke boeken. Op last van het concilie van Trente wordt in dezelfde geest gewerkt, wat blijkt uit het Missale Roma-

inziens nog altijd de beste introductie in de moeilijke materie van het middeleeuwse brevier; voor het ordinale van Innocentius I zie pp. 147-151.

⁷ S.J.P. van Dijk and J. Hazelden Walker, *The Origins of the Modern Roman Liturgy; the Liturgy of the Papal Court and the Franciscan Order in the thirteenth Century*, Westminster, London 1960. Zie ook Salmon pp. 151-170.

num, dat in 1570 in de rooms-katholieke Kerk verplicht werd gesteld.

1. Klooster en sticht

Klooster en sticht konden in de middeleeuwen beschikken over niet geringe inkomsten uit schenkingen van diegenen, die de middelen hadden om voor zichzelf en hun naasten missen te laten opdragen voor hun geluk in het hiernamaals. Voor deze schenkingen moesten godsdienstige riten en gebeden worden verricht, die alleen werkzaam waren als ze werden verricht door daartoe gewijde mannen. Bovendien was het effect van die riten en gebeden des te sterker als ze werden verricht door heilige mannen, dat wil zeggen door diegenen die door een ascetisch leven en een consequente "fuga mundi" (vlucht uit de wereld) het heilige het meest benaderden. In dit opzicht stonden klooster en sticht (of stift) zeer dicht bij elkaar, ofschoon in de estimatie van de gelovigen de kloosterbewoners het grootste resultaat boekten in hun voorbeden en opdragen van missen voor een speciaal doel (zoals voor een goede gezondheid, de zondenvergeving, een goede dood of de doortocht naar de hemel). De technische term hiervoor was "offerre pro", de gaven van brood en wijn en gebeden offeren, of "een mis opdragen" ten bate van degenen die daartoe geld en goederen hadden gegeven. Er groeide een levendige handel in genademiddelen, waardoor de kloosters niet geringe rijkdommen konden verzamelen.⁸ Deze naar ons huidige oordeel eenzijdige en bedenkelijke praktijk wortelt echter in de tijd vóór de middeleeuwen.⁹

Al zeer vroeg in haar geschiedenis hebben de lokale christelijke kerken de bloedgetuigen (martelaren) en (na de kerkvrede) degenen die een heilige levenswandel ten toon spreidden (de heiligen),

⁸ A. Angenendt, *Missa specialis. Zugleich ein Beitrag zur Entstehung der Privatmessen*, Frühmittelalterlichen Studien 17 (1983), pp. 152-221.

⁹ De gegevens die hierop wijzen zijn verzameld in de omvangrijke studie van A. Häussling, *Mönchkonvent und Eucharistiefeier; eine Studie über die Messe in der abendländischen Klosterliturgie des frühen Mittelalters und zur Geschichte der Messhäufigkeit*, (LwQF 58), Münster 1973.

verering toegedragen.¹⁰ Er werden lijsten ("calendaria") samengesteld, waarop volgens het verloop van de maandkalender de jaardag van het sterven (de "natale") van een heilige werd aangegeven, zodat de gemeente de heilige op de jaardag van zijn of haar sterven kon gedenken. De lokale gemeenten wisselden deze calendaria uit, zodat een interlokaal netwerk van heiligenverering ontstond. Aanvankelijk was deze verering geconcentreerd op de plek waar de heilige begraven lag en op het daarboven opgerichte gedenkteken en/of altaar, later (dat wil zeggen in de vroege middeleeuwen) ging men relieken van de heiligen van hun graven overbrengen ("translatio") naar de kerkgebouwen, deze uitwisselen en bewaren in schrijnen of in de altaarnis.¹¹ Zo was iedere gemeente in lijfelijk contact met de heiligen en deze waren door hun relieken present. Behalve deze op de maandcyclus geordende heiligenverering was er vanouds de wekelijkse gedachtenis van de Eerste Dag, de dag van de opstanding van Jezus en de jaarlijkse herdenking van zijn geboorte (Kerstmis: sinds de vierde eeuw) en van zijn lijden en sterven (Pasen: sinds het begin van de tweede eeuw). Al deze gedenkdagen gedurende het jaar werden gevierd door processies en door de viering van de mis, waarin niet alleen de bijbel werd voorgelezen, maar ook gedeelten uit de levensbeschrijving ("vita") van een heilige. Juist door deze jaarlijks herhaalde vieringen kreeg de christelijke liturgie het stempel van bestendigheid en werd er veel aandacht geschonken aan deze "heilige dienst". Immers, de eredienst op deze aarde moest de ikoon, het beeld zijn van de hemelse liturgie en kreeg daardoor een heilig en heiligend imago, dat door de clerus hoog werd gehouden en door de gelovigen werd gewaardeerd. Deze opvatting leefde in het oosten zowel als in het westen. Hierbij komt nog de groeiende uitstraling van de aanvankelijk lokale liturgische riten van de stad Rome en van zijn bisschop, de paus, in de westerse Kerk, die des te sterker werd naarmate de Karolingische leiders de Romeinse liturgie gingen gebruiken voor de politiek van unificatie van hun rijk. Zij streefden daarom welbewust en met gedeeltelijk succes de overname na van de Romeinse liturgie, die

¹⁰ A. Hilhorst (red.), *De Heiligenverering in de eerste eeuwen van het christendom*, Nijmegen 1988; P. Brown, *The Cult of the Saints; its Rise and Function in Latin Christianity*, Chicago 1981 (een "spannende" interpretatie van de heiligencultus).

¹¹ G. Snoek, *Eucharistie- en reliekverering in de Middeleeuwen*, Amsterdam 1989.

niet slechts eenheid in het rijk bewerkte, maar ook nog het aureool van heiligheid droeg.

De steeds te herhalen feestelijke ritën vroegen om een gedegen organisatie, waardoor de voltrekking ervan kon worden gegarandeerd. De verantwoordelijkheid hiervoor lag bij de bisschop, die aan het hoofd stond van de stadskerk, waaronder behalve de hoofdkerk met de cathedra ook de gebedshuizen en de "memoriae" (de kapellen ter gedachtenis van de heiligen) vielen. Al deze verspreide kerken en kerkhuizen waren één in de persoon van de bisschop,¹² die echter voor de bediening ervan de hulp nodig had van presbyters (oudsten). Toen het platteland tot ontwikkeling kwam, bleef dezelfde idee van de eenheid van de bisschop met zijn medehelpers in de dorpen en gehuchten bestaan, ofschoon de praktijk nog wel eens het tegendeel bewees: de bisschop was dikwijls de verre onbekende in de stad, die slechts zelden op bezoek kwam en met wie moeilijk het dagelijkse wel en wee van de zielzorg kon worden besproken.¹³ De teksten, die bewaard zijn gebleven met betrekking tot de wijding tot het ambt van presbyter, geven aan dat dit ambt was ingesteld als afgeleide van dat van de bisschop ("secundi meriti munus") en ten dienste van de bisschop. Het gebeurde dikwijls dat de bisschop en zijn clerus samenwoonden in een kerkhuis en met het oog op de heilige liturgie een ascetisch leven leidden: in een soort kloosterlijk "vita communis"

Zo ontstonden van lieverlee rond de bisschopskerken (niet alleen in Rome, maar ook elders: in Reims, in Metz, in Poitiers, in Trier, om een paar voorbeelden te noemen) "kloosters" van clerici, belast met de zorg voor het heiligdom en de eredienst.¹⁴ Door hun manier van samenleven, hun ascetische opvattingen en hun

¹² Deze eenheid van verschillende kerken en liturgieën wordt met het begrip "statio" aangeduid. Zie J. Baldovin, *The urban Character of Christian Worship; the Origins, Development, and Meaning of Stational Liturgy*, (Orientalia Christiana Analecta 228), Roma 1987; H. Wegman, *Het Presbyterium: Bisschop en Priesters*, in: Th.A.G. van Eupen e.a., *Het Bisschopsambt* (Annalen van het Thijngenootschap 64, 3), pp. 78-96.

¹³ A. Angenendt, *Die Liturgie und die Organisation des kirchlichen Lebens auf dem Lande*, in: *Cristianizzazione ed Organizzazione ecclesiastica delle campagne nell' alto Medioevo: espansione e resistenze*, Settimane di Studio del Centro italiano di studi sull' Alto Medioevo XXVIII, vol. I, Spoleto 1982, pp. 168-233 (hier: pp. 199-209).

¹⁴ Angenendt (noot 11): "quasimonastische Lebensform": pp. 195-196, die tot uitdrukking kwam in de verplichting van het urengebed en van het celibaat. Bovendien probeerde men ook op het platteland een soort vita communis te leiden.

visie op de voorbijgaande gestalte van deze wereld waren deze clerici vergelijkbaar met samenlevende monniken volgens de coenobitische leefwijze (wel te onderscheiden van de eremitische). Deze clerici, levend in de kerkhuizen, kregen een monastieke leeftrant; de monniken daarentegen werden voor de uitvoering van de liturgische taken in de kerken en kapellen opgenomen in de clericale stand. Beiden bedienden zij het altaar in het heiligdom en dit was hun hoofdtak. Dat Benedictus in zijn Regula (43, 3) vast stelt, dat er niets gaat boven het Opus Dei (het gezamenlijk gebed van de monniken en hun zorg voor de liturgie), is feitelijk een overname van een gewoonte, die in de Romeinse basilieken was gegroeid. Voor de uitwerking van zijn regel heeft Benedictus de organisatie van de eredienst in Rome voor ogen gehad. Het Romeinse model is trouwens ook voor anderen inspirerend geweest: Chrodegang van Metz († 766) heeft zijn bisschopsstad naar Rome gemodelleerd.

Deze traditie wordt in de middeleeuwse kerken en kloosters voortgezet: in de Karolingische tijd en (nog duidelijker) in de tiende eeuw. Hierop doelt de titel van dit onderdeel: "klooster en sticht (stift)". In beide gevallen gaat het om het "Opus Dei", de dagelijkse liturgie ten behoeve van de gelovigen en om een vorm van ascetisch samenleven volgens een bepaalde regel (waarvan die van Benedictus de voornaamste wordt). De tendenzen, die er al waren, blijven doorwerken: de clerici worden volgens monastieke regels in kanonikaten samengebracht onder verantwoordelijkheid van de bisschop en de kloosters herbergen steeds meer "tot het ambt gewijde" monniken. Het klooster symboliseert de stad (met name Rome) met haar vele kerken en de monnik-priesters vieren op de vele altaren de missen; in de kapittelkerken verzorgen de kapittelheren, die volgens een canonieke regel "kloosterlijk" samenleven, het dagelijks gebed. Voor beide groepen is de eredienst de samenvatting en het hoogtepunt van het religieuze leven. Wat in dit verband van belang is, is de omstandigheid dat de doelstelling van clerici en monniken dezelfde is: namens en ten bate van de gemeente de riten voltrekken en de gebeden uitspreken. De liturgische riten garanderen het heil van God voor de mens, die wil delen in de vruchten ervan. Klooster en stift bestaan bij de gratie van de offergaven van het volk, omdat het zich van de dienst van de geestelijken wil verzekeren. In dit opzicht is er

dus geen sprake van scheiding tussen de clerus en de leken, maar slechts van een taakverdeling.

2. Riten en formules

Uit de eerste eeuwen van het christendom zijn weinig liturgische gebeden overgeleverd. Formule- (dat wil zeggen woordelijk vastgelegde en aldus overgeleverde) gebeden kunnen door minitieuze analyses pas vanaf de vierde eeuw worden gedateerd en de westers-Romeinse liturgie met haar rijkdom aan formulegebeden heeft pas vorm gekregen in de loop van de zesde tot de achtste eeuw. Er heeft zich een ontwikkeling voorgedaan, die in het oosten en in het westen dezelfde is: het vrije, spontane en geïmproviseerde gebed verliest meer en meer terrein in de officiële kerkelijke eredienst en wordt toebedeeld aan de individuele bidder. De liturgie van de kerken steunt zeker vanaf de vroege middeleeuwen op het formulegebed.¹⁵ Dit fenomeen wordt dikwijls in verband gebracht met het feit, dat de voorgangers gaandeweg werden overbelast (door de toename van het aantal vieringen, mede ten gevolge van de toename van de heiligen- en reliekenverering) en daardoor niet meer in staat waren de gebeden vrijelijk te formuleren; het vele werk bracht als het ware een drainageproces op gang. Tevens ontbrak het vele, zo niet de meeste voorgangers aan literaire en theologische kennis. En dit bracht weer een ander motief aan de orde: geïmproviseerde gebeden konden al te gemakkelijk inorthodoxe wendingen bevatten, die bovendien niet meer controleerbaar waren. Gebeden moesten door broederlijk beraad of in synoden worden gecontroleerd of ze leerstellig juist waren, zo stellen de regionale concilies van Carthago in 397 en 407. Het is niet onmogelijk dat behalve deze redenen nog een ander, zeker zo belangrijk motief tot het formulegebed heeft geleid: de visie op de krachtdadigheid en de effectiviteit van de ritus.¹⁶

¹⁵ A. Bouley, *From Freedom to Formula; the Evolution of the Eucharistic Prayer from oral Improvisation to written Texts*, Washington DC 1981.

¹⁶ F. Heiler, *Das Gebet; eine religionsgeschichtliche und religionspsychologische Untersuchung*, 5. Aufl., München-Basel 1969, pp. 150-156; A. Angenendt, *Kaiserherrschaft und Königstaufe; Kaiser, Könige und Päpste als geistliche Patrone in der abendländische Missionsgeschichte*, Berlin-New York 1984, pp. 45-48; Idem, *Religiosität und Theologie; ein*

De fenomenologie van de religies leert, dat herhaling een wezenskenmerk van de ritus is en dat door die herhaling van woord en teken de menselijke emoties kunnen worden gekanaliseerd of ingebed (men denke aan de riten bij het sterven en begraven). De riten verbinden het heden met het verleden en hebben een bezwerende functie: ze stellen de mensen in staat de confrontatie met het kwaad aan te gaan. De riten zijn zo belangrijk in het menselijk bestaan, dat er geen leven is zonder rituelen.¹⁷ Een rite is een symbolische handeling, die door woorden (herhaald, bezwerend, betoverend) wordt begeleid; zo eveneens godsdienstige riten, die door de herhaling buitentijdelijk, a-historisch en sacraal worden. De formules blijven weliswaar gebeden: de godheid wordt niet gedwongen zijn gunsten te verlenen, maar toch wordt door de herhaalde formule, die de symboolhandeling begeleidt, de kracht van de rite bepaald. Deze werkt betoverend, stemt de godheid gunstig, bezit een magische kracht, waardoor de rite bewerkt waartoe hij is bestemd.¹⁸ Ook in de bijbel vinden we dit verschijnsel: het aanhoudende gebed van de gelovige (Genesis 18, 16-33; Lc. 11, 5-10) stemt God gunstig, het is krachtdadig. In navolging van de Heer spreekt de Kerk in het ritueel van het doopsel bezwerende formules (vergelijk Mc. 7, 32-35; 9, 14-29) om daarmee de Kwade Geest uit te drijven.

Het is niet onmogelijk, dat door de beleving van de kracht van de rite het begeleidende gebed op den duur ook is geformaliseerd en in een vaststaande formule vastgelegd, juist om het beoogde effect ervan te bereiken. De herhaling maakte de formule bovendien onaantastbaar en sacrosanct. De gebruiker mag er geen syllabe aan veranderen en moet de tekst met reverentie en nauwkeurigheid uitspreken. Afwijking van de formule maakt de ritus ongeldig en degene die hem uitspreekt zondig.

Welnu, het gaat niet te ver te concluderen, dat de christelijke rituelen waren geënt op deze religieuze structuur. Na de charis-

spannungsreiches Verhältnis im Mittelalter, Archiv f. Liturgiewissenschaft XX/XXI (1978/1979), pp. 28-55 (vooral pp. 36-42). Zie ook K. Latte, *Römische Religionsgeschichte*, München 1960 (= Handbuch der Altertumswissenschaft V, 4).

¹⁷ Titel van een essay van G. Lukken, *Geen leven zonder rituelen; anthropologische beschouwingen met het oog op de liturgie*, (Geestelijke Volksgezondheid, 2e serie, pp. 2-24), Baarn 1984.

¹⁸ A. Franz, *Die kirchlichen Benediktionen im Mittelalter*, 2 vol., Freiburg im Breisgau 1906; E. Bartsch, *Die Sachbeschwörungen der römischen Liturgie; eine liturgiegeschichtliche und liturgietheologische Studie*, Münster 1967 (= Liturgiew. Quellen und Forschungen 46).

matische vrijheid van de eerste periode komt al spoedig de drang tot organisatie en structurering en worden vast omschreven en te herhalen riten en formules, zoals in alle religies, de inzet van de eredienst. Men viert de cultus voor God, van wie men heil en genezing verwacht en die men door rite en formule gunstig wil stemmen. Het is in dit verband opvallend, dat de formules van de Romeinse liturgie zeer nauwkeurig, zelfs bezwerend van opzet zijn: door een opeenstapeling van synoniemen, door wettische exactheid en door ondersteunende gebedsgebaren wordt het effect ervan nagestreefd. De zogeheten Romeinse Canon is daarvan een goed voorbeeld: de tekst is plechtig en indringend en beoogt daardoor de van God verwachte gunsten te bereiken.¹⁹ Rituele woorden en gebaren worden precies beschreven en opgelegd;²⁰ degene die de ritus voltrekt, dient zich terdege bewust te zijn van het belang ervan. Een grove fout in woordspelling of in gebaar op essentiële punten maakt de ritus zelfs ongeldig en de voltrekker zondig. Zoals eens de keizerlijke priesters de riten scrupuleus-nauwkeurig moesten voltrekken, dienden ook christelijke bedienaren van het altaar of van de doopvont de nodige stiptheid aan de dag te leggen. Daardoor krijgt het priesterlijk ambt een sacrale trek en wordt van de bedienaren van de riten een ascetisch en celibatair leven geëist. Het is mede om deze reden, zoals ik al opmerkte, dat in de Karolingische periode de Romeinse liturgie wordt opgelegd. De "vreemde" ritus, komend van de Stoel van Petrus, was heiliger en effectvoller dan de inheemse. Mannen als Bonifatius en Alkuin hebben zich dikwijls beziggehouden met het probleem van de effectiviteit van de rituele woorden en gebaren

¹⁹ B. Botte, *Le Canon de la Messe romaine; Edition critique, introduction et notes*, Louvain 1935. Enige passages, die dit streven duidelijk maken: "supplices rogamus ac petimus uti accepta habeas et benedicas haec dona, haec munera, haec sancta sacrificia illibata"; "quam oblationem... in omnibus quaesumus benedictam ratam rationabilem acceptabilemque facere digneris". Een verbinding met de religieuze praktijk in het antieke Rome is niet uit te sluiten (de Carmina Arvalia?).

²⁰ Een voorbeeld uit de Romeinse liturgie van de vroege middeleeuwen is de rituele beschrijving van de gebaren, die tijdens het ceremoniële gebed, de canon, moesten worden gemaakt: *Ordo Romanus VII* (ed. M. Andrieu, *Les Ordines Romani du Haut Moyen Age*, II, pp. 297-305); daar staat bijvoorbeeld te lezen: "Hic signat oblationem et calicem tribus vicibus, non tamen sub una cruce, sed separatim singulis singulas faciens cruces...". Tot zijn grote geruststelling ontving Bonifatius van paus Zacharias een document, waarin deze precies had aangegeven, wanneer de kruistekens moesten worden gemaakt (ep. 87: MGH. *Epistolae selectae* I, 200 (1, 22): "per loca signa sancte crucis, quante fieri debeant, infiximus").

door de precieze toepassing ervan.²¹ De regionale synode van Toledo van 633 bepaalt dat, indien een jood is overgehaald tot de christelijke initiatie (die het doopsel, de zalving en de eucharistie omvat) en als deze sacramenten op de juiste wijze zijn gevierd, deze zich, desnoods onder dwang, als christen dient te gedragen.²²

Men noemt de boven beschreven tendens ritualisme en deze zou samenhangen met een gebrek aan theologische diepgang of met de geestesgesteldheid van (met name) de Ierse monniken. Een andere verklaring lijkt mij meer voor de hand te liggen: het gebruik van de rite en de formules geeft de religieuze mens een heilzaam middel in handen om de godheid te benaderen en deze gunstig te stemmen. Rite en formule bezitten een innerlijke kracht, die de mens, die zich onzeker voelt ten opzichte van God, laat delen in die kracht, zodat de angst kan worden bezworen. Des te sterker is dit het geval, naarmate de voltrekker van de rite heilig is door de ontvangen wijding en door zijn levensinstelling.

Zo vloeien twee historische omstandigheden samen: de priestermonniken zijn onmisbaar voor het gelovige volk, dat uitzielt naar heilszekerheid na het leven in dit tranendal. Want zij zijn de priesters van het heiligdom en zijn in staat door het voltrekken van de riten en het uitspreken van de formules genade en heil te bewerken voor degenen die er om vragen. De gelovigen bezochten de heiligdommen en vonden daar de priesterlijke bedienaren, die bemiddelden tussen hemel en aarde. Dat konden zij door de gestolde en van geslacht op geslacht overgeleverde riten en formules, die zij zo nauwkeurig mogelijk wilden toepassen en uitspreken. Daarvoor waren echter boeken nodig.

3. Ordo en Ordinarius

De oudste in jaren is de Ordo. Dit is een precieze beschrijving van een viering; in het Nederlands zou men kunnen spreken van "orde van dienst". Het is een gids voor de liturg en zijn assis-

²¹ G. Ellard, *Master Alcuin, Liturgist; a Partner of our Piety*, Chicago 1956. Zie ook Angenendt, noot 11, pp. 170-179.

²² Conc. Toletanum IV, c. 57: "oportet ut fidem etiam quam vi vel necessitate susceperunt tenere cogantur" (J. Vivès (ed.), *Concilios Visigóticos e Hispano-Romanos*, (España Cristiana. Textos I), Barcelona-Madrid 1964, p. 27).

tenten om het ritueel zo goed mogelijk te kunnen voltrekken.²³ Door Michel Andrieu²⁴ zijn de Ordines verzameld, genealogisch bepaald, gedateerd en met een kritisch apparaat uitgegeven: een monument van acribie en synthetisch vermogen. De meeste Ordines zijn in oorsprong Romeins, maar zijn vanuit Rome door bezoekers uit het noorden meegenomen en aldaar aan de plaatselijke omstandigheden aangepast. Resultaat is een Romeins-Frankische ritebeschrijving, waarvan het hybride karakter in de teksten min of meer zichtbaar is gebleven. Andrieu heeft de kritische uitgave verzorgd van vijftig Ordines,²⁵ die vrijwel alle riten van de Romeins-Frankische liturgie beschrijven: de eucharistie, het doopsel, de vieringen gedurende het jaar, de gebedsuren en de daarin voorziene lezingen uit de bijbel, om slechts de voornaamste te noemen. Het karakter van de Ordines komt overeen met wat in het voorgaande over het ritueel werd geschreven: zij geven een gedetailleerd beeld van de riten en verwijzen via iniciacitering naar de te gebruiken gebeden, die in een ander boek (het zogenaamde sacramentarium) zijn te vinden: formulegebeden. De Ordines zijn het model voor de latere boeken van dit type. Het principe van de Ordines is dus het bieden van de rituele beschrijving van een viering, die tekstueel in andere boeken is te vinden (in het gebedenboek, sacramentarium, het gezangenboek, antiphonale en het lezingenboek, lectionarium). Waar het hier om gaat is vast te stellen, dat de Ordines tegemoetkomen aan de wens het ritueel zo nauwkeurig mogelijk te beschrijven, zodat het dienovereenkomstig kan worden voltrokken.

De Ordines Romani zijn in het midden van de tiende eeuw overschaduwd en daardoor langzaam in vergetelheid geraakt door een nieuw boek, dat door Andrieu is geïdentificeerd en van een naam voorzien: het Romeins-Germaanse Pontificale van de tiende eeuw.²⁶ Dit boek is een omvangrijke compilatie van de Romeinse

²³ Voor een beschrijving van de Ordo en de verschillende Ordines die ons door de traditie zijn bewaard, verwijs ik naar C. Vogel, *Medieval Liturgy; an introduction to the Sources*, translated and revised by W. Storey and N. Rasmussen, Washington DC 1986, pp. 135-224 (vertaling uit het Frans: *Introduction aux sources de l'histoire du culte chrétien au moyen âge*, Spoleto 1981).

²⁴ Zie Liturgisch Woordenboek I, pp. 157-158.

²⁵ M. Andrieu, *Les Ordines Romani du Haut Moyen Age* (Spicilegium Sacrum Lovaniense fasc. 11, 23, 24, 28, 29), Louvain 1931-1961 (vol. 1 De manuscripten; vol. 2-5 De teksten).

²⁶ Kritische uitgave: C. Vogel et R. Elze, *Le Pontifical romano-germanique du Xe siècle*, 1-2 Texte; 3 Introduction générale et Tables (Studi e Testi 226, 227, 269), Rome (Vaticaanstad)

Ordines, maar voegt daaraan formulegebeden toe en tevens homiletisch en didactisch materiaal.²⁷ Voor de middeleeuwse liturgie is dit boek een goudmijn: het biedt oud en nieuw materiaal en het is door zijn grote verspreiding over het toenmalige Europa blijkbaar algemeen aanvaard; een vijftigtal manuscripten zijn ervan bewaard gebleven. De reden voor de brede receptie van deze compilatie moet enerzijds worden gezocht in het feit, dat het ene boek vele Ordines overbodig maakte en anderzijds in de ernst die de voltrekking van de ritus vereiste. De gids was nog betrouwbaarder geworden.

Ik vermoed echter, dat als voorloper van de Libri Ordinarii het werk van Amalarius van Metz (775?-852 of 853), de leerling van Alkuin, van nog groter belang is. De bepaling van zijn invloed op grond van een gedegen vergelijkende studie van zijn werk en van de latere Ordinarii laat nog op zich wachten. Van hem zijn een (allegorisch) commentaar op de mis bekend ("Eclogae de officio missae"), een commentaar op de mis gedurende het jaar en op andere riten ("Liber officialis" in vier boeken). Voor het brevier is zijn commentaar op het door hem samengestelde Antiphonarium met de titel "De Ordine Antiphonarii", dat helaas verloren is gegaan, van groot belang.²⁸ In deze studie vergelijkt Amalarius de Romeinse antifonen van het officie met die van Metz en voegt waar nodig zijn eigen veranderingen toe. Hij is in Rome geweest, heeft daar de verschillende instanties ondervraagd en te horen gekregen, dat een exemplaar van het Romeinse Antiphonarium in het klooster Corbie (Noord-Frankrijk) was te vinden. Daar heeft hij zijn vergelijking gemaakt en beschreven. De veranderingen, die hij heeft aangebracht in de toen blijkbaar al gevestigde liturgische gewoonten in Metz en elders, zijn hem niet in dank afgenomen. Diaken Florus van Lyon was een overtuigd tegenstander van hem en heeft verhinderd, dat hij zijn "Ordinarius" in Lyon kon doorvoeren. Welnu, voor de bestudering van de antifonen in de mis en vooral in het brevier is verdere studie van het werk van Amalarius vereist: zijn invloed is groot geweest, in het bijzonder na zijn dood, maar langs welke lijnen en in hoeverre zijn werk in de latere Ordinarii (zoals die van Maastricht en van Tongeren)

1963, 1972.

²⁷ Zie Vogel (noot 16), pp. 230-237.

²⁸ Kritische editie: J.M. Hanssens, *Amalarii episcopi opera omnia*, Città del Vaticano 1948-1950 (= Studi e Testi 138-140).

heeft doorgewerkt, is nog niet voldoende bestudeerd. De uitgaven van de Ordinarii van Maastricht van de hand van Drs. Tagage zouden hiertoe kunnen stimuleren. Ik kom hierop in het vervolg nog terug.

Behalve de hier genoemde Ordines en het werk van Amalarius van Metz is het werk van de Franciscanen van belang; in het voorgaande heb ik dit al kort vermeld. Franciscus van Assisi heeft voor de geletterde priesters van zijn orde der Minderbroeders met reverentie de ordening voor het missaal en brevier van de pauselijke kapel in het Lateraan (Rome) laten overnemen. Daar klopte volgens hem het hart van de Ecclesia Romana. Op basis van het Ordinale van paus Innocentius III en de curieboeken van paus Honorius III uit de jaren 1223-1227 werden rond 1230 een missaal en brevier voor de Minderbroeders samengesteld. Maar in de praktijk van alle dag vielen deze boeken tegen: ze waren te moeilijk en te plechtig. Ze waren immers afkomstig uit de pauselijke kapel, die wel erg verschilde van de preekkerk van de Franciscanen! Om de problemen te boven te komen heeft Haymo van Faversham, een bekend theoloog, die zich in 1221 bij de orde schaarde en er tussen 1240 en 1244 (zijn sterfjaar) generaal van was, een herziening van het missaal en het brevier uitgewerkt, die is neergelegd in de Ordo Breviarii en de Ordo Missalis van 1243-1244.²⁹ Met het Ordinale van paus Innocentius III zijn de Ordinalen van Haymo van Faversham weer een stap verder in de precisering van de liturgische riten. Deze regieboeken geven nauwkeurige beschrijvingen van de manier waarop de riten gedurende het jaar voor de mis en voor het getijdengebed moeten worden voltrokken en welke teksten van gezangen en gebeden ervoor moeten worden gebruikt. Beide zijn ook het model geworden voor de geüniformeerde liturgische boeken van het concilie van Trente in de zestiende eeuw.

Er doet zich echter een probleem voor, dat alleen kan worden opgelost door een verdergaande bestudering van de bronnen, die (zoals ik al opmerkte) nog op zich laat wachten. Het gaat erom te bepalen, hoe groot de invloed van de Ordinarii van Innocentius III en van de Franciscanen is geweest. Dat het concilie van Trente

²⁹ *Sources of the modern Roman Liturgy; The Ordinals by Haymo of Faversham and related documents (1243-1307)*, edited with an Introduction and a Description of the Manuscripts by S.J.P. van Dijk, 2 vol., Leiden 1963.

zich op deze boeken heeft georiënteerd, betekent nog niet dat daarvóór alle kathedrale en collegiale kerken hun eigen gewoonten zouden hebben prijsgegeven om de liturgie van de pauselijke kapel te volgen. Er zijn voldoende gegevens voorhanden, die erop wijzen dat in de genoemde "seculiere" kerken met argwaan naar de reguliere "Franciscaans-pauselijke" liturgie werd gekeken. Rivaliteit tussen beide groepen was er al vroeg! Radulf van Tongeren³⁰ heeft grote bezwaren tegen de nieuwe liturgie en wil de oude behouden. De nieuwe is die van de Franciscaanse boeken en die van de pauselijke kapel in Rome. Welke is de oude? Juist dat moet door bestudering van het liturgische materiaal, onder andere in deze Ordinarii van Maastricht en Tongeren, worden vastgesteld. Het is niet uit te sluiten dat deze Ordinarii nog steunen op de Ottoonse liturgie, op het Pontificale Romano-Germanicum en op het werk van Amalarius, dat betekent: uiteindelijk op de liturgie van de kanunniken van de Sint-Pieter- en van de Salvatorkerk (het Lateraan) in Rome, die van de liturgische praktijk in de pauselijke kapel verschilden.

Twee verdere gevolgen van de stijgende invloed van de Ordinarii van Innocentius en van Haymo van Faversham kunnen hier nog worden genoemd. Ten eerste: de Ordinalen van paus Innocentius III en van Haymo van Faversham geven slechts een selectie uit het toentertijd aanwezige liturgische materiaal. Vele gebeden en gezangen zijn hierdoor in vergetelheid geraakt en daarom verdwenen.

Ten tweede: kon men in de vroege middeleeuwen nog spreken van een overeenstemming tussen de vraag van de gelovigen en het aanbod van de clerus met betrekking tot de voltrekking van de riten, gaandeweg groeien in dit opzicht vraag en aanbod uiteen en wordt de afstand tussen de clerus en het gelovige volk steeds groter. Er groeit een afstand tussen de vroomheid van de gelovigen en de officiële (pauselijke, bisschoppelijke en monastieke) liturgie. Dit gaat zo ver, dat de kerkelijke autoriteiten de vroomheid van de gelovigen en de uitingen ervan met lede ogen bezien

³⁰ Hij werd in 1340 in Breda geboren en stierf in Tongeren in 1403, was onder andere deken van het collegiaal kapittel in Tongeren en rector van de Universiteit van Keulen. In zijn geschrift "De canonum observantia" (ed. K. Mohlberg; vgl. LTK. 8, kol. 968) houdt hij een pleidooi voor de oud-Romeinse liturgie tegen die van de Franciscanen. Zie: V. Thalhofer, *Handbuch der katholischen Liturgik*, tweede völlig umgearbeitete und vervollständigte Auflage von L. Eisenhofer, 2 vol., Freiburg im Breisgau 1912, I, pp. 132-133.

en steeds opnieuw pogingen in het werk stellen deze vroomheid te koppelen aan de officiële liturgie. Omdat deze in het Latijn werd gevierd, is dit maar ten dele gelukt. Zo zien we in de latere middeleeuwen twee ritën ontstaan: die van de clerus in het koor, die de Latijnse liturgie viert en die van de gelovigen in het schip van de kerk, die hun eigen devoties tot uitdrukking brengen. Een echt integratieproces tussen het geloof, neergelegd in de officiële ritën van de Kerk, en dat van de gelovigen, zich uitend in devoti-onele praktijken, is niet van de grond gekomen, ten nadele van het imago van de allen omvattende Kerk. Ook de bedelorden hebben deze integratie niet kunnen bewerkstelligen, gebonden als zij waren, voor wat betreft de eredienst, aan de pauselijke richtlij-nen.

De laatste stap, die in dit onderdeel “Ordo en Ordinarius” kan worden gezet, is een eenvoudige: in wezen verschilt een Ordinari-us niet van een Ordo en komt wezenlijk overeen met wat Amalari-us met zijn Antiphonarius bedoelde en wat de Ordinalen van paus Innocentius III en van Haymo van Faversham beoogden. Zo kunnen de kenmerken van een Liber Ordinarius hier nog eens worden bijeengezet. Het Liber Ordinarius bevat de beschrijving van de manier waarop de liturgie van de uren en die van de mis moeten worden gevierd. Het is in gebruik geweest van de twaalf-de tot de zestiende eeuw. Nadien werd het overbodig, omdat de rituele beschrijving in het missaal en het brevier werd geïnte-greerd en omdat de Romeinse liturgie werd geüniformeerd. Het boek bevat de aanwijzingen voor de Latijnse liturgie en is be-stemd voor de gewijde clerus, die het exclusief recht bezit deze liturgie geldig, volgens de vastgestelde regels en nauwkeurig te vieren. De deelname van het vrome volk daarentegen komt in deze boeken niet aan bod. Wijst dit op een scheiding tussen de clerus en het volk of slechts op de eigen aard van het boek: een voorschriftenboek voor de voltrekkers van de eredienst?

4. De Ordinarius Chori van de collegiale Sint-Servaaskerk

De Ordinarius Chori, waarvan in dit boek de uitgave wordt ver-zorgd, is na het voorafgaande zonder moeite te plaatsen. In Maastricht waren tot 1797 twee collegiale kerken: de Maria- en

de Servaaskerk. Ter onderscheiding van een kapittel, dat is verbonden aan de kathedrale (bisschops)kerk, worden de andere kapittels in een diocesis met de term collegiaal aangeduid en de kerk met collegiale kerk. Vanouds is de voornaamste taak van de kapittels het officie van de uren (volgens de richtlijnen van het brevier) en de kapittelmis te verzorgen, zoals het eeuwen terug al het geval was met de basilica-kloosters, waarin clerici woonden die de liturgie in de basilieken behartigden. Het is een Latijnse liturgie, uit te voeren in het koor, dat is afgescheiden van het schip van de gelovigen. Daardoor wordt het karakter van deze liturgie bepaald. Soms wordt het volk "meegerekend", zoals op Aswoensdag,³¹ maar regel is dit in de tekst van de Ordinarius niet.

Wat nu de liturgie betreft, die in de Ordinarius Chori wordt beschreven: op basis van deze uitgave zal detailonderzoek nodig zijn, om het tekstmateriaal qua herkomst nader te bepalen. In zijn commentaar op de uitgave gaat Drs. Tagage op enige bijzonderheden van de Ordinarius in, maar verder onderzoek is vereist, wil men het eigene van de liturgie van Sint-Servaas op het spoor komen en bepalen op welke traditie deze liturgie terug gaat, zoals ik al heb aangegeven. Ik heb alle tekstinitia uiteraard niet kunnen bestuderen en vaststellen (dit zou buiten het kader van dit voorwoord vallen); wel heb ik een paar steekproeven genomen om te zien of hier sprake is van de Romeins-Frankische liturgie en van welke: die van de oud-Romeinse of van de moderne ritus, vertegenwoordigd door de boeken van Innocentius III en van Haymo van Faversham. Wat de laatste Zondag na Pinksteren betreft³² en de eerste Zondag van de Advent, die daarop aansluit:³³ hier doet zich een opmerkelijk feit voor. In de metten (het nachtelijk gebed) wordt in de derde nocturn het evangelie van de dag van een commentaar voorzien in de vorm van een homilie van een kerkvader. De laatste Zondag na Pinksteren betreft dit de perikoop Jo.

³¹ Daar staat te lezen (fol. 22vb); "et fiat sermo et exhortatio bona ad populum". De vermelding is echter uitzonderlijk: hangt dit samen met de Aswoensdag (de eerste vastendag na carnaval)? Ook waar sprake is van een processie wordt de deelname van de gelovigen niet vermeld. Mag deze worden verondersteld? Uit andere gegevens (stadsarchieven) is wel duidelijk, dat de processie de gilden, de bestuurders van de stad en vele anderen bezig hield (met betrekking tot de voorbereiding, de organisatie, de financiering).

³² In het manuscript (fol. 53va) genoemd: "Se Zondag over de Profeten" ("Dominica Quinta de Prophetis"), omgerekend is dit de laatste Zondag na Pinksteren.

³³ Zie fol. 8ra.

6, 5-14, het verhaal van de broodvermenigvuldiging (beginnend met “Cum sublevasset”, volgens de Vulgaat, en eindigend met “Quia hic est vere propheta qui venturus est in mundum”, “Dit is echt de profeet die in de wereld komt”). De eerste Zondag van de Advent is het evangelie Mt. 21, 1-9, het verhaal van de intocht in Jeruzalem. In de Ordinarius van Innocentius III³⁴ en van Haymo van Faversham³⁵ zijn de perikopen respectievelijk Mt. 4, 15-35 en Lc. 21, 25-29.³⁶ Hieruit kan het volgende worden afgeleid: de Ordinarius van Sint-Servaas heeft de oud-Romeinse perikopen bewaard³⁷ en volgt op dit punt dus de oud-Romeinse traditie van de basilieken Sint-Pieter en van het Lateraan. In de Ordinarii van Innocentius en van Haymo komt een nieuwe traditie voor, die tot dan toe niet bekend was: de lezingen over de parousie van de Mensenzoon.³⁸ Men heeft hier te maken met een duidelijke test case voor het bepalen van de achterliggende traditie. Wat betreft Palmzondag volgt de Ordinarius van Sint-Servaas de oude liturgie: er is sprake van “Dominica sexta in Quadragesima” en niet van “Dies Palmarum”, zoals Haymo van Faversham doet.³⁹ Ten aanzien van de paasvigilie is het duidelijk, dat de Ordinarius nog geheel aanleunt tegen de oud-Romeins-Frankische liturgie en bij de oude traditie: er is nog sprake van de “nachtwake (vigilia) van Pasen”. Deze is weliswaar vervroegd naar de zaterdag, maar de vermelding van de vigilie is archaïsch, terwijl de Ordinarius van Haymo kortweg van “sabbato sancto” spreekt; de verdwijning van het woord en het begrip vigilie is bij hem compleet.⁴⁰ Wat de kalender betreft: nader onderzoek zal hier nodig zijn om eventuele verschillen te kunnen vaststellen. Hierbij doet zich het probleem voor van de eigen plaats van de plaatselijke calendaria en bijge-

³⁴ Van Dijk 92 (= eerste Zondag van de Advent, de laatste na Pinksteren bevat geen opgave 351).

³⁵ Van Dijk 270 (laatste Zondag), 207 (eerste Advent).

³⁶ Hoewel de omvang van de perikopen niet wordt aangegeven, maar alleen het initium ervan, kan deze uit andere bronnen worden afgeleid, met name uit het evangeliarium.

³⁷ De twee perikopen komen voor het eerst voor in de groep evangeliaria van het type PI in de editie van Th. Klauser, *Das römische Capitulare Evangeliorum*, Münster 1935 (= LQF.28), 42 (nr 233 en 238), en worden gedateerd in het jaar 645 en als Romeins beoordeeld. Ook de andere groepen van evangeliaria geven deze perikopen aan.

³⁸ Ik heb deze perikopen in een groter geheel bestudeerd: H.A.J. Wegman, *Aankomst en toekomst; theologie van de Advent*, Jaarboek voor Liturgie-onderzoek 5 (1989), pp. 165-188.

³⁹ Zie Ordinarius fol. 27rb; Van Dijk, *Sources*, p. 234.

⁴⁰ Ordinarius fol. 30ra; Van Dijk, *Sources*, p. 245.

volg van de grote verschillen, die zich tussen deze kunnen voordoen.

Een voorlopige en voorzichtige conclusie kan als volgt luiden: de Ordinarius van Sint-Servaas, die Tagage heeft gedateerd omstreeks 1288,⁴¹ is evenals de door Lefèvre uitgegeven Ordinarii van Tongeren⁴² een precieze beschrijving van hetgeen in de mis en in het brevier dient te worden gezongen en gebeden. Op welke traditie deze Ordinarius terug gaat, moet nader worden onderzocht, maar de gegevens van het einde en begin van het jaar wijzen erop dat het boek steunt op de oud-Romeins-Frankische en Ottoonse liturgie en onuitgesproken de moderne Romeinse ritus afwijst. Natuurlijk kan men vaststellen dat in beide vormen dikwijls hetzelfde tekstmateriaal is te vinden; dat komt van het feit dat het uiteindelijk gaat om één traditie. Toch is het ook belangrijk vast te stellen, dat in de lokale kerken van de middeleeuwen een tendens bestond om de Ottoonse ritus te handhaven als de meest traditionele en zich af te keren van nieuwe voorstellen, zoals in het boek van Haymo van Faversham werden gedaan. Het blijkt dat men een door een overlevering van eeuwen gesancioneerde ritus niet zo gemakkelijk durft of wil veranderen. De diepste reden daarvoor ligt in het feit dat ik boven beschreef: de ritus is sacraal en onaantastbaar. Elke verandering dereguleert deze sacraliteit en dus ook het effect ervan; men geeft God niet de eer, die Hij verwacht en men zet de verwachte heilsgoederen op het spel, omdat de ritus niet meer wordt voltrokken, zoals het in het verleden was.

Op enige details wil ik nog wijzen. Het feest van Sacramentsdag wordt in dit Liber Ordinarius vermeld; het werd voor het eerst ingevoerd in 1264 door paus Urbanus IV. Ook het feest van de Triniteit wordt aangegeven, maar de plaatsing van dit feest is wat gewrongen, zoals Drs. Tagage in hoofdstuk IV van zijn commentaar aangeeft. Wat in de bronnen en in het Missale van Trente als de periode van de "Zondagen na Pinksteren" (of na Triniteit) wordt aangeduid, krijgt in dit Liber Ordinarius een deels andere

⁴¹ Als terminus ante quem; de terminus ante quem zou 1264 zijn. Het is echter de vraag of deze datering geheel betrouwbaar is. Het is wellicht ook mogelijk, dat het manuscript later is geschreven en dat een corrector alsnog de bepalingen van Drievuldigheid en Sacramentsdag heeft opgenomen (op verzoek van anderen? op eigen initiatief?).

⁴² Zie noot 1.

betiteling: men duidt de zondagen aan met de lezingen, die tijdens het nachtelijk officie uit het Oude Testament worden gelezen: Job, Tobias, Esther, Judith, de Makkabeeën, de Profeten. Veel waarde kan men echter aan deze titels niet hechten; de grote structuur van het zogenaamde kerkelijk jaar wordt er niet door aangetast en in dit opzicht maakt dit Liber Ordinarius geen uitzondering op de gegroeide regel van Kerstkring, Paaskring en Tijd na Pinksteren, zoals in de meeste andere bronnen van de Romeinse liturgie het geval is. Wel zou de structuur van deze laatste periode een nadere studie verdienen.

In hoofdstuk XI van het commentaar wordt een overzicht gegeven van de vele processies, die volgens het Liber Ordinarius gedurende het jaar door het kapittel worden gehouden. Het grootste deel betreft zogenaamde intredeprocessies.⁴³ Intredeprocessies zijn oorspronkelijk op de persoon gericht. Zij dienen er toe degene die in de ritus voorgaat de reverentie te geven, die deze omwille van zijn functie verdient. Door de plechtige intrede van de voorganger en zijn assistenten wordt de voornaamheid van het rituele gebeuren verhoogd. Eén van de duidelijkste voorbeelden van de intredeprocessie wordt beschreven in Ordo Romanus 1 in de editie van Andrieu: het is de rituele beschrijving van de pausmis in één van de basilieken van Rome (in dit geval de Santa Maria Maggiore op Paaszondag). In de ritus krijgt de intrede van de paus alle aandacht en reverentie. Van de andere kant speelt in de intredeprocessies van de Ordinarius van Sint-Servaas ook een ander gegeven een rol. Al vroeg in de christelijke geschiedenis is het exorcistisch gebruik van water, dat tevoren daartoe is gewijd, bekend. Het gewijde water was in de religieuze estimatie een krachtadig middel tegen allerlei kwaad, werkte sanerend en zuiverend. Het doopwater, dat een speciale wijding ontving, is hiervan het duidelijkste voorbeeld. In de kloosters van de achtste eeuw werd de gewoonte, gelovigen en gebouwen met gewijd water te besprenkelen, elke zondag gepraktiseerd. Onder het zingen van een psalm met de beroemde antifoon "Asperges me" (of in de paastijd "Vidi aquam") werd de besprenkeling met gewijd water in de vorm van een processie door het kloostergebouw uitgevoerd. Behalve als een exorcisme werd de processie gezien als een

⁴³ Zie H.A.J. Wegman, "*Procedere*" und *Prozession*; eine Typologie, Liturgisches Jahrbuch 27 (1977), pp. 28-41.

herinnering aan het eens ontvangen doopsel, waarin reiniging en sanering belangrijke thema's waren.⁴⁴ Zo werd de zondagse processie niet alleen een "intrede in de ritus", maar ook een kwaadwerende rite en tenslotte een herinnering aan het eens ontvangen doopsel.

Naast deze grote groep intredeprocessies vermeldt de Ordinarius ook processies met staties, dat wil zeggen processies die werden onderbroken door korte bezoeken aan een altaar met reliek, een beeld of een of andere religieuze plaats. Men zou dit feest(elijke) processies kunnen noemen of ommegangen. In ietwat gestolde vorm zijn deze processies in deze Ordinarius aanwezig; in de lijst van paragraaf 2 van hoofdstuk XI worden ze vermeld. De oorsprong hiervan is moeilijk precies te traceren, maar het is mogelijk, dat de oude statieliturgie, die al in de vierde eeuw in Rome, Constantinopel en Jeruzalem bekend is, voor deze vorm van ommegang model heeft gestaan. De statie was enerzijds een feestelijke viering in een bepaalde kerk, maar tegelijk een uitdrukking van de eenheid van alle kerken. Men verzamelde zich in een bepaalde kerk van de stad om van daaruit naar een andere kerk te trekken, waarin de mis werd gevierd. Onderweg kon men verschillende plaatsen (stationes) aandoen. Deze statieliturgie heeft in de middeleeuwse kloosters doorgewerkt: in het klooster probeerde men haar door een processie langs verschillende kapellen en altaren na te bootsen. Het is dan één stap naar de feestelijke ommegang.

Tenslotte zij nog gewezen op een bijzondere processie op het einde van de vespers (het avondgebed) van Paaszondag en van de paasweek (het paasoctaaf). Het Liber Ordinarius vermeldt deze als een gang naar de doopvont. Dit is een overblijfsel van een zeer oud (vierde-eeuws) gebruik: de gedoopten, die in de paasweek in een witte doopmantel waren gekleed, gingen dagelijks in processie naar de doopkerk, waarin zij in de nacht van Pasen waren gedoopt. Het was een blijde herinnering aan die imposante ceremonie, een viering van de nachtwake van Pasen met daarin opgenomen de drievoudige onderdompeling in het bassin en de zalving met geurige balsem. Een herinnering aan deze processie naar de doopkerk is bewaard gebleven: het Liber Ordinarius van Sint-

⁴⁴ A. Franz, *Die kirchliche Benediktionen im Mittelalter*, 2 vol., Freiburg 1909, hier vol. 1, pp. 43-220.

Servaas vermeldt de processie als een nog bestaand gebruik. Er wordt bovendien een ander feit vermeld: na de processie naar de doopvont gaat men naar het "graf" (sepulcrum). Zal dit een monument (?), een altaar (?) zijn geweest en zal deze processie herinneren aan de sinds de tiende eeuw bekende "Visitatio sepulcri",⁴⁵ een later tot liturgisch spel uitgroeide Trope, die begint met de woorden "Quem quaeritis"? De vermelding van de term "sepulcrum" in deze context is zo opvallend, dat dit verband kan worden gelegd. Ik wil er nog op wijzen, dat de Ordinarius eens te meer de Ottoonse liturgie lijkt te volgen en daarmee de oud-Romeinse traditie; de Franciscaanse ritus heeft wat in de Ordinarius wordt gevonden, in navolging van die van de pauselijke kapel, geschraapt.

Nader onderzoek zal moeten uitwijzen hoe en in welke mate deze Ordinarius in de traditie staat van de oude of van de moderne Romeinse ritus. Daartoe biedt deze uitgave eens te meer een goede aanleiding. Het is te hopen, dat iemand dit op zich wil nemen; er zitten nog teveel hiaten in onze kennis van de hoog- en laat-middeleeuwse liturgie, vooral van die van de getijden of het "Brevier".

Prof. Dr. H.A.J. Wegman

⁴⁵ *Corpus Troporum III, Tropes du Propre de la Messe 2 Cycle de Paques*, ed. critique des textes par G. Bjorkvall, G. Iversen, R. Jonsson, Stockholm 1982, p. 319, nr Pa 9449. Zie verder *Dimensioni Drammatiche delle Liturgia Medioevale*, ed. Centro di Studi sul Teatro medioevale e rinascimentale, Viterbo 1976 (onder andere W. Lipphardt, Der dramatische Tropus. Fragen des Ursprungs, der Ausführung und der Verbreitung, pp. 17-31).

De bron

Bij het Rijksarchief in Limburg te Maastricht berust het archief - voor zover het bewaard is gebleven - van het vrije Rijkskapittel van Sint-Servaas te Maastricht, dat één van de rijkste en invloedrijkste in de Nederlanden is geweest. In dit archief van de Sint-Servaaskerk is een aparte afdeling bestemd voor de Broederschap der Kapelanen, die bij de kerk waren aangesteld, waarin onder het inventarisnummer 56 een verzamelcodex staat, 365 mm. hoog en 260 mm. breed, 118 perkamenten bladen bevattend.

Op het voorplat is een etiket geplakt met de oude signatuur: 4 C 12. Hieronder heeft dezelfde hand een titel geschreven, die verwijst naar het blad, waarop de voorschriften voor de viering van de heilighdomsvaart beginnen: *Modus ostendendi S.S. Reliquiarum singulis septenniis ac ceremoniarum ordo, qui in earundem reliquiarum ostensione per R^{dos} Dominos servari solebat Anno 1400 et sequentibus. Vide folio CV. Anno 1694.*

Hieraan heeft een latere hand toegevoegd: *In elencho isto inveniuntur nomina R^{orum} Dorum Canonicorum ecclesiae Sⁱ Servatii ab anno 1468 usque ad annum inclusive 1793, 11 febr., No. 7.*

Het eerste blad van de codex is aan beide zijden onbeschreven gebleven. Op de rectozijde ervan is het stempel van de parochiezegel afgedrukt, voorstellend Sint-Servatius met de staf in de linker- en de sleutel in de rechterhand, een draak vertrappend, met het omschrift: *Sigillum paroecialis ecclesiae St. Servatii, Traiecti ad Mosam.* In de rechterbenedenhoek is met potlood het moderne folionummer 1 gezet, dat het begin vormt van een doorlopende nummering van de gehele codex in Arabische cijfers. Een antieke foliëring begint eerst op de rectozijde van het tweede blad. In de rechterbovenhoek ervan is met zwarte inkt het Romeinse cijfer I geplaatst, dat het begin vormt van een doorlopende nummering van de codex in Romeinse cijfers tot en met het getal CVI. De ongenummerde bladen, die hierna volgen, waren bij het inbinden van de verzamelcodex nog onbeschreven en moesten ter gelegener tijd met de namen van de toekomstige kanunniken worden ingevuld. De band is uit allerlei oudere en jongere bestanddelen samengesteld en wel in het jaar 1694, getuige de datum in de titel op het voorplat (zie boven). Om de differente telling van de bladen volgens de Arabische en de Romeinse cijfers weer

met elkaar in overeenstemming te brengen, heeft de moderne folieerder na het getal 42 één pagina overgeslagen, zodat daardoor het moderne folionummer 43 in de pas kon komen met het antieke folionummer XXXXIII en er verderop in de codex geen verschil meer tussen de beide nummeringen zou bestaan. Om elk misverstand te vermijden, zal er in het vervolg steeds volgens de oorspronkelijke Romeinse folionummers worden geciteerd.

Uit de verzamelcodex zal alleen het tweede gedeelte worden gepubliceerd, te weten de *Ordinarius Chori* van de Sint-Servaaskerk (fol. 8 recto t/m fol. 71 recto). Hij behelst hoofdzakelijk voorschriften voor het koorofficie, terwijl de regelingen voor het misofficie vaak met een beknopte opmerking worden afgedaan in de trant van: "De mis zoals zij in het missaal vervat is" (*Missa sicut in missali continetur*).

De overige delen van de codex vormen een bont onsamenhangend mengelwerk. In het eerste deel vlak vóór de *Ordinarius* staan fragmenten van een gemoderniseerde kalender. Achter de *Ordinarius* bevinden zich de volgende delen: een dienstrooster voor het koorgebed van de kanunniken en gezellen, allerlei bepalingen voor de heilighdomsvaart en verschillende naamlijsten van kanunniken. Omdat deze onderdelen van het verzamelwerk voor ons doel van generlei belang zijn, kan de publicatie ervan dan ook gevoeglijk achterwege blijven.

Verklaring van de abbreviaturen

a. = antiphona
ae. = antiphonae
adscr. = adscripsit
annot. = annotatio vel annotationes
Bened. = Benedictus
cap. = capitulum
cf. = confer
coll. = collecta
com. = communio
corr. = correxi vel correxit
del. = deleuit
dom. = dominicae vel dominicam vel dominica
ep. = epistola
eras. = erasit vel erasum
ew. = ewangelium
fer. = feriae vel feria
fol. = folio
gr. = graduale
inf. = inferiore
init. = initialem
intercol. = intercolumnio
interscr. = interscripsit
intr. = introitus
inv. = invitatorium
l. = lectio
ll. = lectiones
laud. = laudes vel laudibus
lin. = lineola
litt. = litteram
Magnif. = Magnificat
marg. = margine
noct. = nocturnum vel nocturno
oct. = octavam vel octavas
off. = offertorium
om. = omisit
or. = oratio
praem. = praemisit
pref. = prefatio
process. = processionem
proph. = prophetiam
ps. = psalmus
psi. = psalmi
r. = responsorium
ra. = responsoria

ra (post numerum folii) = recto, prima columna
rb (post numerum folii) = recto, secunda columna
ras. = rasura
relat. = relativo
rubr. = rubricatum
saec. = saeculi
scr. = scripsit
sequ. = sequentia
str. = strophæ
sup. = superiore
suprascr. = suprascriptit
tr. = tractus
v. = versus
va (post numerum folii) = verso, prima columna
vb (post numerum folii) = verso, secunda columna
vesp. = vespæras vel vespæris
ym. = ymnus

Verklaring van de tekens

< > includuntur addenda
[] includuntur secludenda
[...] includuntur totaliter erasa
... = aliqua vocabula prætermis-
sa sunt
// = aliqua vocabula transposita
sunt

Verklaring van de siglen

A = manus librarii, ultimæ quartæ
saec. XIII
B = manus rubricatoris et illuminato-
ris, eiusdem ætatis
C = manus correctoris, saec. XIII
exeuntis
D = manus ultima, saec. XV exeuntis

Afkortingen van geciteerde werken

- AASS. = *Acta Sanctorum*, Antwerpiae 1643 sq.
 ACTA SS = *Acta SS, Nov. II*, Bruxellis 1931.
 AH = *Analecta hymnica*, hrsg. von G. Drevés und C. Blume, 55 Bnd., Leipzig 1886-1922.
 An.Boll. = *Analecta Bollandiana*, Bruxellis 1882 sq.
 Andrieu = Michel Andrieu, *Les Ordines Romani du haut moyen-âge* (Spicilegium Sacrum Lovaniense, fasc. 11, 23, 24, 28, 29), 5 tomes, Louvain² 1965-1974.
 Browe, Dreifaltigkeitsfest = P. Browe, *Zur Geschichte des Dreifaltigkeitsfestes*, Archive für Liturgiewissenschaft, Bd I (1950), S. 63-81.
 Browe, Fronleichnamfest = P. Browe, *Die Ausbreitung des Fronleichnamfestes*, Jahrbuch für Liturgiewissenschaft, Bd VIII (1928), S. 107-143.
 Bruylants = P. Bruylants, *Les oraisons du missel romain*, t. II, Louvain 1952.
 Bullarium = H. Mainardi-C. Coquelines, *Magnum Bullarium Romanum*, t 1-14, Romae 1733-1762.
 Deshusses = Jean Deshusses, *Le sacramentaire grégorien* (Spicilegium Friburgense, vol. 16; vol. 24), Fribourg 1971, 1979.
 Doppler, charters = P. Doppler, *Verzameling van charters en bescheiden betreffende het Vrije Rijkskapittel van St. Servaas te Maastricht*, in: Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg, t. LXVIII (1932).
 Doppler, kanunniken = P. Doppler, *Lijst der Kanunniken van het Vrije Rijkskapittel van St. Servaas te Maastricht* (1050-1795), in: Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg, t. LXXIV (1938), pp. 33-174.
 Franquinet = G.D. Franquinet, *De nieuwe plaats te Wijk en de triomf van St. Servaas*, in: Jaarboekje van Limburg, Maastricht 1870, pp. 174-186.
 Franz = A. Franz, *Die kirchlichen Benediktionen im Mittelalter*, 2 Bnd., Freiburg i.Br. 1909.
 HA = *Sacramentarium Hadrianum* (cf. Lietzmann, Deshusses).
 Hesbert = R.J. Hesbert, *Corpus antiphonalium Officii*, vol. I, Cursus Romanus, Roma 1963.
 LThK = *Lexikon für Theologie und Kirche*, neu herausgegeben von J. Höfer und K. Rahner, Freiburg i.Br.² 1957-1967.
 Lietzmann = Hans Lietzmann, *Das Sacramentarium Gregorianum nach dem Aachener Urexemplar* (Liturgiewissenschaftliche Quellen und Forschungen, Heft 3), Münster 1921⁴.
 LW = *Liturgisch woordenboek*, onder red. van L. Brinkhof e.a., 2 delen, Roermond/Maaseik 1958-1968.
 LOVAND = P.L.F. Lefèvre, *Les Ordinaires des collégiales Saint-Pierre à Louvain et Saints-Pierre-et Paul à Anderlecht d'après des manuscrits du XIVe siècle* (Bibliothèque de la Revue ecclésiastique, fasc. 36), Louvain 1960.
 Mansi = J.D. Mansi, *Sacrum conciliorum nova et amplissima collectis*, Graz 1960-1961 (reimpressio).
 MH = *Martyrologium Hieronymianum*, AASS. November, t 2,1, Bruxellis 1894.
 MR = *Martyrologium romanum propylaeum ad Acta SS, Decembris*, Bruxellis 1940.
 OSM = *Ordinarius Servatianus Mosaetraiectensis*.

- OVM = J.M.B. Tagage, *De Ordinarius van de collegiale O.L. Vrouwekerk te Maastricht* (Maaslandse Monografieën, 39), Assen 1984.
- PODR = *Proprium Officiorum Dioecesis Ruraemundensis*.
- PSHAL = Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg (Jaarboek van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap).
- P = *Supplementum Sacramentarii Hadriani* (cf. Deshusses).
- Strubbe-Voet = E. Strubbe en L. Voet, *De chronologie van de middeleeuwen en de moderne tijden in de Nederlanden*, Antwerpen/Amsterdam 1960.
- Tong = P.L.F. Lefèvre, *L'ordinaire de la collégiale, autrefois cathédrale, de Tongres d'après un manuscrit du XVe siècle* (Spicilegium Sacrum Lovaniense, fasc. 34, 35), 2 tomes, Leuven 1968.
- Usuardus = J. Dubois, *Le Martyrologe d'Usuard, texte et commentaire* (Subsidia hagiographica, 40), Bruxelles 1965.

est ille ad iung. **P**ater per
auri. colla. **S**uper populu.
numerus mi. **I**nnotant
me. Cum ceteris que scun-
tur in missali. ad scutum an-
tiphon. **C**ommendemus.
respon. **A**b omni uia. vñs.
Le liberauit me. ad ix. ant.
Per auna iusticie. & **S**ep-
ties in die. vñs. **S**capulis
suis. **N**o secundas uesperas.
ant. co psal. feriales. respon.
Quoc de carcere. vñs. **A**nge-
lis suis. **S**uper magni. antip.
Lictis autem cum ieiunia.
Ad completor sicut in nocte
secunda. **S**equitur de fñs eb.
Sequitur de fñs. domad.
Sanctine feriales nō
mutantur. **I**n uicariis.
nec in psal. nec in antiph.
Sed respons. dominicalia cā-
tantur. secundum ordinem
qualiter nocte tria. & quilibet
scia habet duas proprias an-
tip. una super benedictis. &
aliā super magnificat.
Ista antip. scilicet. **C**onui-
taminj ad me. **D**icitur in
matutinis semper post pri-
mam collam. vñs. **P**atru

mis cum patrib. **Q**uia alia
suffragia nō dicuntur. **N**isi
sit festum. **S**imili modo dice-
tur ista in uesperis scilicet. **Q**u-
no ego. vñs. **D**omine deus
iustitū. **Q**ue sic dicitur. in
fñs semper usq. ad dominica
passionis domini. scia quarta.

Tertia quarta. in prima eb
domada. uel scia. & in
sabbato. uñ tempa pronun-
tatur euangel. in matu-
ris dictor dierum. scilicet q
leguntur ad missam. scia gra.
Quarta scia. in uñ. **R**e-
miniscit. **E** letamus genia.
dicitur bis. **P**ost prophetiam
cantatur gradualis. **T**ribu-
lationes. **P**ost epistolam. cā-
tatur tractus. **D**ecessitati
bis. **C**um uersibus suis. **C**an-
tetur etiam immediate alius
tractus. scilicet. **D**omine nō
secundum. **C**um uersibus suis.
Sed si est aliquod festum. can-
tatur tractus de fñs. et re-
linquetur iste tractus. scilicet
Domine nō secundum. sab.
Sabbato. in uñ. **I**nter
oratio mea. **E** letamus ge-
nia. **D**icitur quinq. mes.

Hoofdstuk I

Beschrijving van het handschrift

1. Opbouw en afschrijving

Achter het eerste katern van de verzamelcodex, waarop een fragmentarische liturgische kalender is neergeschreven, staan acht bij elkaar behorende katernen, elk van vier dubbelbladen. Bij het inbinden werden deze bladen ongeveer 10 mm. afgesneden en daardoor tot de huidige afmetingen van 350 x 255 mm. ingekort. Zij behelzen voornamelijk rubrieken ten dienste van het koor en hebben dus als een *Ordinarius Chori*, een leidraad voor de koor-dienst, gefungeerd. Een dergelijk werk behoorde vanzelfsprekend tot de fraaie boeken van het kapittel en vereiste daarom perkament van goede kwaliteit. De opbouw van de katernen is zeer regelmatig. *Custodes* en *reclamantes* ontbreken, maar de bladen dragen wel een later toegevoegde inktfoliëring in Romeinse cijfers, die uit de tijd van de samenstelling van de verzamelcodex afkomstig is.

De tekst van de *Ordinarius* begint op fol. 8 recto en eindigt op fol. 71 recto, want de keerzijde van fol. 71, die aanvankelijk onbeschreven was, is pas later door een jongere hand beschreven met de zegeningen voor de lezingen in de metten, en daaronder door een nog jongere hand met gebeden voor de overledenen. De maten van de bladspiegel bedragen 283 x 191 mm., in twee kolommen met een tussenruimte van 19 mm. In deze kolommen staan 37 regels op fol. 8 recto t/m fol. 10 recto, 31 regels op fol. 10 verso t/m fol. 55 verso, 30 regels op fol. 56 recto t/m fol. 71 recto. Van de liniëring zijn nog slechts enkele vage sporen zichtbaar.

2. Schrift en verluchting

In de *Ordinarius* zijn twee van elkaar verschillende handen werkzaam geweest, te weten de copiist en de rubricator. De copiist begint zijn taak eerst op fol. 10 verso, op de eerste pagina, die 31

regels telt. In eenzelfde trant schrijft hij verder tot en met fol. 55 verso, waarna hij overschakelt op een formaat van 30 regels, dat hij tot en met het slot van de Ordinarius op fol. 71 recto vast houdt. Zijn schrift is praktisch zonder rasuren in een stijl gotisch boekschrift (*littera textualis gotica*) op royale en zorgvuldige wijze uitgevoerd. In het tekstkritisch apparaat bij de hierna volgende tekstitgave zal de kopiist worden aangeduid met de sigle: A.

De rubricator verzorgde al van tevoren de titelpagina (fol. 8 recto), waar hij de rubrieken - de regels waarmee de uitoefening van de liturgie wordt bepaald - ten volle in rode letters uitschreef. Voorts nam hij de volledige bewerking van fol. 8 verso t/m fol. 10 recto voor zijn rekening, waarbij hij de rubrieken echter op normale wijze met rode inkt onderstreepte. Nu kan de kopiist zijn werk aanvaarden, dat later door de rubricator op dezelfde manier als op de vijf eerste pagina's van de Ordinarius in rode, blauwe en lichtgroene kleuren zal worden verfraaid. De lombarden zal hij in blauw of rood in de tekst inwerken, maar de gedecoreerde blauwe of rode initialen in de marge met een omranking in de tegenkleur of in lichtgroen versieren. Zijn schrift lijkt op dat van de kopiist, maar is veel compacter en daardoor moeilijker leesbaar. Ook in de terminologie wijkt hij af van de kopiist, want hij spreekt bijvoorbeeld van een *festum triplex* (fol. 8ra) of van een *festum trium lectionum* (fol. 8rb), termen, die de kopiist nooit zou gebruiken (zie hoofdstuk X, Liturgische rangorde der feesten).

Indien wij de initialen van onze Ordinarius, daterend uit het laatste kwart van de dertiende eeuw (zie onder no. 3, Datering) vergelijken met die van de tweede kopiist van de Ordinarius van de O.L. Vrouwekerk, daterend uit het derde kwart van de veertiende eeuw,¹ dan ontdekken wij een identieke vormgeving, zodat zij zeer waarschijnlijk uit hetzelfde scriptorium stammen. Slechts het initiaal Q laat een afwijking zien, doordat de diakritische streep in de Ordinarius van de Sint-Servaaskerk naar rechts, maar in de Ordinarius van de O.L. Vrouwekerk naar links uitsteekt. Voor het overige zijn de oudere initialen van de Servaaskerk veel kleurrijker en monumentaler gedecoreerd dan de sobere en eenkleurige jongere initialen van de O.L. Vrouwekerk.

Bij zijn werkzaamheden heeft de rubricator zich af en toe vergist, doordat hij de representanten - minuscule letters, die de kopiist

als aanwijzingen voor de rubricator in de tekst aanbrengt - niet opgemerkt of verkeerd begrepen heeft. Bovendien blijken vele tussenruimten, die de copiist voor zijn collega ter invulling open liet, ofwel te groot ofwel te klein voor de nodige rubrieken te zijn uitgevallen. Dat de copiist en de rubricator los van elkaar hebben gewerkt, valt in het bijzonder op bij de titels van de rubricator, die zelden volkomen met de aansluitende tekst van de copiist harmoniëren, ja zelfs nu en dan ermee in tegenspraak zijn. Frappante voorbeelden van deze disharmonie leveren de opschriften boven de vigilie van Pasen, waar de rubricator noteert "In nocte Pasche" en "Officium diei in Parasceve" in plaats van de correcte titels "In vigilia Pasche" en "Officium diei in vigilia Pasche" (zie hoofdstuk II, Tekst, no. 73). In het tekstkritisch apparaat bij de hierna volgende tekstuitgave zal de rubricator worden aangeduid met de sigle: B.

3. Datering

a) *Terminus post quem*. Op de elfde augustus van het jaar 1264 kondigde de paus Urbanus IV door de bulle *Transiturus* het Sacramentsfeest af voor de gehele westerse Kerk.² Hoewel het Sacramentsfeest reeds in het jaar 1246 door bisschop Robertus van Thourotte voor zijn bisdom Luik werd ingesteld,³ vermeldt eerst de bulle *Transiturus* de octaaf ervan, die men eveneens in de *Ordinarius* van de Servaaskerk aantreft (fol. 44ra-44va).

b) *Terminus ante quem*. In het jaar 1287, oude stijl, riep bisschop Jan van Vlaanderen te Luik een kerkvergadering bijeen om besluiten te nemen tot handhaving van zeden, tucht en godsdienst, die daarna in uitgebreide *Statuta synodalia* zouden worden vastgelegd. Enkele artikelen van hoofdstuk XI uit deze statuten, dat over de *Ordinarius* en de feesten handelt,⁴ zijn door de corrector in de *Ordinarius* van de Servaaskerk verwerkt (zie onder no. 4a, Corrector).

c) *Conclusio*. Uit de bovenstaande gegevens mogen wij concluderen, dat de *Ordinarius* uit het einde van de dertiende eeuw moet stammen. Als men nu het laatste kwart van de dertiende eeuw als de tijdruimte aanneemt, waarbinnen de copiist en de rubricator werkzaam zijn geweest, dan zal men wel niet ver bezijden de waarheid zijn.

4. Toevoegingen

a) *Corrector*. Spoedig na de voltooiing van de *Ordinarius* heeft een corrector de tekst op rasuren herschreven en in de marge aangevuld. Zijn schrijfwijze is ineengedrongen en compacter dan die van de copist, maar de lettervormen verschillen bijna niet van elkaar.

De corrector is bezig geweest na de diocesane synode van Luik in het jaar 1287 (zie onder no. 3b, *Terminus ante quem*), want enige artikelen van hoofdstuk XI van de synodale statuten heeft hij in de *Ordinarius* opgenomen op grond van artikel II van genoemd hoofdstuk: "Wij geven het strikte voorschrift ... dat de dekens van de conventuele kerken en de parochiepriesters ... de *Ordinarius* van de hoofdkerk van Luik hebben en bezitten, en dat zij zich bij het celebreren en verrichten van het goddelijk officie en in het gebruik van de *Ordinarius* conformeren aan de genoemde hoofdkerk als ledematen aan hun hoofd, ieder op hun eigen wijze en volgens hun eigen kunnen" (*Districte praecipimus ... tam decanis conventualium ecclesiarum quam sacerdotibus parochialibus ... quod Ordinarium habeant et teneant majoris ecclesiae Leodiensis, et se in divinis officiis celebrandis et faciendis, et in Ordinario conforment dictae majori ecclesiae tanquam membra suo capiti, suo modo, et suo posse*).⁵

Artikel III van caput XI der statuten vermeldt: "Wij bepalen, dat, zo vaak als er enig feest van negen lezingen op een zondag binnen de veertigdaagse vasten of Advent valt, het genoemde zondagsofficie, zowel het dagofficie als het nachtofficie, op de zondag verricht moet worden, en dat het officie van het feest naar de eerstvolgende maandag verplaatst moet worden, en dan volledig verricht moet worden" (*Statuimus, quod, quodcumque aliquod festum IX lectionum occurrerit in dominica infra Quadragesimam vel Adventum, dictum officium dominicae, tam diurnum quam nocturnum, fiat in dominica, et officium festi transferatur usque ad feriam secundam proxime sequentem, et tunc fiat plenarie*).⁶ Deze regeling heeft de corrector bij twee feesten in de vasten als volgt in de marge bijgeschreven: "Als het feest van de heilige Gregorius op zondag valt, vindt er geen gedachtenis van de heilige Gregorius plaats, maar op de volgende dag" (*Si festum sancti Gregorii evenerit in dominica die, nulla fit memoria de*

sancto Gregorio, sed sequenti die, fol. 25rb), en verder: "Zoals verordend is aangaande de heilige Gregorius, op gelijke wijze aangaande de heilige Benedictus" (Ut ordinatum est de sancto Gregorio, similiter de sancto Benedicto, fol. 25rb).

Artikel VI van caput XI der statuten vermeldt: "Wij bepalen, zoals onze voorgangers bepaald hebben, dat op het feest van Maria-Boodschap en op het feest van Maria-Lichtmis, wanneer zij in de tijd van Septuagesima voorkomen, *Te Deum*, *Gloria in excelsis*, en de sequentie gezongen moeten worden" (Statuimus, prout antecessores nostri statuerunt, quod in festo Annunciationis et in festo Purificationis beatae Virginis, quando infra Septuagesimam evenerint, *Te Deum*, *Gloria in excelsis*, et sequentia cantentur).⁷ Bij de mis van Maria-Lichtmis heeft de corrector volgens genoemd voorschrift op een rasuur de tekst als volgt verbeterd: "Vers en sequentie" (Versus et sequentia, fol. 20ra).

Artikel VII van caput XI der statuten vermeldt: "Wij bepalen, zoals men in de kerk van Luik in acht neemt, dat door het gehele diocees in alle kerken gevierd moeten worden met negen lezingen de feesten van de heilige Gregorius, Benedictus, Ambrosius, Barnabas, Dominicus, Augustinus, Hieronymus, Franciscus, Lucas, Leonardus en de Elfduizend maagden" (Statuimus, prout in ecclesia Leodiensi observatur, quod per totam dioecesim in singulis ecclesiis celebrentur cum IX lectionibus festa sanctorum Gregorii, Benedicti, Ambrosii, Barnabae, Dominici, Augustini, Jeronymi, Francisci, Lucae, Leonardi, et undecim millium Virginum).⁸ Omdat in de Servaaskerk het feest van Ambrosius aan deze reeks ontbrak, heeft de corrector op fol. 27 recto in de benedenmarge met zwarte inkt de rubrieken ervan aan de tekst van de Ordinarius toegevoegd om aan het bovenvermelde voorschrift te voldoen. In het tekstkritisch apparaat bij de hierna volgende tekstuitgave zal de corrector worden aangeduid met de sigle: C.

b) Aantekening betreffende het feest van de Triomf van Sint-Servaas. Een onbekende hand heeft in de benedenmarge van fol. 56 verso de viering van het feest met rode inkt opgetekend. Op de vierde juli van het jaar 1327 behaalden de Maastrichtenaren in de vlakte van IJzeren een glansrijke overwinning op Reinald, de heer van Valkenburg.⁹ Telkenjare werd die roemvolle gebeurtenis in de Servaaskerk op de eerste zondag van de maand juli op de meest plechtige wijze, namelijk ritu triplici, herdacht als het feest van de Triomf van Sint-Servaas. De hand, die verder niet meer in de

Ordinarius voorkomt, kan men het best kort na de instelling van het feest dateren, dus in het tweede kwart van de veertiende eeuw (zie hoofdstuk II, Tekst, no. 175).

c) Aan het slot van de Ordinarius is in de benedenmarge onder de tweede kolom van fol. 71 recto een vluchtige aantekening met zwarte inkt neergeschreven. Zij behelst de namen van vier kanunniken, waarvan de eerste gedeeltelijk onleesbaar is: Arnoldus. De resterende namen zijn: Gerard van Montenaken, die in de jaren 1351-1396 als kanunnik voorkomt,¹⁰ Johannes van Wambeke, die in de jaren 1335-1371 als kanunnik optreedt,¹¹ Herman van Gulpen, die in de jaren 1324-1358 als kanunnik verschijnt.¹² Op grond van de bovenstaande gegevens kan men de hand, die verder niet meer in de Ordinarius wordt aangetroffen, kort na het midden van de veertiende eeuw dateren (zie hoofdstuk II, Tekst, no. 263).

d) Laatste hand. Na verloop van lange tijd is de tekst van de Ordinarius door een of andere geestelijke - waarschijnlijk de koster van de Servaaskerk - op enkele plaatsen met zwarte inkt herzien of aangevuld. De herzieningen betreffen vooral de koorgezangen, waarbij één keer van orgelbegeleiding melding wordt gemaakt (cum organis, fol. 39ra). Het omvangrijkst is de aanvulling, die over de volle breedte van de benedenmarge op fol. 62 verso is aangebracht. Hierin wordt de liturgische plechtigheid ter ere van de heilige Felix en Audactus geregeld, die door de scholaster Henricus is gedoteerd. Deze scholaster komt tussen de jaren 1454 en 1458 in de charters van de Servaaskerk voor.¹³ Een tweede, weliswaar kleine, maar toch voor de datering belangrijke aanvulling is ingewerkt in het feest van het Visioen van Sint-Servatius, dat de corrector in de benedenmarge van fol. 33 verso heeft genoteerd. De laatste hand verandert hierin de datering van het feest op "Dominica Quasi" (= Beloken Pasen) in "Dominica post Quasi" (= Zondag na Beloken Pasen). Precies dezelfde inlassing treffen wij aan in een lectionarium van de Servaaskerk uit het midden der vijftiende eeuw, dat bij de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage berust.¹⁴ Uit de besproken twee aanvullingen kunnen wij besluiten, dat de schrijver de tweede helft van de vijftiende eeuw werkzaam is geweest. In het tekstkritisch apparaat bij de hierna volgende tekstuitgave zal hij worden aangeduid met de sigle: D.

¹ cf. OVM., pp. XXIX-XXXI.

- ² cf. Bullarium, t. III, pp. 414-416.
³ cf. LThK., Bd. IV, Sp. 405.
⁴ cf. Mansi, vol. XXIV, col. 908-910.
⁵⁻⁶ cf. Mansi, vol. XXIV, col. 908.
⁷⁻⁸ cf. Mansi, vol. XXIV, col. 909.
⁹ cf. Franquinet, pp. 185, 186.
¹⁰ cf. Doppler, Kanunniken, pp. 107, 119, 131, 133, 150, 154, 160.
¹¹ cf. Doppler, Kanunniken, pp. 97, 98, 109.
¹² cf. Doppler, Kanunniken, pp. 91, 92.
¹³ cf. Doppler, Charters, pp. 393, 408, 409.
¹⁴ cf. AnBoll., t. VI, p. 167, no. 4.

Hoofdstuk II

Tekst

Praenotanda:

1. Litteris maiusculis indicantur tituli capitulares ab ipso rubricatore compositi.
2. Litteris minusculis indicantur tituli capitulares ex textu ordinarii deprompti.

- 1 -

< IN PRIMA DOMINICA ADVENTUS DOMINI >

< fol. 8ra >

In prima dominica Adventus Domini, in primis vesperis ae. et psi. feriales sunt cantandi, ym. *Conditor alme*, cap. *Erit in novissimis*, r. *Tu exurgens*, v. *Rorate celi*, super Magnificat a. *Ecce nomen Domini*, coll. *Conscientias nostras*, suffragium non sequitur.

Ad completorium ym., cap. et v. sicut ante Adventum Domini, super Nunc dimittis a. *Veni Domine*, coll. sicut ante Adventum.

Ad matutinas inv. *Dominum qui venturus*, a. in primo nocturno *Hora est* cum psalmis de dominica, v. *Ex Syon species*, item v. *Egredietur virga de radice Jesse*, tres ll. in primo nocturno erunt de Ysaya, et tres de secundo nocturno erunt sermo in omeliario, in tercio nocturno pronuntiabitur ew. *Dum appropinquaret*, r. *Aspiciens* cum tribus versibus et totidem repeticionibus suis, finito *Gloria Patri*, incipiatur r. *Aspiciens* ;¹ in secundo nocturno a. *Nox precessit*, v. *Egredietur virga*, item v. *Egredietur Dominus de loco sancto suo* ; in tercio nocturno a. *Scientes quia*, v. *Egredietur Dominus de loco*, item v. *Timebunt gentes nomen tuum Domine*, r. nonum, post versum et *Gloria Patri* incipiatur r., - *Te Deum laudamus*, *Gloria in excelsis* et *Ite missa est* non cantantur per totum Adventum, nisi fuerit triplex festum, - ad laudes v. *Memento nostri* et cetera, responsum *Visita nos* et cetera.

< fol. 8rb >

Ad laudes a. *In illa die* cum reliquis antiphonis, ym. *Verbum supernum*, v. *Vox clamantis*, a. super Benedictus *Spiritus sanctus*, suffragia non dicuntur.

Ad primam a. *Missus est*, cap. et coll. sicut ante Adventum. Ad terciam a. *Veni et libera nos*, r. *Veni ad liberandum nos*, v. *Timebunt gentes nomen*.

In aspersione aque benedictae a. *Asperges me*, ps. *Miserere mei Deus*, a. *Asperges me*, v. *Et secundum multitudinem*, a. *Asperges me*, *Gloria Patri* non cantatur, ad processionem a. *Ecce carissimi*, ad introitum templi a.² *Ecce mater nostra*, intr. *Ad te levavi*, v. *Vias tuas*, intr. *Ad te levavi*, a. *Gloria Patri*, intr. *Ad te levavi*, - sic cantandum est per totum annum omni die et festo, exceptis ferialibus diebus et tribus lectionibus, - hec coll., scilicet *Deus qui de beate Marie*, dicitur per totum Adventum ad missam, ad matutinas et ad vespervas, (in prima dominica Adventus Domini teneatur ad ... per ebdomadam *Deus qui de beate Marie* et alias collectas ... volueris),³ ep. *Scientes quia hora*, gr. *Universi qui te*, *Alleluya*, v. *Ostende nobis Domine*, ew. *Dum appropinquaret*, *Credo* cantatur, off. *Ad te Domine*, pref. cotidiana, com. *Dominus dabit benignitatem*, finita collecta, dicitur *Benedicamus Domino*. Ad sextam a. *Tuam Domine*, r.

< fol. 8va >

Ostende nobis Domine, v. *Memento nostri Domine*. Ad nonam a. *In tuo adventu*, r. *Super te Ierusalem*, v. *Domine Deus virtutum converte nos*.

In secundis vespervis a. *Sede a dextris meis* cum reliquis antiphonis et psalmis ferialibus, ym. *Conditor*, r. *Tu exurgens*, v. *Rorate celi desuper*, in ewangelio a. *Ne timeas Maria*, postea coll. Solet etiam r. istud, scilicet *Ingressus angelus*, cantari et alia, quae secuntur, successive usque ad proximam dominicam Natalis Domini, quando exitur in ecclesiis conventualibus, et dicitur postea iste v. : v. *Ave Maria gratia*, coll. *Deus qui de beate Marie*, postea a. *Ecce Dominus veniet*, v. *Letamini in Domino*, coll. *Conscientias*.

¹ *Aspicias scr. A.*

² *v. scr. B.*

³ *in marg. dextro adscr. C.*

< PER FERIAS >

Ad matutinas per omnes ferias usque ad Natale Domini inv. *Regem venturum Dominum*, preterquam in Quatuor Temporibus, ae. et psi. feriales in nocturnis et in laudibus, pretermisso vero responsorio *Aspiciens*, reliqua, que secuntur, cantentur. Super Benedictus et super Magnificat cantentur ae. de Adventu Domini, sicut in antiphonario continentur. Si vero festum celebre occurrat, ae. de Adventu cantentur post primam col-

< fol. 8vb >

lectam ante suffragia.

De sancta (Maria et de Omnibus Sanctis per totum Adventum cantari debent ae.¹ de sancta Maria, in matutinis a. *Spiritus sanctus* et in vesperis a. *Ne timeas*, feriis vero sextis tantummodo ad matutinas et ad vespas a. *Angelus Domini* cum versu)² *Ave Maria*, coll. *Deus qui de beate Marie*, de Omnibus Sanctis a. *Ecce Dominus veniet*, v. *Letamini in Domino*, coll. *Conscientias*. Vigilie cantentur cotidie, nisi festum impediat. Nona³ cum missa cantetur, nisi festum celebre impediat. Nota quod a prima dominica Adventus Domini usque post octavas Pentecostes⁴ nulla fit mentio de sancta Cruce, nisi in Passione Domini et in Inventionem sancte Crucis. A prima dominica Adventus Domini usque ad octavas Epiphanie nullo sabbato cantandum est de sancta Maria, sed de dominica vel de festo, quod occurrit.

¹ a. (= antiphone) cum signo relat. suprascr. C, cf. annot. 2.

² in ras. scr. C, cf. annot. 1.

³ litt. init. om. B.

⁴ Pentecosten scr. A.

< VIGILIA SANCTI ANDREE >
< NATALE SANCTORUM SATURNINI,
CRISANTI ET DARIE >

Si vigilia sancti Andree et natale sanctorum Saturnini, Crisanti et Darie, quod est eodem die, occurrant ante Adventum, ad matutinas pronuntiabitur ew. de vigilia *Stabat Iohannes*, intr. *Dominus*

secus mare, ep. *Benedictio*, gr. *Iustus ut palma*, ew. *Stabat Iohannes*, off. *Gloria et honore*, com. *Dicit Andreas*, ceterum officium per omnes horas fit de sanctis. Si autem in prima dominica Adventus Domini hoc festum sanctorum

< fol. 9ra >

evenerit, plenarie cantabitur de Adventu, tam ad matutinas quam ad omnes horas, nisi quod ew. de vigilia pronuntiabitur ad matutinas *Stabat*¹ *Iohannes*, et missa erit similiter de vigilia *Dominus secus mare* et cetera, sicut predictum est, cantabitur eciam *Alleluya* de pluribus, < v. > *Iudicabunt*. Si vero festum hoc sanctorum evenerit in Adventu, nichil de sanctis agetur, nisi tantum a. et coll. cum suffragiis, ew. pronuntiabitur *Stabat Iohannes*, missa erit *Dominus secus mare* absque *Alleluya* et *Credo*, sexta ante missam cantabitur, et nona cum missa cantabitur, quandocumque fiat vigilia, nisi dies sit dominica. Si vigilia sabbato Adventus Domini fuerit, sola a. cum collecta de Adventu cantabitur, aliud officium totum erit de apostolo.

¹ *litt. init. om. B.*

- 4 -

DE SANCTO ANDREA

(Si istud festum beati Andree in vigilia prime dominice Adventus Domini evenerit, nichil de ipso festo in secundis vesperis servandum est).¹

In natale sancti Andree in primis vesperis super psalmos ae. : a. *Christus me misit* cum reliquis antiphonis, que secuntur, psi. feriales, ym. *Gaude sacrata meritis*, cap. *Ambulans Ihesus*, r. *Doctor bonus*, v. *In omnem terram*, super Magnificat a. *Ambulans Ihesus*, coll. *Tuere nos*, post primam collectam a. de Adventu et coll., postea exitur in medio ecclesie, postea de sancto Andrea, ad altare sub cruce

< fol. 9rb >

itur, cantando responsorium *Homo Dei*, v. *Dilexit Andream Dominus*, coll. *Adiuvet ecclesiam tuam*. Ad matutinas inv. *Adoremus victoriosissimum*, psi. et versiculi omnes de apostolis, in primo nocturno a. *Tantum regi meo* cum reliquis antiphonis, que

secuntur, sex ll. de passione ipsius apostoli, r. *Cum perambulare* cum reliquis sponsoriis, que secuntur, ew. *Ambulans Ihesus* pronuntiabitur, - *Te Deum*, *Gloria in excelsis* et *Ite missa est*, si in Adventu Domini hoc festum evenerit, non cantantur, sed nonum r. repetitur, et ita semper fit in Adventu Domini, et etiam a Septuagesima usque Pascha in festis, in quibus novem ll. leguntur, quod non fit in festo trium lectionum, quaecumque sit. In laudibus a. *Salve crux* cum reliquis antiphonis de laudibus, que secuntur, super Benedictus a. *Videntibus*. Ad primam et ad alias horas ae. de laudibus, versiculi de apostolis. Intr. *Michi autem*, ps. *Domine probasti me*, ep. *Corde creditur*, gr. *Constitues*, *Alleluya*, *Dilexit Andream*, - si fuerit ex Adventu Domini, sequi. *Clare sanctorum*, - ew. *Ambulans Ihesus*, *Credo in unum*, off. *Michi autem*, pref. *Te Domine suppliciter*,

< fol. 9va >

com. *Venite post me*. In secundis vesperis ae. de laudibus, psi. de apostolis : *Dixit Dominus Domino meo*, ps. *Laudate pueri*, ps. *Credidi propter*, ps. *In convertendo*, ps. *Domine probasti me*, ym. *Gaude sacrata*, r. *Dilexit Andream*, super Magnificat < a. > *Concede nobis*, secuntur² de Adventu ae. et suffragia de sancta Maria et de Omnibus Sanctis, si in Adventu occurrerit, ut predicatum est.

Si in dominica Adventus Domini hoc festum evenerit, sequenti feria secunda cantabitur r. *Aspiciens* cum versibus suis et *Gloria Patri*, ew. *Cum appropinquaret* pronuntiabitur et ae. de laudibus dominice cantentur super laudes.

¹ in marg. inf. adscr. C.

² sequitur scr. A.

- 5 -

< CANDIDE VIRGINIS >

Si festum Candide, virginis, in dominica die evenerit, in missa una coll. pariter cum collecta de Adventu sub uno *Per Dominum nostrum* dicetur, aliud nichil agetur de ea.

IN FESTO SANCTE BARBARE

De sancta Barbara triplex festum servabitur, in primis vesperis a. *Barbara virgo* cum antiphonis, que secuntur, psi. : ps. *Laudate pueri Dominum*, ps. *Laudate Dominum omnes gentes*, ps. *Laudate nomen Domini*, ps. *Laudate Dominum quoniam bonus*, ps. *Lauda Ierusalem Dominum*, ym. *Gratuletur*, cap. et coll., sicut in libro continentur, r. *Virgo Christi*, v. *Specie tua*, a. *Dulci*,¹ - <de> Damaso, papa,

< fol. 9vb >

una tantum a. et coll. cantabitur et *Alleluya* ad missam ; si vero fuerit dominica, *Alleluya* de ipsis non cantabitur, istud fit eciam de Eucharistia et Ignatio, - postea exitur, de beata Virgine, ut predictum est, et de Omnibus Sanctis. Ad completorium super Nunc dimittis a. *In sagena fidei*. Inv. *Adoremus devotissime*, in primo nocturno et in secundo et in tercio ae., sicut in antiphonario continentur, psi. et versiculi de una virgine, ll. de passione eius, - si fuerit dominica, pronuntiabitur ew. dominicale, - ra., sicut in antiphonario continentur, *Te Deum*, *Gloria in excelsis* et *Ite missa est* cantabuntur. In laudibus a. *Barbaram* cum aliis antiphonis sequentibus, super Benedictus a. *Laus honor benedictio*, post primam collectam a. de Adventu Domini et coll., postea de beata Virgine et de Omnibus Sanctis. Ae. de laudibus ad horas diei. Si dominica fuerit, ad processionem r. *Virgo Christi Barbara*, in introitu templi r. *Precepto presidis*,² intr. *Gaudeamus omnes*, ps. *Eructavit*, ep. *Domine Deus exaltasti*, gr. *Dilexisti iusticiam*, *Alleluya*, v. *Prudentes virgines*, sequ. *Psallat cum leticia*, ew. *Simile est regnum celorum decem virginibus*, off. *Filie regum*, com. *Diffusa est gratia*. In secundis vesperis ae. de laudibus super psalmos, psi. (feriales),³ ym.

< fol. 10ra >

Gratuletur, r. *Precepto presidis*, v. *Specie tua*, super Magnificat a. *O virgo*, post primam collectam a. de Adventu cum collecta, postea de beata Virgine et de Omnibus Sanctis. Ad completorium super Nunc dimittis a. *In sagena fidei*.

¹ *litt. init. F scr. B.*

- ² presis scr. A.
³ in ras. scr. C.

- 7 -

DE SANCTO NICHOLAO

In festo sancti Nicholai in primis vesperis super psalmos a. *Sancte Nicholae*, psi. feriales, ym. *Magne pater*, cap. *Iustus cor suum*, r. *Beatus Nicholaus*, versus et versiculi de uno confessore, super Magnificat a. *O pastor eterne*, sequitur a. de Adventu Domini et coll. Postea exitur cum responsorio de Domina nostra, sicut predictum est ante. Postea itur ad altare sancti Nicholai cum responsorio *Summe Dei presul*, v. *Ora pro nobis beate Nicholae*, sequitur de Omnibus Sanctis. Inv. *Confessorum regem*, in primo nocturno a. *Nobilissimis*, psi. de uno confessore, de vita ipsius legitur, r. *Confessor Dei* cum reliquis responsoriis et antiphonis, - si fuerit dominica, ew. pronuntiabitur de ipsa dominica, - nonum r. cum versu et *Gloria Patri* cantabitur et reiterabitur r. Super laudes a. *Beatus Nicholaus* cum reliquis antiphonis, super Benedictus a. *O Christi pietas*, sequitur de Adventu Domini a. cum collecta, postea de Domina nostra et de Omnibus Sanctis. Ad horas ae. de laudibus. Si fuerit dominica, ad processionem a.¹ (*Ecce karissimi*),² ad introitum templi a. *Ecce mater*

< fol. 10rb >

nostra, intr. *Statuit*, et reliqua, sicut in missali continentur. Ad secundas vespas a. de laudibus cum reliquis antiphonis, psi. feriales, r. *Summe Dei*, super Magnificat a. *O Christi pietas*, in octava sancti Andree sequitur de octava sancti Andree a. *Ambulans Ihesus*, et suffragia.

Quandocumque hoc festum beati Andree, sancte Lucie et sancti Thome occurrerint, sollempniter per omnia de ipsis est agendum, nisi quod in festo Thome casualiter in quibusdam articulis hoc fallit, ut infra dicetur. Hoc festum sancti Nicholai per omnia simile est festo sancti Andree quo³ ad celebrationem, nisi quod sequi. de apostolis cantatur in die sancti Andree, si ante Adventum occurrerit, quod minime fit in Adventu, qualecumque festum occurrerit.

¹ r. scr. B.

² in ras. scr. C.

³ quod scr. A.

- 8 -

DE SANCTO ANDREA < IN OCTAVA >

In octavis sancti Andree in primis vesperis, que semper occurrunt in die sancti Nicholai, cantatur post collectam de sancto Nicholao a. *Ambulans Ihesus* cum collecta. Inv. *Adoremus victoriosissimum*, in nocturno una tantum a. cantatur : a. *Tantum meo*, psi. de apostolis et versus, ll. de passione eius, r. *O bona crux* cum duobus sequentibus responsoriis, sola a. ad laudes *Salve crux*, super *Benedictus* a. *Videntibus*. Nona cum missa, missa, sicut in missali continetur,

< fol. 10va >

Credo cantatur. Vigilie non cantantur, sed secunde vespere de apostolo erunt, super psalmos a. *Iuravit Dominus* cum reliquis antiphonis, et psi. de apostolis, super *Magnificat* a. *Cum pervenisset*. Si dominica evenerit, una tantum a. et coll. de festo dicetur et *Alleluya* ad missam, aliud totum officium erit de Adventu.

- 9 -

DOMINICA SECUNDA

Dominica secunda in primis vesperis a. *Benedictus* cum reliquis antiphonis, et psi. feriales, ym. *Conditor*, cap. *Egredietur virga*, r. *Tu exurgens*, v. *Rorate celi desuper*, super *Magnificat* a. *Bethleem*, coll. *Mentes nostras*, secuntur¹ suffragia ut supra. Inv. *Rex noster*, super nocturnos ae. et psi. et versus ut in precedenti dominica, tres ll. de Ysaia, alie tres medie de sermone *Superiore dominica*, ew. *Erunt signa*, r. *Iherusalem* cum reliquis. In laudibus a. *Ecce in nubibus celi* cum reliquis, ym. et v. ut supra, super *Benedictus* a. *Super solium*, secuntur suffragia. Ad processionem a. *Ecce carissimi*, ad introitum < a. > *Ecce mater nostra*, coll. ut supra,

<fol. 10vb>

intr. *Populus Syon*, ep. *Quecumque scripta sunt*, gr. *Ex Syon*, *Allelya*, v. *Letatus sum*, v. *Stantes*, - ambo versus cantantur dominico die, per ebdomadam autem alternatim singuli cantantur, - ew. *Erunt signa*, off. *Deus tu conversus*, com. *Iherusalem*. Ad secundas vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Conditor*, r. *Tu exurgens*, v. *Rorate celi desuper*, super Magnificat a. *Beata es Maria*, secuntur suffragia.

¹ sequitur scr. A.

- 10 -

<PER EBDOMADAM>

Per ebdomadam r. *Iherusalem* cum reliquis, singulis noctibus tria, super Benedictus et Magnificat ae., sicut in antiphonario continentur, usque ad festum Lucie.¹ A festo Lucie usque ad Natale super Magnificat cantatur <a.> *O sapientia* et relique, que secuntur secundum ordinem.

¹ Lucee scr. A.

FERIA QUARTA

Feria quarta ep. *Ecce mitto angelum*, ew. *Amen dico vobis non surrexit*.

<FERIA SEXTA>

In feria sexta ew. *Iohannes testimonium*.¹

¹ Iohannes stet scr. A.

- 11 -

DOMINICA TERCIA

Dominica tertia ae., psi., ym., r. et v. ad primas vespervas ut supra, super Magnificat a. *Ante me non est*, nisi fuerit festum Lucie vel post festum, tunc

< fol. 11ra >

enim cantatur *O* et a. dominicalis remanebit. Super Nunc dimittis a. *Dies Domini*. Inv. *Ecce rex venit*, ae., versus et psi. ut supra, tres ll. primi nocturni in Ysaia, tres vero secundi nocturni de sermone, et tres ultimi nocturni de ewangelio, quod pronuntiabitur *Cum audisset Iohannes*, r. *Ecce apparebit* cum reliquis, que secuntur. In laudibus a. Veniet Dominus cum reliquis, que secuntur, ym. *Vox clara*, qui cantabitur usque ad Nativitatem Domini, super Benedictus a. *Iohannes autem cum*, secuntur suffragia. Intr. *Gaudete in Domino*, ep. *Sic nos existimet*,¹ gr. *Qui sedes, Allelu-ya*, v. *Exita*, ew. *Cum audisset Iohannes*, off. *Benedixisti*, com. *Dicite pusillanimes*. Ad secundas vespervas a. *Sede a dextris*, psi. ut supra, ym. *Conditor*, r. *Tu exurgens*, v. *Rorate celi*, super Magnificat <a.> *Ite dicite* vel *O*, sicut dictum est, secuntur suffragia.

¹ extimet scr. A.

- 12 -

DE SANCTA LUCIA

In festo Lucie ae. et psi. feriales, ym. *Ihesu corona*, super Magnificat a. *In tua patientia*, sequitur de Adventu,

< fol. 11 rb >

postea de beata Virgine et de Omnibus Sanctis. Inv., ae., psi., et versus de una virgine, ll. de passione eius, r. *Lucia virgo* cum reliquis. In laudibus a. *Orante* cum reliquis, super Benedictus a. *Columpna es*, postea de Adventu cum suffragiis.¹ Ae. de laudibus ad horas diei. Intr. *Dilexisti*, ep. *Domine Deus meus, Allelu-ya* de una virgine, ew. *Simile est regnum celorum thesauro abscondito*, off. *Offerentur*, com. *Diffusa est*. Si hoc festum in dominica occurrerit, sex ra. ad matutinas de una virgine et alia tria propria, et ew. de dominica pronunciabitur. Ad secundas vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Conditor*, cap. dominicale, r. *(Tu exurgens)*,² (v.)³ *Rorate*, super Magnificat a. *O sapientia*, secuntur preces, (si non fuerit dominica),⁴ postea de sancta Lucia a. *Columpna es*, et suffragia secuntur.

¹ suffragia scr. A.

- ² *suprascr. D.*
³ *interscr. D.*
⁴ *suprascr. D.*

- 13 -

< A DOMINICA TERCIA USQUE AD QUARTAM DOMINICAM >

A dominica tertia usque ad quartam cantande sunt proprie ae. singulis noctibus super laudes.

FERIA SECUNDA

Feria secunda ae.

< fol. 11va >

super laudes : a. *Ecce veniet* cum reliquis, super Benedictus a. *Dicit Dominus.*

FERIA TERCIA

Feria tertia super laudes ae. : a. *Rorate celi* cum reliquis, super Benedictus a. *Tu Bethleem.*

FERIA QUARTA

< IN QUATUOR TEMPORIBUS >

Feria quarta inv. *Vigilate animo*, ew. *pronuntiabitur Missus est Gabriel*, r. *Clama* cum reliquis. Ad laudes a. *Prophete predixerunt* cum reliquis, super Benedictus a. *Missus est*. Ad missam intr. *Rorate celi desuper*, ad primam collectam non dicetur *Dominus vobiscum*, sed *Oremus, Flectamus genua*, et post illam unicam collectam sequitur l. *In diebus illis dixit Ysaïas*, gr. *Tollite portas*, sequitur *Dominus vobiscum*, ep. *Locutus est*, gr. *Prope est*, ew. *Missus est*, off. *Confortamini*, com. *Ecce virgo*, - in Quatuor Temporibus non dicuntur collecte dominicales ad missam.

FERIA SEXTA
<IN QUATUOR TEMPORIBUS>

< fol. 11vb >

Feria sexta inv. *Vigilate animo*, ew. pronuntiabitur *Exurgens Maria*, r. *Egredietur* cum reliquis. Ad laudes a. *Constantes estote* cum reliquis, super Benedictus a. *Ex quo facta est*. Intr. *Prope esto*, ep. *Egredietur virga*, ew. *Exurgens Maria*.

SABBATO
<IN QUATUOR TEMPORIBUS>

Sabbato inv. *Vigilate animo*, ew. pronuntiabitur *Anno decimo quinto*, r. *Emitte agnum Domine* cum reliquis. Ad laudes a. *Consurge consurge* cum reliquis, super Benedictus a. *Omnis vallis*. Intr. *Veni et ostende*, Oremus et *Flectamus genua* ante quamlibet lectionem, l. prima *Clamabunt filii Israel*, l. secunda *Letabitur deserta*, l. tertia *Super montem excelsum*, l. quarta *Hec dicit Dominus christo suo*, l. quinta *Angelus Domini*, sequitur ym. *Benedictus es*, ep. *Rogamus vos*, tr. *Qui regis Israel*, ew. *Anno quintodecimo*, off. *Exulta satis*, com. *Exultavit ut gygas*.

Si in sep-

< fol. 12ra >

timana Quatuor Temporum ae. de laudibus proprie alicuius ferie, festo sancte Lucie vel sancti Thome intercidente, cantate non fuerint, precedenti vel subsequenti ebdomada eadem feria suppleri debet. In feria secunda, tertia et quinta huius dominice legendus est sermo beati Augustini *Vos inquam convenio, o Iudei*.

- 14 -
IN VIGILIA SANCTI THOME

In vigilia sancti Thome, apostoli, intr. *Ego autem*, ep. *Beatus homo qui invenit sapientiam*, gr. *Iustus ut palma*, ew. *Ego sum vitis vera*, off. *Gloria et honore*, com. *Posuisti Domine*.

- 15 -
IN DIE IPSIUS
< THOME >

In natale sancti Thome in primis vesperis ae. et psi. feriales, ym. *Exultet celum*, (r. *Fuerunt sine*, si non habetur proprium),¹ - capitula et versiculos,² antiphonas cum responsoriis require de apostolis, - post primam collectam a. de Adventu *Dabit ei Dominus*, - si autem hoc festum in sabbato vel in dominica et quinta evenerit, cantabitur eciam a. ferie illius post primam collectam, - super Magnificat a. *O Thoma*. Inv. *Venite adoremus*, ll. de passione eius. Si in dominica occurrerit, ew. dominicale pronuntiabitur,

< fol. 12rb >

post collectam de apostolo, quocumque die occurrerit, a. *Nolite timere* ; feria secunda cantentur laudes ipsius dominice et tria prima ra. *Canite tuba* cum invitatorio *Surgite vigilemus*, super Benedictus a. *Ave Maria* ; feria tertia quantum r. cum duobus sequentibus *Vicesima quarta* et *Non auferetur* ; in feria quinta ante, scilicet in ebdomada precedenti Quatuor Temporum, cantabuntur tria ultima ra. ipsius dominice, scilicet *Iuravi³ dicit Dominus*, r. *Non discedimus*, r. *Intuemini*, cum invitatorio *Regem venturum*.

IN DIE SANCTI THOME AD MISSAM

In die sancti Thome ad missam intr. *Michi autem*, ep. *Iam non estis hospites*, gr. *Nimis honorati*, *Alleluya*, v. *Non vos me*, ew. *Thomas qui dicitur* et lege usque *Multa*, *Credo* cantatur, off. *In omnem terram*, pref. *Te Domine suppliciter*, com. *Vos qui secuti*. Si in feria quarta, sexta vel sabbato Quatuor Temporum occurrerit, (due misse dicuntur, una de sancto Thoma ... de feria),⁴ coll. tantum de apostolo ad missam dicetur, et missa de Quatuor

< fol. 12va >

Temporibus erit, sed reliquum officium ad matutinas et ad omnes horas erit de apostolo, sed ew. Quatuor Temporum pronuntiabitur.

Ad secundas vespervas ae., psi., ym. et v. de apostolis, (r. *Cives apostolorum*, si non habetur proprium),⁵ super Magnificat a. *O Thoma*, sequitur de Adventu a. *Scitote*, cum suffragiis.

¹ in marg. inf. cum signo relat. adscr. C.

² versiculi scr. A.

³ Iuravit scr. A.

⁴ in marg. dextro adscr. C.

⁵ in marg. sinistro cum signo relat. adscr. C.

- 16 -

DOMINICA QUARTA

Dominica quarta in primis vespervis a. *Benedictus* cum antiphonis sequentibus et psalmis, ym. *Conditor*, r. *Quomodo fiet istud*, v. *Rorate celi*, suffragia non dicuntur. Ad completorium super Nunc dimittis a. *Dies Domini*. Inv. *Surgite vigilemus*, ae., psi. et versus sicut in precedenti dominica, tres ll. in [Ysaia]¹ (sermone),² tres in sermone et tres de ewangelio dominicali, quod pronuntiabitur *Miserunt Iudei*, (incipitur ille sermo *Convenio* et finitur ante quartam dominicam),³ sed nonum r. est *Nascetur*, ra., scilicet *Canite tuba* cum reliquis. In laudibus a. *Canite tuba* cum reliquis, ym. *Vox clamantis*,

< fol. 12vb >

super Benedictus a. *Ave Maria*, suffragia non dicuntur. Ad processionem r. *Nascetur*, ad introitum r. *Quomodo fiet istud*, intr. *Memento nostri Domine*, una tantum coll., ep. *Gaudete in Domino*, gr. *Prope est, Alleluya*, v. *Veni Domine*, ew. *Miserunt Iudei*, off. *Ave Maria*, com. *Ecce virgo*. Ad secundas vespervas a. *Sede a dextris* cum reliquis, ym. *Conditor*, r. *Tu exurgens*, v. *Rorate celi*.

¹ eras. D, cf. annot. 2.

² suprascr. D, cf. annot. 1.

³ in marg. sinistro adscr. C.

< ANTIPHONE IN QUARTA SEPTIMANA ADVENTUS >

Si Adventus Domini habet tempus quatuor septimanarum, tunc in secunda feria quarte dominice erit a. super Benedictus *Hoc est testimonium*, in feria tertia a. *Quomodo fiet istud*, ad secundas vespervas, scilicet in vigilia Thome ad vespervas, post antiphonam *O Thoma* a. *Dabit ei Dominus*, in feria quarta, id est in die Thome, ad matutinas post antiphonam et collectam de apostolo a. *Nolite timere*, in secundis vespervis ae., psi. et coll. de apostolo, a. *Scitote*, in feria quinta a. *Ioseph fili David*, in feria sexta a. *Completi sunt*.

IN VIGILIA NATALIS DOMINI

In vigilia Natalis Domini in primis vespervis

< fol. 13ra >

id est die precedenti vigiliam, cap. *Super montem excelsum*, et unica tantum coll. dicetur. Inv. *Hodie scietis*, ew. pronuntiabitur *Cum esset desponsata*, r. *Sanctificamini*, r. *Constantes*, r. *De illa occulta*. In laudibus a. *Iudea et Ierusalem* cum reliquis, super Benedictus a. *Orietur*. Ad primam et ad omnes horas ae. de laudibus, versus ut supra. Intr. *Hodie scietis*, sola coll. dicetur, lectionem *Propter Syon* pariter cum epistola lege *Paule servus Christi Ihesu*, gr. *Hodie scietis*, *Alleluya* cantatur, si fuerit in die dominica, scilicet *Alleluya*, v. *Orietur*, ew. *Cum esset desponsata*, off. *Tollite*, com. *Revelabitur*.¹ Si in dominicam quartam Adventus Domini inciderit, officium dominice cantabitur feria tertia precedente, inv. et tria ultima ra., et ew. dominicale pronuntiabitur, sex vero reliqua ra., scilicet primum cum sequentibus, cantentur in vigilia Natalis Domini, que est die dominico, et tres ll. de [Ysaia]² (sermone),³

< fol. 13rb >

et tres de sermone dominice legentur, et tria ultima ra. erunt de vigilia, scilicet r. *Sanctificamini* cum reliquis, et ita superfluent

ae. de laudibus ipsius dominice, cum in precedenti feria tertia ac aliis feriis tocius septimane proprie ae. sint ad laudes.

¹ Revelabit scr. A.

² eras. D, cf. annot. 3.

³ in intercolumnio adscr. D, cf. annot. 2.

- 19 -

IN NATALE DOMINI IN PRIMIS VESPERIS < ET ALIIS HORIS >

In Natale Domini ad primas vespervas super psalmos a. *Iudea et Ierusalem*, ps. *Laudate pueri Dominum*, a. *Orietur*, ps. *Laudate Dominum omnes gentes*, a. *Dum ortus*, ps. *Laudate nomen Domini*, a. *Rex pacificus*, ps. *Laudate Dominum quoniam < bonus > est*, a. *Bethleem*, ps. *Lauda Ierusalem*, ym. *Agnoscat omne seculum*, cap. *Paratus esto*, r. *Iudea et Ierusalem*, v. *Tamquam sponsus*, super Magnificat a. *Cum esset desponsata*, sola coll. dicitur.

Ad completorium ym. *Fit porta*, cap. *Populus gentium*, v. *Benedictus qui venit*, super Nunc dimittis a. *Orietur sicut*, coll. *Da quesumus nobis Domine Deus ut qui nativitatem*, - hec

< fol. 13va >

coll., ym., cap. et v. debent dici ad completorium usque ad Epiphaniam Domini.

Ad matutinas inv. *Christus¹ natus est*, in primo nocturno a. *Dominus dixit ad me* cum reliquis, v. *Tamquam sponsus*, item v. *Totum fecit Dominus*, II. legentur in omeliario, r. *Hodie nobis* cum reliquis, que secuntur secundum ordinem, et cum tribus primis scilicet responsoriis cantandum est *Gloria Patri*, post tercium responsum decanus cum suo collateralis, induti cappis, incensent altare, deinde chorum a summo usque deorsum, et sic fiat post sextum et nonum responsum ; in secundo nocturno a. *Suscepimus Deus* cum reliquis, v. *Notum fecit Dominus*, item v. *Puer natus est nobis* ; in tercio nocturno a. *Ipse invocavit me* cum reliquis, v. *Puer natus est nobis*, item v. *Veritas de terra orta est*, finito nono responso ex toto, cantetur prosa *Quem ethera et terra*, postea legetur ew. *Liber generationis*,

< fol. 13vb >

quo finito, sequitur *Te Deum laudamus*, quo cantato, incipitur missa, intr. *Dominus dixit ad me*, (*Kyrieleyson, Gloria in excelsis Deo*),² *Et in terra*, una tantum coll. dicitur, l. *Populus gentium*, immediate sequitur ep. *Apparuit gratia*, *Credo* non cantatur, eciam si dominica fuerit, pref. *Quia per incarnati*, que dicenda est cotidie usque ad Epiphaniam nisi in festo Iohannis, ewangeliste, sacerdos eciam dicat in canone *Communicantes et noctem sacramentissimam*, finita missa, dicetur *Benedicamus Domino* et non *Ite missa est*.

Ante laudes v. *Benedictus qui venit in nomine*, in laudibus a. *Quem vidistis cum reliquis*, ym. *Corde natus*, cap. *Populus gentium*, v. *Benedictus qui venit*, super *Benedictus* a. *Gloria in excelsis*, coll. *Concede quesumus omnipotens Deus ut nos*, postea *Benedicamus*, conventus facit processionem versus chorum

< fol. 14ra >

beate Virginis, postea incipienda est missa, intr. *Lux fulgebit*, (*Kyrieleyson, Gloria in excelsis Deo, Et in terra*),³ post primam collectam statim de sancta Anastasia immediate sub uno *Per Dominum*, sequitur l. *Spiritus Domini super me*, statim immediate ep. *Apparuit benignitas*, *Credo* non cantatur, eciam si sit dominica, nec *Ite missa est* dicitur, finita missa, cantetur a. *Ecce completa sunt*, qua cantata, dicatur a sacerdote iste v. submissee : *Verbum caro factum est*, et ipse stans ad altare, dicat hanc collectam : *Deus qui per beate Marie virginis partum*.

Ad primam ym. *A solis ortus*⁴ *cardine*, *Beatus auctor*, *Gloria tibi Domine qui natus es de virgine*, - iste ym. ad omnes horas usque ad Epiphaniam nisi in die Stephani, Iohannis, Innocentium et in octavis eorum ad vespervas et Silvestri ad primas vespervas, - ad primam et ad omnes < horas > ae. de laudibus : a. *Quem vidistis cum aliis sequentibus*,

< fol. 14rb >

cap. *Domine miserere nostri*, r. *Christe fili Dei vivi*, v. *Qui natus es de virgine*, preces et collecte sicut ante Natale Domini, sequitur *Preciosa in conspectu* et pro fidelibus defunctis.

Ad terciam [a.]⁵ ym. *Clausula parentis*, *Domus pudici*, *Gloria tibi*. [Si dies Natalis Domini in dominica evenerit],⁶ ad processionem r. *Descendit de celis*, ad introitum ecclesie (in statione)⁷ r. *Ver-*

bum caro factum est, [usque in (medio ecclesie)⁸ sine statione ante ecclesiam, (et)⁹ in medio ecclesie, hoc est observandum usque ad (diem)¹⁰ Epyphanie],¹¹ coll. *Concede quesumus omnipotens Deus ut nos unigeniti*, ante introitum misse cantetur tropus, scilicet *Hodie cantandus est*, a tribus cantoribus, alii duo *Quis est iste puer*, quo finito, incipiatur intr. *Puer natus est nobis*, (*Kyrieleyson, Gloria in excelsis*),¹² una tantum coll. a Natali usque ad Epyphaniam, numquam

< fol. 14va >

dicantur plures collecte quam due ad maius, officium, sicut in missali continetur, infra canonem *Communicantes et diem sacramentissimum*, et dicitur *Ite missa est* usque ad Purificationem, nisi Septuagesima ante occurrat, et preterquam die sanctorum Innocentium.

Ad sextam ym. *Enixa est, Feno iacere, Gloria*. Ad nonam ym. *Feno iacere, Gaudet chorus, Gloria tibi*.

In secundis vesperis super psalmos a. *Tecum principium* cum reliquis, ps. *Dixit Dominus*, ps. *Confitebor tibi*, ps. *Beatus vir*, ps. *De profundis*, ps. *Memento Domine*, - hee ae. cantande sunt usque ad Epyphaniam singulis diebus ad vespas, psi. vero usque ad octavas Epyphanie, preterquam in die Stephani, Iohannis, ewangeliste, et eorum octavis, - ym. *A solis ortus cardine*, r. *Verbum caro, Sicut erat* cantabitur cum *Gloria Patri*, v. *Tamquam sponsus*, super Magnificat a. *Lux orta est*, post collectam cantabitur de sancto Stephano [r.]¹³

< fol. 14vb >

[*Lapides torrentis*]¹⁴ cum versu, v. *Patefacte sunt ianue*, tunc coll. et *Benedicamus*.

Ad completorium ym. *Fit porta Christi*, super Nunc dimittis a. *Verbum caro* usque ad Epyphaniam.

¹ litt. init. eras. D.

² notas musicas suprascr. B.

³ littera initiali G omissa, notas musicas suprascr. B.

⁴ ortu scr. A.

⁵ scr. B sed statim lin. rubra del. eadem manus.

⁶ lin. atra del. D, cf. annot. 7, 11.

⁷ interscr. D, cf. annot. 6, 11.

⁸ in ras. (ecclesiam) scr. C.

⁹ in ras. (responsorium) scr. C.

- ¹⁰ in ras. (octavas) scr. C.
¹¹ lin. atra del. D, cf. annot. 6, 7.
¹² notas musicas suprascr. B.
¹³⁻¹⁴ eras. D.

- 20 -

DE SANCTO STEPHANO

In nocte sancti Stephani post primam collectam cantabitur de Nativitate a. *Hodie Christus*. In die sancti Stephani ad horas diei ae. de laudibus. Ad missam non cantatur *Credo in unum*. In secundis vesperis super psalmos a. *Iocundus homo*, ps. *Beatus vir*, cum reliquis antiphonis et psalmis de uno martyre, ym. *Martyr Dei qui unicum*, r. *Lapides torrentis*, super Magnificat a. *Sepeliebunt*, postea itur¹ in medio ecclesie, r. *Verbum caro* cum versu et *Gloria Patri*, v. *Tamquam sponsus*, coll. et *Benedicamus*. Tunc veniant sacerdotes ordinatim duo, accensis candelis, portantes in manibus, cantantes hanc antiphonam : *Domine suscipe*, postea *Magnificat*, vadant ad altare sancti Iohannis in veteri capella, r. *Vox tonitru* cum versu, v. *In omnem terram*, postea coll.

< fol. 15ra >

de sancto Iohanne.

In nocte sancti Iohannis ad matutinas post primam coll. dicetur de nativitate antiphonam : a. *Hodie intacta*, tunc coll. et *Benedicamus*.

¹ eitur scr. A.

- 21 -

IN DIE SANCTI IOHANNIS

In die sancti Iohannis ad horas diei ae. de laudibus. Ad missam, sicut officium in missali continetur, pre. Te Domine suppliciter exorare.¹ In secundis vesperis a. *Iuravit Dominus*, ps. *Dixit Dominus*, cum reliquis antiphonis et psalmis de apostolis, ym. *Exultet*² celum laudibus, r. *Vox tonitru*, antiphona et collecta de sancto Iohanne dicta, dicetur de Nativitate a. et coll., postea venient pueri de sacristia³ cum episcopo et responsorio, scilicet

Isti sunt sancti, faciant stationem in medio ecclesie, finito respon-
sorio, cantetur v. a tribus scholaribus, finita repetitione, incipietur
r. Isti sunt sancti, v. Exultent iusti, postea coll. et Benedicamus.

¹ Exore scripsit A.

² quartam litt. l. suprascr. B.

³ sacrista scripsit A.

- 22 -

DE INNOCENTIBUS

In festo Innocentum *Venite* et ra. ad matutinas et ad omnes horas
et intr. ad missam sine *Gloria Patri* cantanda sunt, neque *Te*
Deum neque

< fol. 15rb >

Gloria in excelsis neque *Alleluya*, sed *Laus tibi Christe* pro
Alleluya ad missam, neque *Ite missa est* cantari debet, que omnia
cantantur, si dies dominicalis fuerit. Post primam collectam ad
matutinas de Nativitate a. *Virgo hodie fidelis*. Ad horas diei ae.
de laudibus. Officium, sicut in missali continetur. In secundis
vesperis super psalmos a. *Tecum principium*, cum reliquis antip-
honis et psalmis de Nativitate, ym. *Rex gloriose martyrum*, r. *Isti*
sunt sancti, super Magnificat a. *Licuit sanguine*, post primam
collectam de Innocentibus a. et coll. de Nativitate dicatur.

- 23 -

QUINTO DIE

< ET SEXTO POST NATIVITATEM DOMINI >

Quinta die post Nativitatem Domini ad matutinas inv. *Christus*
natus est nobis, in nocturno sola a. super psalmos *Dominus*, idem
psi., qui fuerant in Nativitate Domini, nisi quod *Fundamenta*
cantatur loco *Misericordias Domini*, ew. pronuntiabitur *Erant*
Ioseph, r. *Benedictus* cum duobus

< fol. 15va >

sequentibus. Ad laudes sola a. *Quem vidistis*, eciam si sit domini-
ca, super *Benedictus* a. *Dum medium*, una tantum coll. dicetur.

Ad primam a. *Quem vidistis* usque ad Circumcisionem. Ad secundas vespervas a. *Tecum principium*, ps. *Dixit Dominus*, cum reliquis antiphonis et psalmis, qui secuntur, super Magnificat a. *Virgo verbo concepit*. Proxima nocte simili modo cantanda sunt ra., que secuntur : r.¹ *Nesciens mater* cum reliquis, sermones legentur usque ad vigiliis Epyphanie, sicut in omeliario continentur.

¹ antip. scr. B.

- 24 -

DE SANCTO SILVESTRO

Ad vespervas de sancto Silvestro et ad matutinas sicut de uno confessore ante Adventum Domini, post primam collectam sequitur de Nativitate Domini a. *Natus est nobis*. Ad matutinas post primam collectam a. *Virgo Dei genitrix*. A Natali usque ad Purificationem sancte Marie, sive Septuagesima ante occurrat nec-

< fol. 15vb >

ne, ad primam cantatur *Christe fili Dei* cum *Qui natus es de Virgine*. A Septuagesima usque in Pascha nec *Te Deum*, nec *Gloria in excelsis*, nec *Ite missa est* cantantur, *Credo in unum* [non]¹ cantatur usque ad Epyphaniam, nisi sit dominica et in Circumcisione et in octava sancti Iohannis. Hiis duobus diebus, quinto videlicet et sexto, ad missam, ad matutinas et ad vespervas una tantum coll. dicetur, et ad omnes horas capla., ra., versiculi et collecte sicut in die Nativitatis Domini. Si dominica fuerit in hiis duobus diebus, cantantur novem ra. : r. *Benedictus* cum aliis sequentibus, ll. legentur in omeliario de sermonibus, ew. pronuntiabitur *Erant Ioseph*. Missa erit ipso die : intr. *Dum medium*, ad processionem r. *Descendit de celis* cum versu, ad introitum templi r. *Verbum caro factum est*, collectam de Nativitate, qualem volueris, et alio die, que dominica non fuerit, cantabitur intr.

< fol. 16ra >

Dominus dixit ad me, et non pronuntiabitur ew. predictum, sed sermo legetur. Si festum sancti Silvestri occurrerit in die dominica, predictum ew. pronuntiabitur et aliis duobus precedentibus diebus differetur, alie sex ll. erunt de festo.

- 25 -

IN CIRCUMCISIONE DOMINI

In Circumcisione Domini ad primas vespervas super psalmos a. *Tecum principium*, cum aliis antiphonis et psalmis, ym. *A solis ortus cardine*, r. *Verbum caro*, *Gloria Patri* cantabitur sine *Sicut erat*, v. *Tamquam sponsus*, super Magnificat a. *Qui de terra est*, una tantum coll. Ad matutinas inv., ae. et ra., sicut in antiphonario habentur. In laudibus a. super psalmos *O admirabile*¹ cum reliquis, una tantum coll. Ad horas diei ae. de laudibus usque ad Purificationem, nisi Septuagesima ante occurrerit, et nisi de aliquo festo agatur officium sollempniter. Ad missam sicut in Nativitate Domini, excepto collecta,

¹ a scripsit B?

<fol. 16rb>

epistola, sequentia et ewangelio. In secundis vespervis a. super psalmos *Tecum principium*, cum reliquis antiphonis et psalmis, ym. *A solis ortus cardine*, r. *Verbum caro* sicut ad primas vespervas, post primam collectam de sancto Stephano a. et coll.

- 26 -

IN OCTAVA SANCTI STEPHANI

In octava sancti Stephani ad matutinas inv., ae., ra. et versus sicut in die, ultima tria ra. cantantur, una tantum a. in nocturno et una ad laudes, ll. de festo, post primam collectam a. *Glorificamus te Dei*, coll. *Deus qui salutis*. Si vero fuerit dominica, omnia ra. et omnes ae. super nocturnos et laudes, et versus de uno martyre. Ad secundas vespervas sicut in die.

DE OCTAVA SANCTI IOHANNIS
<DE OCTAVA INNOCENTUM>

De octava sancti Iohannis (novem ll. sicut ... et legenda ...) ¹ et Innocentum secundum ordinem prescriptum observandum est, sed in octava Innocentum *Gloria Patri, Te Deum*.

< fol. 16va >

Gloria in excelsis, Alleluya et *Ite missa est* cantantur. In secundis vespers a. super psalmos *Tecum principium*, cum reliquis antiphonis et psalmis, ym. *Rex gloriose martyrum*, post primam collectam a. *Glorificamus te*.

¹ in marg. dextro cum signo relat. adscr. C.

IN VIGILIA EPYPHANIE DOMINI

In vigilia Epyphanie ad matutinas inv. *Christus natus est*, a. *Dominus dixit*, psi. de [dominica], ¹ ew. pronuntiabitur *Defuncto Herode*, r. *Nesciens*, r. *O regem*, r. *Ecce*. In laudibus a. [*O admirabile*], ² super *Benedictus* a. *Ecce advenit*, post primam collectam statim *Benedicamus*. Ad horas diei a. [*O admirabile*]. ³ Si dominica fuerit, novem ra. : r. *Benedictus* cum reliquis, sex ll. de sermone uno infra festum Nativitatis, ad processionem r. *Descendit*, ad introitum templi r. *Verbum caro*, ad missam intr. *Lux fulgebit*, una tantum coll., ep. *Apparuit benignitas*.

< fol. 16vb >

gr. *Benedictus, Alleluya, Dominus regnavit*, ew. *Defuncto Herode*, (*Credo non dicitur, nisi fuerit dies dominicalis*), ⁴ off. *Deus enim*, pref. *Quia per incarnati*, com. *Tolle puerum*.

¹⁻³ eras. D.

⁴ in marg. dextro adscr. D.

DE EPIHANIA DOMINI
<ET OCTAVIS EIUS>

In Epyphania Domini ad primas vespervas a. *O admirabile*¹ cum reliquis et psalmis de Nativitate, ym. *Hostis Herodes*, cap. *Testem dedi*, r. *Omnes de Saba*, v. *Reges Tharsis*, a. *Magi*, sola coll. ad vespervas, ad matutinas et ad missam et ad secundas vespervas dicetur, [nisi fuerit dominica, et Septuagesima sit ita vicina, quod a. et coll. dominicalis superflueret, tunc nunc dicetur a. *Peccata mea* cum collecta *Omnipotens sempiterne Deus*].² Ad completorium ym. *Hostis Herodes*, cap. *Surge illuminare*, v. *Vidimus stellam*, super Nunc³ dimittis a. [*Lux de luce*],⁴ coll. *Deus illuminator*. Ad matutinas inv. non cantatur, in primo nocturno a. *Afferte Domino* cum reliquis antiphonis, v. *Reges Tharsis*, item v. *Omnis terra adoret* ;

< fol. 17ra >

in secundo nocturno a. *Reges Tharsis* cum reliquis, v. *Omnis terra*, item v. *Omnes gentes quascumque* ; in tercio nocturno a. *Fluminis impetus*⁵ cum reliquis, v. *Omnes gentes quascumque*, item v. *Omnes de Saba*, ew. pronuntiabitur *Cum natus esset*, allegate ll. sunt distincte per prophecias et sermones sicut in Natali, post nonum responsorium cantatur ew. *Factum est autem* cum competenti melodia, postea *Te Deum laudamus*. In laudibus a. *Ante luciferum* cum reliquis. Ad horas diei et per totam ebdomadam ym. *Hostis Herodes* et ae. de laudibus. Ad primam r. *Christe fili Dei*, v. *Qui apparuisti hodie*. Si dominica fuerit, ad processionem r. *Omnes de Saba* vel *Tria sunt munera*, in medio ecclesie ad stationem r. *In columbe specie*, coll. *Deus illuminator*, et similiter in octava, sine statione. Ad missam tropus cantetur *Ecclesie*

< fol. 17rb >

sponsus. Si infra octavam dominica evenerit, totum officium sicut in die preter tropum, sequentiam,⁶ et quod una a. tantum in laudibus et in vespervis cantetur, [et quod ew. dominicale pronuntiabitur],⁷ et quod *Venite* cantatur et quod loco septime antiphone et septimi psalmi, scilicet *Venite*, a. *Vidimus* et ps. *Fundamenta* cantatur, quod etiam fit in octava. Ad secundas

vesperas ae. de laudibus, et psi. de Nativitate, quarta a. *Vidimus* loco scilicet istius : *Maria et flumina*, r. *In columbe specie*, v. *Reges Tharsis*, in ewangelio a. *Ab oriente*.

Proxima die post Epyhaniam ad matutinas inv. *Christus apparuit*, una tantum a. super psalmos et ad laudes, post primam collectam ad matutinas et ad vespervas (inmediate *Benedicamus Domino* infra octavas sanctorum.⁸ Ad octavas Epyphanie et postea *Benedicamus Domino*, *Deo gratias*.

¹ litt. init. om. B.

² lin. rubra del. C.

³ nun scri. B.

⁴ eras. D.

⁵ Impletus scr. A.

⁶ sequentia scr. A.

⁷ lin. atra del. D.

⁸ linea rubra eras. B.

- 30 -

IN OCTAVIS EPHYPHANIE <USQUE AD NATIVITATEM DOMINI LECTIONES>

<fol. 17va>

In octavis Epyphanie usque ad Septuagesimam legentur epistole Pauli ad matutinas, a Septuagesima usque in dominicam *Isti sunt dies* Pentateucum¹ (sic), primum quinque libri Moysi, scilicet Genesis, Exodus et reliqui, legatur eciam liber Iosue, Iudicum et Ruth,² a dominica *Isti sunt dies* legatur Iheremyas usque ad [quartam feriam ante Pascha],³ aliis tribus noctibus, scilicet usque ad Pascha, Lamentationes, per septimanam Pasche legantur omelie sanctorum Patrum, a⁴ dominica *Quasimodo geniti* quindecim diebus Actus Apostolorum, deinde usque Ascencionem Canonice Epistole, ab Ascencione usque ad Pentecosten Apocalypsis.

In nocte Pentecostes et per ebdomadam omelie⁵ sanctorum Patrum, deinde per ebdomadam sancte Trinitatis Alternationes inter Augustinum et Felicianum

<fol. 17vb>

de sancta Trinitate, ab octava Trinitatis usque ad kalendas augusti libri Regum, a kalendis⁶ augusti usque ad kalendas septembris Proverbia Salomonis, Ecclesiastes et libri Sapientie, a kalendis⁷

septembris usque ad kalendas octobris Iob, Thobyas, Iudith et Hester, a kalendis⁸ octobris usque ad kalendas novembris liber Machabeorum, a kalendis⁹ novembris usque ad Adventum Domini Ezechiel, Daniel et duodecim Prophete Minores, per totum Adventum Ysayas. Isti libri prenominati semper proxima dominica kalendarum, sive ante sive post, incipiendi sunt.

¹ *litt. init. om. B.*

² *litt. init. I corr. D.*

³ *lin. ara del. D.*

⁴⁻⁵ *litt. init. om. B.*

⁶⁻⁹ *kalendas scr. A, sed paenultimam litt. a eras. D.*

- 31 -

DOMINICA PRIMA POST OCTAVAS EPHYPHANIE

Dominica prima post octavas Epiphanie ae. et psi. feriales, a. *Benedictus* cum reliquis, ym. *Deus creator*, v. *Vespertina oratio*, super Magnificat a. *Peccata mea Domine*. Ad completorium sicut ante Adventum. Ad matutinas

< fol. 18ra >

inv., ae., ra., sicut in antiphonario continentur, ew. dominicale pronuntiabitur. In laudibus a. *Alleluya*, ps. *Dominus regnavit, Iubilate, Deus Deus meus, Benedicite, Laudate Dominum*, cap., coll., versus et versiculi, sicut in capitulari continentur.

Suffragia cantantur usque ad Quadragesimam nisi de sancta Cruce ; a. de sancta Maria usque ad Purificationem inter suffragia : *Glorificamus te, Germinavit radix*, sed post Purificationem a. *Beata mater* vel aliam, quam volueris ; de aliis sanctis, sicut consuetum est.

Ad primam ym. *Iam lucis*, ad terciam ym. *Nunc sancte*, ad sextam ym. *Rector potens*, ad nonam ym. *Rerum Deus*, per totum annum, preterquam in Nativitate Domini, in Epyphania, per octavas, in die Purificationis, in Pentecoste, per ebdomadam.

Versus <et> ae. dominicales sepius variantur et versiculi, utpote in Adven-

< fol. 18rb >

tu, in Natali, in Epiphania, in Quadragesima usque ad octavas Trinitatis, et quam diu cantatur de Sapientia.

Post aspersionem aque benedice coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, que semper dicenda est.

Si Septuagesima ante Purificationem occurrerit, non cantatur < a. > *O admirabile*, sed a. ad horas diei *Simile est regnum* cum aliis. Si vero post Purificationem tardaverit Septuagesima, dominicis diebus a. ad horas *O [beata]*¹ cum aliis, ferialibus autem diebus usque ad Septuagesimam a. ad primam [*Adesto Deus*]² cum aliis.

Debet etiam notari diligenter prolixitas vel brevitates temporis inter Natale et Septuagesimam, ut, si prolixitas exposcat, dominice vacent congruis temporibus ; si autem brevitates temporis urget, due dominice *In excelso throno* et *Omnis terra* in una cantentur ebdomada.

¹⁻² in ras. scr. C.

- 32 -

FABIANI ET SEBASTIANI

< fol. 18va >

In festo sanctorum martyrum Fabiani et Sebastiani in primis vespers ae. et psi. feriales, cap. de martyribus, a. super Magnificat, inv., ae., ra., sicut in antiphonario continentur. Si fuerit dies dominicalis, sex. II. legentur de passione et sex ra. de pluribus martyribus, scilicet *Absterget* cum aliis quinque sequentibus, ew. dominicale pronuntiabitur, et tria ra., scilicet septimum, octavum et nonum, sicut in antiphonario continentur. In laudibus a. *Sebastianus* cum aliis antiphonis, super Benedictus a. *Beatus es*. Ad horas diei ae. de laudibus. Si fuerit dies dominicalis, ad processionem r. (*Isti sunt sancti*),¹ in introitu templi r. [de patrono, quale volueris]² (*Verbum caro factum*),³ officium, sicut in missali continetur.

¹ in ras. scr. C.

² lin. atra del. D, cf. annot. 3.

³ suprascr. D, cf. annot. 2.

DE SANCTA AGNETE

Sequitur de sancta Agnete. Ae. super psalmos in vesperis : *Sebastianus* cum aliis antiphonis, psi. feriales, ym. *Ihesu corona*, super Magnificat <a.> *Beata Agnes*, post primam collectam

< fol. 18vb >

a. *Beatus es*. Ad matutinas inv. (*Virginee castitatis*),¹ ae., ra., sicut in antiphonario continentur, ll. de passione eius, - si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur. In laudibus a. *Ingressa Agnes* cum aliis antiphonis, super Benedictus a. *Ecce quod concupivi*, cap., v. de una virgine. ad horas diei ae. de laudibus. Si fuerit dominicalis dies, ad processionem r. *Peccata mea*, in introitu templi, sicut predictum est, officium, sicut in missali continetur.

¹ cum signo relat. suprascr. D.

DE SANCTO VINCENTIO

De sancto Vincentio in primis vesperis super psalmos a. *Sanctus Vincentius*, psi. feriales, ym. *Martyr Dei*, cap. de uno martyre, r. *Agnosce*, super Magnificat a. *Beatus Vincentius*, post primam collectam a. *Ecce quod concupivi*. Ad matutinas inv. *Vincentem mundum*, ae. super psalmos, ra., sicut in antiphonario continentur, psi. sicut de uno martyre, ll. de passione eius, - si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pro-

< fol. 19ra >

nuntiabitur. In laudibus a. *Assumptus* cum aliis antiphonis, super Benedictus a. *Egregius*. Ad horas diei ae. de laudibus. Ad missam officium, sicut in missali continetur. In secundis vesperis super psalmos a. *Assumptus* cum aliis antiphonis, psi. de uno martyre, r. *Gloriosus*, super Magnificat a. *Sacram*.

DOMINICA

<SECUNDA ET TERCIA POST OCTAVAS EPHYPHANIE>

In secunda dominica ac tertia sufficiat quod dictum est de prima, cetera omnia, sicut in antiphonario continentur. Quocumque die aliquod festum occurrerit, sive parvum sive magnum, *Alleluya* extra Septuagesimam et Sexagesimam de ipso festo cantabitur, et tr. infra Pascha et Septuagesimam de ipso cantabitur, sed sunt quedam septimane, in quibus non fit memoria alicuius sancti sicut in septimana Passionis Domini, in septimana Pasche et Pentecostes.¹

Et notandum quod, cum ebdomada tota est plena festis, tunc aliquo die sequenti in ebdomada, in quo die *Te Deum* non cantatur vel cum proprium de festo non habetur offi-

< fol. 19rb >

cium, cum officio dominice *Alleluya* dominicale cantabitur tunc, ad minus uno die in ebdomada.

Nota etiam quod, quandocumque est festum alicuius, de quo cantatur *Te Deum*, cantabitur etiam *Gloria in excelsis*, nisi acciderit in temporibus Quadragesime et habuerit illud festum primas et secundas vespervas. Si vero festum fuerit, quod habeat vel collectam vel proprium officium misse, absque *Te Deum* non habebit secundas vespervas.

DE SANCTO THIMOTHEO

In natale sancti Thimothei, apostoli, cantatur generaliter de apostolis, cursus est ad omnes horas, *Te Deum* et *Gloria in excelsis*, *Credo in unum*, pref. de apostolis, in secundis vespervis nichil de sancto Thimothéo.

IN CONVERSIONE SANCTI PAULI
<PROIECTI>

In Conversione sancti Pauli, apostoli, ad primas vespervas super psalmos a. *Sancte Paule*, psi. feriales,² ym. *Doctor egregie, Sit Trinitati*, cap. *Vas electionis*, r. *Ne magnitudo*, v. *In omnem terram*, super Magnificat a. *O gloriosum lumen*, coll.

<fol. 19va>

Deus qui multitudinem, eodem die sequitur de sancto Proiecto a. *Martyris tui*. Inv. *Venite adoremus*, in primo nocturno a. *Qui operatus est cum reliquis antiphonis*, psi. de apostolis, versus et ra., sicut in antiphonario continentur, ll. de vita ipsius, ew. *Ecce nos reliquimus omnia*. In laudibus a. *Ego plantavi* cum reliquis antiphonis, super Benedictus a. *Vos qui secuti*. Ad horas diei ae. de laudibus. Missa, sicut in missali continetur, sequ. *Clare sanctorum*, - si fuerit extra Septuagesimam, *Alleluya*, v. *Iudicabunt*, - pref. *Te Domine suppliciter*. In secundis vesperis super psalmos <a.> *Ego plantavi* cum aliis antiphonis, psi. de apostolis, r. *Magnus sanctus*, super Magnificat a. *O gloriosum lumen*.³

¹⁻³ in ras. scr. C.

IN PURIFICATIONE

In Purificatione sancte Marie virginis ad primas vespervas super psalmos a. *O admirabile*, ps. *Dixit Dominus*, a. *Quando natus*, ps. *Confitebor*, a. *Rubum quem*, ps. *Beatus vir*, a. *Germinavit*, ps. *De profundis*, a. *Ecce Maria*, ps. *Memento Domine*, ym.

<fol. 19vb>

A solis ortus,¹ r. *Videte miraculum*, v. *Post partum*, super Magnificat a. *Homo erat in Ierusalem*, una sola coll. tantum, nisi festum istud veniat in Septuagesima, tunc cantatur a., scilicet *Ymnum cantate nobis*, cum collecta. Ad completorium ym. *Fit porta Christi*, [super *Nunc Verbum caro factum est*],² v. *Benedictus qui venit*, a. *Verbum caro factum est*, coll. *Da nobis quesumus Domi-*

ne Deus ut qui nativitatem. Inv. *Ecce venit ad templum*, ae. super psalmos et ra., sicut continentur in antiphonario, legenda, que habetur de festo, legatur, ew. de die pronuntiabitur, *Te Deum* cantabitur, si Purificatio in ipsa dominica Septuagesime vel post <inciderit>. In laudibus a. *Responsum accepit* cum reliquis, super Benedictus a. *Senex puerum*, una sola coll., - si est in Septuagesima vel in alia dominica, tunc dicitur de ea a. et coll. Ad primam ym. *A solis ortus*³ *cardine* et a. de laudibus, et sic ad alias horas. Benedictio candelarum, sicut in missali habetur.

<fol. 20ra>

Ad processionem a. *Ave gratia plena*, a. *Adorna thalamum*, in introitu templi a. *Cum inducerent*, ad stationem a. *Responsum*, v. *Hodie*⁴ *beata virgo*, v. *Post partum*, coll. *Porrige nobis Deus dexteram tuam*, intr. *Susceptimus Deus*, *Gloria in excelsis* cantatur, sequ. et *Ite missa est*, - si inciderit in Septuagesima vel post, *Alleluia* non cantatur, sed (v. et sequ.),⁵ - pref. *Quia per incarnationi*. Ad secundas vespas ae. de laudibus, psi. sicut⁶ in primis vespis, r. *Verbum caro*, v. *In principio*, *Gloria Patri*, - canticum die Nativitatis cum *Sicut erat*, - v. *Post partum virgo*, super Magnificat a. *Cum inducerent*, post collectam dicatur a. et coll. de sancto Blasio, martyre, [nisi sit dominica],⁷ tunc *Benedicamus Domino*, tunc cantor incipiat alta voce a. *Ecce completa sunt*, v. et coll. dicuntur a sacerdote submissa voce, v. *Verbum caro factum est*, coll. *Deus qui per beate Marie virginis partum*.

¹ ortu scr. A.

² *secludendum quia superfluum est.*

³ ortu scr. A.

⁴ *Hohie* scr. A.

⁵ *in ras.* scr. C.

⁶ *sucut* scr. A.

⁷ *lin. atra del.* D.

- 39 - BLASII

<fol. 20rb>

De sancto Blasio, martyre et episcopo, cantatur generaliter sicut de uno pontifice, qui fuit martyr, cursus est ad omnes horas et *Te*

Deum, tres ll. de passione eius. Officium misse servetur sicut in die Marcelli, - si occurret in dominica Septuagesime, servetur [feria secunda sequenti].¹

¹ lin. atra del. D.

- 40 -

DE SANCTA AGATHA

De sancta Agatha in primis vesperis ae. et psi. feriales, ym. *Ihesu corona*, cap. *Domine Deus meus*, super Magnificat a. *Stans beata Agatha*. Inv. *Virginee castitatis*, ae., ra., sicut in antiphonario continentur, ll. de passione eius. Super laudes a. *Quis es tu cum aliis antiphonis*, super Benedictus a. *Paganorum*. Ad horas diei ae. de laudibus. Officium misse, sicut in missali continetur. In secundis vesperis super psalmos ae. de laudibus, psi. feriales, ym. *Ihesu corona*, super Magnificat a. *Mentem sanctam*.¹

- 41 -

DE SANCTO AMANDO

Sequitur de sancto

¹ in ras. scr. C.

< fol. 20va >

Amando. [Servando (sic) est per omnia sicut de uno confessore, tres ll. de vita ipsius]¹ (... omnium ... pontificum ... Tungrensium et Traiectensium).²

¹ lin. atra del. D, cf. annot. 2.

² in marg. sinistro adscr. D. cf. annot. 1.

- 42 -

**HERENEI, ZOTICI, IACINCTI
<SCOLASTICE>**

Sequitur Herenei, Zotici, Iacincti et Scolastice. Totum officium servandum est de pluribus martyribus, sicut in missali continetur.

- 43 -

**VALENTINI, VITALIS, FELICULE
<ZENONIS>**

Sequitur Valentini, Vitalis, Felicule¹ et Zenonis. Cursus per omnia de martyribus. Officium misse, sicut in missali continetur.

¹ Felicule *scr. A.*

- 44 -

IULIANE VIRGINIS

Sequitur Iuliane, virginis. Cursus per omnia sicut de una virgine.

- 45 -

CATHEDRA SANCTI PETRI

In Kathedra sancti Petri ad vespervas super psalmos una tantum a., scilicet *Quem dicunt homines*, psi. feriales, ym. *Iam bone pastor, Sit Trinitati*, cap. *Tu es Petrus*, r. *Petre amas me*, v. *In omnem*, super Magnificat a. *Solve iubente*. Inv. *Tu es pastor*, in primo nocturno a. *In plateis* cum antiphonis et responsoriis, sicut in antiphonario continentur, ll. de legenda ipsius, ew. *Venit Ihesus in partes*.

<fol. 20 vb>

In laudibus a. *Tu es Petrus* cum aliis antiphonis, super Benedictus a. *Quodcumque ligaveris*. Ad horas diei ae. de laudibus. (Si in quadragesima evenerit, due misse cantabuntur, prima de sancto Petro, secunda de die, sicut de sancto Mathia).¹ Ad missam intr.

*Statuit ei, ep. Petrus apostolus Ihesu Christi, gr. Iuravit Dominus, tr. Tu es Petrus, ew. Venit Ihesus in partes,*² *off. Veritas mea, pref. Te Domine suppliciter, com. Beatus servus. In secundis vesperis ae. de laudibus, psi. de apostolis, r. Petre amas me, super Magnificat a. Simon Bariona. (Si vero in sabbato in Quadragesima evenerit, tunc ae. et psi. de ipso sancto, ym. de dominica, et post primam collectam a. et coll. de sancto Petro).*³

¹ *in marg. dextro adscr. C.*

² *impates scr. A.*

³ *vide annot. 1.*

- 46 -

DE SANCTO MATHIA

Sequitur de sancto Mathia. Totum officium servari debet sicut de apostolo, capla., versus, ae. et ra., ll. de vita ipsius. In laudibus a. *Hoc est preceptum meum* cum aliis antiphonis. Ad horas diei ae. de laudibus. Intr. *Michi autem, ep. Exurgens Petrus, gr. Nimis honorati sunt, tr. Qui seminant, ew. Facta est contentio, off. In omnem terram, pref. Te Domine suppliciter exorare, com. Vos qui secuti.* In secundis vesperis, sicut predictum est de apostolis, (r. in primis vesperis *Fuerunt*, et in secundis vesperis r. *Cives apostolorum*, si non habetur proprium).¹

¹ *in marg. inf. adscr. C.*

- 47 -

DE SEPTUAGESIMA

< fol. 21ra >

Sequitur de Septuagesima. Si Septuagesima evenerit super aliquod festum sollempne, quod habeat plenum nocturnale et diurnale officium, sicut festum Pauli, Agnetis, [vel Purificationis],¹ cantabitur plenarie de [festo, et post collectam de festo in primis vesperis, hoc est sabbato in vesperis, cantabitur a. de Septuagesima, scilicet]² (dominica preter festum Purificationis, festa non transferentur),³ *Ymnum cantate nobis, alleluya*, et eodem modo fiet de antiphona in laudibus et in secundis vesperis,

absque pluribus suffragiis. (Et legitur ad matutinas liber Genesis et per totam ebdomadam).⁴ Et si festum caret proprio ewangelio, ew. dominice Septuagesime potest pronuntiari. Si autem Septuagesima evenerit super festum mediocre,⁵ quod tantum habet collectam et proprium officium misse, sicut Fabiani et Sebastiani (duplex),⁶ totus cursus cantetur de Septuagesima, [et una a. cum collecta dicatur de festo ad primas vespertas et ad]⁷ laudes tantum, sed missa de proprio officio festi cantabitur, et dicentur collecte de festo et de Septuagesima sub uno *Per Dominum*, quod etiam in predictis magnis sollempnitatibus

<fol. 21rb>

et consimilibus est observandum. Et cum sic evenerit, ut predictum est, ew. Septuagesime pronuntiabitur in secunda sequente feria vel in tertia feria, si festum aliquod impediat in predicta feria secunda, et ra. cantabuntur per septimanam, sicut solet fieri. Sed si nullum festum evenerit in Septuagesima, tunc ae. feriales, scilicet *Benedictus* cum reliquis, psi. feriales, scilicet *Benedictus Dominus Deus meus* cum reliquis, ym. *Deus creator omnium*, v. *Vespertina oratio*, super Magnificat a. *Ymnum cantate*, una coll. tantum, [sed si festum mediocre, ut predictum est, dicetur etiam a. et coll. de festo, absque pluribus suffragiis].⁸ Ad matutinas inv. *Preoccupemus faciem*, super psalmos nocturni a. *Servite* cum reliquis, r. *In principio creavit*, et r. *In principio*⁹ et

<fol. 21va>

cetera, que secuntur, tres ll. legentur in sermone *Nemo qui nesciat*, ew. *Simile est regnum*, nonum r. reiteretur post *Gloria Patri*, - *Te Deum*, *Gloria in excelsis* et *Ite missa* nec *Alleluia* cantantur usque ad Pascha. In laudibus a. *Miserere mei Deus* cum reliquis antiphonis, ps. *Miserere mei Deus* loco *Dominus regnavit*, et *Confitemini* loco *Iubilare*, et *Deus Deus meus* cum reliquis, - isti duo psi., scilicet *Miserere mei* et *Confitemini*, cantantur a Septuagesima usque ad Pascha semper dominicis diebus, - ym. non cantatur, super *Benedictus* a. *Simile est regnum*, una tantum coll., [nisi sit festum aliquod].¹⁰ Ad primam a. *Simile est regnum*. Ad terciam a. *Conventione*, r. *Inclina cor*. Ad processionem r. [*Ecce Adam*]¹¹ (*Ubi est Abel frater*),¹² in introitu templi de patrono (videlicet post Purificationem)¹³ r., quale volueris. Intr. *Circum-*

dederunt me, et alia, que secuntur, sicut in missali continentur, pre-

< fol. 21vb >

fatio cotidiana usque in Capite ieiunii, nisi festum interveniat, < scilicet > festum sancte Marie et apostolorum. Ad sextam a. *Ite et vos*, r. *In eternum Domine*. Ad nonam a. *Voca operarios*, r. *Spes mea*. Ad secundas vespervas ae. et psi. feriales, r. *Spes mea*, v. *Dirigatur Domine*, super Magnificat a. *Dixit paterfamilias*. Ae. alie, que secuntur istam in antiphonario, cantantur per totam ebdomadam super Magnificat et Benedictus, nisi festum impediatur [vel si iste non habentur, cantari debent ae. feriales, scilicet *Benedictus Dominus* vel *Exultavit cor in* vel aliqua de reliquis, secundum quod feria exigit].¹⁴

¹⁻² lin. atra del. D, cf. annot. 3, 4.

³ suprascr. D, cf. annot. 1-2, 4.

⁴ in marg. sinistro adscr. D, cf. annot. 1-2, 3.

⁵ modio cre. scr. A, sed corr. D.

⁶ in marg. sinistro adscr. D.

⁷⁻⁸ lin. rubra del. C.

⁹ Imprincipio scr. A.

¹⁰ lin. atra del. D.

¹¹ lin. atra del. D, cf. annot. 12.

¹² suprascr. D, cf. annot. 11.

¹³ in marg. sinistro cum signo relat. adscr. D.

¹⁴ lin. atra del. D.

- 48 -

DOMINICA IN SEXAGESIMA

Sequitur de dominica Sexagesime. Ad primas vespervas ae. et psi. sicut in Septuagesima, sed hic cantatur r. *Spes mea*, v. *Vespertina oratio*, super Magnificat a. *Sic erunt novissimi*. Ad matutinas inv., ae. super nocturnum et ra. sunt eadem per omnia sicut in Septuagesima, (et legit de Genesi usque ad dominicam Quadragesime),¹

< fol. 22ra >

et eadem (sic) sunt ae. ad laudes, que in Septuagesima, super Benedictus a. *Cum turba*, una tantum coll. dicitur omni dominica

a Septuagesima usque Pascha, tam in vesperis quam in matutinis, et eciam in missa, [nisi sit festum aliquod superveniens].² Ad primam a. *Cum turba plurima*. Ad terciam a. *Semen cecidit*, r. *Inclina cor*. Ad processionem r. [*Ecce Adam*]³ (*Ubi est Abel frater tuus*),⁴ in introitu de patrono <r.>, quale volueris. Intr. misse *Exurge quare*, et⁵ cetera, sicut habentur in missali. Ad sextam a. *Semen cecidit*, r. *In eternum*. Ad nonam a. *Semen est verbum Dei*, r. *Spes mea*. Ad secundas vespervas super psalmos ae. et psi. feriales, ym. *Lucis creator*, r. *Spes mea*, super Magnificat a. *Qui verbum Dei retinet*, una coll. tantum.

Ae., que secuntur istam, scilicet *Qui verbum Dei*, in antiphonario, cantantur per ebdomadam, nisi festum impediat, et si ille ae. non habentur, [cantentur feriales super Benedictus

<fol. 22rb>
et Magnificat]⁶ (reiterentur)⁷

¹ in marg. inf. adscr. D.

² lin. atra del. D.

³ lin. atra del. D, cf. annot. 4.

⁴ suprascr. D, cf. annot. 3.

⁵ quod scr. A.

⁶ lin. atra del. D, cf. annot. 6.

⁷ suprascr. D, cf. annot. 5.

- 49 -

DOMINICA QUINQUAGESIMA

Sequitur de dominica Quinquagesima, sicut predictum est in Sexagesima, r. *Spes mea*, v. *Vespertina oratio*, super Magnificat a. *Quod autem in terram bonam*. Inv. *Quoniam Deus magnus*, tres ll. de tempore, (videlicet de Genesi, que ad dominicam secuntur),¹ et tres de sermone, ew. dominicale pronuntiabitur, r. *Dixit Dominus ad Noe* cum reliquis, que secuntur. In laudibus a. *Secundum magnam* cum reliquis, que secuntur, super Benedictus a. *Transeunte Domino*, una tantum coll. Ad primam a. *Transeunte Domino*. Ad terciam a. *Cecus sedebat*, r. *Inclina cor*. Ad processionem <r.> *Temptavit*, in introitu r. de patrono, intr. misse *Esto michi in Deum* cum reliquis, pro ut in missali continentur. Ad sextam a. *Miserere mei*, r. *In eternum Domine*. Ad nonam a.

Cecus magis ac, r. Spes mea. Ad secundas vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Lucis creator, r.*

< fol. 22va >

*Spes mea, v. Dirigatur Domine, super Magnificat a. Stans autem Ihesus, una tantum coll., [nisi festum ibi sit].*²

Et notandum quod suffragia istis temporibus semper dicuntur sicut prius, nisi tantummodo dominicis diebus et sabbatis in vespervis et in matutinis, usque ad primas vespervas Quadragesime.

Et notandum quod in completorio nichil mutatur usque ad Quadragesimam.

¹ in marg. dextro adscr. D.

² lin. atra del. D.

- 50 -

FERIA QUARTA IN CAPITE IEIUNII

Feria quarta, in Capite ieiunii, ad matutinas inv. de feriis sicut in aliis feriis, ew. pronuntiabitur *Cum ieiunatis* ra., scilicet decimum cum duobus sequentibus responsoriis de dominica precedente, sequenti die tria ra., scilicet primum cum duobus sequentibus responsoriis, et sic aliis duobus diebus, quartum cum duobus sequentibus responsoriis, septimum cum duobus sequentibus responsoriis, secundum quod evenerit. Ad laudes psi. feriales, super Benedictus a. *Cum ieiunatis*, suffragia dicuntur

< fol. 22vb >

usque ad primas vespervas dominice Quadragesime.¹ Ad primam a. *Transeunte Domino* sicut in diebus precedentibus, et sic de aliis horis. Ante missam cineres debent benedici, et fiat sermo et exhortatio bona ad populum, hoc facto, proiciatur aqua benedicta, cantando istam antiphonam : *Exaudi nos Domine*, postea dentur cineres, cantando istam antiphonam : *Immutemur habitu* cum duabus, que secuntur, (postea erit processio ad chorum beate Marie cum responsorio *Emendemus* vel *Paradyssi*, secuntur preces, tunc itur per claustrum cum letania, finita letania)² intr. *Miserere* omnium cum reliquis, pro ut continentur in missali. Flectamus genua. Et humiliare capita. Dicitur et sic ulterius per totam Quadragesimam³ nisi in diebus dominicis. Quelibet feria per totam

Quadragesimam habet suum proprium officium misse et proprias antiphonas de ewangelio super Benedictus in matutinis et super Magnificat in vesperis. Si festum sancti Petri vel sancti Mathie vel aliud festum sollempne evenerit super diem Cynerum, cursus cantabitur de festo et cyneres

< fol. 23ra >

dabuntur, sicut predictum est, et due misse cantentur, si habeatur copia sacerdotum, sin autem, una cantetur, et officium alterius misse legatur.

¹ LX (= Sexagesime) scr. A, atque numerum X eras. D, sed lege : XL (= Quadra-
gesime).

² in marg. dextro adscr. C.

³ LX (= Sexagesimam) scr. A.

- 51 -

DOMINICA IN QUADRAGESIMA

Sequitur dominica Quadragesima. Ad primas vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Ex more docti*, - et iste ym. cantatur tantummodo per unam ebdomadam, - r. *Educ de carcere*, v. *Angelis suis Deus*, - et iste v. semper cantatur in vesperis usque ad dominicam in Passione, scilicet *Isti sunt dies*, - super Magnificat a. *Ecce nunc tempus*, una tantum coll., [nisi festum incidat, et si inciderit festum, fiat sicut in aliis dominicis precedentibus].¹ Ad completorium ym. *Christe qui lux*, qui cantatur per quindenam, super Nunc dimittis a. *Pacem tuam*, et cantatur ista a., scilicet *Pacem*, per quindenam. Ad matutinas inv. *Hodie si vocem*, in nocturno a. *Servite*, ps. *Beatus vir*, cum aliis sequentibus, v. *Dicet Domino*,

< fol. 23rb >

- iste v. et alii, scilicet *Ipse liberavit me*, v. *Scapulis suis obumbrabit tibi*, v. *Scuto circumdabit te*, dicuntur semper in matutinis usque ad dominicam Passionis Domini, - r. *Ecce nunc tempus* cum reliquis, que secuntur, tres ll. de tempore, (videlicet de libro, qui incipit : *Hec sunt nomina filiorum Israel*, et leguntur usque ad *Iudica*, videlicet in Passione),² et tres de sermone, ew. pronuntiabitur *Ductus est Ihesus*. In laudibus a. *Cor mundum* cum reliquis antiphonis, ym. *Ihesu quadragenarie*, - et iste ym. cantatur per

quindenam, - super Benedictus a. *Ductus est Ihesus*, una tantum coll., [nisi sit festum].³ Ad primam a. *Frangere esurienti*, - ista a. et alie, que secuntur eam, super horas cantantur usque ad dominicam Passionis Domini, quamvis ra. super horas varientur infra. Ad terciam a. *Advenerunt*, r. *Participem me*, v. *Dicet Domino*, - istud r. et alia duo, que secuntur ad sextam et ad nonam, cantantur per quindenam. Ad processionem <r.> *Ductus*

< fol. 23va >

est Ihesus, ad introitum r. *Pater peccavi*, coll. *Super populum*, intr. misse *Invocavit me* cum ceteris, que secuntur in missali. Ad sextam a. *Commendemus*, r. *Ab omni via*, v. *Ipse liberavit me*. Ad nonam a. *Per arma iusticie*, r. *Septies in die*, v. *Scapulis suis*. Ad secundas vespervas ae. et psi. feriales, r. *Educ de carcere*, v. *Angelis suis*, super Magnificat a. *Ihesus autem cum ieiunasset*. Ad completorium sicut in nocte precedenti.

¹ lin. atra del. D.

² in marg. dextro cum signo relat. adscr. D.

³ lin. atra del. D.

- 52 -

SEQUITUR DE FERIIS EBDOMADE

Sequitur de feriis. Matutine feriales non mutantur <in> invitatoriis, nec in psalmis, nec in antiphonis, sed ra. dominicalia cantantur secundum ordinem, qualibet nocte tria, et qualibet feria habet duas proprias antiphonas, unam super Benedictus et aliam super Magnificat. Ista a., scilicet *Convertimini ad me*, dicetur in matutinis semper post primam collectam, v. *Peccavi*-

< fol. 23vb >

mus cum patribus, quia alia suffragia non dicuntur, nisi sit festum. Simili modo dicetur ista <a.> in vespervis, scilicet *Vivo ego*, v. *Domine Deus virtutum*, que sic dicentur in feriis semper usque ad dominicam Passionis Domini.

FERIA QUARTA < SEXTA ET SABBATO IN QUATUOR TEMPORIBUS >

Feria quarta in prima ebdomada vel sexta et in sabbato : Quatuor Tempora. Pronuntiantur ewangelia in matutinis dictorum dierum, scilicet que leguntur ad missam.

FERIA QUARTA

In quarta feria intr. *Reminiscere, Flectamus genua* dicetur bis, post propheciam cantatur graduale : gr. *Tribulationes*, post epistolam cantatur tr. *De necessitatibus* cum versibus suis, cantatur¹ eciam inmediate alius tr., scilicet *Domine non secundum* cum versibus suis, sed si est aliquod festum, cantatur tr. de festo et relinquetur iste tr., scilicet *Domine non secundum*.

SABBATO

In sabbato int. *Intret oratio mea, Flectamus genua* dicetur quinques,

¹ cantetur scr. A.

< fol. 24ra >

post quamlibet de quatuor propheciis cantatur gr., post quintam propheciam cantatur ym. *Benedictus es* cum versibus suis, post epistolam inmediate cantatur tr. *Laudate Dominum omnes* cum verso suo, postea ew.

- 53 -

DOMINICA SECUNDA IN QUADRAGESIMA

Sequitur dominica secunda Quadragesima. Ad vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Audi benigne conditor*, qui cantatur per quindenam, r. *Educ de carcere*, v. *Angelis suis*, super Magnificat a. *Nemini dixeritis*, una tantum coll, [nisi sit festum].¹ In completorio nec a. super Nunc dimittis nec ym. variantur, sed est per totum sicut in ebdomada preterita. Ad matutinas inv. *In manu tua Domine*, in primo nocturno a. *Servite*, ps. *Beatus vir* cum aliis psalmis,

versus sicut in preterita dominica, tres ll. de tempore et tres de sermone, ew. de die pronuntiabitur, r. *Tolle arma tua* cum reliquis, que secuntur. In laudibus a. *Domine labia mea* cum reliquis,

< fol. 24rb >

que secuntur, ym. *Ihesu quadragenarie* sicut in ebdomada preterita, super Benedictus a. *Egressus Ihesus*. Ad primam et ad alias hora ae. et ra. sicut per ebdomadam preteritam. Ad processionem r. *Cum exiret Iacob*, ad introitum < r. > *Vidi Dominum facie*, intr. misse *Reminiscere* cum reliquis, pro ut continentur in missali, gr. *De necessitatibus*, v. *Ad te Domine*, repeticio *Vide humilitatem*, v. *Etenim universi*, repeticio *Et dimitte omnia*, *De necessitatibus* reiteretur, tr. *Dixit Dominus mulieri*. In secundis vesperis ae. et psi. feriales, ym. *Audi benigne*, r. *Educ de carcere*, v. *Angelis suis*, super Magnificat a. *Dixit Dominus mulieri*, una tantum coll., [nisi sit festum].²

¹⁻² lin. atra del. D.

- 54 -

PER EBDOMADAM

De diebus ferialibus, scilicet feria secunda, quarta et sexta semper aspergitur aqua benedicta et cantatur a. *Exaudi nos*, postea ad processionem r. *Paradysi portas* vel *Emendemus*. Aliis feriis observandum est semper eodem modo,

< fol. 24va >

sicut predictum est de feriis, et si festa incidant, satis eciam predictum est, quomodo faciendum est.

- 55 -

SEQUITUR DE TERCIA DOMINICA IN QUADRAGESIMA

Sequitur de tertia dominica in Quadragesima. Ad vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Audi benigne*, r. *Esto nobis*, v. *Angelis suis*, super Magnificat a. *Fili tu semper*, una tantum coll., [nisi sit festum].² Ad completorium ym. *Ihesu redemptor seculi*, super Nunc dimittis a. *Evigila super nos*. Ad matutinas inv. *Adoremus*

Dominum, ae., psi. et versus sicut in prima ebdomada Quadragesime, tres ll. de tempore, tres de sermone, ew. de die pronuntiabitur, r. *Videntes Ioseph* cum reliquis. In laudibus a. *Fac benigne* cum reliquis, ym. *Clarum decus ieiunii*, - et iste ym. cantatur per unam ebdomadam tantum, - super Benedictus a. *Dum fortis armatus*, una tantum coll., [nisi sit festum].³ Ad primam et ad alias horas ae. non mutantur, sed ra. Ad

< fol. 24vb >

terciam r. *Bonum michi Domine*. Ad processionem r. *Videns Iacob*, ad introitum templi < r. > *Salus nostra*, intr. misse *Oculi mei* cum reliquis, pro ut continentur in missali. Ad sextam r. *Servus tuus*. Ad nonam r. *Declara super nos*. Versiculi non mutantur, sed dicuntur post ista responsoria, sicut solebant dici post responsoria precedentia in aliis duabus ebdomadis. Ad secundas vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Audi benigne*, r. *Esto nobis*, v. *Angelis suis*, super Magnificat a. *Extollens quedam*, una tantum coll., [nisi sit festum].⁴

¹ Filii scr. A.

²⁴ lin. atra del. D.

- 56 -

DE FERIIS EBDOMADE

De feriis ebdomade, que secuntur, similis est modus sicut de feriis ebdomadarum precedentium, si eciam festa interveniant.

- 57 -

IN OCTAVA SANCTE AGNETIS

Sequitur de octava sancte Agnetis. Ad vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Ihesu corona*, super Magnificat < a. > *Beata Agnes*. Ad matutinas inv. sicut in festo ipsius, una tantum a. super psalmos nocturni, quartum r. cum duobus sequentibus. In

< fol. 25ra >

laudibus a. *Ingressa Agnes*, una tantum a., super Benedictus a. sicut in die. Intr. misse *Vultum¹ tuum* cum reliquis, sicut in missali continentur.

¹ Ultum scr. A.

- 58 -

DE SANCTA IULIANA

Sequitur de sancta virgine. Cursus per omnia sicut de una virgine, tres ll. de passione eius, ae., ra., versus, sicut predictum est. Ad missam < intr. > *Loquebar*, ep. *Sapientia vincit*, gr. *Dilexisti iusticiam*, *Alleluya*, v. *Specie tua*, ew. *Simile est regnum celorum decem virginibus*, off. *Offerentur*, com. *Quinque prudentes virgines*.

- 59 -

DE SANCTO GREGORIO

Sequitur de sancto Gregorio. Ad primas vespervas super psalmos a. *Sancte Gregori*,¹ una tantum a., psi. feriales, ym. *Iste confessor*, r. *Vere felicem*, v. *Amavit eum Dominus*, super Magnificat a. *Gloriosa sanctissimi*, post primam collectam a. ferialis. Ad matutinas inv. *Ad Dominum*, in primo nocturno a. *Gregorius* cum aliis antiphonis et responsoriis, sicut in antiphonario continentur, psi. de uno confessore, ll. de vita ipsius. In

< fol. 25rb >

laudibus a. *Gregorius* cum aliis sequentibus. Ad horas diei ae. de laudibus. Officium misse, sicut in missali continetur. In secundis vespervis super psalmos ae. de laudibus, psi. feriales, ym. *Iste confessor*, r. *Iustum deduxit*, super Magnificat a. *Gregori*.² (Si festum sancti Gregorii evenierit in dominica die, nulla fit memoria de sancto Gregorio, sed sequenti die).³

¹⁻² Gregorii scr. A.

³ in marg. dextro adscr. C.

BENEDICTI ABBATIS

Sequitur Benedicti, abbatis. Cursus per omnia sicut de uno confessore, novem lectiones require de confessoribus, antiphonas, responsoria, versus, capitula et collectas require, sicut predictum est. Ad horas diei ae. de laudibus. (Ut ordinatum est de sancto Gregorio, similiter de sancto Benedicto).¹ Intr. misse *Os iusti*, ep., gr., tr., ew., off., com. sicut de uno confessore.

¹ in marg. dextro adscr. C.

SEQUITUR DE QUARTA DOMINICA IN QUADRAGESIMA

Sequitur quarta dominica in Quadragesima. Ad vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Summi largitor*, - iste ym. cantatur per unam ebdomadam tantum, - r. *Esto nobis*, v. *Angelis suis*, super Magnificat a. *Nemo te condempnavit*, una tantum coll. [nisi sit festum].¹ Ad completorium ym. *Ihesu redemptor seculi*,

< fol. 25va >

super Nunc dimittis a. *Media vita*, - ista a. cantatur per unam ebdomadam tantum. Ad matutinas inv. *Non sit vobis vanum*, super psalmos a. *Servite* cum reliquis antiphonis, ps. *Beatus vir* cum reliquis, v. *Dicet Domino*, tres ll. de tempore, tres de sermone, ew. de missa pronuntiabitur, r. *Locutus est* cum reliquis, que secuntur. In laudibus a. *Tunc acceptabis* cum aliis, que secuntur, ym. *O Nazarene dux*, - iste ym. cantatur per unam ebdomadam, - super Benedictus a. *Cum sublevasset*, una coll., [nisi sit festum].² Ad primam et ad alias horas ae. et ra. sicut in ebdomada preterita. Ad processionem r. *Ecce mitto angelum meum*, ad introitum r. *Audi Israel*, intr. *Letare Iherusalem et cum aliis*, sicut in missali continentur, (*Kyrieleyson*).³

< fol. 25vb >

Ad secundas vespervas ym., r. sicut in primis vesperis, super Magnificat a. *De quinque panibus*, una coll., [nisi sit festum].⁴ Ad completorium ym. *Ihesu redemptor seculi*, super Nunc dimittis a. *Media vita* sicut prius.

¹⁻² *lin. atra del. D.*

³ *notas musicas suprascr. B.*

⁴ *lin. atra del. D.*

- 62 -

DE FERIIS EBDOMADE

Ferie illius ebdomade, que secuntur, habent propria sua officia missarum et habent suas proprias antiphonas super Benedictus et super Magnificat sicut ebdomade preterite, et si festum simplex inciderit, ad primas vespervas dicatur una a. cum collecta de festo et sic ad matutinas, sed ad missam dicatur una coll. et cantetur tr. de festo, sed si est festum sollempne, habebit primas vespervas et matutinas et missam et alias omnes horas sollempniter de festo, et sic eciam fiet in septimanis preteritis. Dicentur eciam ae. et collecte feriales super Benedictus et Magnificat post primas collectas de festo, et dicetur in missa coll. ferialis post collectam de festo.

- 63 -

DE ANNUNTIATIONE BEATE MARIE VIRGINIS

< fol. 26ra >

Sequitur de festo Annuntiationis beate Marie. Si festum Annuntiationis beate Marie virginis evenerit super aliquam dominicam ante dominicam Palmarum, (secundum Ordinarium Leodiensem mutatur, videlicet, si venerit in dominica *Letare*, transfertur),¹ cantandum est plenarie de festo Annuntiationis, sed in vespervis et in matutinis post primam collectam de festo dicetur a. dominicalis cum collecta, et in aliqua feria ebdomade sequentis pronuntiabitur ew. dominicale et hystoria dominicalis cantabitur per ferias successive, sicut solet fieri. Et si festum Annuntiationis inciderit super dominicam Passionis Domini, scilicet super dominicam *Isti sunt dies*, simili modo fiet, sicut predictum est, scilicet² *Te Deum*, *Gloria in excelsis*, sequ. et *Ite missa*, cum *Gloria Patri* cantabuntur post versus ra. in vespervis, in matutinis, ec³ super *Venite exultemus* omnia cantabuntur, excepto *alleluya*. Et si eciam

prefatum festum evenierit super diem Palmarum vel super aliquem diem a die Palmarum

< fol. 26rb >

usque ad dominicam *Quasimodo*⁴ *geniti*, celebrandum est istud festum, scilicet Annuntiationis, in vigilia Palmarum, hoc est in sabbato ante Palmas, quia in illis duabus ebdomadis, scilicet a festo Palmarum usque ad dominicam *Quasi modo*, non agitur memoria alicuius sancti.

IN ANNUNTIATIONE AD VESPERAS < ET ALIAS HORAS >

In festo Annuntiationis beate Marie virginis ad primas vesperas super psalmos a., scilicet *Ingressus angelus*, una tantum a., psi. [feriales]⁵ (Omnia Laudate),⁶ ym. *Ave maris stella*, r. *Quomodo fiet istud*, v. *Rorate celi desuper*, - dicuntur eciam versus de Adventu Domini successive in matutinis et ad alias horas, - super Magnificat a. *Alma redemptoris*, post primam collectam (a. *Adest pauper*, in matutinis < a. > *O fortunatum*, in secundis vespereis a. *Laus in excelsis*. Ad completorium ym. *Virgo singularis*, cap. *Spiritus sanctus superveniet in te*, r. *Ave Maria*, super Nunc dimittis a. *Ecce concipies*),⁷ coll.

< fol. 26va >

Gratiam tuam. Ad matutinas inv. *Ave Maria*, in primo nocturno a. *Missus est Gabriel* cum aliis, que secuntur, versiculi sicut in Adventu Domini, r. *Ingressus angelus* cum aliis, que secuntur, ew. pronuntiabitur *Missus est Gabriel*, *Te Deum* cantabitur. In laudibus a. *Quando venit* cum reliquis, que secuntur, super Benedictus a. *Hec est dies*. Super primam et ad alias horas diei dicentur ae. de laudibus, et ra. de Adventu Domini, scilicet *Veni ad liberandum nos* cum reliquis. Si fuerit dies dominicalis ad processionem r. *Quomodo fiet*, ad introitum < r. > *Christi virgo*, intr. misse *Rorate celi*, ep. *Locutus est Dominus ad Achaz*, gr. *Prope est Dominus*, tr. non dicitur, sed sequetur ew. *Missus est Gabriel*, off. *Ave Maria*, pref. [Et te in Annuntiatione]⁸ (*Quia per incarnati*),⁹ com. *Ecce virgo*. Ad secundas vesperas super psalmos ae. de laudibus, psi. [feriales]¹⁰ (Omnia Laudate, ym. *Ave maris stella*).¹¹

< fol. 26vb >

r. *Christi virgo*, super Magnificat a. *Hec est dies*. Ad completorium sicut prius. (Si dies Annuntiationis beate Marie virginis in vigilia Palmarum evenierit, vespere erunt de vigilia Palmarum, et post primam collectam sola a. de beata Virgine. Et si in illo die de sancto Ambrosio servetur, nichil de eo tenendum est in secundis vespers).¹²

¹ in marg. sinistro adscr. D.

² sed scr. A.

³ hec. scr. A sed h in rasura.

⁴ litt. init. om. B.

⁵ eras. C, cf. annot. 5.

⁶ in ras. scr. C, cf. annot. 4.

⁷ in ras. scr. C.

⁸ eras. C, cf. annot. 8.

⁹ in ras. scr. C, cf. annot. 7.

¹⁰ lin. rubra del. C, cf. annot. 10.

¹¹ in ras. scr. C, cf. annot. 9.

¹² in marg. inf. utriusque columnae cum signo relat. adscr. C.

- 64 -

DOMINICA QUINTA IN QUADRAGESIMA

Sequitur de quinta dominica in Quadragesima, scilicet in Passione Domini. Ad primas vespere ae. et psi. feriales, ym. *Vexilla regis* cum suis versibus, excepto *O crux ave*, r. *Usquequo*,¹ super versum non cantabitur *Gloria Patri*, sed reiterabitur *Usquequo*, v. *Eripe me de inimicis meis Deus meus*, super Magnificat a. *Ego sum qui testimonium*, una coll. tantum. Ad completorium ym. *Cultor Dei memento*, super Nunc dimittis a. *Popule meus*. Ad matutinas inv. *Populus Domini*, v. *Erue a framea Deus*, notandum quod [super² tres primas³ lectiones legetur]⁴ (tres prime ll. legentur de Ieremia)⁵ *Hec dicit Dominus Deus*, r. *Isti sunt dies* cum reliquis, que secuntur, et *Gloria Patri* non cantatur super versus responsoriorum, et notandum est, quod istud r. *Isti sunt dies* non cantatur nisi in nocte dominicali, tres ll. de sermone, ew. de die pronuntia-

< fol. 27ra >

bitur. In laudibus a. *Vide Domine afflictionem* cum reliquis, ym. *Pange lingua*, v. [*Deus meus eripe me*]⁶ (*Eripe me de inimicis*),⁷ super Benedictus a. *Abraham pater*, una tantum coll. Ad primam a. *Anime impiorum*. Ad terciam a. *Iudicasti Domine*, r. *Erue a franea*, v. *De ore leonis*, *Gloria Patri* non cantatur super aliquod responsorium ad aliquas horas. Ad processionem r. *Multiplacati sunt* vel *Qui custodiebant*, ad introitum < r. > *In proximo est*,⁸ intr. *Iudica me Deus*, *Gloria Patri* non cantatur, cetera omnia, sicut continentur in missali. Ad sextam a. *Popule meus*, r. *De ore leonis*, v. *Eripe me Domine ab homine*. Ad nonam a. *Numquid redditur*, r. *Principes persecuti*, v. *Intende anime mee*. Ad secundas vespervas ae. et psi. feriales, ym. et r. sicut in primis vespervis, super Magnificat a. *Tulerunt lapides*, una tantum coll. Ad completorium ym.

< fol. 27rb >

et a. super Nunc dimittis ut in alio completorio.

¹ usque scr. A.

² lin. rubra del. C.

³ as ras. in e.

⁴ tur lin. rubra del. C; in ras. legentur.

⁵ in marg. dextro adscr. C.

⁶ eras. C, cf. annot. 4.

⁷ in ras. scr. C, cf. annot. 3.

⁸ Improximo est scr. A.

- 65 -

< IN FESTO BEATI AMBROSII >

(In festo beati Ambrosii in primis vespervis una tantum a. super psalmos, scilicet *Sancte Ambrosi confessor*, - quere Nicolai, - psi. feriales, ym. *Iste confessor*, cap. de uno confessore, r. *Sint lumbi*, v. *Amavit*, ad Magnificat a. *O quam venerandus*, - quere Remigii, - postea a. et coll. de tempore. In matutinis inv. *Iustus florebit*, - quere Remigii, - cetera de uno confessore, legenda de ipso. Ad missam intr. *Statuit*, gr. *Os iusti*, tr. *Beatus vir*, ep. et ew. sicut de beato Gregorio, off. *Veritas*, com. *Beatus servus*. In

secundis vesperis ae. de laudibus, psi. feriales, ym. et r. ut in primis vesperis, super Magnificat a. *Iste est*).¹

¹ in marg. inf. utriusque columnae scr. C.

- 66 -

DE FERIIS EBDOMADE

Ferie illius ebdomade, que secuntur, habent proprias suas antiphonas super Benedictus et Magnificat, et propria officia missarum sicut alie precedentes ebdomade, sed cantatur hec una a., scilicet *Tibi revelavi*, in matutinis <et> in vesperis post suffragia, et est v. inde *Ne perdas cum impiis*.

- 67 -

DOMINICA SEXTA IN QUADRAGESIMA

Sequitur de sexta dominica in Quadragesima, id est dominica Palmarum. Ad primas vespas super psalmos a. *Pater iuste*, ym. *Vexilla regis*, r. *Circumdederunt me*, v. *Dederunt in escam meam fel*, super Magnificat a. *Non pro hiis rogo*, una tantum coll. Ad completorium ym. et a. super Nunc dimittis sicut in ebdomada preterita. Ad matutinas inv. *Ipsi vero*, in primo nocturno super psalmos sola a. *Missus sum*, versiculi sicut in septimana preterita, ll. tres de tempore, r. *In die qua invocavi*

<fol. 27va>

cum aliis, que secuntur ; in secundo nocturno a. *Invocabo nomen*, tres ll. de sermone ; in tercio nocturno a. *Tibi revelavi*, ew. pronuntiabitur *Scitis quia* <post> *biduum*. In laudibus a. *Domine Deus auxiliator* cum reliquis, ym. *Pange lingua*, v. *Dederunt in escam*, super Benedictus a. *Turba multa*, una coll. Ad primam et ad alias horas ae. sicut in ebdomada preterita, r. *Ingrediente Domino* ad omnes horas cantatur. Sequitur de officio ad missam, aqua prius benedicatur, postea statim aspergatur, tunc benedicantur palme, ista principio dicetur : *Deus quem diligere et amare*, ista collecta dicta, sequitur ep. *Venerunt filii Israel in Helym ubi erant*, qua finita, incipiat a. *Collegerunt* cum suo versu, quo

cantato, legetur¹ ew., scilicet *Dum appropinquaret Ihesus Iherosolimam*,

< fol. 27vb >

ewangelio finito, dicitur iste exorcismus : *Exorzizo te creatura florum*, et alie orationes, que secuntur, pro ut continentur in missali, orationibus et benedictionibus lectis, incipiat ista a. : *Pueri Hebreorum*, qua cantata, legitur ista coll. : *Omnipotens sempiterne Deus qui Dominum nostrum Ihesum Christum die azimorum*, tunc fiat processio cum istis antiphonis : *Dum appropinquaret* cum aliis, que secuntur, quibus omnibus cantatis, dicatur ista coll. : *Adiuva nos Deus salutaris et ad beneficia recolenda*. Cum processio fit versus ecclesiam, cantetur ym. *Vexilla regis*, post ymnum cantetur *Gloria laus et honor tibi sit*, ad introitum ecclesie r. *Ingrediente Domino*, quo finito, incipiat missa *Domine ne longe* cum aliis, que secuntur in missali, (*Kyrieleyson*),² (standum est in choro hora misse cum tribus cappis),³ una tantum coll. dicitur, pref. *Qui salutem humani generis*. Ad secundas vespas ae. et psi. feriales,

< fol. 28ra >

ym., r. et v. sicut in primis vespis, super Magnificat a. *Occurrunt turbe*, una tantum coll. Completorium non mutatur.

¹ legatur scr. A.

² notas musicas suprascr. B.

³ inter Kyrie et leyson adscr. C.

- 68 -

FERIA SECUNDA POST PALMAS

Feria secunda post Palmas inv. *Ubi temptaverunt me*, ae. et psi. feriales, r. *Dixerunt impii* cum reliquis, que secuntur. In laudibus a. *Faciem meam non averti* cum reliquis, que secuntur, super Benedictus a. *Consilium fecerunt*, una tantum coll., absque suffragiis, et sic per totam ebdomadam. Ad vespas super Magnificat a. *Nemo tollat¹ a me*. Istis tribus diebus, scilicet feria secunda, feria tertia et feria quarta, cantantur ymni ad matutinas, ad vespas et ad completorium sicut in septimana preterita, et una sola coll. dicitur in istis horis et eciam in missa.

- 69 -

FERIA TERCIA POST PALMAS

Feria tertia inv. *Quadraginta annis*, r. *Contumelias et terrores cum reliquis*. In laudibus a. *Vide*

< fol. 28rb >

Domine et considera cum reliquis, ym. *Pange lingua*, v. *Dederunt in escam meam fel*, super Benedictus a. *Symon dormis*, ad vespervas super Magnificat a. *Non haberes in me*. Completorium non mutatur.

- 70 -

FERIA QUARTA < POST PALMAS >

Feria quarta inv. *Quibus iuravi in ira*, r. *Eram quasi agnus cum aliis*. In laudibus a. *Libera me de sanguinibus* cum reliquis, ym. *Pange lingua*, v. *Dederunt in escam*, super Benedictus a. *Tanto tempore vobiscum eram*, una tantum coll. Ad vespervas super Magnificat a. *Cotidie apud*.

- 71 -

FERIA QUINTA < IN CENA DOMINI >

Feria quinta ad matutinas inv. non cantatur neque < ps. > *Venite*, sed absque *Deus in adiutorium*, osculando terram, incipiatur¹ a., scilicet *Zelus domus*, ps. *Salvum me fac*, psi. cantantur secundum ordinem : ps.² *Salvum me fac* usque ad < psalmum > *Attendite*, et super quemlibet psalmum est sua a., sicut

< fol. 28va >

in antiphonario continetur, finitis psalmis, non cantatur *Gloria Patri*, neque post versus responsoriorum. Isti sunt versiculi ante

lectionis : primus *Exurge Domine, Et iudica causam meam*, secundus *Deus meus eripe me, De manu peccatoris*, tercius *Homo pacis mee, In quo sperabam*. In principio lectionum non dicitur *Iube Domine benedicere*, nec, finitis lectionibus, dicitur *Tu autem Domine*, sed simpliciter incipiuntur³ et simpliciter terminantur, r. *In monte Olyveti* cum reliquis, que secuntur. Laudes incipiuntur, absque *Deus in adiutorium*, cum antiphona, scilicet *Iustificeris Domine*, cum reliquis, que secuntur, psi. in laudibus dicuntur, ac si cantaretur integraliter nocturnus, nec (ymnus)⁴ cap., nec v. dicitur in laudibus, sed simpliciter incipitur a. super *Benedictus Traditor autem*, qua cantata, duo scolares vel plures statim cantent *Kyrieleyson* semel, postea duo dyaconi

< fol. 28vb >

Qui passurus, deinde duo presbiteri *Domine miserere*, chorus *Christus Dominus*, item scolares *Kyrieleyson, Christeleyson*, item dyaconi *Qui prophetice*, item presbiteri *Domine miserere*, chorus *Christus Dominus*, item scolares *Kyrieleyson, Christeleyson, Kyrieleyson*, item dyaconi *Qui expansis*, item presbyteri *Domine miserere*, chorus *Christus Dominus*, postea statim dicitur submissee *Mortem autem crucis, Pater noster*, et magne preces dicuntur et < ps. > *Miserere mei Deus*, postea [...],⁵ coll. *Respice Domine <super> familiam tuam, Qui tecum vivit et regnat*, postea dicitur⁶ *Confiteor*. Notandum quod ad primam et ad alias horas tantummodo dicuntur psi. de ipsis horis, quibus finitis, dicitur *Christus factus est pro nobis obediens Patri usque ad mortem, Mortem autem crucis*, et *Pater noster*, et (preces de prima),⁷ cum collecta predicta *Respice Domine super familiam tuam*, et in fine *Confiteor*, et sic ad omnes horas et non plus. (Ante inceptionem misse sacerdos benedicit novum lumen, quo benedicto, convocatis canonicis, presbiteris ac choralibus, dicuntur septem psi. : *Domine ne in furore* cum reliquis, flexis genibus, cum orationibus ante altare maius, sicut in quarta feria, in Capite ieiunii, in capitulo, tunc missa).⁸ Missa dicitur

< fol. 29ra >

submissee cum nota, scilicet *Nos autem gloriari, Flectamus genua* non dicitur, cetera omnia, sicut in missali continentur, pref. *Qui salutem humani generis*, post *Agnus Dei* non datur Pax, id est osculum, sed tertium *Agnus Dei* finitur in *Miserere nobis*. In ista

missa conficitur Corpus Christi, quod reservari debet in honestissimo loco ecclesie usque in diem sequentem, id est in Parasceve,⁹ quia tunc conficitur Corpus Christi et in die Parasceve¹⁰ sumetur illud reservatum. Priusquam reservetur Corpus Christi, cantanda est com. *Dominus*, qua cantata et Corpore Christi in loco mundo et honesto reposito, incipiat a. in vespere, scilicet *Calicem salutaris*, ps. *Credidi propter*, a. *Cum hiis qui oderunt*, ps. *Ad Dominum cum tribularer*, a. *Ab hominibus*, ps. *Eripe me Domine*, a. *Custodi me*, ps. *Domine clamavi*, a. *Considerabam*, ps. *Voce mea*, quibus finitis, inmediate incipienda est a. super Magnifi-

< fol. 29rb >

cat, scilicet *Cenantibus*, qua cantata, concluduntur missa et vespere sub una conclusione. In completorio¹¹ psi. dicuntur simpliciter, et finitur, sicut alie hore finiuntur.

¹ Incipitur scr. A.

² P scr. B.

³ incipiat scr. A.

⁴ in intercol. cum signo relat. adscr. D.

⁵ spatium 2 linearum eras. D.

⁶ dicatur scr. A.

⁷ in ras. scr. D.

⁸ in marg. inf. adscr. C.

⁹ imparasceven scr. A, sed ultimam litt. eras. D.

¹⁰ Parasceven scr. A, sed ultimam litt. eras. D.

¹¹ completorii scr. A.

- 72 -

FERIA SEXTA IN PARASCEVE

In sexta feria, hoc est in Parasceve, incipiente sunt matutine, osculando terram, cum ista antiphona *Astiterunt reges*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Diviserunt sibi*, ps. *Deus Deus meus respice*, a. *Insurrexerunt*¹ in me, ps. *Dominus illuminatio mea*, v. *Ab insurgentibus in me*, *Libera me Domine*, r. *Omnes amici cum reliquis*; in secundo nocturno a. *Vim faciebant*, ps. *Domine ne <in> furore secundum*, a. *Confundantur et revereantur*, ps. *Expectans expectavi*, a. *Alieni insurrexerunt*, ps. *Deus in nomine*, v. *Insurrexerunt in me*, *Testes iniqui*, r. *Tamquam ad latronem cum*

reliquis ; in tercio nocturno a. *Ab insurgentibus*, ps. *Eripe me de inimicis*, a. *Longe fecisti*, ps. *Domine*

< fol. 29va >

Deus salutis mee, a. *Captabant*, ps. *Deus ultionum*, v. *Locuti sunt adversum me*, *Lingua dolosa*, r. *Tradiderunt me* cum reliquis. Laudes incipiuntur cum antiphona *Proprio filio* cum reliquis, psi. cantantur nocturnales feriales de laudibus ipsius ferie, quibus omnibus finitis, immediate incipitur super Benedictus a. *Posuerunt super capud* (sic), qua cantata, statim cantatur *Kyrieleyson* cum omnibus, que secuntur, sicut in matutinis precedentibus. Psi. de prima, de tertia, de sexta, de nona et de completorio dicuntur simpliciter, absque *Deus in adiutorium*, <et> multum submissee dicuntur. Eciam parve preces cum *Pater noster*, cum collecta et cum *Confiteor*, sicut in die preterita, et tali modo dicuntur iste hore predictae, excepto completorio, in crastina die, hoc est sabbato sancto.

SEXTA FERIA OFFICIUM

Incipit ordo de officio in Parasceve.² Lectiones sine titulo leguntur sic *In³ tribulatione sua*, postea tr.

< fol. 29vb >

*Domine audi*vi, quo finito, dicitur *Oremus*, *Flectamus genua*, sequitur coll. *Deus a quo et Iudas*, l. *Mensis iste vobis*, sequitur tr. *Eripe me Domine ab homine*, quo cantato, legitur Passio *Egressus Ihesus cum discipulis suis*. Quando Passio est lecta, statim dicentur collectae omnes secundum ordinem, pro ut continentur in missali, quibus omnibus dictis, cantabitur *Popule meus* cum omnibus versibus, qui⁴ secuntur, usque ad antiphonam *Ecce lignum crucis*. Incipiendo illam et cantando, detegatur crux, et omnes aliae ae. et ym. *Pange lingua* et a. *Dum fabricator mundi* cantabuntur, secundum quod continentur in graduali. Post hec expandat sacerdos corporale super altare et Corpus Domini, a priori die reservatum, et vinum cum aqua mixtum accipiat et assistens altari dicat submissa voce *Oremus*, *Preceptis salutaribus moniti et divina institutione formati audemus dicere : Pater noster, Libera nos*

< fol. 30ra >

quesumus Domine, Pax Domini non est dicendum. Sumpto igitur Corpore et Sanguine Domini, secundum consuetudinem dicantur vespere hoc ordine : ps. Confitebor tibi Domine, ps. Domine probasti me, ps. Eripe me Domine, ps. Domine clamavi, ps. Voce mea, canticum Magnificat, a. Cum accepisset Ihesus acetum, or. Refecti vitalibus alimentis ut supra, vel ista coll. : Respice Domine super familiam.

¹ *litt. init. om. B.*

² *inparasceven scr. A.*

³ *litt. init. om. B.*

⁴ *que scr. A, sed ultimam litt. eras. D.*

- 73 -

IN VIGILIA PASCHE¹

In vigilia Pasche, scilicet sabbato, incipiuntur eciam matutine, osculando terram, cum antiphona super psalmos *In pace in idipsum*, ps. *Cum invocarem*, a. *Caro mea*, ps. *Conserva me Domine*, a. *Habitabit*, ps. *Domine quis habitabit*, v. *In pace*² in idipsum, v. *Dormiam et requiescam*, ll. leguntur absque *Iube Domine* et absque *Tu autem Domine*, r. *Sepulto Domino* cum reliquis ; in secundo nocturno a. *Elevamini*, ps. *Domini est terra*, a. *Credo videre*, ps. *Dominus illuminatio*, a. *Domine abstraxisti*, ps. *Exaltabo te Domine*, v. *Tu autem Domine*,

< fol. 30rb >

Susceptor meus es, r. *Recessit pastor* cum reliquis ; in tercio nocturno a. *Deus adiuvat me*, ps. *Deus in nomine tuo*, a. *In pace*³ *factus est*, ps. *Notus in Iudea*, a. *Factus sum*, ps. *Domine Deus salutis*, v. *Collocavit me in obscuris*, *Sicut mortuos seculi*, r. *Estimatus sum* cum reliquis. Laudes incipiuntur cum antiphona *O mors ero mors*, ps. *Miserere mei Deus*, a. *Plangent eum*, ps. *Iudica me Deus et discerne*, a. *Attendite*, ps. *Deus Deus meus*, a. *A porta inferi*, ps. *Ego dixi in dimidio*, a. *O vos omnes*, ps. *Laudate Dominum de celis*, super *Benedictus* a. *Mulieres sedentes*, quibus cantatis, cantatur *Kyrieleyson*, et alia omnia, que secuntur, sicut in duabus noctibus precedentibus. De prima et aliis

horis huius diei sicut in duabus diebus precedentibus, excepto completorio, sicut postea dicitur.

OFFICIUM DIEI IN VIGILIA PASCHE⁴

Sequitur de officio diei. (In vigilia Pasche officium diei tale est : primo decanus et ministri, ad hoc deputati, intrent thesaurariam et ibi preparent se ornamentis consuetis, prius tamen altare maius sit preparatum et ornatum sicut in die Pasche. Decanus, alba cappa indutus, recipiet vas argenteum, ad hoc deputatum, cum incenso, feria quinta precedenti cum novo igne benedicto, et duo angeli, tenentes hanstas (sic) cum columbis deauratis, et accendant candelas suas cum novo igne, in lampade thesaurarie a feria quinta reservato. Hoc facto, debent exire thesaurariam, ita tamen, quod unus scholaris, portans crucem cum vexillo, precedet. Et angeli cum candelis ...).⁵ Primo cantatur <ym.>

<fol. 30va>

Inventor rutili, postea sequitur benedictio cerei⁶ *Exultet iam angelica turba*, quo cantato, (et cereo consecrato),⁷ ll. sunt legende sine titulo (... dominis cum cappis)⁸ sic : *In principio creavit Deus celum et terram*, post istam lectionem dicitur coll. immediate, scilicet *Deus qui mirabiliter creasti hominem*, ista collecta finita, legetur ista l., scilicet *Factum est in vigilia*, qua finita, cantatur iste tr., scilicet *Cantemus Domino*, quo cantato, dicitur coll. *Deus qui antiqua miracula*, qua dicta, legetur l., scilicet *Apprehendent septem mulieres*, post hanc cantatur tr., scilicet *Vinea facta est*, quo finito, dicitur [coll. *Deus qui ad celebrandum*, hac collecta finita]⁹ (l., scilicet *Hec est hereditas*, collecta dicta),¹⁰ statim cantatur tr., scilicet *Adtende celum*, post hunc tractum dicitur hec coll. : *Deus qui ecclesiam tuam semper*, qua dicta, cantetur iste tr. : *Sicut cervus*, quo cantato, dicitur hec coll. : *Concede quesumus omnipotens Deus ut qui festa*, post hanc sequitur letania *Kyrieleyson*, et cantatur, eundo ad fontem, (a duobus canonicis, cappis albis indutis, sed ipse sacerdos cum cappa, duo scolares cum candelis et tercius cum cruce et vexillo precedant),¹¹ usque ad locum illum :

< fol. 30vb >

Omnes sancti, Orate pro nobis, et tunc benedicetur fons, dicendo *Dominus vobiscum, Et cum spiritu tuo, Omnipotens sempiterne Deus adesto magne pietatis* cum aliis, que secuntur in missali de consecratione fontis. Fonte vero consecrato, redeundum est versus altare, cantando residuum letanie, scilicet *Propicius esto, Parce nobis Domine*, et sic eundo ad altare, perficietur letania, et finita letania, incipietur sic missa : *Kyrieleyson*, et tunc cantatur *Gloria in excelsis Deo*, sequitur *Dominus vobiscum, Et cum spiritu tuo, Oremus, Deus qui hanc sacratissimam noctem*, sequitur ep. *Si consurrexistis cum Christo*, post hanc cantatur *Alleluya*, sine cauda, et sic per totam ebdomadam, tam in antiphonis, < quam > in gradualibus et versibus, v. *Confitemini Domino*, et eciam tr. *Laudate Dominum omnes gentes*, postea legatur ew. *Vespere autem sabbati*, lecto ewangelio, *Credo* non cantatur, *Dominus vobiscum* (dicitur)¹² et *Oremus*, sed off. non cantatur, secr. dicitur *Suscipe quesumus Domine preces populi tui*,

< fol. 31ra >

pref. *Te quidem Domine omni tempore, sed in < hac > potissimum nocte* et cetera, ibi est eciam proprium *Communicantes*, dicitur *Et noctem*, et est proprium *Hanc igitur oblationem*, post canonem dicitur, sicut solet fieri, *Pax Domini sit semper vobiscum*, sed non cantatur *Agnus Dei*, et non datur osculum pacis, sed post ablutionem incipitur *Alleluya* de vesperis, a. super psalmum *Alleluya, alleluya, alleluya, alleluya, alleluya, alleluya*, ps. *Laudate Dominum omnes gentes*, post psalmum incipitur a. *Vespere autem*, canticum *Magnificat*, qua finita, concluditur missa et vespere sub una collecta, que habetur in missali, *Benedicamus* dicitur propter vespas.

AD COMPLETORIUM

In completorio, absque *Deus in adiutorium*, cantabuntur psi. simpliciter, quibus finitis, cantabitur *Alleluya*, v. *Confitemini*, et postea statim dicitur coll. Si habetur propria coll., dicatur ipsa, - si non habetur propria, dicatur ista : *Presta quesumus omnipotens et misericors Deus ut in resurrectione, Qui tecum*, et hec coll. dicitur per totam

<fol. 31rb>

ebdomadam paschalem ad completorium.

¹ In nocte Pasche scr. B.

² Impace scr. A.

³ Impace scr. A sed lin. rubr. corr. B.

⁴ Officium diei in Parasceve scr. B.

⁵ huc tranposui quam in marg. inf. folii 31r annotationem adscr. C cum signo rel. post In nocte Pasche.

⁶ cereri scr. A.

⁷⁻⁸ in marg. sinistro cum signo relat. adscr. C.

⁹ lin. atra del. D, cf. annot. 10.

¹⁰ in marg. sinistro cum signo relat. adscr. D, cf. annot. 9.

¹¹ in marg. inf. secundae columnae cum signo relat. adscr. C.

¹² in marg. dextro adscr. C.

- 74 -

IN NOCTE PASCHE¹

In sancta nocte Pasche inv. *Alleluya*, ps. *Venite*, in nocturno a. *Ego sum qui sum*, ps. *Beatus vir qui*, a. *Postulavi*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Ego dormivi*, ps. *Domine quid multiplicati*, v. *Resurrexit Dominus*, item v. *Surrexit Dominus vere*, ew. pronuntiabitur de missa, r. *Angelus Domini* cum reliquis, (post repeticionem responsorii *Dum transisset ... et fit visitatio ... medio ecclesie*),² *Te Deum* cantatur. Laudes incipiuntur, absque *Deus in adiutorium*, cum antiphona, scilicet *Angelus autem Domini*, cum reliquis, quibus finitis cum psalmis, sine capitulo statim incipitur super *Benedictus* a. *Et valde mane*, qua cantata, dicitur coll. et *Benedicamus Domino*.

<IN DIE PASCHE>

Prima, tercia, sexta, nona et completorium. Iste hore omnes incipiuntur in isto die cum psalmis suis, absque *Deus in adiutorium*, et notandum est, quod ipso die Pasche ad primam non cantatur ps. *Quicumque vult salvus esse*, ps. *Confitemini Domino* cantatur

< fol. 31va >

ad primam eciam per totam ebdomadam. Psalmis finitis, ad omnes horas cantatur *Hec dies quam fecit*, et postea cantatur *Alleluya* hore cuilibet appropriatum, hoc modo scilicet : ad primam cantatur *Alleluya*, v. *Pascha nostrum*, ad terciam cantatur *Alleluya*, v. *Epulemur*, - ad processionem a. *Vespere autem*, duo cantabunt *Salve festa dies*, ad stationem in medio ecclesie *Sedit³ angelus*, v. *Crucifixum*, repeticio *Nolite*,⁴ v. *Recordamini*, repeticio *Alleluya*, v. *In resurrectione tua Christe*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus ut in resurrectione*, finita collecta, < a. > *Surrexit Dominus*, tropus *Postquam*, intr. misse *Resurrexi et adhuc cum reliquis*, pro ut in missali continentur, - ad sextam *Alleluya*, v. *Pascha nostrum*, ad nonam *Alleluya*, v. *Epulemur*, ad vespas *Alleluya*, v. *Pascha nostrum*, ad completorium *Alleluya*, v. *Epulemur*, et quelibet hora habet collectam sibi appropriatam.

IN DIE PASCHE AD VESPERAS

Vespere incipiuntur cum (*Kyrieleyson*)⁵

< fol. 31vb >

in medio ecclesie, et dum cantatur *Christeleyson*, vadit processio versus chorum, finito *Kyrieleyson*, incipienda est a. *Alleluya*, *alleluya*, *alleluya*, *alleluya*, ps. *Dixit, Dominus Domino*, ps. *Confitebor tibi Domino*, ps. *Beatus vir*, quibus psalmis cantatis et⁶ *Alleluya* precedente, cantatur eciam gr. *Hec dies quam*, postquam cantatur *Alleluya*, v. *Pascha nostrum*, quo finito, incipienda est a. super *Magnificat Et dicebant ad invicem*, qua cantata, dicitur coll. et non est dicendum *Dominus vobiscum* post collectam. Tunc itur ad fontes, cantando istam antiphonam : *In die resurrectionis*, qua cantata, sequitur a. *Alleluya*, *alleluya*, ps. *Laudate pueri Dominum*, quibus finitis, cantandum est ad fontes *Alleluya*, v. *Angelus Domini descendit*, sequitur coll., sine *Dominus vobiscum*, dicta collecta, itur versus sepulchrum, cantando antiphonam *Vidi aquam*, qua cantata,⁷ incipitur a. *Alleluya*, *alleluya*, *alleluya*, ps. *In exitu Israel de Egypto*, quibus cantatis, cantatur ad sepulchrum

< fol. 32ra >

Alleluya, v. *Respondens autem angelus*, postea coll. et *Benedicamus Domino*.

AD COMPLETORIUM

Ad completorium psi. incipiuntur, sicut dictum est, et cantatur *Nunc dimittis* immediate post psalmos, quo finito, cantatur *Hec dies quam fecit*, postea *Alleluya*, v. *Epulemur*, tunc dicitur coll. *Presta quesumus omnipotens et misericors Deus ut in resurrectione* sicut prius,

¹ Vide ann. 5 preced. in vigilia Pasche.

² in marg. dextro adscr. C.

³ litt. init. D scr. B, sed corr. D.

⁴ primam syllabam in ras. scr. D.

⁵ notas musicas suprascr. B.

⁶ est scr. A.

⁷ quo cantato scr. A.

- 75 -

FERIA SECUNDA

Feria secunda inv. *Surrexit Dominus vere*, *alleluya*, super psalmos sola a. *Alleuya*, ps. *Cum invocarem*, ps. *Verba mea auribus*, ps. *Domine ne in furore*, v. *Resurrexit Dominus*, ew. pronuntiabitur de die, r. *Maria Magdalene* cum reliquis. Laudes per totam ebdomadam, absque *Deus in adiutorium*, incipiuntur semper cum ista antiphona : *Angelus autem Domini*, ps. *Dominus regnavit* cum reliquis, quibus finitis et antiphona cantata, tunc immediate semper incipitur super *Benedictus* a. propria ferie sue, hec est a. ferie secunde : super *Benedictus* a. *Qui*

< fol. 32rb >

sunt hii sermones. Notandum quod omnes hore per totam ebdomadam omnibus diebus incipiende sunt sicut in die Pasche. Ad primam post *Hec dies* cantatur *Alleuya*, v. *Angelus Domini*, sequitur coll. Ad terciam *Alleluya*, v. *Respondens <autem> angelus*. Intr. *Introduxit vos Dominus* cum reliquis, pro ut continentur in missali. Ad sextam *Alleluya*, v. *In die resurrectionis*. Ad nonam *Alleluya*, v. *Oportebat pati Christum*. Ad vespervas servatur idem modus, qui servabatur die esterna in vespervis, sed coll. et *Alleluya* variantur, - et notandum quod quolibet die per istam ebdomadam idem *Alleluya*, quod cantatur in missa, cantatur

eciam in vesperis, - post *Hec dies quam, Alleluya*, v. *Nonne cor nostrum*, super Magnificat a. *Ihesus iunxit se*, - notandum est eciam, quod quicquid cantatur in die Pasche in vesperis, eundo ad fontes et redeundo ad sepulchrum, illud servatur et cantatur in vesperis per totam ebdomadam usque ad sabbatum, sed *Alleluya* ad fontes et ad sepulchrum

< fol. 32va >

variantur secundum ferias suas, - in ista scilicet feria secunda cantatur ad fontes *Alleluya*, v. *In die resurrectionis*, ad sepulchrum *Alleluya*, v. *Oportebat pati*, postea coll., sine *Dominus vobiscum* et *Benedicamus Domino*.

AD COMPLETORIUM

Ad completorium, dictis psalmis et *Nunc dimittis*, et cantato *Hec dies*, cantatur *Alleluya*, v. *Surrexit Christus et illuxit*, et istud idem *Alleluya* semper cantatur ad completorium usque ad feriam sextam.

- 76 -

FERIA TERCIA

Feria tertia inv. *Surrexit Dominus vere*, in nocturno a. *Alleluya*, ps. *Domine Deus meus in te speravi*, ps. *Domine Dominus noster*, ps. *In Domino confido*, v. *Resurrexit Dominus*, ew. de die pronuntiabitur, r. *Virtute magna cum reliquis, Te Deum laudamus*. In laudibus a. *Angelus autem Domini*, super Benedictus a. *Stetit Ihesus in medio*. Prima et alie hore diei sunt per omnia tenenda sicut in die preterita, excepto (sic) collecta. Intr. misse *Aqua sapientie* cum reliquis.

< fol. 32vb >

secundum quod in missali continentur. Ad vesperas *Alleluya* de missa, super Magnificat a. *Videte manus meas*, ad fontes *Alleluya*, v. *Surrexit Dominus vere*, ad sepulchrum *Alleluya*, v. *Resurrexit Christus*. Completorium per omnia sicut in die preterito.

FERIA QUARTA

Feria quarta ad matutinas inv. *Surrexit Dominus*, in nocturno a. *Alleluya*, ps. *Salvum me fac Domine¹ quoniam defecit sanctus*, ps. *Usquequo Domine*, ps. *Dixit insipiens*, v. *Resurrexit Dominus*, ew. de die pronuntiabitur, r. *Ecce vicit leo cum reliquis*, *Te Deum laudamus*. In laudibus a. *Angelus autem*, super Benedictus a. *Mittite in dexteram*. Prima et alie hore diei sicut in diebus precedentibus, sed collecte proprie dicuntur quo ad istam feriam. Ad processionem a. *Cum rex glorie*, duo cantant *Salve festa dies*, intr. misse *Venite benedicti* cum reliquis, pro ut continentur in missali. Ad vespervas *Alleluya* de missa, super Magnificat a. *Symon² Petrus*, ad fontes *Alleluya*, v. *Angelus Domini*, (veniendo de fonte cantatur *In exitu Israel* in choro cum nota, chorus respondente choro, et postea *Alleluya, Respondens*),³ ad sepulchrum *Alleluya*,

< fol. 33ra >

v. *Respondens autem angelus*, omnia alia non mutantur. Completorium sicut in diebus precedentibus.

¹ Deus scr. A.

² litt. init. K scr. B, sed corr. D.

³ in marg. inf. adscr. C.

FERIA QUINTA

Feria quinta ad matutinas inv. *Surrexit Dominus*, in nocturno a. *Alleluya*, < ps. > *Domine quis*, < ps. > *Conserva me Domine*, ps. *Exaudi Domine¹ iusticiam meam*, v. *Resurrexit Dominus*, ew. de die pronuntiabitur, r. *Maria Magdalene* cum reliquis sicut in feria secunda precedente, *Te Deum laudamus*. In laudibus a. *Angelus autem Domini*, super Benedictus a. *Maria stabat ad monumentum*. Prima et alie hore sicut in diebus precedentibus, sed collecte earum mutantur. Intr. *Victricem manum* cum reliquis, pro ut continentur in missali. Ad vespervas *Alleluya* de die, super Magnificat a. *Tulerunt Dominum meum*, ad fontes *Alleluya*, v. *In die*

resurrectionis, ad sepulchrum *Alleluya*, v. *Oportebat pati Christum*. Completorium non mutatur, sed sicut in diebus precedentiibus.

¹ Deus *scr. A*.

- 79 -

FERIA SEXTA

Feria sexta ad matutinas inv. *Surrexit Dominus*, in nocturno a. *Alleluya*,

< fol. 33rb >

ps. *Celi enarrant*, ps. *Exaudiat te Dominus*, ps. *Domine in virtute tua*, v. *Resurrexit Dominus*, ew. de die pronuntiabitur, r. *Virtute magna* cum reliquis sicut in feria tertia precedente. In laudibus a. *Angelus autem Domini*, super *Benedictus*¹ a. *Undecim discipuli*. Ad primam et ad omnes alias horas et ad vespervas et ad completorium cantatur *Alleluya*, v. *Crucifixus surrexit a mortuis*, collecte proprie sicut ad quamlibet horam. In secundis vespervis super *Magnificat* a. *Data est michi*, ad fontes *Alleluya*, v. *Surrexit Dominus vere*, ad sepulchrum *Alleluya*, v. *Resurrexit Christus*. Ad completorium *Alleluya*, v. *Crucifixus*, sicut dictum est.

¹ *Magnificat scr. B*.

- 80 -

SABBATO

Sabbato ad matutinas inv. *Surrexit Dominus*, in nocturno a. *Alleluya*, ps. *Dominus regit me*, ps. *Domini est terra*, ps. *Iudica me Domine quoniam ego* < in > *innocentia*, v. *Resurrexit Dominus*, ew. de die pronuntiabitur, r. *Ecce vicit leo* cum reliquis sicut in feria quarta precedente,

< fol. 33va >

Te Deum laudamus. In laudibus a. *Angelus autem Domini*, super *Benedictus* a. *Currebant duo simul*. Ad primam et ad omnes alias

horas cantatur istud *Alleluya*, v. *Hec dies quam*. Intr. *Eduxit Dominus populum* cum reliquis, ut continentur in missali.

AD VESPERAS

Ad vespervas [et ad omnes alias horas]¹ dicitur *Deus in adiutorium meum*, una a. super omnes psalmos, scilicet *Alleluya*, ps. *Dixit Dominus*, ps. *Confitebor tibi Domine*, ps. *Beatus vir*, ps. *Laudate pueri*, ps. *In exitu Israel*, ym. *Ad cenam agni*, post capitulum v. *Mane nobiscum Domine*, super *Magnificat* a. *Cum esset sero*, postea sola coll. dicitur. Ad completorium ym. *Ihesu nostra redemptio*, cap. *Christus resurgens ex mortuis*, v. *In resurrectione tua Christe*, super *Nunc dimittis* a. *Alleluya*, *Resurrexit Dominus*, postea dicitur *Kyrieleyson*, *Pater noster* et *Credo in Deum*, sicut solet dici, coll. *Deus innocentie reparator et amator*, ista coll. dicitur semper ad completorium usque ad Ascentionem Domini.

¹ lin. atra del. D.

- 81 -

IN OCTAVA PASCHE

< fol. 33vb >

(... anno perpetue servabitur dominica post¹ *Quasi* ... capla., coll., quemadmodum in festo ... sive sequentes de Visione ipsius ... illo die nullus sacerdos primam ...).²

In octava Pasche, scilicet die dominico, ad matutinas inv. *Alleluya*, *alleluya*, *alleluya*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Ego sum qui sum*, ps. *Beatus vir qui*, ps. *Quare fremuerunt gentes*, ps. *Domine quid multiplicati*, v. *Resurrexit Dominus*, ew. de die pronuntiabitur, r. *Angelus Domini* sicut in nocte Pasche. *Te Deum laudamus*. Ad laudes super psalmos sola a. *Angelus autem Domini*, ym. *Aurora lucis rutilat*, v. *Surrexit Dominus de sepulchro*, super *Benedictus* a. *Et valde mane*, sola coll. dicitur. Ad primam cantatur ym. *Iam lucis orto*, ad primam a. *Surgens Ihesus*, r. *Christe fili Dei vivi miserere nobis*, *alleluya*, *alleluya*, v. *Qui surrexisti a mortuis*. Ad terciam ym. *Nunc sante nobis*, a. *Surrexit Christus et illuxit*, r. *Resurrexit Dominus*, *alleluya*, *alleluya*, v. *Sicut dixit vobis*, *alleluya*, *Gloria Patri*, v. *In resurrectione tua*

Christe. Ad aspersionem aque <a.> Vidi aquam, ad processionem D[um transisset]³ (Vespere)⁴ vel Cum rex glorie, Salve festa, v. In resurrectione

< fol. 34ra >

tua Christe, coll. Presta quesumus omnipotens Deus, intr. Resurrexi sicut in die Pasche, coll., ep., Alleluya,⁵ v. Pascha nostrum, v. Epulemur, Alleluya, v. Christus resurgens ex, sequ. Victime paschali, ew. et pref. sicut in die Pasche. Ad sextam a. Surrexit enim sicut dixit, r. Surrexit Dominus vere, alleluya, alleluya, v. Et apparuit Symoni, Gloria Patri, v. Cognoverunt Dominum, In fractione panis. Ad nonam a. Ite nuntiate, r. Surrexit Dominus de sepulchro, alleluya, alleluya, v. Qui pro nobis pendit in ligno, Gloria Patri, v. Gavisi sunt discipuli, Viso Domino. Notandum est, quod iste ae. et ra. predicta cum versiculis, omnia ista servanda sunt ad horas predictas usque ad Ascensionem Domini, sed quando festum intervenerit, ra. et versiculi ad horas sunt de ipso festo. In secundis vespere super psalmos a. Alleluya, ps. Dixit Dominus cum aliis, ym. Ad cenam agni, - iste ym. cantatur usque ad Ascensionem Domini singulis diebus, nisi festum interveniat, et tunc cantatur ym. de ipso festo, - v. Mane no-

< fol. 34rb >

biscum Domine, super Magnificat a. Post dies octo, postea coll., qua dicta, cantatur r. Christus resurgens, v. Dicant nunc Iudei, v. Dicite in nationibus, coll. Solita nos quesumus Domine vel alia aliqua de Resurrectione, postea a. Lux perpetua luceat, v. Gaude te iusti in Domino, coll. de Omnibus Sanctis, [quam volueris]⁶ (Letetur ecclesia).⁷ Completorium sicut in sabbato heri, et ita servabitur usque ad Ascensionem Domini.

IN PRIMA EBDOMADA

In prima ebdomada post octavas Pasche in secunda feria ad matutinas inv. *Surrexit Dominus vere, alleluya, ps. Venite, -* notandum quod istud inv. cantatur qualibet nocte ad matutinas usque ad Ascensionem Domini, exceptis dominicalibus noctibus, in quibus cantatur idem inv., quod cantabatur in nocte Pasche, nisi festum aliquod interveniat, quia tunc cantandum est de festo.

Sequitur super psalmos nocturnales a. *Alleluya*, et notandum est, in qualibet feria prime ebdomade tres primi psi. de nocturno cuiuslibet ferie cantandi sunt per primam

< fol. 34va >

ebdomadam post octavas Pasche, et in secunda ebdomada cantandi sunt tres psi. sequentes post tres primos psalmos de quolibet nocturno in qualibet feria, et iste modus servatur de psalmis eciam in tertia et quarta ebdomada, secundum ordinem usque ad Ascentionem Domini, sed si festum intervenerit, cantandi sunt psi. de festo.

Sequitur de responsoriis cantandis per ebdomadas predictas. [Notandum est, quod in pluribus conventualibus et aliis ecclesiis per primam ebdomadam post octavas Pasche cantantur eadem ra. eodem modo et eodem ordine secundum ferias, que cantabantur per ferias ebdomade paschalis, videlicet ut in secunda feria r. *Maria Magdalene* cum reliquis, et ut in tertia feria r. *Virtute magna*, et sic de aliis, secundum quod cantantur per ferias],⁸ sed sciendum est, quod in ecclesia sancti Servatii in Traiecto in prima ebdomada et in secunda ebdomada [ebdomada]⁹ post octavas Pasche cantantur ista ra. de hystoria, scilicet *Dignus es Domine* et alia, que secun-

< fol. 34vb >

tur secundum ordinem, de quibus responsoriis cantantur qualibet nocte tria, nisi festum interveniat, quia tunc cantantur ra. de festo. Item sciendum est, quod in tertia et in quarta ebdomada post octavas Pasche usque ad Ascentionem Domini per ferias cantantur ra. de hystoria, scilicet *Si oblitus fuero*, qualibet nocte tria, sicut in septimanis precedentibus fiebat de alia hystoria.

Sequitur de laudibus. Notandum est, quod in prima ebdomada post octavas Pasche per ferias ad laudes cantatur super psalmos a. *Alleluya*, *alleluya* cum eisdem notis, que cantantur super istam antiphonam, scilicet *Et respicientes*, nisi festum impediat, [ym. non cantatur per ferias in matutinis],¹⁰ sed in dominicalibus noctibus cantatur iste ym., scilicet *Aurora lucis*, post capitulum v. *Surrexit Dominus de sepulchro*, in prima ebdomada super Benedictus in matutinis et ad Magnificat in vespers cantantur ae. de ewangelio dominice proxime precedentis tales, scilicet *Et coegerunt illum et intravit cum illis* et alie,

< fol. 35ra >

secundum quod continentur in antiphonario, nisi sit festum, quia tunc cantatur de festo a. post collectam, post Benedictus cantantur iste suffragie, scilicet *Surrexit Dominus de sepulchro*, sed in sextis feriis cantatur ista a. ad suffragia : *Crucifixus surrexit*, v. *Dicite in nationibus*, tunc dicitur coll. de Resurrectione hec, scilicet *Deus qui nos resurrectionis dominice* vel alia aliqua de Resurrectione, que competit, postea de Omnibus Sanctis a. *Sancti et iusti*, v. *Gaudete iusti in Domino*, coll. *Letetur ecclesia* vel alia, - notandum quod iste suffragie vel istis consimiles servande sunt per omnes ebdomadas in matutinis et in vespers eciam dominicis diebus et festivis usque ad Ascentionem Domini.

¹ post cum signo relat. suprascr. D.

² in marg. inf. utriusque columnae adscr. C.

³ eras. C, cf. annot. 4. Litt. in. linea atra del. D.

⁴ in ras. scr. C, cf. annot. 3.

⁵ litt. init. G scr. B, sed corr. D.

⁶ lin. atra del. D, cf. annot. 7.

⁷ suprascr. D, cf. annot. 6.

⁸⁻¹⁰ lin. atra del. D.

- 82 -

< DOMINICA SECUNDA >

Quamvis dictum sit, quo modo et quid cantandum sit per ebdomadam ab octava Pasche usque ad Ascentionem Domini, nunc specificabimus de diebus dominicis intervenientibus. Unde sciendum est, quid in dominica secunda post Pascha

< fol. 35rb >

ad primas vespers est a. super psalmos *Alleluya*, ps. *Benedictus* cum aliis, que secuntur, ym. *Ad cenam agni*, v. *Mane nobiscum Domine*, super Magnificat a. *Ego sum alpha*, postea coll., post collectam itur in medio ecclesie (notandum sabbatis diebus ... commemoratio, sed non *Crucifixus* per dominos, nec per cantores sequens r. *Cristus*, *Dicite in nationibus*, sed dicitur cum versu *Dicant nunc* per canonicos),¹ r. *Christus resurgens*, v. *Dicant nunc Iudei*, v. *Dicite in nationibus*, post collectam itur in criptam cum antiphona *Lux perpetua*, v. *Gaudete iusti in Domino*. Com-

pletorium non mutatur. Ad matutinas inv. *Alleluya*, super psalmos a. *Ego sum qui sum*, sola a., ps. *Beatus vir* cum aliis, v. *Resurrexit Dominus*, ew. dominicale pronuntiabitur, r. *Angelus Domini* et alia, que secuntur, sicut in nocte Pasche. Super laudes a. *Angelus autem Domini*, sola tantum a., ym. *Aurora lucis rutilat*, super Benedictus a. *Et valde mane*, post collectam a. *Surrexit Dominus de sepulchro*, v. *Dicite in nationibus*, coll. de Resurrectione, postea a., v. et coll. de Omnibus Sanctis.

< fol. 35va >

Prima et alie hore cum antiphona et responsoriis sicut in diebus precedentibus. Ad processionem (*Vespere sabbati* vel *rex glorie*),² *Salve festa dies*, - notandum quod in diebus dominicis semper cantatur missa de die Pasche usque ad Ascensionem Domini, scilicet *Resurrexi*, [et ad collectam de dominica collecte de die Pasche sub uno *Per Dominum nostrum*],³ sed si est festum, dicitur coll. de festo cum [aliis predictis collectis]⁴ sub uno *Per Dominum*, si placet, - intr. vero de dominica cantatur per ferias ebdomade, quando non est festum. In secundis vesperis predicte dominice super psalmos a. *Alleluya*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *Ad cenam*, v. *Resurrexit Dominus*, super Magnificat a. *Pastor bonus*, post collectam < r. > *Christus resurgens*, sicut predictum est. Nota quod ista a., scilicet *Pastor bonus*, et alie, que secuntur, cum ea cantantur per totam illam ebdomadam, que sequitur,⁵ super Benedictus in matutinis et super Magnificat in vesperis secundum ordinem, quando non cantatur de aliquo festo, et quando omnes

< fol. 35vb >

cantate sunt, iterum reincipiuntur, si necesse est.

DE FERIIS

De feriis ebdomade sequentis faciendum est, sicut in feriis ebdomade precedentis, sed < nota > quod super laudes istius ebdomade, quando non est festum, cantatur a. ista, scilicet *Alleluya*, cum eisdem notis, que cantantur super istam antiphonam, scilicet *Pastor bonus*.

¹ in marg. dextro adscr. D.

² in ras. (a. Cum) scr. C.

- ³ *Lin. atra del. C. "Collecta de dominica" et "sub ... nostrum" lin. rubra etiam del. D.*
⁴ *alia predicta collecta corr. C.*
⁵ *secuntur scr. A.*

- 83 -

DOMINICA TERCIA <DE FERIIS>

Sequitur de tertia dominica. Notandum est, quod in ista dominica per omnia faciendum est sicut in dominicalibus diebus precedentibus, sed quod ad primas vespervas super Magnificat cantatur ista a., scilicet *Post passionem Domini*, et quod in matutinis pronuntiatur ew. ipsius dominice. Ad secundas vespervas super Magnificat a. *Modicum et non videbitis me*. Item nota quod ista a., scilicet *Modicum*, et alie, que secuntur, cum ea cantantur per ebdomadam sequentem super Benedictus in matutinis et super Magnificat in vespervis secundum ordinem, nisi interveniat festum, et

< fol. 36ra >

quando omnes cantate sunt, iterum incipiendo sunt, si necesse est. Et in feriis huius ebdomade super laudes cantatur ista a., scilicet *Alleluya*, cum eisdem notis, que cantantur¹ super illam antiphonam, scilicet *Modicum et non*, nisi sit festum, quia tunc cantatur de ipso festo.

¹ cantatur scr. A.

- 84 -

DOMINICA QUARTA

Sequitur de quarta dominica, in qua faciendum est per omnia sicut in aliis dominicis precedentibus, sed ad primas vespervas huius dominice cantatur super Magnificat ista a., scilicet *Iterum autem videbo*, et ad matutinas pronuntiabitur ew. de eadem dominica. Ad secundas vespervas cantatur super Magnificat ista a., scilicet *Vado ad eum qui misit me*. Iterum notandum est, quod ista a., scilicet *Vado ad eum*,¹ et alie, que secuntur, cum ea cantantur per

ipsam ebdomadam sequentem super Benedictus in matutinis et super Magnificat in vespers per ordinem, nisi festum interveniat, et quando can-

< fol. 36rb >

tate sunt, iterum reincipiende sunt, si necesse fuerit.

DE FERIIS

In feriis ipsius ebdomade ad laudes super psalmos cantatur ista a., scilicet *Alleluya*, cum eisdem notis, que cantantur super istam antiphonam, scilicet *Vado ad eum*.

¹ Vado ad eum *scr. A.*

- 85 -

DOMINICA QUINTA

Sequitur de dominica quinta, hoc est dominica proxima ante Ascentionem Domini, in qua fiet sicut in aliis dominicis precedentibus, sed ad primas vespers super Magnificat cantatur ista a., scilicet *Adhuc multa habeo*, ad matutinas pronuntiabitur ew. de ipsa dominica, ad secundas vespers super Magnificat a. *Usque modo non petistis*.

DE FERIIS

Per ferias usque ad Ascentionem Domini. Feria secunda in Rogationibus in matutinis pronuntiabitur ew. *Petite et accipietis*, et in vigilia Ascentionis pronuntiabitur ew. de ipsa vigilia, cantatur super laudes ista a., scilicet *Alleluya*, cum eisdem notis, que cantantur super istam antiphonam, scilicet *Usque modo non*

< fol. 36va >

[*non*] *petistis*, et per dies Rogationum usque ad Ascentionem Domini cantatur semper in matutinis super Benedictus ista a., scilicet *Si quis autem ex vobis*. Missa in Rogationibus, sicut habetur in missali, et ae. in graduali de processione. Item sciendum est, quod ista a., scilicet *Usque modo*, et alie, que secuntur,

cum ea cantantur per dies Rogationum usque ad Ascentionem Domini super Magnificat in vesperis.

- 86 -

DE SANCTIS INFRA PASCHA ET PENTECOSTEN

Antequam dicatur, quid sit cantandum in Ascentione Domini, dicendum est de sanctis, quorum festum evenerit inter Pentecosten et Pascha.

- 87 -

TYBURCII ET VALERIANI

Sanctorum Tyburchii et Valeriani, martyrum, in primis vesperis ae. et psi. feriales, ym. *Sanctorum meritis*, super Magnificat a. *Lux perpetua*. Ad matutinas inv. *Alleluya, Regem martyrum*, in nocturno super psalmos una a. *Alleluya, alleluya*, ps. *Beatus vir cum aliis*, v. *Exultent iusti*, r. *Preciosa in conspectu*, r. *Tristitia vestra*, r. *Filie Iherusalem*.

< fol. 36vb >

In laudibus una a. *Sancti tui Domine sicut palma*, super Benedictus a. *Filie Iherusalem*. Intr. misse *Sancti tui Domine benedicent*, ep. *Lingua sapientium*, *Alleluya*, v. *Gaudete iusti*, *Alleluya* de Resurrectione, sicut competit ferie, ew. *Hoc est preceptum*, off. *Confitebuntur*, com. *Gaudete iusti*. In secundis vesperis super psalmos una a. *Sancti tui Domine*, psi. feriales, ym. *Rex gloriose*, super Magnificat a. *Fulgebunt iusti* vel *Vox leticie*.

- 88 -

< URSMARI EPISCOPI >

Ursuari, episcopi, totum officium in primis vesperis, in matutinis et in horis diei sicut de uno confessore.

GEORGII MARTYRIS

Georgii, martyris, ad vespervas ym. *Martyr Dei qui unicum*, super Magnificat a. *Beatus vir*. Ad matutinas inv. *Alleluya, Regem martyrum*, in nocturno una a. *Alleluya, alleluya*, v. *Gloria et honore*, tres ll. de tempore, r. *Beatus vir*, r. *Tristitia vestra*, r. *Filie Iherusalem*, (r. *Beatus vir*, secundum *Tristitia*, tercium *Lux perpetua*),¹ *Te Deum laudamus*. In laudibus una a. *Sancti tui Domine*, super Benedictus a. *Vox leticie*. Intr. misse

< fol. 37ra >

Protexisti me Deus, ep. *Beatus vir qui in sapientia*, *Alleluya*, v. *Clamaverunt*, < v. > *Resurrexit Christus*, ew. *Ponite in cordibus*, off. *Confitebuntur*, com. *Letabitur iustus*. In secundis vespervis a. super psalmos *Sancti tui Domine*, ps. *Beatus vir*, ps. *Credidi*, ps. *Ad Dominum*, cum aliis sicut de uno martyre, super Magnificat a. *Filie Iherusalem*.

¹ in marg. dextro adscr. C.

MARCI EWANGELISTE

Marci, ewangeliste, ad vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Exultet celum*, (r. *Isti sunt*),² super Magnificat a. *Beatus vir*. Ad matutinas inv. *Alleluya, Regem ewangelistarum*, in nocturno una a. *Alleluya, alleluya*, ps. *Celi enarrant*, ps. *Benedicam Dominum*, ps. *Eructavit cor*, ll. de vita ipsius, (r. *Beatus vir, Isti sunt, De ore*),³ *Te Deum laudamus*. In laudibus una a. (*Sancti tui Domine*, ad horas diei a. *Surgens Ihesus* cum aliis antiphonis, super Benedictus a. *Non turbetur*. Totum officium)⁴ ad omnes horas diei erit de ipso sancto. Intr. misse *Exaudivit de templo*, prima coll. de Rogationibus, postea de ipso sancto et de Resurrectione, ep. *Confitemini alterutrum, Alleluya*, v.

< fol. 37rb >

Confitemini, Alleluya, v. *Clamaverunt iusti*, v. *Resurrexit*, vel aliud, si placet, ew. *Quis vestrum habebit amicum*, off. *Confite-*

bor Domino, com. Petite et accipietis. Dicta missa, cantatur sexta, cantata sexta, (a. Beatus),⁵ aspergitur aqua benedicta cum antiphona ista, scilicet Exurge Domine adiuva, v. Peccavimus cum patribus, coll. Presta quesumus omnipotens Deus, dicta collecta, (incipiatur a. Surgite sancti cum processione circa atrium, deinde per ferrum versus Sanctum Iohannem Baptistam),⁶ [Baptistam],⁷ et fit stacio in medio ecclesie sancti Iohannis cum responsorio isto, scilicet In visione Dei, cum versu et repeticione, dicuntur preces, post preces coll. de sancto Marco, de patrono, de Rogationibus et de Omnibus Sanctis. Quibus finitis, incipitur a. Beatus vir qui metuit, qua cantata, (incipiunt cantores antiphonam Sancti tui, postea cantatur letania maior, eundo versus Sanctam Katherinam, et sic redeundo ad chorum, dum tamen festum beati Marci die dominica vel intra octavas Pasche non evenerit. Et si intra octavas Pasche evenerit, processio fit circa claustrum tantummodo, sine stacione, et est in missa sola coll. de ipso sancto tenenda, et carnes comeduntur. Si dominica die evenerit, processio est ante missam circa claustrum, deinde per montem in Iohannem Baptistam, et fit stacio in medio ecclesie beati Iohannis predictae. Ad missam intr. Protexisti, coll. de festo, ep. Unicuique, Alleluya, Sancti tui, Alleluya secundum, quale volueris, de Resurrectione, sequ. Victime, ew. Designavit, off. Confitebuntur, com. Letabitur.

< fol. 37va >

In secundis vesperis super psalmos a. Sancti tui, ps. Dixit Dominus cum aliis psalmis, ym. Exultet, r. De ore, ad Magnificat a. Vox leticie).⁸

¹ litt. quartam l cum signo relat. suprascr. C.

² cum signo relat. suprascr. C.

³⁻⁴ in ras. scr. C.

⁵ ad eandem antiphonam, sc. Beatus vir qui metuit, paulo inferius mandans in marg. dextro adscr. D.

⁶ in ras. scr. C, cf. annot. 7.

⁷ lin. rubra del. C, cf. annot. 6.

⁸ in ras. scr. C.

- 91 -
VITALIS

Vitalis, martyr, servandum est per omnia sicut de uno martyre, ll. de vita ipsius, *Te Deum laudamus*. Officium misse, sicut continetur in missali.

- 92 -
QUIRINI MARTYRIS

Quirini, martyr, servandum est per omnia sicut de uno martyre, ll. de tempore, *Te Deum laudamus*. Officium misse, sicut predictum est de uno martyre.

- 93 -
DE APOSTOLIS PHILIPPO ET IACOBO¹

(Festum Philippi et Iacobi in dominica, ad missam et in processione et suffragia de tempore, de sancta Walburga et de Omnibus Sanctis).²

Notandum est ergo, quod [quando]³ cantandum est de apostolis, ad primas vespersas super psalmos ae. et psi. feriales, ym. *Exultet celum*, r. *Candidi*, v. *In omnem terram*, super Magnificat a. *Lux perpetua*, post collectam a. de Resurrectione sicut aliis diebus. Ad matutinas inv. *Alleluya*, *Regem apostolorum*, in nocturno una tantum a. *Alleluya*, *alleluya*, ps. *Celi enarrant*, ps. *Benedicam*, ps. *Eructavit*, v. *In omnem terram*, ll. legantur de festo, si habentur, r. *Virtute magna*, r. *Isti sunt agni novelli*, r. *Candidi facti sunt*. In laudibus una tantum a. *Sancti tui Domine sicut*, super Benedictus a. *Non*⁴

< fol. 37vb >

turbetur cor vestrum, super horas diei capla., versus et collecte eciam de apostolis. Missa, sicut in missali continetur. In secundis vespersis super psalmos una a. *Sancti tui Domine*, ps. *Dixit Dominus* cum aliis psalmis, qui cantantur de apostolis, (r. *Candidi*),⁵ super Magnificat a. *Tanto tempore*, postea de Resurrectione sicut aliis diebus.

- ¹ Philippi et Ia[cobi] scr. B.
² in marg. dextro adscr. D.
³ lin. atra del. D.
⁴ litt. init. O scr. B, sed corr. D.
⁵ in marg. dextro adscr. C.

- 94 -

DE FESTIS

Sequitur de aliis festis, et notandum est, quod idem cantus cantatur de uno martyre, qui cantatur de uno confessore, sicut sequitur : ad primas vespertas super Magnificat cantatur de utro ista a., scilicet *Beatus vir* ; si cantatur de uno martyre vel de pluribus, tunc est inv. *Alleluya, Regem martyrurum*, et si cantatur de uno confessore vel de pluribus, tunc est inv. *Alleluya, Regem confessorum*, in nocturno a. *Alleluya, alleluya*, psi. qui solent cantari vel de martyribus vel de confessoribus.

- 95 -

DE UNO MARTYRE VEL CONFESSORE

De uno martyre vel de uno confessore cantantur ista ra., scilicet r. *Beatus vir*, r. *Tristitia vestra*, r. *Lux perpetua*.

- 96 -

DE MARTYRIBUS

< fol. 38ra >

Item¹ de pluribus martyribus cantantur ista ra. : *Preciosa in conspectu*, r. *Tristitia vestra*, r. *Filie Iherusalem*. Ad laudes, sive fit de uno martyre sive de pluribus sive de uno confessore sive de pluribus sive de una virgine sive de virginibus, semper cantatur super psalmos de laudibus ista a., scilicet *Sancti tui Domine sicut palma*, super Benedictus cantatur ista a., scilicet *Filie Iherusalem*, vel ista, scilicet *Fulgebunt iusti*, vel ista, scilicet *Vox leticie*. Et sciendum est, quod, quando cantatur de uno martyre, de quo cantabatur *Te Deum laudamus* in matutinis et qui habet secundas vespertas, tunc illi psi. cantabuntur in secundis vespertis, qui solent

cantari de uno martyre, scilicet *Beatus vir*, ps. *Credidi propter*, ps. *Ad Dominum cum tribularer*, ps. *Ad te levavi*, ps. *De profundis*, et ad secundas super Magnificat a. una cantatur de tribus antiphonis predictis, scilicet *Fulgebunt iusti* vel *Vox leticie* vel *Filie Iherusalem*. Missa

< fol. 38rb >

erit de uno martyre vel de uno confessore vel etiam de pluribus, scilicet *Protexisti me Deus*, ita dico, si non est proprium ibi officium.

¹ Litt. init. om. B.

- 97 -

IN INVENTIONE SANCTE CRUCIS
< ALEXANDRI, EVENTII, THEODOLI >
< IUVENALIS >

In Inventione sancte Crucis in primis vesperis super psalmos ae. et psi. feriales, ym. *Salve crux sancta*, cap. *Christus reconciliavit*, r. *Hoc signum crucis*, v. *Hoc signum crucis erit in celo*, super Magnificat a. *O crux gloriosa*, coll. *Deus qui beate crucis*, suffragia dicuntur de Resurrectione et de sanctis, scilicet Alexandri, Eventii, Theodoli¹ et sancti Iuvenalis, cum antiphona ista, scilicet *Lux perpetua*, et dicuntur due collecte de sanctis prenomi- natis ante collectam, scilicet *Letetur ecclesia tua Deus*, sub uno *Per Dominum*. Completorium non mutabitur. Ad matutinas inv. *Venite adoremus*, in nocturno a. *Crux benedicta*, ps. *Domine Dominus noster*, a. *Dulce lignum*, ps. *Celi enarrant*, a. *Lignum*² vite, ps. *Domini est terra*, v. *Hoc signum crucis*, item v. *Omnis terra*, tres ll. de sancta Cruce,

< fol. 38va >

< r. > *Dulce lignum* cum aliis. In laudibus a. *Helena Constantini* cum aliis antiphonis, v. *Adoremus crucis signaculum*, super Benedictus a. *O crux benedicta*, suffragia, sicut predictum est. Ae. de laudibus ad horas diei. Intr. misse *Nos autem gloriari*, sicut in missali continetur, *Alleluya*, v. *Dulce lignum*, *Alleluya*, v. *Sancti tui Domine floreunt*, sequ. *Laudes crucis*, pref. *Qui*

salutem humani. In secundis vesperis ae. de laudibus super psalmos, psi. feriales, ym. Salve crux sancta, r. O crux benedicta, v. Hoc signum crucis erit, super Magnificat a. O crux viride lignum.

¹ Theodori scr. A.

² liut. init. D scr. B, sed corr. D.

- 98 -

IOHANNIS ANTE PORTAM

Iohannis ante Portam (Latinam in primis vesperis super psalmos a. *In ferventis olei*, psi. feriales, ym. *Exultet*, r. *Vox tonitrui*, super Magnificat a. *Domine suscipe me*, et erit festum quasi¹ duplex cum cappa sollempni).² Ad matutinas inv. *Alleluya*, *Regem apostolorum*, in nocturno una tantum a. *Alleluya*, *alleluya*, psi. de apostolis, v. *In omnem terram*, ll. de passione eius, r. *Virtute magna*, r. *Isti sunt*, r. *Vox tonitrui*³ tui, *Te Deum laudamus*. In laudibus a.

< fol. 38vb >

tantum una : *Sancti tui Domine sicut*, super *Benedictus* a. *In ferventis*⁴ olei. Intr. *In medio ecclesie*, ep. et ew. sicut in die ipsius, *Alleluya*, v. *Sancti tui Domine floreunt*, (sequ. *Verbum Dei*),⁵ off. et com. sicut in die ipsius, pref. *Te Domine suppliciter*. In secundis vesperis super psalmos a. *Sancti tui*, psi. de apostolis, ym. *Exultet celum*, (r. *Vox tonitrui*, super Magnificat a. *Occurrit beato Iohanni*).⁶

¹ quasi eras. D.

² in ras. scr. C.

³ tonitrui scr. A.

⁴ ferventis scr. A.

⁵ in marg. dextro cum signo relat. adscr. C.

⁶ in ras. scr. C.

- 99 -

DOMITIANI EPISCOPI ET CONFESSORIS

Domitiani, episcopi, servandum est, sicut predictum est, per omnia de uno confessore.

- 100 -

GORDIANI ET EPHIMACI

Gordiani et Ephymaci, per omnia, sicut predictum est de martyribus. Missa, sicut in missali continetur.

- 101 -

NEREI ET ACHILLEI MARTYRUM

Nerei et Achillei, per omnia, sicut predictum est de martyribus. Missa, sicut in missali continetur.

- 102 -

DE SANCTO SERVATIO <MARIE AD MARTYRES>

(Si festum beati Servatii in vigilia Ascensionis Domini evenierit, due misse cantabuntur, prima de vigilia Ascensionis, secunda de patrono, in secundis vesperis ae. de laudibus, psi. *Dixit Dominus* cum suis, ym. *Festum nunc celebre*, et cetera de vigilia Ascensionis, sed post primam collectam a. de patrono. Et si festum beati Servatii in die Ascensionis Domini evenierit, feria sexta sequente est tenendum de ipso patrono. Et si in vigilia Pentecostes festum patroni evenierit, tenendum est illa die de patrono, sed prima l. in matutinis erit de ewangelio ipsius vigilie, scilicet *Si diligitis me*, secunda vero l. et tertia erunt de patrono, eciam due misse illa die cantabuntur, prima de vigilia et secunda de patrono, et secunda ...).²

De sancto Servatio in primis vesperis super psalmos a. *Ne derelinquas nos*, ps. *Laudate pueri*, a. *Servatius servavit*, ps. *Laudate Dominum omnes gentes*, a. *Tu Domine Ihesu*, ps. *Laudate nomen*

Domini, a. *Quid ergo erit*, ps. *Laudate Dominum quoniam < bonus > est*, a.

< fol. 39ra >

Pauperes ac debiles, ps. *Lauda Iherusalem*, ym. *Audi precantis* (cum organis, et chorus repetat eundem versum),³ cap. *Ecce sacerdos*, r. *Habemus in isto*, v. *Ora pro nobis*, super Magnificat a. *Audi precantis*, post collectam de Resurrectione r. *Christus resurgens*, postea de Omnibus Sanctis, (et dicetur una coll. Marie ad Martyres cum collecta de Sanctis sub uno *Per Dominum*).⁴ Ad matutinas inv. *Regem Servatii*, in nocturno a. *Ecce virum* cum aliis antiphonis, ps. *Beatus vir* cum aliis, v. *Amavit eum*, v. *Iustum deduxit*, ll. de vita ipsius, r. *Vir preciosus*, r. *Habemus in isto*, r. *Dum beatus Servatius*. In laudibus a. *Inquiramus sapienter* cum aliis antiphonis, super Benedictus a. *Itaque inter*, post collectam < suffragia > de Resurrectione et de Omnibus Sanctis. Ae. de laudibus ad horas diei. Post terciam aqua benedicta aspergatur, ad processionem r. *Habemus in isto*, item r. *Dum beatus*, *Salve festa dies*, in medio ecclesie ad stationem < r. > *Sedit angelus*, v. *Crucifixum in carne*, v. *Recordamini*, coll. de Resurrectione,

< fol. 39rb >

intr. *Statuit ei Dominus* cum aliis, sicut in missali continetur, *Alleluya*, v. *Iste est*, *Alleluya*, v. *Surrexit pastor*. In secundis vesperis super psalmos a. *Inquiramus sapienter* cum aliis antiphonis, psi. sicut in primis vesperis, ym. *Audi precantis* (vocatione),⁵ r. *Dum beatus Servatius*, v. *Ora pro nobis*, super Magnificat a. *Inclyte Servati*, suffragia sicut in primis vesperis. Si festum Ascentionis vel Pentecostes intervenerit, servandum est de festo Ascentionis et Pentecostes. Servandum est omni die per octavas ad vespas, ad matutinas et ad missam de patrono, nisi dominica Resurrectionis vel Ascentionis interveniat.

¹ Si diligis scr. A.

² in marg. inf. utriusque columnae cum signo relat. adscr. C.

³ in marg. sinistro cum signo relat. adscr. D.

⁴ in marg. sinistro adscr. C.

⁵ in intercol. manu C erasa, adscr. D.

DE OCTAVA SANCTI SERVATII

(Sequente prima die post festum beati Servatii inv. *In laudem*, super tres primos psalmos tres prime ae., tria prima ra. primi nocturni, ae. de laudibus, super Benedictus a. *In sanctitate*, ad horas diei ae. de laudibus per totam octavam, nisi festum sollempne impediatur, in vespere sola a. *Exultet*. Secunda vero die sequenti tres ae., tres psi. et tria ra. secundi nocturni, in laudibus sola a., ad Benedictus a. *Alto parentum*, ad Magnificat a. ... Die autem tertia sequente tres ae., tres psi. et tria ra. terti nocturni, ad Benedictus a. *Tungris pastore*, ad Magnificat a. *Electionem*. Tribus sequentibus sola a., scilicet *Alto parentum*, in matutinis super psalmos servanda est, sed psi. et ra. alternatim dicuntur, ut predictum est, et dicuntur secundum ordinem. Si vero octava beati Servatii in die Ascensionis evenierit, feria tertia precedente est tenenda, et in vigilia ad matutinas et ad horas tenendum est de patrono. In vespere, matutinis et secundis vespere festi Ascensionis ...).¹

In octava sancti Servatii ad primas vespere super psalmos sola a., scilicet *Exultet omnis spiritus*, psi. feriales, (si evenierit ante Ascensionem, - si autem evenierit post Ascensionem et Pentecosten, erunt psi. *Dixit*, *Confitebor* et cetera, ym. *Audi precantis agminis*, et chorus repetet versum),² ym. *Audi precantis*, r. *Romam oratum*, super Magnificat a. *A progenie in progenies*.³ Ad matutinas inv. *In laudem Domini*, in nocturno a. *Alto*⁴ *parentum*

< fol. 39va >

cum aliis, ps. *Beatus vir* cum aliis, v. *Amavit eum*, ll. de vita ipsius, r. *Sacerdos Christi*, r. *Romam oratum*, r. *O presulum clarissime*. In laudibus a. *O⁵ fortunatum*, una tantum a., super Benedictus a. *In sanctitate*, post collectam de Resurrectione vel de Ascensione a., et de Omnibus Sanctis. Ad horas diei ae. de laudibus. Ad missam sicut in die ipsius. In secundis vespere super psalmos ae. de laudibus, psi. sicut predictum est, ym. *Audi precantis*, r. *O presulum clarissime*, v. *Ora pro nobis beate*, super Magnificat a. *A progenie in progenies*,⁶ post collectam, sicut ante dictum est.

¹ in marg. inf. utriusque columnae cum signo relat. adscr. C.

² in marg. dextro cum signo relat. adscr. C.

³ improgenies scr. A.

⁴⁻⁵ litt. init. om. B.

⁶ improgenies scr. A.

- 104 -

< URBANI PAPE >

Urbani, pape, servandum est per omnia sicut de uno martyre, qui fuit pontifex. Ad missam, sicut in missali continetur.

- 105 -

IN ASCENTIONE DOMINI

Nunc dicendum est de Ascentione Domini. In Ascentione Domini ad primas vespervas super psalmos a. *Alleluya, alleluya, alleluya, alleluya*, ps. *Dixit Dominus*, ps. *Confitebor tibi*, ps. *Beatus vir*, ps. *Laudate*

< fol. 39vb >

pueri, ps. *In exitu Israel*, et isti psi. cantantur per totam octavam Ascentionis usque ad Pentecosten, ym. *Festum nunc celebre*, r. *Omnis pulchritudo*, v. *Ascendens Christus in altum*, super Magnificat a. *Respiciens Ihesus*, cantantur eciam suffragia de Resurrectione et de Omnibus Sanctis, sicut solitum¹ fuit hactenus, sed additur modo, cum cantatur < a. > *Lux perpetua*, < v. > *Si diligeretis me*.

Ad completorium ym. *Ihesu nostra redemptio*, qui ym. cantatur usque vigiliam Pentecostes, (cap.)² *Ascendens Christus in altum*, v. *Ascendit Deus in iubilatione*, super Nunc dimittis a. *Alleluya, Nimis exaltatus*, coll. *Da quesumus omnipotens Deus illuc*³ *subsequi*.

Ad matutinas inv. *Alleluya, Regem ascendentem*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Elevata est*, ps. *Domine Dominus noster*, a. *Dominus in templo*, ps. *In Domino confido*, a. *A summo celo*, ps. *Celi enarrant*, v. *Ascendens Christus in altum*, ew. de die pronuntia-

< fol. 40ra >

bitur, r. *Post passionem* cum aliis, que secuntur.

In laudibus a. *Elevatis manibus* cum aliis, que secuntur, in ewangelio a. *Ascendo ad Patrem meum*, post collectam suffragia de Resurrectione cum collecta, scilicet *Deus qui nos resurrectionis dominice et ascentionis eius letabunda sollempnia celebrare fecisti, da famulis tuis, ut advenientis Spiritus sancti gratiam purificatis mentibus suscipere mereamur, Per eundem*, postea eciam de Omnibus Sanctis, - ista coll. cotidie dicetur in matutinis et in vesperis ad suffragia et eciam in missa usque ad Pentecosten.

Ad horas diei cantantur ae. de laudibus. Ad terciam r. *Ascendens Christus in altum, alleluya, alleluya*, - dicta tertia, aspergitur aqua benedicta, a. *Vidi aquam*, - v. *Ascendit Deus in iubilatione*, coll. *Da quesumus omnipotens Deus*. Ad processionem r. *Omnis pulchritudo Domini*, r. *Exaltare Domine*, duo cantant *Salve festa dies*, in medio ecclesie ad stationem <r.> *Sedit angelus* cum versu, v. *In resurrectione*, coll. *Deus qui nos resurrectionis*

< fol. 40rb >

et ascentionis, ascendendo ad chorum <a.> *Ascendo ad Patrem meum*, intr. misse *Viri Galylei*, sicut in missali continetur.⁴ Ad sextam r.⁵ *Ascendit Deus in iubilatione*. Ad nonam r.⁶ *Dominus in celo, alleluya*, v. *Dominus in Syon magnus*, - isti versus cantantur cotidie usque ad Pentecosten, nisi festum sollempne interveniat.

In secundis vesperis psalmos ae. de laudibus, ps. *Dixit Dominus* et alii sequentes, ym. *Festum nunc*, r. *Exaltare Domine*, in ewangelio a. *Dominus quidem Ihesus*, - ista a. et alie, que secuntur, cum illa cantantur per ferias usque ad Pentecosten super Benedictus in matutinis et super Magnificat in vesperis.

¹ solitus scr. A.

² in ras. scr. C.

³ illic scr. A.

⁴ continentur scr. A.

⁵⁻⁶ versus scr. B.

<IN NOCTE SEQUENTI>

In nocte sequenti ad matutinas inv. sicut in nocte Ascensionis, et sic usque ad Pentecosten. In nocte a. *Exaltare Domine*, ps. *Domine in virtute*, a. *Exaltabo te Domine*, ps. *Exaltabo te Domine*, a. *Ascendit Deus in iubilatione*, ps. *Omnes gentes*,

< fol. 40va >

v. *Ascendens Christus in altum*, r. *Ascendens in altum* cum aliis, que secuntur. Ad laudes ista sola a., scilicet *Elevatis manibus*, et sic usque ad Pentecosten semper ad vespervas super psalmos.

IN TERCIA NOCTE

In tertia nocte sequenti ad matutinas in nocturno a. *Nimis exaltatus es*, ps. *Dominus regnavit exultet*, a. *Dominus in Syon*, ps. *Dominus regnavit irascantur*, a. *Dominus in celo*, ps. *Benedic primum*, v. *Ascendens Christus in altum*, r. *Psallite Domino qui ascendit* cum aliis, que secuntur. In laudibus a. *Elevatis manibus*, - ista ra. omnia de Ascensione, quando cantata sunt, omnia reincipienda sunt et cantanda sunt, qualibet nocte tria, usque ad Pentecosten.

DOMINICA INFRA OCTAVAM

Dominica infra octavam Ascensionis in vespervis super psalmos a. *Elevatis manibus*, ps. *Dixit Dominus* cum aliis, sicut predictum est, ym. *Festum nunc*, v. *Ascendens Christus in altum*, (a. et coll. de Ascensione servetur feria sexta sequente de dominica, et cantantur ae. et psi. de secundo nocturno Ascensionis)¹ (... in vigilia Pentecostes ... cum sequentibus),² in ewangelio a. *Respiiciens Ihesus*, inv. *Alleluya, Regem ascendentem*, in nocturno a. *Elevata est*,

< fol. 40vb >

una tantum a., ps. *Domine Dominus noster* cum aliis sicut de Ascentione, v. *Ascendens Christus in altum*, ew. dominicale pronuntiabitur, r. *Post passionem* cum aliis. Omnia alia servanda sunt ad horas diei et ad processionem sicut in die Ascentionis, excepto quod fit statio in medio ecclesie, missa, sicut in missali continetur.

¹ in marg. sinistro cum signo relat. adscr. C.

² in marg. sinistro adscr. D.

- 109 -

IN VIGILIA PENTECOSTES

In vigilia Pentecostes ad officium diei legitur prima l. : prima, scilicet *Temptavit Deus Abraham*, postea tr. *Cantemus Domino*, coll. *Deus qui in Abrahe*, secunda l. *Scriptis Moyses*, tr. *Attende celum*, or. *Deus qui nobis per prophetarum*, tercia l. *Apprehendent septem*, tr. *Vinea mea*, or. *Deus qui nos ad celebrandum*, quarta l. *Audi Israel*, coll. *Deus qui commutabilis* (sic), tr. *Sicut cervus*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, qua finita, statim eundo ad fontes, cantatur iste ym., scilicet *Rex sanctorum*, sed quando perventum est ad fontes, sic cantando, tunc benedicatur fons, sicut in vigilia Pasche et

< fol. 41ra >

pro ut continentur in libro missali. Et quando fontes sunt benedicti, incipitur ym. predictus ab illo loco, ubi pausatam fuerat ante benedictionem fontium, et sic cantando eundem ymnum, itur versus altare, quo finito, sacerdos induet casulam et dicet *Confiteor* et sic incipiet missam, (*Kyrieleyson*),² *Gloria in excelsis Deo*, et sic missa cantatur, pro ut continetur³ in missali, et notandum quod *Credo in unum Deum* non cantatur, missa cantata, cantatur *Ite missa est*. Ad horas diei cantantur eedem ae. et versus de Ascentione, qui cantabantur per ebdomadam ascentionis preteritam.

¹ litt. init. om. B.

² notas musicas suprascr. B.

³ continentur scr. A.

IN NOCTE AD VESPERAS
<ET AD ALIAS HORAS PENTECOSTES>

Ad vespervas super psalmos a. *Spiritus paraclytus* cum aliis, que secuntur, ps. *Dixit Dominus*, ps. *Confitebor* et alii, qui¹ secuntur, et isti psi. cantantur cotidie ad vespervas usque ad octavam Pentecostes, ym. *Veni creator Spiritus*, r. *Repleti sunt*, v. *Spiritus Domini replevit*, in ewangelio a. *Non vos relinquam*.

< fol. 41rb >

post collectam cantantur suffragia de Resurrectione et de Omnibus Sanctis eodem modo, sicut factum est post Ascensionem, et sic observatur per totam ebdomadam Pentecostes, tam in matutinis quam in vespervis.

Ad completorium ym. *Veni creator Spiritus*, *Hostem repellas*, *Per te sciamus*, cap. *Abluti estis*, v. *Loquebantur variis*, super Nunc dimittis a. *Veni sancte Spiritus*, coll. *Concede nobis misericors Deus*, et ista omnia predicta servantur ad completorium usque ad octavam Pentecostes.

Ad matutinas inv. *Alleluya*, *Spiritus Domini replevit*, in nocturno a. *Factus est repente*, ps. *Magnus Dominus*, a. *Confirma hoc*, ps. *Exurgat Deus*, a. *Emitte Spiritum*, ps. *Benedic anima mea secundum*, v. *Spiritus Domini replevit orbem terrarum*, ew. de die pronuntiabitur, r. *Dum complerentur* cum aliis, que secuntur, v. *Spiritus omnia scrutatur eciam profunda*.

In laudibus a. *Dum complerentur* cum aliis, que secuntur, v.

< fol. 41va >

Spiritus omnia scrutatur, in ewangelio a. *Dixit Ihesus Iudeis*,² suffragia de Resurrectione et de Omnibus Sanctis servantur,³ sicut predictum est.

Super horas diei cantantur ae. de laudibus. Ad terciam r. *Spiritus Domini replevit orbem terrarum*, v. *Omnium est enim antiphex*. Deinde post terciam aspergitur aqua benedicta, post aspercionem aque itur ex choro in medio ecclesie et cantatur ym. iste, scilicet *Veni creator Spiritus* cum suis versibus, quibus cantatis, fit processio cum responsorio isto, scilicet *Repleti sunt*, cum alio sequenti *Apparuerunt*, duo cantant *Salve festa dies*, et redeundo ad ecclesiam, fit statio in medio ecclesie et cantatur <r.> *Sedit*

angelus, sicut ante predictum est, v. *Loquebantur variis*, coll. *Deus qui (nos resurrectionis)*,⁵ redeundo ad chorum, cantatur a. ista, scilicet *Veni sancte Spiritus*, intr. *Spiritus Domini* cum aliis, sicut continentur in missali. Ad sextam r. *Spiritus omnia scrutatur*, v. *Nemo*⁶ *novit que Dei sunt*. Ad nonam r. *Spiritus paracletus*, v.

< fol. 41vb >

Loquebantur variis.

In secundis vesperis super psalmos a. *Dum complerentur*, ps. *Dixit Dominus*, a. *Spiritus Domini*, ps. *Confitebor tibi*, a. *Repleti sunt*, ps. *Beatus vir*, a. *Hii qui linguis*,⁷ ps. *Laudate pueri*, a. *Loquebantur*, ps. *In exitu Israel*, ym. *Veni creator*, r. *Spiritus sanctus*, in ewangelio a. *Audistis quia dixi vobis*, de suffragiis, sicut predictum est.

Ad completorium ym., cap., v., a. super Nunc dimittis et collecta, sicut predictum est, et ita fiet per totam ebdomadam Pentecostes.

¹ que scr. A.

² Iudas scr. A.

³ servatur scr. A.

⁴ litt. init. D scr. B, sed corr. D.

⁵ in ras. scr. D.

⁶ litt. init. F scr. B, sed corr. D.

⁷ liguis scr. A.

- 111 -

FERIA SECUNDA IN PENTECOSTE

Feria secunda ad matutinas inv. *Alleluya*, *Spiritus Domini*, super nocturnos ista sola a., scilicet *Factus est*, ps. *Magnus Dominus*, ps. *Exurgat Deus*, ps. *Benedic anima mea secundum*, - sciendum est, quod istud inv. predictum et a. predicta et psi. predicti cantabuntur qualibet die ad matutinas per totam ebdomadam istam, - v. *Spiritus Domini replevit*, ew. de die pronuntiabitur, r. *Iam non dicam vos* cum aliis, que secuntur. In laudibus a.

< fol. 42ra >

Dum complerentur, - ista a. sola cantatur qualibet die in ista ebdomada super psalmos de laudibus matutinarum et ad vespervas, - in ewangelio a. *Sic Deus dilexit mundum*. Ad vespervas in ewangelio a. *Non enim misit Deus*, suffragia de Resurrectione et de Omnibus Sanctis.

- 112 -

FERIA TERCIA IN PENTECOSTE

Feria tertia ew. de die pronuntiabitur in matutinis, [v.]¹ r. *Spiritus Domini* cum reliquis, que secuntur, in ewangelio a. *Amen amen dico vobis*. Ad vespervas in ewangelio a. *Ego sum ostium*, suffragia de Resurrectione et de Omnibus Sanctis.

¹ scr. B, sed secludendum est.

- 113 -

FERIA QUARTA IN PENTECOSTE

Feria quarta ad matutinas ew. de die pronuntiabitur, r. *Factus est repente* cum reliquis, que secuntur, in ewangelio a. *Amen amen dico vobis*. Ad vespervas in ewangelio a. *Ego sum panis vivus*, suffragia de Resurrectione et de Omnibus Sanctis.

- 114 -

FERIA QUINTA

Feria quinta ad matutinas ew. de die pronuntiabitur, r. *Iam non dicam vos* cum reliquis, que secuntur, sicut in secunda feria proxi-

< fol. 42rb >

ma preterita, in ewangelio a. *Convocatis Ihesus duodecim*, ad vespervas in ewangelio a. *Egressi duodecim apostoli*, suffragia de Resurrectione et de Omnibus Sanctis.

(In septimana veniunt Quatuor Tempora, feria quarta, feria sexta, et legitur in quinta positum *Alleluya* : *Emitte* cum *Alleluya*, sicut ... Item in sabbato ... et cantantur *Alleluya*).¹

¹ in marg. dextro adscr. C.

- 115 -

FERIA SEXTA

Feria sexta ad matutinas ew. de die pronuntiabitur, r. *Spiritus Domini* cum aliis, que secuntur, sicut in feria tertia preterita, in ewangelio a. *Factum est in una dierum*, ad vespas in ewangelio a. *Accipite Spiritum sanctum*, suffragia de Resurrectione et de Omnibus Sanctis.

- 116 -

SABBATO

Sabbato ad matutinas ew. de die pronuntiabitur, r. *Factus est repente* cum aliis, que secuntur, sicut in feria quarta preterita, in ewangelio a. *Si quis diligit me*, ad vespas in ewangelio a. *Iam non multa loquar*, suffragia de Resurrectione et de Omnibus Sanctis.

- 117 -

DOMINICA NOCTE IN MATUTINIS < ET ALIIS HORIS IN OCTAVA PENTECOSTES >

In octava Pentecostes, hoc est dominica nocte, ad matutinas inv., ae. super psalmos nocturnales, psi. nocturnales, ra., et ae. super laudes, ista omnia cantantur sicut in ipsa nocte Pentecostes, ew. de die pronuntiabitur,

< fol. 42va >

in ewangelio a. *Dum autem complerentur*. Hore diei observantur sicut in die Pentecostes. Ad processionem <r.> *Repleti sunt omnes*, <r.> *Apparuerunt*, duo *Salve festa dies*, missa sicut in

die Pentecostes cum collecta, ep. *Vidi ostium apertum, Alleluya*, v. *Emitte Spiritum, Alleluya*, v. *Veni sancte Spiritus*, sequ. *Veni sancte Spiritus*, ew. *Erat homo ex phariseis*, off. *Confirma hoc Deus*, pref. *Cum ascendens super omnes*, com. *Factus est repente*. In secundis vesperis a. *Dum complerentur*, una tantum a., ps. *Dixit Dominus* cum aliis, ym. *Veni creator*, in ewangelio a. *Hodie completi sunt*, post primam collectam cantatur de sancta Trinitate ista a., scilicet *Gloria tibi Trinitas*, v. *Benedicamus Patrem*, et post collectam de sancta Trinitate cantantur suffragia de Resurrectione et de Omnibus Sanctis sicut prius.

- 118 -

FERIA SECUNDA <INFRA OCTAVAM TRINITATIS>

Feria secunda sequente, si non fuerit festum, quod habeat proprium officium vel de quo cantetur *Te Deum*

<fol. 42vb>

laudamus, tunc ad matutinas cantantur omnes ae. de sancta Trinitate super psalmos, v. *Sit nomen Domini benedictum*, ll. de Trinitate, tria prima ra. cantantur, ae. omnes super laudes cantantur, et ae. de laudibus cantantur ad horas diei cum versibus et collectis, que habentur ad horas. Ad missam, sicut in missali continetur. [Ad vespervas psi. et ae. feriales],¹ ym. *O lux beata Trinitas*, et iste ym. cantatur per totam octavam, nisi festum supervenerit. Ad completorium ym. *Te lucis ante terminum*, cap. *Tu in nobis*, v. *Custodi nos*, super Nunc dimittis a. *Salva nos*, coll. *Illumina quesumus*. Et notandum est, quod suffragia de sancta Cruce, de Domina nostra, de apostolis, de patrono et de Omnibus Sanctis frequenter² dicuntur usque ad Adventum Domini, tam in matutinis quam in vesperis.

¹ eras D.

² frequentur scr. A.

**IN TERCIA ET QUARTA FERIA
< ET PER OMNES FERIAS USQUE AD
OCTAVAM TRINITATIS >**

In tertia et quarta feria et per omnes ferias usque ad octavam Trinitatis cantantur omnes psi. de Trinitate sub una antiphona, scilicet *Adesto Deus*, et qualibet nocte tria ra., et ad laudes

< fol. 43ra >

una a. super psalmos, si festum non supervenerit. Et si festum sollempne, vel de quo cantatur *Te Deum laudamus*, inciderit infra octavam Trinitatis, cantabitur una a. de sancta Trinitate post primam collectam ad suffragia. Et quaecumque festum eveniat, semper dicetur infra octavam ad missam coll. et pref. de sancta Trinitate, nisi superveniat festum apostoli, tunc dicetur pref. de apostolis. Et notandum est, quod qualibet die dominica usque ad dominicam proximam Ad Vincula Petri, sive ante sive post, cantatur pref. et coll. de sancta Trinitate, nisi festum apostoli superveniat. (Et notandum quod infra octavam Trinitatis tenendum est una die de patrono et alia die de Domina nostra et sic fit omni septimana usque ad Adventum Domini).¹ Sciendum est etiam, quod, quodcumque cantatur missa de sancta Trinitate, bene cantatur *Gloria in excelsis Deo* et *Credo in unum Deum*.

¹ in ras. scr. C.

**FERIA QUARTA AD VESPERAS DE SACRAMENTO
< ET AD ALIAS HORAS SACRAMENTI >**

De Sacramento feria quarta in vesperis super psalmos a. *Sacerdos in eternum*, ps. *Dixit Dominus*, a. *Miserator Dominus*, ps. *Confitebor*,

< fol. 43rb >

a. *Calicem salutaris*, ps. *Credidi*, a. *Sicut novelle*, ps. *Beati omnes qui timent*, a. *Qui pacem*, ps. *Lauda Iherusalem*, ym. *Pange lingua*, cap. *Dominus Ihesus in qua nocte*, r. *Homo qui-*

dam, v. *Panem de celo prestitisti*, in ewangelio a. (*O quam suavis*, coll. *Deus qui nobis sub sacramento*, et una a. cum collecta de Trinitate. Ad completorium)¹ ym. *Pange lingua*, *Tantum ergo sacramentum*, *Genitori genitoque*, cap. *Dominus Ihesus*, v. *Posuit fines tuos pacem*, super Nunc dimittis a. *Vincen- ti dabo manna*, coll. *Deus qui nobis sub*. Ad matutinas inv. *Christum regem adoremus*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Fructum salutiferum*, ps. *Beatus vir*, a. *A fructu*, ps. *Cum invoca- rem*, a. *Communionem calicis*, ps. *Conserva me Domine*, v. *Panem celi dedit eis*, *alleluya*, ll. de ipso festo legentur per totam octa- vam, excepto festum sancte Trinitatis, r. *Immolabit hedum cum aliis*, que secuntur ; in secundo

< fol. 43va >

nocturno a. *Memor sit Dominus*, ps. *Exaudiat te Dominus*, a. *Paratur nobis*, ps. *Dominus regit me*, a. *In voce exultationis*, ps. *Quemadmodum*, v. *Cibavit illos ex adipe frumenti* ; in tercio nocturno a. *Introibo ad altare*, ps. *Iudica me Deus*, a. *Cibavit nos Dominus*, ps. *Exultate Deo adiutori*,² a. *Ex altari tuo*, ps. *Qu(a)m*³ (*dilecta tabernacula*),⁴ v. *Educas panem de terra*, ew. de die pronuntiabitur, *Te Deum laudamus*, v. *Panem de celo presti- tisti eis*, *alleluya*. In laudibus a. *Sapientia cum aliis*, cap. *Domi- nus Ihesus in qua nocte*, v. *Panem de celo prestitisti*, in ewange- lio a. *Ego cum panis*, coll. *Deus qui nobis sub sacramento*, (et de Trinitate una a. cum collecta. Ad primam)⁵ ym. *Pange lingua et ad omnes horas diei*, a. *Sapientia*, r. *Christe fili*⁶ *Dei*, *alleluya*. Ad terciam a. *Angelorum esca*, cap. *Dominus Ihesus in qua*, r. *Panem celi dedit eis*, *alleluya*, *alleluya*, v. *Cibavit illos*, coll. *Deus qui nobis*.

< fol. 43vb >

Intr. *Cibavit eos cum aliis*, coll. *Deus qui nobis*, una tantum coll., (et de sancta Trinitate una),⁷ ep., gr., *Alleluya*, sequ., ew., off. et com., sicut in missali continentur, *Credo in unum* cantatur, pref. *Quia per incarnati*. Ad sextam a. *Pinguis est*, cap. *Quotiens manducabitis*, r. *Cibavit illos ex adipe*, v. *Educas panem de terra*, coll. *Deus qui nobis*. Ad nonam a. *Vincen- ti dabo*, cap. *Quicum- que manducaverit*, r. *Educas panem de terra*, v. *Posuit fines tuos pacem*, coll. *Deus qui nobis*. Ad vespas super psalmos a. *Sapientia cum aliis*, que secuntur,⁸ psi. de primis vespis, ym.

Pange lingua, cap. *Dominus Ihesus*, r. *Respexit*, v. *Panem de celo prestitisti*, in ewangelio a. *O sacrum convivium*, <coll.> *Deus qui nobis*, una tantum coll. (et de Trinitate una).⁹ Et notandum est, quod iste modus per totam octavam servabitur, nisi festum sollempne impediat.

¹ in ras. scr. C.

² adiutorii scr. A.

³ litt. a in ras. scr. D, cf. annot. 4.

⁴ in ras. scr. D, cf. annot. 3.

⁵ in ras. scr. C.

⁶ filii scr. A.

⁷⁻⁸ in marg. dextro cum signo relat. adscr. C.

⁹ secutus scr. A.

- 121 -

<DE SANCTA TRINITATE>

Sequitur de sancta Trinitate, hoc est sabbato, in primis vesperis super psalmos

<fol. 44ra>

a. *Gloria tibi Trinitas* cum aliis antiphonis, psi. (de Sacramento),¹ ym. *O lux beata Trinitas*, r. *Honor virtus*, v. *Sit nomen Domini benedictum*, in ewangelio a. *Te sancta Trinitas*, post collectam a. de Sacramento, suffragia dicuntur de sancta Cruce et de aliis sanctis, sicut predictum est. Ad completorium ym. *Te lucis*, v. *Custodi nos*, super Nunc dimittis a. *Salva nos*, coll. *Illumina*. Inv. *Deum verum in Trinitate*, in primo nocturno a. *Adesto Deus* cum antiphonis, psi., sicut continentur in antiphonario, v. *Hic est Deus Deus noster*, v. *Verbo Domini celi firmati*, ll. legentur de ipso festo, ra., sicut in antiphonario continentur, scilicet *Benedicat nos* cum aliis ; in secundo nocturno a. *Te invocamus* cum aliis antiphonis, psi., ut predictum est, v. *Verbo Domini celi*, v. *Ipse reget nos in secula*, r. *Magnus Dominus* cum aliis ; in tercio nocturno a. *Karitas* cum aliis, psi., ut predictum est, v. *Ipse reget*, v. *Exaltate Dominum Deum*, r. *Summe Trinitati* cum aliis, que secuntur, *Te Deum laudamus*, v. *Exaltate Do-*

< fol. 44rb >

minum. In laudibus a. *O beata* cum aliis, sicut continentur in antiphonario, v. *Exaltate Dominum Deum*, in ewangelio a. *Benedicta sit*, post collectam suffragia de Sacramento et de aliis, sicut predictum est. Ad primam ym. *Iam lucis*, - ae. de laudibus ad horas diei. Ad terciam ym. *Nunc sante*, r. *Hic est Deus Deus noster, alleluya*, v. *Ipse reget nos*, postea aspergitur aqua benedicta et incipitur a sacerdote < a. > *Asperges me*, v. *Domine apud te*, Oremus, or. *Omnipotens et misericors Deus*, ad processionem < r. > *Summe Trinitati* cum aliis, si placet, et postea fit statio in medio ecclesie cum responsorio isto, scilicet *Honor virtus*, v. *Sit nomen Domini benedictum*, coll. *Concede nobis misericors*, intr. misse *Benedicta sit sancta* cum aliis, sicut in missali continentur, coll. de Sacramento dicetur cum collecta de Trinitate sub uno *Per Dominum nostrum*, pref. *Qui cum unigenito*. Ad sextam ym. *Rector potens*, r. *Exaltate Dominum Deum nostrum, alleluya*, v. *Laudate*

< fol. 44va >

Dominum quia bonus. Ad nonam ym. *Rerum Deus*, r. *Laudate Dominum quia bonus Dominus, alleluya*, v. *Confitemini Deo deorum*. In secundis vesperis ae. de laudibus, scilicet *O beata* cum aliis, psi. feriales, ym. *O lux beata Trinitas*, r. *Summe Trinitati*, v. *Sit nomen Domini benedictum*, in ewangelio a. *Te Deum Patrem*, post collectam suffragia de Sacramento, et sic de aliis, ut predictum est.

¹ in ras. scr. C.

- 122 -

<FERIA II - IV USQUE AD OCTAVAM SACRAMENTI>

Feria secunda, tertia et quarta, scilicet de Sacramento, usque ad octavam cantantur omnes psi. nocturnales sub una antiphona, scilicet *Fructum salutiferum*, et qualibet nocte tria ra., et ad laudes una a. super psalmos, scilicet *Sapientia*, si festum non supervenerit. Et si festum sollempne, vel de quo cantatur *Te Deum*, inciderit infra octavam Sacramenti, cantabitur una a. de

Sacramento post primam collectam ad suffragia. Et quaecumque festum eveniat, semper dicetur infra octavam ad missam coll.

- 123 -

IN OCTAVA SACRAMENTI

In octava Sacramenti servandum est per omnia sicut in die, [...]¹
ll. et [...]² ra.

¹² *spatium 4 litterarum eras. D.*

- 124 -

DE SANCTA TRINITATE < YMNUS ET RESPONSORIA >

< fol. 44vb >

Sequitur de sancta Trinitate. Notandum est etiam, quod qualibet dominica post octavas Trinitatis usque ad dominicam proximam kalendas augusti, sive ante sive post, quando cantatur hystoria dominicalis de nocte, tunc in primis et in secundis vesperis cantatur iste ym., scilicet *O lux beata Trinitas*, et cantatur usque ad primam dominicam predictam, scilicet de Sapientia, nisi sollempne festum superveniat in secundis vesperis. Et in matutinis cantantur tria ra. de hystoria sancte Trinitatis loco trium ultimarum responsoriorum hystorie dominicalis, scilicet *Deus omnium*.

- 125 -

DOMINICA PRIMA POST OCTAVAS TRINITATIS

Dominica prima post octavas Trinitatis ad vespervas ae. et psi. feriales, ym. *O lux beata Trinitas*, cap. *Deus caritas est*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Loquere Domine*, coll. *Vox nostra*, post collectam suffragia dicuntur, sicut predictum est. Inv. *Venite exultemus*, in primo nocturno a. *Servite cum aliis*, ps. *Beatus*

< fol. 45ra >

vir cum aliis, v. *Memor fui*, - sciendum est autem, quod ab octava Trinitatis usque ad kalendas augusti : Libri Regum, - r. *Deus omnium* cum aliis, ew. dominicale pronuntiabitur, septimum r. *Benedicat nos*, r. *Benedictus*, r. *Quis Deus magnus*. In laudibus a. *Alleluya, alleluya, alleluya, alleluya, alleluya, alleluya, alleluya*, ps. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Homo quidam erat dives*, suffragia dicuntur, sicut predictum est. Ad primam a. *O beata*. Ad terciam a. *O beata*, r. *Inclina cor meum*. Ad processio-nem r. *Summe Trinitati*, ad introitum de patrono < r. >, missa, sicut in missali continetur, coll. de Trinitate post collectam dominicalem, pref. de Trinitate. Ad sextam a. *O vera*, r. *In eternum Domine*. Ad nonam a. *Te iure laudant*, r. *Clamavi in toto*. Ad vespervas ae. et psi. feriales, ym. *O lux beata*, v. *Diriga-tur Domine*, in ewangelio a. *Factum est autem*.

Et notandum est, quod ab octavis Trinitatis usque ad Adventum Domini semper in ebdomada semel servandum est de beata Virgi-ne et de patrono officium, tam in matutinis et < in > aliis horis.

< fol. 45rb >

Notandum est eciam, quod ab octavis Trinitatis usque ad Adven-tum Domini dominicis diebus semper cantantur ae. de sancta Trinitate ad horas diei, nisi festum impediat, quod habeat proprias laudes. Ad primam a. *O beata* cum versu. Ad terciam a. *O beata* cum versu. Ad sextam < a. > *O vera* cum versu. Ad nonam a. *Te iure laudant* cum versu.

Notandum est eciam, quod ferialibus diebus¹ ab octavis Trinitatis usque ad Adventum Domini servantur ae. ad horas diei de sancta Trinitate, quando cantatur de tempore. Ad primam a. *Adesto Deus*. Ad terciam a. *Te unum in substantia*, r. *Sana animam meam*, v. *Adiutor meus esto ne derelinquas*. Ad sextam a. *Te semper*, r. *Benedicam Dominum*, v. *Dominus regit me*. Ad nonam a. *Libera nos*, r. *Redime me Domine*, v. *Ab occultis meis*.

Et notandum quod, quando cantantur ista ra., leguntur septem psi. ad primam, et ea, que secuntur (et preces ad omnes ... in vespe-ris, si non *Te Deum*).²

¹ dibus corr. D.

² in marg. dextro adscr. C.

DOMINICA SECUNDA POST OCTAVAS TRINITATIS

< fol. 45va >

Dominica secunda post octavas Trinitatis ad vespervas super psalmos a. *Benedictus* cum suis, ps. *Benedictus* cum suis, ym. *O lux beata Trinitas*, cap. *Nolite mirari*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Cognoverunt omnes*, coll. *Deus in te sperantium*, post primam collectam dicuntur suffragia de sancta Cruce, de beata Virgine, de apostolis, de patrono et de Omnibus Sanctis. Ad matutinas inv. *Venite exultemus*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Servite* cum suis, ps. *Beatus vir* cum suis, v. *Memor fui*, ll., ut predictum est, r. *Deus omnium* cum suis, ut predictum est, ew. dominicale pronuntiabitur, septimum r. *Magnus Dominus*, r. *Gloria Patri*, r. *Honor virtus*, *Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes*. In laudibus a. *Alleluya*, ps. *Dominus regnavit* cum suis, cap. *Humiliamini*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Homo quidam fecit cenam*

< fol. 45vb >

magnam, suffragia dicuntur, ut predictum est. Ad primam a. *O beatam* versu. Ad terciam a. *O beata* cum versu, r. *Inclina cor*. Ad processionem r. *Summe Trinitati*, ad introitum templi de patrono <r.>, quale volueris, officium, sicut in missali continetur, coll. de Trinitate dicenda est omni dominica, sicut predictum est, pref. de Trinitate. Ad sextam a. *O vera* cum versu, r. *In eternum Domine*. Ad nonam a. *Te iure laudant* cum versu, r. *Clamavi in toto*. Ad vespervas super psalmos a. *Sede a dextris* cum suis, ps. *Dixit Dominus* cum suis, ym. *O lux beata Trinitas*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Exi cito in plateas*, suffragia, ut predictum est.

DOMINICA TERCIA POST OCTAVAS TRINITATIS

Dominica tertia ad vespervas a. *Benedictus* cum suis, ps. *Benedictus* cum suis, ym. *O lux beata Trinitas*, cap. *Ego Dominus Deus vester*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Prevaluit David*, suffragia, ut predictum est. Inv. *Venite*

< fol. 46ra >

exultemus, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Servite cum suis*, ps. *Beatus vir cum suis*, v. *Memor fui in nocte*, ll., ut predictum est, r. *Deus omnium cum suis*, ew. de dominica pronuntiabitur, septimum r. *Summe Trinitati*, r. *Benedicamus Patri*, r. *Te Deum Patrem*, *Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes*. In laudibus a. *Alleluya*, ps. *Dominus regnavit cum suis*, cap. *Ponam tabernaculum*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Quis ex vobis homo*, coll. *Deprecationem nostram*, suffragia, ut predictum est. Ad primam et ad alias horas diei versiculi, ae., ra., sicut predictum est in precedente dominica. Ad processionem <r.> *Summe Trinitati*, ad introitum templi r. de patrono, officium misse, sicut in missali continetur, pref. de Trinitate. In secundis vesperis a. super psalmos *Sede a dextris cum suis*, ps. *Dixit Dominus cum suis*, ym. *O lux beata Trinitas*, v.

< fol. 46rb >

Dirigatur Domine, in ewangelio a. *Que mulier*, suffragia, ut predictum est.

- 128 -

DOMINICA QUARTA POST OCTAVAS < TRINITATIS >

Dominica quarta ad vespervas super psalmos a. *Benedictus cum suis*, ps. *Benedictus cum suis*, ym. *O lux beata Trinitas*, cap. *Qui vult vitam diligere*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Iratus rex Saul*, coll. *Deprecationem nostram*, suffragia, ut predictum est. Ad matutinas inv. *Venite exultemus*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Servite Domino cum suis*, ps. *Beatus vir cum suis*, v. *Memor fui in*, ll., ut predictum est, r. *Deus omnium cum suis*, ew. dominicale pronuntiabitur, scilicet *Estote misericordes*, septimum r. *Benedicat nos*, r. *Benedictus*, r. *Quis Deus magnus*, *Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes*. In laudibus a. *Alleluya*, ps. *Dominus regnavit cum suis*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Estote*

< fol. 46va >

ergo misericordes, coll. *Protector in te sperantium*, suffragia, ut predictum est. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi sicut in precedente dominica. Ad processionem <r.> *Summe Trinitati*, ad introitum templi de patrono r., officium, sicut in missali continetur, pref. de Trinitate. In secundis vesperis a. super psalmos *Sede a dextris meis* cum suis, ps. *Dixit Dominus* cum suis, ym. *O lux beata Trinitas*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Nolite iudicare*, coll. *Absolve quesumus Domine*, suffragia, ut predictum est.

- 129 -

DOMINICA QUINTA POST OCTAVAS TRINITATIS

Dominica quinta ad vespervas super psalmos a. *Benedictus* cum suis, ps. *Benedictus* cum suis, ym. *O lux beata Trinitas*, cap. *Nolite mirari*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Rex autem David*, suffragia, ut predictum est. Inv. *Venite exultemus*, ps. *Venite exultemus*, in primo nocturno a. *Servite* cum suis, ps. *Bea-*

< fol. 46vb >

tus vir cum suis, v. *Memor fui in nocte*, ll., ut predictum est, r. *Deus omnium* cum suis, ew. *Cum turbe irruerent*, septimum r. *Magnus Dominus*, r. *Gloria Patri*, r. *Honor virtus*, *Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes gentes*. In laudibus a. *Allelu-ya*, ps. *Dominus regnavit*, cap. *Humiliamini*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Ascendens Ihesus in naviculam*, coll. *Da quesumus omnipotens Deus ut et mundi*, suffragia, ut predictum est. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi, sicut predictum est. Ad processionem r. *Summe Trinitati*, ad introitum templi de patrono <r.>, officium misse, sicut in missali continetur, pref. de Trinitate. In secundis vesperis a. super psalmos *Sede a dextris* cum suis, <ps.> *Dixit Dominus* cum suis, ym. *O lux beata Trinitas*, cap. *Laudate nomen*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Preceptor per totam noctem*,

< fol. 47ra >

suffragia dicuntur, ut predictum est.

DOMINICA SEXTA POST OCTAVAS TRINITATIS

Dominica sexta ad vespervas super psalmos < a. > *Benedictus* cum suis, ps.¹ *Benedictus* cum suis, ym. *O lux beata Trinitas*, cap. *Ego Dominus Deus*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Doleo super te*, suffragia dicuntur, ut predictum est. Ad matutinas inv. *Venite exultemus*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Servite* cum reliquis, ps. *Beatus vir* cum suis, v. *Memor fui in nocte*, ll., ut predictum est, r. *Deus [omnibus] omnium*, ew. *Amen amen dico vobis nisi habundaverit*, septimum r. *Summe Trinitati*, r. *Benedicamus*, r. *Te Deum Patrem*, *Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes gentes*. In laudibus a. *Alleluya*, ps. *Dominus regnavit*, cap. *Ponam tabernaculum meum*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Audistis quia dictum est antiquis*, coll. *Deus qui diligentibus te bona*, suffragia dicuntur, ut predictum est. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi, ut pre-

< fol. 47rb >

dictum est. Ad processionem < r. > *Summe Trinitati*, ad introitum templi de patrono < r. >, officium misse, sicut in missali continetur, pref. de Trinitate. In secundis vespervis super psalmos a. *Sede a dextris* cum suis, ps. *Dixit Dominus* cum suis, ym. *O lux beata Trinitas*, cap. *Omnes unanimes*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Si offers munus tuum*, suffragia dicuntur, ut predictum est.

¹ a. (= antiphona) scr. B.

DOMINICA SEPTIMA POST OCTAVAS TRINITATIS

Dominica septima ad vespervas super psalmos a. *Benedictus* cum suis, ps. *Benedictus* cum suis, ym. *O lux beata Trinitas*, cap. *Ego Dominus Deus*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Mons Gelboe*, suffragia, ut predictum est. In matutinis inv. *Venite exultemus*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Servite* cum suis [suis], ps. *Beatus vir* cum suis, v. *Memor fui in nocte*, ll., ut predictum est, r. *Deus omnium*, ew. *Cum turba plurima esset cum Ihesu*, septimum r. *Benedicat nos Deus*,

< fol. 47va >

r. *Benedictus*, r. *Quis Deus magnus, Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes*. In laudibus a. *Alleluya*, ps. *Dominus regnavit cum suis*, cap. *Ponam tabernaculum meum*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Misereor super turbam*, coll. *Deus virtutum cuius est totum*, suffragia dicuntur, sicut predictum est. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi, sicut predictum est. Ad processionem <r.> *Summe Trinitati*, ad introitum templi de patrono r., pref. de Trinitate, officium misse, sicut in missali continetur. In secundis vesperis super psalmos a. *Sede a dextris cum suis*, ps. *Dixit Dominus cum suis*, ym. *O lux beata Trinitas*, cap. *Omnes unanimes*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Precepit Ihesus turbe discumbere*, suffragia dicuntur, ut predictum est.

- 132 -

DOMINICA OCTAVA < POST OCTAVAS TRINITATIS >

Dominica octava super psalmos ad vespervas a. *Benedictus* cum suis, ps. *Benedictus* cum suis, - debet eciam notari diligenter prolixitas vel bre-

< fol. 47vb >

uitas temporis post octavas Pentecostes et proxima dominica Ad Vincula sancti Petri, ut, si prolixitas exposcat, dominice vacent congruis temporibus <et> reiterentur dominice precedentes cum antiphonis, lectionibus, capitulis, responsoriis, versiculis, sicut predictum est ; si autem breuitas temporis urget, cantetur dominica de Sapientia, sicut predictum est, - ym. *O lux beata Trinitas*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Mons Gelboe*, suffragia dicuntur. In matutinis inv. *Venite exultemus*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Servite cum suis*, v. *Memor fui in nocte*, ll., ut predictum est, r. *Deus omnium*, ew. *Attendite a falsis prophetis*, r. septimum *Magnus Dominus*, r. *Gloria Patri*, r. *Honor virtus, Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes*. In laudibus a. *Alleluya*, ps. *Dominus regnavit*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Non potest arbor*, coll. *Deus cuius providentia*, suffragia

dicuntur. Ad primam et ad horas diei ae., ra., versiculi, sicut predictum est.

< fol. 48ra >

Officium misse, sicut in missali continetur, ad processionem r. *Summe Trinitati*, ad introitum templi de patrono r., pref. de Trinitate. In secundis vesperis super psalmos a. *Sede a dextris meis*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *O lux beata Trinitas*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Non omnis qui dicit*, suffragia dicuntur.

- 133 -

DOMINICA PRIMA DE SAPIENTIA

Dominica prima de Sapientia ad vespervas super psalmos a. *Benedictus*, < ps. > Ipsum, ym. *Deus creator omnium*, cap. *Si sapientiam invocaveris*, r. *Deum time*, v. *Timor Domini initium sapientie*, in ewangelio a. *Dominus possedit me*, coll. *Tua nos Domine quesumus gratia semper*, suffragia dicuntur. Inv. *Preoccupemus faciem*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Servite*, ps. *Beatus vir*, v. *Memor fui*, - a kalendis¹ augusti usque ad kalendas septembris : Proverbia Salomonis, Ecclesiastes, Ecclesiasticus et libri Sapientie, - r. *In principio* cum suis sequentibus.

< fol. 48rb >

ew. *Homo quidam erat dives qui habebat villicum*, v. *Excelsus super omnes gentes*. In laudibus a. *Alleluya*, ps. *Dominus regnavit*, (ym. *Ecce iam noctis* cantatur usque ad ... Machabeis),² cap. *Fili mi ne obliviscaris*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Dixit Dominus villico*, coll. *Largire nobis quesumus Domine*, suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei ae. de Trinitate. Ad terciam r. *Initium sapientie*, v. *Omnis sapientia*. Ad processionem r. [*Gyrum celi*]³ (Ordinarius Leodiensis?),⁴ ad introitum templi de patrono r., officium misse, sicut in missali continetur, pref. cotidiana. Ad sextam r. *Omnis sapientia*, v. *Vie eius vie pulchre*. Ad nonam r. *Ad eloquia*, v. *Via vite custodientibus disciplinam*. In secundis vesperis super psalmos a. *Sede a dextris*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *Lucis creator*, r. *Deum time*, v. *Timor Domini initium*, in ewangelio a. *Quid faciam quia dominus*, suffragia dicuntur.

- ¹ kalendas scr. A.
² in marg. dextro adscr. D.
³ lin. atra del. D, cf. annot. 4.
⁴ in marg. dextro adscr. D, cf. annot. 3.

- 134 -

DOMINICA SECUNDA DE SAPIENTIA

Dominica secunda de Sapientia

< fol. 48va >

< a. > *Benedictus*, ps. *Ipsium*, ym. *Deus creator omnium*, cap. *Ego sapientia*, r. *Deum time*, v. *Timor Domini initium sapientie*, in ewangelio a. *Sapientia edificavit sibi domum*, coll. *Ut a nostris accessibus*, suffragia dicuntur. Ad matutinas inv., ll., ra., ae., psi., versiculi, sicut predictum est in dominica precedente, < ew. > *Cum appropinquaret Ihesus, Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes*. In laudibus a. *Alleluya*, ps. *Dominus regnavit*, cap. *Ad eloquia Domini*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Cum appropinquaret Dominus*, coll. *Pateant aures*, suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi sicut in precedente dominica. Ad processionem r. *Super salutem*, ad introitum templi de patrono r., officium misse, sicut in missali continetur, pref. < cotidiana >. In secundis vesperis a. *Sede a dextris*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *Lucis creator*, r. *Deum time*, v. *Timor Domini initium*, in ewangelio a.

< fol. 48vb >

Domus mea, coll. *Respice Domine propicius*, suffragia dicuntur.

- 135 -

DOMINICA TERCIA DE SAPIENTIA

Dominica tertia de Sapientia a. *Benedictus*, < ps. > *Ipsium*, ym. *Deus creator omnium*, cap. *Ego diligentes*, r. *Deum time*, v. *Timor Domini initium sapientie*, in ewangelio a. *Sapientia clamitat*, coll. *Peccata nostra quesumus Domine*, suffragia dicuntur. Ad matutinas inv., ae., psi., ll., ra., versiculi, sicut predictum est in dominica precedente, ew. *Duo homines ascendebant in tem-*

plum, Te Deum laudamus, v. Excelsus super omnes. In laudibus a. Alleluya, ps. Dominus regnavit, cap. Ego sapientia, v. Dominus regnavit, in ewangelio a. Duo homines ascendebant in templum, coll. Deus qui omnipotentiam tuam, suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi sicut in precedente dominica. In secundis vesperis a. Sede a dextris, ps. Dixit Dominus, ym. Lucis creator optime, r. Deum time, v. Timor Domini, in

< fol. 49ra >

ewangelio a. Stans a longe, coll. Fideles tuos Domine, suffragia dicuntur.

- 136 -

DOMINICA QUARTA DE SAPIENTIA

Dominica quarta de Sapientia a. *Benedictus, ps. Ipsum, ym. Deus creator omnium, cap. Lex sapienti fons vite, r. Deum time, v. Timor Domini, in ewangelio a. Attende fili mi sapientiam, coll. Respice nos omnipotens, suffragia dicuntur. Ad matutinas inv., ae., psi., ll., ra., versiculi, sicut predictum est, ew. Egressus Ihesus de finibus Tyri, Te Deum laudamus, v. Excelsus super omnes. In laudibus a. Alleluya, ps. Dominus regnavit, cap. Clara est sapientia, v. Dominus regnavit, in ewangelio a. Dum transiret Dominus, coll. Omnipotens sempiterna Deus qui, suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi, sicut predictum est. Ad processionem r. Super salutem, ad introitum templi de patrono r., officium misse, sicut in missali continetur, pref. cotidiana. In secundis vesperis*

< fol. 49rb >

a. Sede a dextris, ps. Dixit Dominus, ym. Lucis creator optime, r. Deum time, v. Timor Domini, in ewangelio a. Quanto eis precipiebat, suffragia dicuntur.

DOMINICA PRIMA DE IOB

Dominica prima de Iob a. *Benedictus*, ps. *Ipsum*, ym. *Deus creator omnium*, cap. *Exspoliantes vos veterem hominem*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Cum audisset Iob*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui habundantia*, suffragia dicuntur. Ad matutinas inv. *Quoniam Deus magnus Dominus*, in primo nocturno a. *Servite*, ps. *Beatus vir*, v. *Memor fui in nocte*, - et notandum est, quod a kalendis septembris usque ad kalendas octobris leguntur libri, scilicet Iob, Thobias, Iudith et Hester, isti libri prenominati semper proxima dominica kalendarum, sive ante sive post, incipiendi sunt, - r. *Si bona suscepimus* cum aliis, ew. dominicale pronuntiabitur *Beati oculi*, *Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes*. In laudibus a.

< fol. 49va >

Alleluya, ps. *Dominus regnavit*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Homo quidam descendebat*, suffragia dicuntur. Ad primam a. *O beata* cum versu. Ad terciam a. *O beata* cum versu, r. *Inclina cor meum Deus*. Ad processionem <a.> *Domine Deus omnipotens qui salvos*, ad introitum templi de patrono r., missa, sicut in missali continetur, pref. cotidiana. Ad sextam a. *O vera* cum versu, r. *In eternum Domine*. Ad nonam a. *Te iure laudant* cum versu, r. *Clamavi in toto*. In secundis vesperis a. *Sede a dextris*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *Lucis creator optime*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Quis tibi videtur*, suffragia dicuntur.

DOMINICA SECUNDA DE IOB

Dominica secunda de Iob a. *Benedictus*, ps. *Ipsum*, ym. *Deus creator omnium*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Audit auris*, suffragia dicuntur. Ad matutinas inv., ae., versiculi, ll., ra., sicut in precedente dominica predictum est, ewange-

< fol. 49vb >

lium pronuntiabitur *Dum iret Ihesus in Ierusalem*, *Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes gentes*. In laudibus a. *Allelu-*

ya, ps. *Dominus regnavit*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Dum ingrederetur Ihesus in quoddam¹ castellum*, coll. *Omnipotens sempiternae Deus da nobis fidei*, suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi, sicut ante predictum est. Ad processionem <a.> *Domine Deus omnipotens*, ad introitum templi de patrono r., missa, sicut in missali continetur, pref. cotidiana. In secundis vesperis a. *Sede a dextris*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *Lucis creator optime*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Nonne decem mundati sunt*, suffragia dicuntur.

¹ quodam scr. A.

- 139 -

DOMINICA DE TOBYA

Dominica de Tobya a. *Benedictus*, ps. *Ipsium*, ym. *Deus creator omnium*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Ne reminiscaris*, suffragia dicuntur. Ad matutinas inv. *In manu tua Domine*, in primo nocturno a. *Servite*, ps. *Beatus*

< fol. 50ra >

vir, v. *Memor fui in nocte*, ll. de Thobia, r. *Peto cum reliquis*, ew. *Nemo potest duobus dominis servire*, r. de Hester *Domine rex omnipotens*, r. *Conforta me*, r. *Memento mei Deus in bono*, *Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes*. In laudibus a. *Allelu-ya*, ps. *Dominus regnavit*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Nolite solliciti esse dicentes*, coll. *Custodi quesumus Domine ecclesiam tuam*, suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi, sicut predictum est in dominica precedente. Ad processionem <a.> *Domine Deus omnipotens*, ad introitum templi de patrono r., missa, sicut in missali continetur. In secundis vesperis <a.> *Sede a dextris meis*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *Lucis creator optime*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Querite primum regnum Dei*, suffragia dicuntur.

DOMINICA DE HESTER

Dominica de Hester a. *Benedictus*, ps. *Ipsium*, ym. *Deus creator omnium*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Domine rex omnipotens*, suffragia dicuntur.

< fol. 50rb >

Ad matutinas inv. *In manu tua Domine*, in primo nocturno a. *Servite*, ps. *Beatus vir*, v. *Memor fui in nocte*, ll. de Hester, r. *Peto Domine* cum reliquis, sicut predictum est, ew. *Ibat Ihesus in civitatem que vocatur Naym*, *Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes*. In laudibus a. *Alleluya*, ps. *Dominus regnavit*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Accessit autem Ihesus et tetigit*, coll. *Ecclesiam tuam Domine miseratio*, suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi, sicut predictum est. Ad processionem < a. > *Domine Deus omnipotens*, ad introitum templi de patrono r., missa, sicut in missali continetur. In secundis vespers a. *Sede a dextris*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *Lucis creator optime*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Accepit autem omnes*, a. *Propheta magnus*, suffragia dicuntur.

DOMINICA DE IUDITH

Dominica de Iudith a. *Benedictus*, ps. *Ipsium*, ym.

< fol. 50va >

Deus creator omnium, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Adonay Domine*, suffragia dicuntur. Ad matutinas inv. *Adoremus Dominum*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Servite*, ps. *Beatus vir*, < v. > *Memor fui in nocte*, ll. de Iudith, r. *Adonay Domine* cum reliquis, ew. *Cum intrasset Ihesus in domum cuiusdam*, *Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes*. In laudibus a. *Alleluya*, ps. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Cum intrasset Ihesus in domum*, suffragia dicuntur. Ad primam et ad horas diei ae., ra., versiculi, sicut predictum est. Ad processionem < a. > *Domine Deus omnipotens*, ad introitum templi de patrono r., missa, sicut in missali continetur, pref. cotidiana. In secundis vespers a. *Sede*

a dextris meis, ps. Dixit Dominus, ym. Lucis creator optime, v. Dirigatur Domine, in ewangelio a. Cum vocatus fueris ad nuptias, suffragia dicuntur. Dominus regnavit

- 142 -

FERIA QUARTA
<IN QUATUOR TEMPORIBUS>

< fol. 50vb >

Feria quarta in Quatuor Temporibus ew. in matutinis *Respondens unus de turba dixit ad Ihesum*. Intr. *Exultate Deo adiutori, Dominus vobiscum* non dicitur ad primam collectam, sed *Oremus, Flectamus genua*, l. *Hec dicit Dominus Deus : Ecce dies venient*, gr. *Propicius esto*, coll. *Presta quesumus Domine famulis tuis*, ep. *In diebus illis congregatus est omnis populus*, gr. *Quis sicut Dominus*, ew. *Respondens unus de turba*, off. *Meditabar*, com. *Comedite pinguia*.

- 143 -

FERIA SEXTA
<IN QUATUOR TEMPORIBUS>

Feria sexta ad matutinas ew. *Rogabat Ihesum quidam phariseus*. Intr. misse *Letetur cor querentium*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*, ep. *Hec dicit Dominus Deus : Convertere Israel ad Dominum Deum tuum*, gr. *Convertere Domine*, ew. *Rogabat Ihesum quidam*, off. *Benedic anima*, com. *Aufer a me*.

- 144 -

SABBATO
<IN QUATUOR TEMPORIBUS>

Sabbato ad matutinas ew. *Dicebat Ihesus turbis similitudinem hanc : Arborem fici*

< fol. 51ra >

habebat quidam plantatam in vinea sua. Intr. misse *Venite adoremus, Oremus et Flectamus genua* ante quamlibet¹ lectionem, l. prima *Locutus est Dominus ad Moysen dicens*, gr. *Propicius esto*, l. secunda *Locutus est Dominus ad Moysen dicens : Quintodecimo die mensis*, gr. *Protector noster*, l. tertia *Domine Deus noster pasce populum tuum in virga tua*, gr. *Convertere Domine*, l. quarta *Factum est verbum Domini ad me dicens*, gr. *Dirigatur oratio*, l. quinta *Angelus Domini descendit cum Azaria*, ym. *Benedictus es Domine*, ep. *Tabernaculum factum est primum*, tr. *Laudate Dominum omnes gentes*, ew. *Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua*, off. *Domine Deus salutis mee*, com. *Mense septimo*.

Si in septimana Quatuor Temporum alicuius ferie festum sancti Lamberti vel Mathei evenierit, due misse debent celebrari, si habetur copia sacerdotum ; si autem non, una cantetur et alia legatur.

¹ qualibet scr. A.

- 145 -

DOMINICA PRIMA DE MACHABEIS

< fol. 51rb >

Dominica prima de Machabeis a. *Benedictus*, ps. *Ipsium*, ym. *Deus creator omnium*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Da pacem Domine*, suffragia dicuntur. Ad matutinas inv. *Dominum qui fecit nos*, ps. *Venite exultemus*, in primo nocturno a. *Servite*, ps. *Beatus vir*, v. *Memor fui in nocte*, - et notandum est, quod a kalendis octobris usque ad kalendas novembris leguntur libri Machabeorum, - r. *Adaperiat Dominus cum reliquis*, ew. *Accesserunt ad Ihesum pharisei et interrogavit eum unus, Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes*. In laudibus a. *Regnavit Dominus*, ps. *Dominus regnavit*, a. *Sciamus omnes*, ps. *Iubilare*, a. *Benedicam te*, ps. *Deus <Deus> meus*, a. *Omnis creatura*, ps. *Benedicite omnia opera*, a. *Spiritus omnis*, ps. *Laudate Dominum de celis*, ym. *Ales diei nuntius*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Magister quod est mandatum magnum*,

< fol. 51va >

suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi, sicut predictum est. Ad processionem <a.> *Domine Deus omnipotens*, ad introitum templi de patrono <r.>, missa, sicut in missali continetur, pref. cotidiana. In secundis vesperis <a.> *Sede a dextris meis*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *Lucis creator optime*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Quid vobis videtur*, suffragia dicuntur.

- 146 -

DOMINICA SECUNDA DE MACHABEIS

Dominica secunda de Machabeis a. *Benedictus*, ps. *Ipsium*, ym. *Deus creator omnium*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Tua est potentia*, suffragia dicuntur. Ad matutinas inv., ae., psi., versiculi, ll., sicut predictum est, r. *Adaperiat Dominus* cum aliis, ew. *Ascendens Ihesus in naviculam*, *Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super*. In laudibus a. *Regnavit Dominus* cum aliis antiphonis, ps. *Dominus regnavit* cum suis, ym. *Ales diei nuntius*, in ewangelio

< fol. 51vb >

a. *Dixit Dominus paralytico*, suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi, sicut predictum est. Ad processionem a. *Domine Deus omnipotens*, ad introitum templi de patrono r., missa, sicut in missali continetur, pref. cotidiana. In secundis vesperis <a.> *Sede a dextris*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *Lucis creator optime*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Tulit ergo lectum*, suffragia dicuntur.

- 147 -

DOMINICA TERCIA DE MACHABEIS

Dominica tertia de Machabeis a. *Benedictus*, ps. *Ipsium*, ym. *Deus creator omnium*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Tu Domine universorum*, suffragia dicuntur. Ad matutinas inv., ae., psi., versiculi, ll., sicut predictum est, r. *Adaperiat Dominus* cum aliis, ew. *Simile est regnum celorum homini regi*, *Te Deum*

laudamus, v. Excelsus super omnes. In laudibus a. Regnavit Dominus, ps. Dominus regnavit, v. Dominus regnavit, in ewangelio a. Dicite invitatis,

< fol. 52ra >

suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi, sicut predictum est. Ad processionem a. *Domine Deus omnipotens*, ad introitum templi de patrono r., missa, sicut continetur in missali, pref. cotidiana. In secundis vesperis a. *Sede a dextris*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *Lucis creator optime*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Amice quomodo huc introisti*, suffragia dicuntur.

- 148 -

DOMINICA QUARTA DE MACHABEIS

Dominica quarta de Machabeis a. *Benedictus*, ps. *Ipsium*, ym. *Deus creator omnium*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Lugebat autem Iudam*, suffragia dicuntur. Ad matutinas inv., ae., psi., versiculi, ll., sicut predictum est, r. *Adaperiat Dominus cum aliis*, ew. *Erat quidam regulus cuius filius infirmabatur Capharnaum*, *Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes gentes*. In laudibus a. *Regnavit Dominus cum suis*, ps. *Dominus regnavit*, v. *Dominus*

< fol. 52rb >

regnavit, in ewangelio a. *Domine descende ut sanes filium meum*, suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi, sicut predictum est. Ad processionem a. *Domine Deus omnipotens*, ad introitum templi de patrono r., missa, sicut continetur in missali, pref. communis. In secundis vesperis a. *Sede a dextris meis*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *Lucis creator optime*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Cognovit autem pater*, suffragia dicuntur.

DOMINICA PRIMA DE PROPHETIS

Dominica prima de Prophetis a. *Benedictus*, ps. *Ipsium*, ym. *Deus creator omnium*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Vidi Dominum sedentem*, suffragia dicuntur. Inv. *Dominum Deum nostrum*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Servite cum suis*, ps. *Beatus vir cum suis*, v. *Memor fui in nocte*, v. *Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine*, - et notandum quod

< fol. 52va >

a kalendis novembris usque ad Adventum Domini legentur libri, scilicet Ezechiel, Daniel et duodecim Prophete Minores, isti libri prenominati semper proxima dominica kalendarum, sive ante sive post, incipiendi sunt, et sciendum est, quod quotienscumque legitur de Prophetis, in fine lectionum non dicitur *Tu autem Domine*, sed dicitur *Hec dicit Dominus Deus*, - r. *Vidi Dominum sedentem* cum reliquis, ew. *Simile est regnum celorum homini regi qui, Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes gentes*. In laudibus a. *Regnavit Dominus*, ps. *Dominus regnavit*, a. *Sciamus*, ps. *Iubilate*, a. *Benedicam¹ te*, ps. *Deus Deus meus*, a. *Tres in fornace*, ps. *Benedicite omnia*, a. *Spiritus et anime*, ps. *Laudate*, ym. *Ales diei nuntius*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Dixit autem dominus servo*, suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei, ae., ra., versiculi, sicut predictum est. Ad processionem < a. > *Domine De-*

< fol. 52vb >

us omnipotens, ad introitum templi de patrono r., missa, sicut in missali continetur, pref. cotidiana. In secundis vesperis a. *Sede a dextris*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *Lucis creator optime*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Serve nequam*, suffragia dicuntur.

¹ litt. init. G, neglecta repraesentante B, scr. B.

DOMINICA SECUNDA DE PROPHETIS

Dominica secunda de Prophetis a. *Benedictus*, ps. *Ipsium*, ym. *Deus creator omnium*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Aspice Domine*, suffragia dicuntur. Ad matutinas inv., ae., psi., versiculi, ll., ra., sicut predictum est, ew. dominicale pronuntiabitur, *Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes*. In laudibus a. *Regnavit Dominus*, ps. *Dominus regnavit*, a. *Sciamus omnes*, ps. *Iubilare*, a. *Benedicam te*, ps. *Deus Deus*, a. *Video virum similem*, ps. *Benedicite*, a. *Spiritus*, ps. *Laudate Dominum*, ym. *Ales diei nuntius*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Dixit autem dominus servo*, suffragia dicuntur. Ad pri-

< fol. 53ra >

mam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi, sicut predictum est. Ad processionem < a. > *Domine Deus omnipotens*, ad introitum templi de patrono r., missa, sicut in missali continetur, pref. cotidiana. In secundis vespers a. *Sede a dextris*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *Lucis creator optime*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Serve nequam*, suffragia dicuntur.

DOMINICA TERCIA DE PROPHETIS

Dominica tertia de Prophetis a. *Benedictus*, ps. *Ipsium*, ym. *Deus creator omnium*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Super muros tuos*, suffragia dicuntur. Ad matutinas inv., ae., psi., versiculi, ra., sicut predictum est, ew. dominicale pronuntiabitur, *Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes gentes*. In laudibus a. *Regnavit Dominus*, ps. *Dominus regnavit*, a. *Sciamus*, ps. *Iubilare*, a. *Benedicam te*, ps. *Deus Deus*, a. *Tres video viros*, ps. *Benedicite*, a. *Spiritus omnis*, ps. *Laudate Dominum*, ym. *Ales diei nuntius*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Dixit*

< fol. 53rb >

autem dominus servo, suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi, sicut predictum est. Ad processionem < a. > *Domine Deus omnipotens*, ad introitum templi de

patrono r., pref. cotidiana. In secundis vesperis a. *Sede a dextris*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *Lucis creator optime*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Serve nequam*, suffragia dicuntur.

- 152 -

DOMINICA QUARTA DE PROPHETIS

Dominica quarta de Prophetis a. *Benedictus*, ps. *Ipsium*, ym. *Deus creator omnium*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Sustinuimus pacem*, suffragia dicuntur. Ad matutinas inv., ae., psi., ll., ra., versiculi, sicut predictum est, ew. dominicale pronuntiabitur, *Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super*. In laudibus a. *Regnavit*, ps. *Dominus regnavit*, a. *Sciamus omnes*, ps. *Iubilate*, a. *Benedicam te*, ps. *Deus Deus*, a. *Caminus*¹ *ardebat*, ps. *Benedicite*, a. *Spiritus omnis*,

< fol. 53va >

ps. *Laudate Dominum*, ym. *Ales diei nuntius*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Dixit autem dominus servo*, suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi, sicut predictum est. Ad processionem < a. > *Domine Deus omnipotens*, ad introitum templi de patrono r., missa, sicut in missali continetur, pref. cotidiana. In secundis vesperis a. *Sede a dextris*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *Lucis creator optime*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Serve nequam*, suffragia dicuntur.

¹ litt. init. O, neglecta repraesentante C, scr. B, sed corr. D.

- 153 -

DOMINICA QUINTA DE PROPHETIS

Dominica quinta de Prophetis a. *Benedictus*, ps. *Ipsium*, ym. *Deus creator omnium*, v. *Vespertina oratio*, in ewangelio a. *Qui celorum contines choros*, suffragia dicuntur. Ad matutinas inv., ae., psi., versiculi, ll., ra., sicut predictum est, ew. *Cum sublevasset oculos*, nonum r. *Ecce dies veniunt*, *Te Deum laudamus*, v. *Excelsus super omnes*. In laudibus a. *Regnavit Dominus*

< fol. 53vb >

cum reliquis, ps. *Dominus regnavit* cum suis, ym. *Ales diei nuntius*, v. *Dominus regnavit*, in ewangelio a. *Cum sublevasset oculos*, suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei ae., ra., versiculi, sicut predictum est. Ad processionem r. *Ecce dies veniunt*, ad introitum templi de patrono r., missa, sicut in missali continetur, pref. cotidiana. In secundis vesperis a. *Sede a dextris*, ps. *Dixit Dominus*, ym. *Lucis creator optime*, v. *Dirigatur Domine*, in ewangelio a. *Cum vidissent turbe signum*, suffragia dicuntur.

- 154 -

IN TRANSLATIONE SANCTI SERVATII < VALENTINI ET CANDIDI >

In Translatione sancti Servatii, confessoris, in primis vesperis a. super psalmos *Exultet omnis spiritus*, una tantum a., (psi. *Omnia Laudate*),¹ ym. *Audi precantis*, (et repetat chorus eundem versum),² cap. *Ecce sacerdos*, r. *Romam oratum*, v. *Ora pro nobis*, in ewangelio a. *A progenie in progenies*, suffragia dicuntur. Ad matutinas inv. *In laudem Domini*, ps. *Venite*, in primo nocturno a.

< fol. 54ra >

Alto parentum cum reliquis, ps. *Beatus vir* cum suis, sicut de uno confessore, v. *Amavit eum Dominus*, II. de Translatione eius, r. *Sacerdos Christi* cum reliquis, - si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur, - *Te Deum laudamus*, v. *Ora pro nobis*. In laudibus a. *O fortunatum* cum reliquis, ps. *Dominus regnavit*, capitulum require in die ipsius, in ewangelio a. *In sanctitate*. Ae. de laudibus ad horas diei et in secundis vesperis super psalmos. Si fuerit dies dominica, ad processionem r. *Romam oratum*, r. *Preclarum pontificem*, ad stationem vel ad introitum ecclesie r. *O presulum clarissime*, missa, sicut in missali continetur. In secundis vesperis a. *O fortunatum* cum reliquis, psi. feriales, ym. *Audi precantis*, r. *O presulum clarissime*, v. *Ora pro nobis*, in ewangelio a. *A progenie in progenies*, suffragia dicuntur, sicut predictum est.

Eodem die, Valentini et Candidi, in primis vespe-

< fol. 54rb >

ris itur in cripta cum antiphona ista, scilicet *Isti sunt viri sancti quos elegit*, in matutinis, in missa et in secundis vesperis erit memoria de ipsis.

¹ in ras. scr. C.

² in marg. dextro cum signo relat. adscr. C.

- 155 -

MEDARDI EPISCOPI¹

Medardi,² episcopi, totum officium de uno confessore. Si fuerit dies dominicalis, novem ll. erunt, sed ew. dominicale pronuntiabitur.

¹ Theodardi episcopi scr. B, sed quartam litteram o manus posterior eras.

² litt. init. T scr. B.

- 156 -

PRIMI ET FELICIANI

Primi et Feliciani, totum officium de pluribus martiribus. Si fuerit dies dominicalis, novem ll., sex erunt de passione et ew. dominicale pronuntiabitur. Officium misse de ipsis martyribus.

- 157 -

MAURINI MARTYRIS¹

Maurini, martyris, totum officium de uno martyre. Si fuerit dies dominicalis, novem ll. erunt, sed ew. dominicale pronuntiabitur. Officium misse erit de dominica et una coll. dicetur de ipso sancto. In secundis vesperis a. super psalmos *Iocundus homo* cum suis, *Beatus vir*, ps. *Credidi*, ps. *Ad Dominum cum*, ps. *Ad te levavi*, ps. *De profundis*.

¹ + (= martyris) scr. B.

BARNABE APOSTOLI

< fol. 54va >

Barnabe, apostoli, totum officium de apostolis. Si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur. Missa : *Michi autem nimis*, coll., ep., gr., *Alleluya*, ew., off., pref., com. de apostolis. In secundis vesperis super psalmos a. *Iuravit Dominus* cum suis, <ps.> *Dixit Dominus* cum suis sicut de apostolis.

BASILIDIS, CYRINI <NABORIS ET NAZARII>

Basilidis, Cyrini, Naboris et Nazarii, totum officium de pluribus martyribus. Si fuerit¹ dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur, coll. de ipsis martyribus dicetur ad omnes horas diei. Officium misse, sicut in missali continetur.

¹ fueris scr. A.

VITI MARTYRIS

Viti, martyris, totum officium de uno martyre, coll. de ipso dicetur ad omnes horas diei. Si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur, sex ll. de ipso sancto. Ad vespas a. *Iocundus homo*, ps. *Beatus vir* cum suis sicut de uno martyre.

MARCI ET MARCELLIANI MARTYRUM

Marci et

< fol. 54vb >

Marcelliani,¹ martyrum, totum officium de pluribus martyribus, excepta collecta, - si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale

pronuntiabitur, - *Te Deum laudamus*. Officium misse, sicut in missali continetur. In secundis vesperis super psalmos ae. et psi. feriales.

¹ nonam litt. a cum signo relat. suprascr. A.

- 162 -

GERVASII ET PROTHASII

Gervasii et Prothasii, totum officium de pluribus martyribus, excepta collecta, - si fuerit dies dominicalis, sex ll. de legenda, et ew. dominicale pronuntiabitur, - *Te Deum laudamus*. Officium misse, sicut in missali continetur. In secundis vesperis super psalmos ae. et psi. feriales.

- 163 -

MARTINI TUNGRENSIS

Martini, Tungrensis episcopi, in vesperis super psalmos una tantum a., scilicet *Sancte Martine*, psi. feriales, ym. *Iste confessor*, capitulum et collectam require de uno confessore, [cap.]¹ r. *Iustum deduxit Dominus*, totum defectum require de uno confessore, in ewangelio a. *O quam venerandus es*. Inv. *Iustus florebit*, ps. *Venite*, antiphonas cum responsoriis, psalmos et versiculos require de uno confessore, sed sextum

< fol. 55ra >

r. *Iustum deduxit*, - si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur, - nonum r. *Sint lumbi vestri*. Ae. de laudibus ad horas diei et in secundis vesperis super psalmos, in ewangelio a. *Vere famulus Dei*. Officium, sicut in missali continetur, (sed sequ. *Ad laudes*. In secundis vesperis ae. de laudibus, psi. feriales),² r. *Sint lumbi*, in ewangelio a. *Vere famulus Dei*.

¹ falso scr. B.

² in ras. scr. C.

IN VIGILIA IOHANNIS BAPTISTE

In vigilia Iohannis Baptiste in matutinis ew. *Fuit in diebus Herodis*. Missa, sicut in missali continetur, *Alleluya* non cantatur, nisi fuerit dies dominicalis, *Alleluya*, v. *Iustus ut palma*.

IN NATALE SANCTI IOHANNIS BAPTISTE

In Natale sancti Iohannis Baptiste ad vespervas super psalmos a. *Ex utero senectutis* cum suis, psi. feriales, ym. *Ut queant laxis*, r. *Innuebant patri eius*, v. *Gloria et honore*, in ewangelio a. *Ingresso Zacharia*, suffragia dicuntur de apostolis et de patrono, postea itur in medio ecclesie cum antiphona, scilicet

< fol. 55rb >

O crux gloriosa, postea de beata Virgine, postea itur versus Sanctum Iohannem cum responsorio, scilicet *Inter natos*, v. *Fuit homo*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus da cordibus nostris*, postea de Omnibus Sanctis. Inv. *Regem precursoris Dominum*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Priusquam te formarem* cum suis antiphonis, ps. *Beatus vir* cum suis sicut de uno martyre, v. *Gloria et honore*, sex ll. de legenda, ew. pronuntiabitur *Elyzabeth inpletum est*, r. *Fuit homo* cum suis, *Te Deum*, v. *Fuit homo missus a Deo*. In laudibus a. *Elyzabeth* cum suis, ps. *Dominus regnavit* cum suis, v. *Fuit homo*, in ewangelio a. *Apertum est os*, suffragia, ut predictum est. Ae. de laudibus ad horas diei et per totam octavam omnibus diebus, excepto Petri et Pauli et quando fit memoria de beata Virgine vel de patrono. Ad terciam r. *Gloria et honore*. Si fuerit dies

< fol. 55va >

dominicalis, ad processionem r. *Inter natos*, ad introitum templi de patrono < r. >, missa, sicut in missali continetur, (... cantatur).¹ In secundis vespervis ae. de laudibus super psalmos, ps. *Beatus vir* cum suis sicut de uno martyre, ym. *Ut queant laxis*, r. *Inter natos*, v. *Gloria et honore*, in ewangelio a. *Puer qui natus*, suffragia dicuntur, ut predictum est.

- 166 -

GALLICANI MARTYRIS

Gallicani, martyr, totum officium de uno martyre, sicut predictum est. Si fuerit dies dominicalis, sex ll. erunt de legenda ipsius martyr et ew. dominicale pronuntiabitur. In secundis vesperis a. super psalmos *Iocundus homo* cum suis, ps. *Beatus vir* cum suis.

- 167 -

IOHANNIS ET PAULI MARTYRUM

Iohannis et Pauli, <ym.> *Sanctorum meritis*, v. *Exultent iusti*, in ewangelio a. *Astiterunt iusti*, post primam collectam memoria fit de sancto Iohanne. Inv. *Mirabilem Dominum*, si fuerit dies dominicalis, sex ra. erunt de martyribus, scilicet *Absterget* cum suis, ae.

<fol. 55vb>

nocturnales de martyribus, sex ll. de legenda, ew. dominicale pronuntiabitur, septimum r. *Isti sunt duo viri* cum duobus sequentibus. In laudibus a. *Paulus et Iohannes*, in ewangelio a. *Isti sunt due olyve*. Missa, sicut in missali continetur. In secundis vesperis super Magnificat a. *Isti sunt sancti*, item a. *Isti sunt viri sancti*, item a. *Istorum est enim regnum*.

- 168 -

SEPTEM DORMIENTIUM

Septem Dormientium, totum officium require de martyribus, sicut predictum est, ll. de legenda.

IN VIGILIA PETRI ET PAULI

In vigilia Petri et Pauli in matutinis ew. pronuntiabitur *Dixit Ihesus Symon Petro*. Missa, sicut in missali continetur, *Alleluya* non cantabitur, nisi fuerit dies dominicalis, *Alleluya*, v. *Per manus*.

IN NATALE APOSTOLORUM PETRI ET PAULI

In Natale apostolorum Petri et Pauli in vesperis super psalmos a. *Quem dicunt homines* cum suis, psi. feriales, ym. *Aurea luce*, r. *Petre amas me*, v. *In omnem terram*, in ewangelio a. *Beatus Petrus apostolus*,

< fol. 56ra >

suffragia dicuntur, et itur in cripta cum ista antiphona, scilicet *Symon Bariona*, v. *Tu es Petrus*, coll. *Deus qui beato Petro collatis*. Inv. *Christum regem regum*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *In plateis*, ps. *Celi enarrant* cum suis, v. *In omnem terram*, sex ll. de passione, r. *Symon Petre* cum suis, ew. *Venit Ihesus in partes*. In laudibus a. *Petrus et Iohannes* cum suis, super *Benedictus* a. *Quodcumque ligaveris*. Ad primam et ad alias horas diei ae. de laudibus. Missa, sicut in missali continetur, pref. de apostolis. In secundis vesperis ae. de laudibus super psalmos, psi. de apostolis, ym. *Aurea luce*, r. *Petre amas me*, v. *In omnem terram*, in ewangelio a. *Gloriosi principes terre*, suffragia dicuntur. Et sciendum est, quod omni die in matutinis per octavam legentur ll. de ipsis apostolis, r. *Ecce ego mitto vos* cum suis. In laudibus una tantum a., scilicet *Hoc est preceptum*, in ewangelio a. *Petrus apostolus*.

< fol. 56rb >

Ad primam et ad alias horas diei a. *Hoc est preceptum meum* cum suis. In secundis vesperis super psalmos a. *Hoc est preceptum meum*, una tantum a., ps. *Dixit Dominus* cum suis sicut de apostolis, ym. *Exultet celum*, in ewangelio a. *Gloriosi principes*, coll. *Deus cuius dextera*, et ista ordinatio servabitur per totam octa-

vam. Si dominica intervenerit, antiphonas, invitorium, responso-
ria, capitula require de apostolis, sed ew. dominicale pronuntia-
bitur.

- 171 -

IN COMMEMORATIONE SANCTI PAULI

In Commemoratione sancti Pauli, apostoli, ad mutatinas inv.
Venite adoremus, in primo nocturno a. *Qui operatus est cum suis*
antiphonis et versibus, <ps.> *Celi enarrant cum suis sicut de*
apostolis, v. *In omnem terram*, sex ll. de legenda ipsius, r. *Qui*
operatus est cum suis, ew. pronuntiabitur *Dixit Symon Petrus ad*
Ihesum : Ecce nos reliquimus omnia. In laudibus a. *Ego plantavi*
cum suis antiphonis et versibus,

< fol. 56va >

in ewangelio a. *Vos qui secuti estis me*, suffragium de sancto
Petro, a. *Solve iubente Deo*, v. *Tu es Petrus*, coll. *Deus qui beato*
Petro. Ad primam et ad alias horas diei ae. de laudibus. Missa,
sicut in missali continetur, pref. de apostolis. In secundis verperis
super psalmos a. *Ego plantavi cum suis*, ps. *Dixit Dominus cum*
suis sicut de apostolis, ym. *Doctor (egregie, v. Sit Trinitati, r.*
Magnus sanctus, v. In omnem terram exivit),¹ in ewangelio a.
Sancte Paule apostole.

¹ in ras. scr. C.

- 172 -

PROCESSI ET MARTINIANI

Processi et Martiniani, totum officium require de martyribus,
excepta collecta et legenda, et servetur ordinatio, sicut ante
dictum est, suffragium de apostolis. Missa, sicut in missali
continetur.

TRANSLATIO SANCTI THOME

Translatio sancti Thome, totum officium require de apostolis, excepta legenda, et servetur, ut predictum est. Missa sicut in die ipsius, excepta sequentia, pref. de apostolis. In secundis vesperis, ut predictum est.

IN TRANSLATIONE SANCTI MARTINI

<fol. 56vb>

In Translatione sancti Martini, episcopi, ym. *Iste confessor*, in ewangelio a. *Domine Deus noster*. Inv. *Preoccupemus*, ps. *Venite*, una tantum a. super psalmos, scilicet *Martinus adhuc*, ps. *Beatus vir* sum suis sicut de uno confessore, legenda de Translatione, r. *Oculis ac manibus* cum duobus sequentibus. Si fuerit dies dominicalis, servetur, ut predictum est. In laudibus a. *Dixerunt discipuli*, una tantum a., in ewangelio a. *O Quantus luctus omnium*, suffragium, ut ante dictum est. Missa sicut in die ipsius, excepta sequentia. In secundis vesperis in ewangelio a. *O beatum pontificem*.

<FESTUM TRIUMPHI BEATI SERVATII>

(Dominica prima mensis iulii celebrabitur festum Triumphi beati Servatii inter Traiectum et dominum de [...]¹ et erit festum triplex ... circa atrium cum capite beati Servatii, ad processionem incipiet cantor *Summe Trinitati*, postea *Romam oratum*. In primis vesperis super psalmos a. *Ne derelinquas nos pater sancte* cum suis antiphonis, psi. *Omnia Laudate*, ym. *Audi precantis*, r. *Habemus*, super Magnificat a. *Exultet omnis spiritus*. In matutinis inv. *In laudem Domini*, in primo nocturno a. *Alto parentum* cum antiphonis et responsoriis, sicut ... habetur. In secundis vesperis ae. de laudibus, psi. ut in primis vesperis, r. *O presulum* ... Ad missam intr. *Statuit*, sicut tenetur in Missali).²

¹ spatium 11 litterarum (sc. Valkenburch) manus posterior eras.

² in marg. infer. utriusque columnae manus incognita secundae quartae saec. XIV rubro colore adscr. (cf. Hoofdstuk 1, Beschrijving, 4b).

- 176 -

IN OCTAVA APOSTOLORUM

In Octava Apostolorum in vesperis super psalmos a. *Hoc est preceptum*, psi. feriales, ym. *Exultet celum*, cap. de apostolis, in ewangelio a. *Gloriosi*, coll. *Deus cuius dextera*, inv. *Regem apostolorum*, in nocturno a. *In omnem terram*, una tantum a.,

<fol. 57ra>

ps. *Celi enarrant* cum suis, sicut de apostolis, ll. de legenda, r. *Vidi coniunctos viros* cum duobus sequentibus. Si fuerit dies dominicalis, servetur, ut predictum est. In laudibus a. *Hoc est preceptum meum*, una tantum a., in ewangelio a. *Petrus apostolus*, coll. *Deus cuius dextera*. Ad primam et ad alias horas diei ae. de laudibus, capla., versus de apostolis. Missa, sicut in missali continetur. In secundis vesperis super psalmos ae., ut predictum est de apostolis, ym. *Exultet celum*, in ewangelio a. *Gloriosi principes*.

- 177 -

KYLIANI MARTYRIS

Kyliani, totum officium, sicut predictum est, ll. de legenda.

- 178 -

SEPTEM FRATRUM

Septem Fratrum, totum officium require de martyribus, ll. de legenda.

TRANSLATIO SANCTI BENEDICTI

Translatio Benedicti, (require proprium officium in fine libri post *Venite*. Si dominica die evenerit, totum servatur de sancto, sed ew. pronuntiabitur de dominica).¹

¹ in ras. scr. C.

MARGARETE VIRGINIS

Margarete, virginis, totum officium require de una virgine, ll. de passione eius. Si fuerit dies dominicalis, servetur, ut predictum est.

DIVISIO APOSTOLORUM

< fol. 57rb >

In Divisione Apostolorum in primis vesperis super psalmos a. *Viri vere portententes* cum suis, psi. feriales, ym. *Exultet celum*, cap. et v. de apostolis, r. *Christi testes*, in ewangelio a. *Mira Dei gratia*, suffragia dicuntur. Ad completorium super Nunc dimittis a. *Coruscante fidei*. Ad matutinas inv. *In apostolorum exultemus*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *In messem discipulos* cum suis, ps. *Celi enarrant* cum suis, ll. de legenda, - si fuerit dominica, ew. dominicale pronuntiabitur, - r. *Romam petens* cum reliquis. In laudibus a. *Patriarche* cum suis, in ewangelio a. *Electos ecclesie*, suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei ae. de laudibus. Missa, sicut in missali continetur, pref. de apostolis.

IN FESTIVITATE MONULFI ET GUNDULFI

In festivitate sanctorum presulum Monulfi et Gundulfi in primis vesperis super psalmos a. *Gaudeamus et celestis*, psi. de apostolis

Dixit Dominus cum suis, ym. *Adest sacrata*, cap. de confessoribus, r. *Immortali*

< fol. 57va >

seculorum, v. *Exultent iusti*, in ewangelio a. *Magnificet ecclesia*, post primam collectam a. de apostolis *Duodene margarite*, postea de patrono, postea itur in medio ecclesie, sicut predictum est, postea de beata Virgine, postea de sancto Monulfo et Gundulfo a. *Isti sunt viri sancti* vel *Isti sunt due olyve*, postea de Omnibus Sanctis. Inv. *Ad Christi preconium*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Non in via* cum suis ps. *Beatus vir* cum suis sicut de pluribus confessoribus, ll. de legenda, - si fuerit dies dominicalis, ew. de dominica pronuntiabitur, - r. *Recolatur hec decenter* cum suis ; in secundo nocturno a. *Tuam Deus*, ps. *Domine Dominus*, a. *Prepotenter*, ps. *Conserva me*, a. *Deo vero*, ps. *Domini est terra* ; in tercio nocturno a. *Hii sunt*, ps. *Beati quorum*, a. *Exaltare rectos*, ps. *Exultate iusti*, a. *Istos Deus*, ps. *Te decet ymnus*. In laudibus a. *Dum Monulfus* cum suis, in ewangelio a. *Hii*

< fol. 57vb >

sunt columpne, suffragia dicuntur. Ad primam et ad alias horas diei ae. de laudibus. Si fuerit dominica, ad processionem r. *Immortali seculorum*, r. *Sint lumbi*, ad stationem in medio ecclesie r. *O sacerdotes incliti*, missa, sicut in missali continetur. In secundis vesperis ae. de laudibus super psalmos, psi. feriales, ym. *Adest sacrata*, r. *Immortali seculorum*, v. *Exultent iusti*, in ewangelio a. *O sacerdotes incliti*, suffragia dicuntur, ut predictum est in primis vesperis.

PER OCTAVAM

(Per totam octavam inv. *Ad Christi*, nisi festum Marie Magdalene vel patroni impediatur, et servetur ...).¹

Per octavam ad matutinas inv. *Regem confessorum*, - si dominica infra octavam evenerit, inv. ps. *Venite adoremus*, - in primo nocturno a. *Secus decursus*, psi., ut predictum est, a. *Via iustorum*, a. *Ecce merces*, r. *Absterget Deus*, r. *Isti sunt duo viri*, r. *Isti sunt due olyve* ; in secundo nocturno a. *Dabo sanctis meis*, a. *Sanctis qui in terra*, a. *Hec est generatio*, r. *Sancti tui Domine*,

r. *Sancti mei*, r. *Isti sunt viri sancti* ; in tercio nocturno a. *Leta-
mini in Domino*, a. *Iusti autem*,

< fol. 58ra >

a. *Beati quos elegisti*, r. *Corpora sanctorum*, r. *In circuitu tuo*,
r. *Sint lumbi vestri*. In laudabus a. *Sancti tui Domine flore-
bunt*, una tantum a., in ewangelio a. *Isti sunt due olyve vel Iusti² autem*
vel *Vox leticie*. Ad primam a. *Sancti tui Domine flore-
bunt*, ad
terciam a. *Sancti et iusti*, - r. *Exultent iusti* cum reliquis, - ad
sextam a. *Sancti estis dicit*, ad nonam a. *Sanctorum sicut aquile*.
In vesperis per totam octavam super psalmos una tantum a.,
scilicet *Sancti tui Domine flore-
bunt*, psi. feriales, ym. *Adest
sacrata*, capitulum require de pluribus confessoribus, v. *Exultent
iusti*, in ewangelio a. *Isti sunt viri sancti*, a. *Fulgebunt iusti*, a.
In circuitu, a. *Laudent in celis*, a. *Sanctum est verum*. Si domini-
ca intervenerit, novem ll. erunt, sed ew. dominicale pronuntia-
bitur et ae. nocturnales dicentur super psalmos, ad processionem
< r. > *Sint lumbi*, ad introitum de patrono < r. >, missa, sicut in
missali continetur.

¹ in marg. inf. cum signo relat. adscr. C.

² litt. init. Q scr. B, sed corr. D.

- 183 -

MARIE MAGDALENE

< fol. 58rb >

In festo sancte Marie Magdalene in vesperis super psalmos una
tantum a., scilicet *Gloriosa iam*, psi. feriales, ym. *Sy-
dus solare*,
cap. *Mulierem¹ fortem*, r. *Regnum mundi*, v. *Specie tua*, in
ewangelio a. *Fidelis sermo*, post primam collectam a. de confes-
soribus, scilicet *Isti sunt due olyve*, suffragia, ut predictum est.
Ad matutinas inv. *Ploremus coram*, in primo nocturno a. *Cum
discubuisset* cum suis, psi. sicut de una virgine, v. *Specie tua* cum
suis, sex ll. de legenda, r. *Soror Marthe* cum suis, ew. *Rogabat
Ihesum quidam phariseus*. In laudibus a. *Conversus est Dominus*
cum suis, in ewangelio a. *Dimissa sunt*, post primam collectam a.
de confessoribus, scilicet *Vox leticie* vel *Fulgebunt iusti*, suffragia
dicuntur, ut predictum est. Ad primam et ad alias horas diei ae.

de laudibus. Si fuerit dominica, ad processionem r. *Regnum mundi*, <r.> *Cum*

< fol. 58va >

venisset, ad introitum de patrono <r.>, missa, sicut in missali continetur, *Credo in unum* cantatur. In secundis vesperis ae. de laudibus super psalmos, psi. feriales, ym. *Sydus solare*, r. *Armilla perforata est*, in ewangelio a. *O mundi lampas*, post primam collectam a. de confessoribus, scilicet *Fulgebunt iusti*, suffragia dicuntur, ut predictum est.

¹ *litt. init. om. B.*

- 184 -
IACOBI APOSTOLI

Iacobi, apostoli, in vesperis ae. et psi. feriales, totum officium require de apostolis, excepta legenda et collecta. Si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur. Ae. de laudibus ad horas diei. Missa, sicut in missali continetur, pref. de apostolis et sequ. In secundis vesperis, ut predictum est de apostolis.

- 185 -
ANNE VIDUE

Anne, vidue, totum officium require de virginibus, excepta legenda et collecta, cap. *Mulierem fortem*. Si fuerit dies dominicalis, sex ll. erunt de legenda, et ew., scilicet *Liber generationis*, pro-

< fol. 58vb >

nuntiabitur. In laudibus a. *Veni sponsa*, una tantum a., in ewangelio a. [*In circuitu*]¹ (*Ad Annam cuncti pro*).² Intr. *Gaudeamus omnes*, ep. *Mulierem*, gr. *Dilexisti iusticiam*, *Alleluya*, v. *Diffusa est*, ew. *Liber generationis*, off. *Filie regum*, com. *Diffusa est*. In secundis vesperis super Magnificat <a.> [*Prudentes virgines*]³ (*Ad Annam cuncti*).⁴

¹ *eras. C, cf. annot. 2.*

² in ras. scr. C, cf. annot. 1.

³ eras. C, cf. annot. 4.

⁴ in ras. scr. C, cf. annot. 3.

- 186 -

PANTALEONIS

Pantaleonis, martyris, totum officium require de uno martyre, excepta legenda. Si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur.

- 187 -

FELICIS, SIMPLICII

Felicis, Simplicii, totum officium de martyribus, excepta legenda et collecta. Si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur. Missa, sicut in missali continetur.

- 188 -

ABDON ET SENNES

Abdon et Sennes, totum officium require de martyribus, excepta legenda et collecta. Si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur. Missa, sicut in missali continetur.

- 189 -

AD VINCULA SANCTI PETRI <MACHABEORUM MARTYRUM>

<fol. 59ra>

Ad Vincula sancti Petri, apostoli, in vesperis super psalmos a. *Quem dicunt homines*, una tantum a., psi. feriales, ym. *Iam bone pastor, Sit Trinitati*, cap. [*Misit Herodes rex manus*],¹ r. *Petre amas me*, v. *In omnem terram*, in ewangelio a. *Angelus Domini*, post primam collectam a. de martyribus, coll. *Fraterna*, suffragia, ut predictum est, [...],² v. [...],³ coll. ut supra, [...].⁴ Inv. *Regem*

magnificum, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *In plateis* cum suis, psi. sicut de apostolis, v. *In omnem terram* cum suis, sex ll. de legenda, ew. *Venit Ihesus in partes*, r. *Symon Petre* cum suis. In laudibus a. *Petre amas me* cum suis, in ewangelio a. *Quodcumque ligaveris*, suffragia, ut predictum est. Ad primam et ad alias horas diei ae. de laudibus, versus de apostolis. Missa, sicut in missali

< fol. 59rb >

continetur, *Alleluya*, v. *Iudicabunt sancti*, sequ. *Clare sanctorum*, pref. de apostolis. In secundis vesperis ae. de laudibus super psalmos, psi. de apostolis, ym. *Iam bone*, r. *Petre amas me*, in ewangelio a. *Petrus ad se reversus dixit*, suffragia, ut predictum est.

¹ eras. D.

² spatium 2 linearum eras. D.

³ spatium ½ lineae eras. D.

⁴ spatium 1 lineae eras. D.

- 190 -

STEPHANI PAPE ET MARTYRIS

Stephani, pape et martyris, totum officium require de uno pontifice et martyre, excepta legenda et collecta. Si fuerit dies dominicalis, servetur ordinatio, sicut predictum est. Missa, sicut in missali continetur.

- 191 -

IN INVENTIONE SANCTI STEPHANI

In Inventionem sancti Stephani in vesperis super psalmos ae. et psi. [de uno martyre],¹ ym. *Sanctorum meritis*, cap. de martyribus, v. *Exultent iusti*, in ewangelio a. *Ostendit sanctus*, post collectam fit memoria sancti Stephani, pape et martyris, suffragia, ut predictum est. Ad matutinas inv. *Adoremus regem magnum*, ps. *Venite exultemus*, in primo nocturno a. *Luciano* cum suis, psi. de martyribus, v. *Exultent iusti in conspectu*,

< fol. 59va >

II. de legenda, - si fuerit dominica, ew. dominicale pronuntiatur, - r. *Beatus Gamaliel* cum suis. In laudibus a. *Egressus Lucianus* cum suis, in ewangelio a. *Ex odoris mira fragrantia*, suffragia, ut predictum est. Ad primam et ad alias horas diei ae. de laudibus. Missa : *Etenim sederunt*, ep., gr., ew., off., com. sicut in die ipsius, *Alleluya*, v. *Iudicabunt*. In secundis vesperis super psalmos ae. de laudibus, psi. feriales, in ewangelio a. *Hodie sanctus Iohannes*, suffragia, ut predictum est.

¹ eras. D.

- 192 -

IN TRANSFIGURATIONE DOMINI

In Transfiguratione Domini in primis vesperis super psalmos a. *Dilectus ex dilecto*, ps. *Laudate pueri Dominum*, a. *Facies eius*, ps. *Laudate Dominum omnes gentes*, a. *Datum est ei*, ps. *Laudate nomen Domini*, a. *Beati Christe oculi*, ps. *Laudate Dominum quoniam bonus*, a. *Ostende nobis*, ps. *Lauda Ierusalem Dominum*, et sciendum est, quod omnes ultime ae. in fine cantande

< fol. 59vb >

sunt sine caudis, ym. *O nata lux de lumine*, r. *O trium virorum*, v. *Speciosus forma*, in ewangelio a. *Ihesu Christe*, suffragia non dicuntur. Ad completorium ym. *O nata lux de lumine*, *Paterna vox intonuit*, *Laudes tibi nos canimus*, cap. *Nos vere omnes revelata*, v. *Benedictus qui venit in nomine Domini*, super Nunc dimittis < a. > *Nemini dixeritis*,¹ *Pater noster*, *Et ne nos*, < v. > *In pace*,² *Credo in Deum*, *Carnis resurrectionem*, *Et vitam*, < v. > *Intonuit de celo Dominus*, *Et altissimus dedit vocem suam*, *Dominus vobiscum*, *Oremus*, coll. *Deus qui tuum in humilitate*.³ Ad mamutinas inv. *Adoremus regem Christum*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *In monte sancto*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Signatum est*, ps. *Cum invocarem*, a. *Gloria et honore*, ps. *Domine Dominus noster*, v. *Sit nomen Domini benedictum*, sex II. de legenda, r. *Corda nostra cum suis* ; in secundo nocturno a. *Magna est gloria*, ps. *Domine in virtute*, a. *Dominus fortis*, ps. *Domini est terra*, a. *Vox Domini*,

< fol. 60ra >

ps. *Afferte Domino*, v. *Benedicamus Patrem et Filium*, r. *Sunt ait Ihesus cum suis* ; in tercio nocturno a. *Domine in voluntate*, ps. *Exaltabo te*, a. *Speciosus forma*, ps. *Eructavit*, a. *Annuntiaverunt*, ps. *Dominus regnavit exultet*, v. *Benedictus es Domine in firmamento*, ew. *Assumpsit*, r. *Respondens Petrus cum suis*, v. *Verbo Domini celi firmati*. In laudibus <a.> *In regno suo cum suis*, cap. *Hic est speciosior*, v. *Verbo Domini celi*, in ewangelio a. *O stella splendida*, coll. *Deus qui hodierna*, suffragia non dicuntur. Ad primam ym. *O nata lux*, *Qui carne*, *Laudes tibi*, a. *In regno*, cap. *Accepit Ihesus*, r. *Christe fili Dei vivi miserere nobis, alleluya, alleluya*, v. *Qui [sedes]*,⁴ *Pater noster*, *Et ne nos*, <v.> *Vivet anima*, <v.> *Erravi*, *Credo in Deum*, *Carnis resurrectionem*, *Et vitam*, <v.> *Intonuit de celo Dominus*, *Et altissimus*, *Domine exaudi orationem*, *Dominus vobiscum*, coll. *Deus qui hodierna die*. Ad terciam ym. *Qui carne quondam*, *Laudes tibi*, a. *Laudate nomen Domini*, cap.

< fol. 60rb >

Mirabilem vocem, r. *Celi aperti sunt super*, v. *Adorate Dominum*, *alleluya*, *Omnes angeli*, coll. *Fac⁵ nos*. Ad processionem r. *Assumpsit Ihesus*, duo cantant *Salve festa dies*, ad stationem r. *Inter Moysen*, intr. *In excelso throno*, coll. *Deus qui hodierna die*, ep. *Non enim indoctas*, gr. *Speciosus forma*, *Alleluya*, v. *Dies sanctificatus*, sequ. *Letetur hodie*, ew. *Assumpsit Ihesus*, *Credo in unum*, off. *Intonuit*, pref. *Qui cum unigenito Filio*, com. *In splendoribus*. Ad sextam ym. *Pre sole vultu*, *Laudes tibi*, a. *Letemur in Domino*, cap. *Exspoliantes*, r. *Adorate Dominum*, *alleluya*, v. *Intonuit de celo*, coll. *Concede nobis quesumus*. Ad nonam ym. *Paterna vox*, *Laudes tibi*, a. *Filie Syon*, cap. *Domine Deus meus*, r. *Intonuit de celo*, v. *Benedicamus Patri et Filio*, coll. *Concede quesumus omnipotens*. In secundis vespers ae. de laudibus, super psalmos [psi. sicut in primis]⁶ vespers, ym. *O nata lux*,

< fol. 60va >

cap. *Ecce puer meus*, r. *Ecce illuxit*, v. *Speciosus forma*, in ewangelio a. *Gloria tibi Christe*, coll. *Deus qui hodierna die*, suffragia non dicuntur. Ad completorium sicut in precedente completorio.

- ¹ dixeritis *scr. A* // super Nunc dimittis *scr. B* // Nemini *scr. A*.
- ² Impace *scr. A*.
- ³ humalitate *scr. A*.
- ⁴ *eras. D.*
- ⁵ *litt. init. om. B.*
- ⁶ *eras. D.*

- 193 -

DOMINICI, TE DEUM

Dominici, confessoris, totum officium require de uno confessore, sicut predictum est.

- 194 -

SYXTI PAPE, TE DEUM < AGAPITI >

Syxti, pape et martyris, totum officium require de uno martyre, qui fuit pontifex, excepta legenda et collecta, sicut predictum est. Missa, sicut in missali continetur, *Alleluya*, v. *Iusti epulentur*. In secundis vespers super psalmos a. *Iocundus homo* cum suis, psi. sicut de uno martyre. Eodem die, Agapiti.

- 195 -

DONATI EPISCOPI, TE DEUM

Donati, episcopi et martyris, totum officium require de uno martyre et pontifice, sicut predictum est, excepta collecta et legenda.

- 196 -

SYRIACI SOCIORUMQUE EIUS MARTYRUM¹

Cyriaci sociorumque eius, totum officium require de pluribus martyribus, sicut predictum est, excepta collecta et legenda. Missa, sicut in missali continetur, *Alleluya*, v. *Iusti epulentur*.

- 197 -

IN VIGILIA LAURENTII

< fol. 60vb >

In vigilia Laurentii ew. pronuntiabitur, scilicet *Si quis vult post me venire*. Missa, sicut in missali continetur, *Alleluya* non cantatur, nisi fuerit dominica.

- 198 -

DE SANCTO LAURENTIO

De sancto Laurentio in primis vesperis ae. et psi. feriales, ym. *En martyris Laurentii*, r. *Beatus Laurentius clamavit*, v. *Gloria et honore*, in ewangelio a. *Beatus Laurentius dum in craticula*, post primam collectam suffragia de apostolis et de patrono, postea itur in medio ecclesie cum antiphona, scilicet *O crux*, postea de beata Virgine, postea itur versus Sanctum Laurentium cum responsorio, scilicet *Levita Laurentius*, v. *Dispersit dedit pauperibus*, coll. *Excita Domine in ecclesia*, postea itur in cripta, et fit memoria de Translatione Monulfi et Gundulfi cum ista antiphona, scilicet *Isti sunt due olyve*, v. *Exultent iusti*, coll. *Exaudi Domine populum*, postea de Omnibus Sanctis. Ad matutinas inv. *Regem sempiternum*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Quo progredieris* cum suis, ps. *Beatus vir* cum suis, v. *Gloria et honore*,

< fol. 61ra >

sex ll. de passione eius, ew. pronuntiabitur *Amen amen dico vobis nisi granum frumenti*, r. *Quo progredieris* cum suis. In laudibus a. *Laurentius ingressus* cum suis, in ewangelio a. *In craticula*. Post primam collectam a. *Fulgebunt iusti*, suffragia, ut predictum est. Ad primam et ad alias horas diei et per totam octavam ae. de laudibus. Et in octava ipsius, nisi sollempne festum interveniat, sicut Assumptio beate Virginis, missa, sicut in missali continetur, *Alleluya*, ps. *Vox exultationis*, sequ. *Laurenti David*. In secundis vesperis super psalmos ae. de laudibus, psi. de uno martyre, ym. *En martyris*, r. *In craticula*, in ewangelio a. *Hic est vir qui non*,

suffragia ut in primis vesperis, excepto quod non itur versus Sanctum Laurentium.

- 199 -

TYBURTII MARTYRIS¹

Tyburntii, martyris, totum officium require de uno martyre, ut predictum est, excepta collecta. Missa, sicut in missali continetur.

¹ + (=martyris) scr. B.

- 200 -

YPOLITI, TE DEUM

Ypoliti, martyris, sociorumque eius,

<fol. 61rb>

totum officium require de martyribus, sicut predictum est, excepta collecta et legenda. Missa, sicut in missali continetur.

- 201 -

IN VIGILIA ASSUMPTIONIS

In vigilia Assumptionis beate Marie virginis in matutinis pronuntiabitur ew. *Extollens vocem quedam mulier*. Missa, sicut in missali continetur, *Alleluya* non cantatur, nisi fuerit dominica.

- 202 -

IN ASSUMPTIONE¹

In Assumptione sancte Marie virginis ad vespervas super psalmos a. *Ortus conclusus est*, ps. *Laudate pueri Dominum*, a. *Oculi tui*, ps. *Laudate Dominum omnes gentes*, a. *Nigra sum*, ps. *Laudate nomen Domini*, a. *Sicut malus inter*, ps. *Laudate Dominum quoniam bonus*, a. *Surge aquilo*, ps. *Lauda Ierusalem Dominum*, ym. *O quam glorifica Luce*, r. *Super salutem et*, v. *Post partum*

virgo, in ewangelio a. *Beata Dei genitrix Maria*, post primam collectam memoria de sancto Laurentio, postea de apostolis, postea itur in medio ecclesie cum antiphona *O crux*, postea itur in choro cum responsorio *O preclarum*,

<fol. 61va>

postea de Omnibus Sanctis. Ad completorium ym. (*Tu cum virgineo*, cap. *Ista est Syon hodierna die*),² super Nunc dimittis a. *Surge aquilo*, coll. *Concede quesumus*. Ad matutinas inv. *In assumptione*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Exaltate es cum suis*, ps. *Domine Dominus noster cum suis*, v. *Specie tua*, sex II. de legenda, ew. pronuntiabitur, scilicet *Intravit Ihesus in quoddam castellum*, r. *Vidi speciosam cum suis*. In laudibus a. *Assumpta est Maria cum suis*, in ewangelio a. *Que est ista*, post primam collectam de sancto Laurentio, postea de sancta Cruce, postea de apostolis, postea itur versus³ chorum beati Servatii cum responsorio *Romam oratum*, postea de Omnibus Sanctis. Ad primam ym. *O quam glorifica, Tu cum virgineo, Hoc largire*, a. *Assumpta est*. Ad terciam ym. *O quam glorifica, Tu cum virgineo, Hoc largire*, a. *Maria virgo*. Si fuerit dies dominicalis, ad processionem r. *Super sa-*

<fol. 61vb>

lutem, r. *Ista est*, r. *Beata es virgo Maria*, ad stationem r. *Gaude Maria*, missa sicut in missali continetur, pref. *Et te in assumptione*. Ad sextam ym. *O quam glorifica, Quem cunctis, Hoc largire*, a. *In odore*. Ad nonam ym. *O quam glorifica, Quem cunctis, Hoc largire*, a. *Pulchra es*. In secundis vesperis super psalmos a. *Assumpta est cum suis*, psi. sicut in primis vesperis, ym. *O quam glorifica*, r. *Gaude Maria*, v. *Post partum*, in ewangelio a. *Hodie Maria*, post primam collectam de sancto Laurentio, postea Arnulfi, postea de apostolis, postea itur in medio ecclesie <cum antiphona> de sancta Cruce, postea itur in choro cum responsorio *O presulum clarissime*, postea de Omnibus Sanctis. Ad completorium ym. [*O quam glorifica*],⁴ *Tu cum virgineo, Hoc largire*, cap. *Multe filie*, v. *Ave Maria*, super Nunc dimittis a. sicut in predicto completorio, coll. [*Famulorum tuorum*].⁵ Per totam octavam ad primam et ad alias horas diei ae. de laudibus, II. legen-

< fol. 62ra >

tur per totam octavam de legenda, excepto in octava Laurentii, et sciendum est : si dominica infra octavam evenerit, totum officium erit de beata Virgine, ut predictum est, sed ew. dominicale pronuntiabitur, in laudibus et in vesperis super psalmos una tantum a., scilicet *Assumpta est*.

¹ In nocte Assumptionis scr. B.

² in ras. scr. C.

³ verus scr. A.

⁴⁻⁵ lin. rubra del. C.

- 203 -

< ARNULFI >

< REQUIRE SUPRA IN SECUNDIS
VESPERIS ASSUMPTIONIS >

- 204 -

IN OCTAVA LAURENTII

In octava Laurentii in vesperis super psalmos a. *Assumpta*, una tantum a., psi. feriales, ym., cap., a., v., r., inv. sicut in die ipsius, excepta collecta, - in vesperis, in matutinis, ad terciam, ad sextam et ad nonam proprie collecte dicuntur, - II. de octava. Si fuerit dominica, ew. dominicale pronuntiabitur. In laudibus a. *Laurentius*, una tantum a. Ad primam et ad alias horas diei ae. de laudibus. Missa, sicut in missali continetur. In secundis vesperis super psalmos a. *Laurentius*, una tantum a., psi. de uno martyre.

- 205 -

AGAPITI MARTYRIS

Agapiti, martyris, totum officium require de uno martyre, sicut predictum est. Missa, sicut in missali continetur.

- 206 -
BERNARDI

< fol. 62rb >

Bernardi, abbatis, totum officium require de uno confessore, sicut predictum est, coll. *Intercessio*.

- 207 -
IN OCTAVA ASSUMPTIONIS

In octava Assumptionis ad vespervas super psalmos a. *Assumpta*, una tantum a., psi feriales, ym., cap., v., coll., a., inv., r. sicut in die, post primam collectam a. et coll. de martyribus, novem ll. de legenda, - si fuerit dominica, ew. de dominica pronuntiabitur. A. ad laudes *Assumpta*, una tantum a. Ad primam et ad horas diei ae. de laudibus. Missa sicut in die. In secundis vespervis super psalmos a. *Assumpta*, una tantum a., psi. feriales.

- 208 -
BARTHOLOMEI APOSTOLI

Bartholomei, apostoli, totum officium [require de apostolis, excepta]¹ legenda et collecta. Si fuerit dominica, ew. dominicale pronuntiabitur. Ae. de laudibus ad horas diei, et omnia, ut predictum est. Missa, ut in missali continetur, pref. de apostolis.

¹ eras. D.

- 209 -
**AUGUSTINI CONFESSORIS
< HERMETIS MARTYRIS >**

Augustini, episcopi, totum (sicut habetur de sancto Ambrosio),¹ ut predictum est,

< fol. 62va >

excepta collecta et legenda. Si dies fuerit dominicalis, sex ll. erunt de legenda, et ew. dominicale pronuntiabitur. Missa, sicut

in missali continetur. (Coll. ad laudes propria fit).² Eodem die, Hermetis, martyris.

¹ in ras. scr. C.

² in marg. sinistro cum signo relat. adscr. C.

- 210 -

DECOLLATIO SANCTI IOHANNIS BAPTISTE

Decollatio sancti Iohannis Baptiste in primis vesperis ae. et psi. feriales, ym. *Martyr Dei qui*, v. *Gloria et honore*, in ewangelio a. *Interrogatus*, [si fuerit dies dominicalis],¹ sex ra. erunt de uno martyre, et omnes ae. nocturnales et psi. cum invitatorio simili modo, [sex]² (novem)³ ll. de legenda, et ew. dominicale pronuntiabitur, r. *Misit Herodes* cum aliis sequentibus. In laudibus a. *Herodes enim tenuit* cum aliis, cap. de uno martyre, in ewangelio a. *Misso Herodes*, suffragia, ut predictum est. Ad primam et ad alias horas diei ae. de laudibus et in vesperis super psalmos, psi. sicut de uno martyre. Missa, sicut in missali continetur, *Alleluya*, v. *Iusti epulentur*.

¹ lin. atra. del. D.

² eras. D, cf. annot. 3.

³ suprascr. D, cf. annot. 2.

- 211 -

FELICIS ET AUDACTI

Felicis et Audacti, totum officium require de martyribus, sicut predictum est, ex-

<fol. 62vb>

cepta collecta et legenda. Missa, sicut in missali continetur. (In festo sanctorum Felicis et Audacti, martirum, duplex festum ... campane pulsantur, r. in vesperis, et erit festum de sancta Cruce, *Gloria* in missa cantetur, de quo festo dabuntur cunei, videlicet dominis et campanatoribus sex vasa, sociis et pistoribus sex vasa, scilicet pistoribus, qui intererunt pulsationi. Item unum vas, de quo habebit officiatus, dictus cocus, duo cuneos cum aliis

officiatis ... missam unum, diaconus unum, subdiaconus unum, stans ad chorum unum, vicarii quilibet unum, custodes quilibet unum ... ornatum sollemnem, magister scholarum unum, campanator cuius septimana erit unum, qui pulsabit organa unum, claustrarius unum et matricularius pulsans campanas unum. Sic sunt duodecim vasa tritici, que recipiuntur in Hese super viginti ... magnis terre vel circiter, quam terram colit Oolbertus Clericus, unde solvit Olbertus predictus Henrico scolastico ... predictum vero festum dictus Henricus scolasticus instituit. Item dictus ...).¹

¹ in marg. inf. utriusque columnae adscr. D.

- 212 -
EGIDII ABBATIS

Egidii, abbatis, totum officium require de uno confessore, sicut predictum est, excepta legenda, coll. *Intercessio*. Si fuerit dies dominicalis, sex ll. erunt de legenda, et ew. dominicale pronuntiabitur, (sextum r. *Iste homo*, septimum r. *Amavit*, octavum r. *Fulgebunt*, nonum r. *Sint lumbi*).¹ Missa, sicut in missali continetur.

¹ in marg. dextro adscr. C.

- 213 -
REMACLI EPISCOPI ET CONFESSORIS

Remacli,¹ totum officium require de uno confbessore, sicut predictum est, excepta legenda. Si fuerit dies dominicalis, servetur, ut predictum est. Missa sicut de uno confessore, *Allelu-ya*, v. *Statuit Dominus*.

¹ litt. init. E, neglecta repraesentante R, scr. B.

IN NATIVITATE BEATE MARIE
<ADRIANI MARTYRIS>

In Navitate sancte Marie virginis ad vespervas super psalmos a. *Pulchra es amica mea* cum aliis, psi. Laudate per omnia, ut predictum est in Assumptione, ym. *O quam glorifica*, r. *Corde et animo*, v. *Post partum*, in ewangelio a. *Tota pulchra es*, post primam collectam Adriani, martyris, a. *Qui sequitur me*, suffragia dicuntur, ut predictum est in Assumptione, tam in vespervis quam in matutinis. Ad completorium ym. *O quam glorifica*,

< fol. 63ra >

Tu cum virgineo, Hoc largire, cap. (*Sicut cynamomum et*),¹ v. *Ave Maria*, super Nunc dimittis a. *Leva eius sub capite*, coll. *Protege Domine famulos tuos*. Inv. *Corde et voce simul*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Ecce tu pulchra es cum suis*, ps. *Domine Dominus noster* cum suis, sicut predictum est, v. *Specie tua et*, sex ll. de Canticis, ew. *Liber generationis* pronuntiabitur, r. *Hodie nata est cum suis*. In laudibus a. *Nativitas gloriose* cum suis, v. *Post partum virgo*, in ewangelio a. *Nativitatem hodiernam*, post primam collectam, ut predictum est in vespervis, - si fuerit dominica, a. et coll. dicatur de ipsa domini- suffragia dicuntur, ut predictum est in Assumptione. Ad primam ym. *O quam glorifica, Tu cum virgineo, Hoc largire*, a. *Nativitas gloriose*. Ad terciam ym. *O quam glorifica, Tu cum virgineo, Hoc largire*, a. *Nativitas est hodie*. Si fuerit dominica, ad processio-

< fol. 63rb >

< r. > *Super salutem*, r. *Corde et animo*, r. *Cum iocunditate*, ad stationem < r. > *Felix namque es*, missa, sicut in missali continetur, pref. *Et te in nativitate*. Ad sextam ym. *O quam glorifica, Quem cunctis, Hoc largire*, a. *Regali ex progenie*. Ad nonam ym. *O quam glorifica, Quem cunctis, Hoc largire*, a. *Cum iocunditate*. Et sciendum est, quod per totam octavam ad primam et ad alias horas diei dicuntur ae. de laudibus, nisi festum sollempne interveniat, vel quod habeat proprias laudes, - si dominica interveniat, totum officium erit sicut in die Natalis, excepto : ew. dominicale

pronuntiabitur, - sola a. in laudibus et in vesperis super psalmos dicetur.

¹ in ras. scr. C.

- 215 -

IN DEDICATIONE ECCLESIE < GORGONII MARTYRIS >

In Dedicatione ad vespervas, hoc est in die Natavitatis, super psalmos a. *Pax huic domui*, ps. *Letatus sum*, a. *In dedicatione*, ps. *Qui confidunt*, a. *Presta Domine*, ps. *Nisi Dominus edificaverit*, a. *Benedic*, ps. *Laudate nomen Domini*, a. *Sanctificavit*, ps. *Lauda Ierusalem*, ym.

< fol. 63va >

Christe cunctorum, r. *Terribilis*, v. *Domus mea*, in ewangelio a. *O quam metuendus est*, post primam collectam a. *Nativitas tua Dei*, - si fuerit dominica, a. et coll. dicatur de dominica, - postea Gorgonii < a. > *Qui sequitur me*, postea de apostolis, postea de patrono, postea itur in medio ecclesie < cum antiphona > *O crux gloriosa*, postea de Omnibus Sanctis. Ad completorium ym. *Te lucis ante*, super Nunc dimittis a. *Salva nos Domine*. Ad matutinas inv. *Filie Syon currite*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Tollite portas cum suis*, ps. *Domini est terra cum suis*, v. *Domus mea cum suis*, sex ll. de legenda, ew. pronuntiabitur *Egressus Ihesus perambulabat Ihericho*, r. *In dedicatione cum suis*. In laudibus a. *Domum tuam*¹ cum suis, v. *Non est < hic > aliud*, in ewangelio a. *Mane surgens Iacob*, suffragia, ut predictum est. Ad primam et ad alias horas diei ae. de laudibus.

< fol. 63vb >

Ad terciam r. *Domum tuam Domine decet*, v. *Elevamini porte eternales*. Ad processionem r. *Fundata est*, r. *Benedic Domine*, r. *Lapides preciosi*, r. *Adduxisti Domine*, r. *Mane surgens*, ad introitum templi a. *Pax huic domui*, ad stationem r. *Terribilis*, missa, sicut in missali continetur, pref. de Trinitate. Ad sextam r. *Non est < hic > aliud*, v. *Adorate Dominum*. Ad nonam r. *Hec est domus Domini*, v. *Benedicta gloria Domini*. In secundis

vesperis super psalmos a. *Domum tuam* cum aliis, psi. sicut in primis vesperis, ym. *Christe cunctorum*, r. *Benedic Domine*, v. *Domus mea*, in ewangelio a. *Fundamenta*, post primam collectam a. de Nativitate, postea Theodardi, episcopi et martyris, postea suffragia, ut predictum est.

¹ Domus mea scr. A, sed corr. D.

- 216 -

THEODARDI, TE DEUM

Theodardi, episcopi et martyris, totum officium require de uno pontifice et martyre, ut predictum est.

- 217 -

PROTHI ET IACINCTI, TE DEUM

Prothi et Iacincti, totum officium

< fol. 64ra >

require de martyribus, sicut predictum est, excepta collecta. Missa, sicut in missali continetur.

- 218 -

IN EXALTATIONE SANCTE CRUCIS, NOVEN LECTIONES < CORNELII ET CYPRIANI > < MATERNI EPISCOPI >

In Exaltatione sancte Crucis ad vespervas super psalmos <a.> *Nativitas gloriose*, una tantum a., psi. feriales, ym. *Salve crux sancta*, cap. *Christus reconciliavit*, r. *Hoc signum crucis*, v. *Hoc signum crucis*, in ewangelio a. *Crux gloriosa*, post primam collectam de Nativitate, eodem die, Cornelii et Cypriani a. *Corpora sanctorum*, postea Materni, postea suffragia, ut predictum est. Ad matutinas inv. *Venite adoremus*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Crux¹ benedicta* cum suis, ps. *Domine Dominus noster* cum suis, v. *Hoc signum crucis*, ll. de legenda, - si fuerit domini-

ca, ew. dominicale pronuntiabitur. In laudibus a. *O magnum pietatis* cum suis, super Benedictus a. *O crux benedicta*, suffragia, ut predictum est. Ad primam et ad alias horas diei ae. de laudibus, versiculi sicut in Inventione sancte Crucis. Si fuerit dominicalis dies,

< fol. 64rb >

ad processionem r. *Hoc signum crucis*, ad introitum de patrono < r. >, missa, sicut in missali continetur, pref. de sancta Cruce. In secundis vesperis super psalmos a. *O magnum pietatis*² cum suis, psi. feriales, ym. *Salve crux sancta*, r. *Nos autem gloriari*, v. *Hoc signum*, in ewangelio a. *O crux viride lignum*, suffragia, ut predictum est.

¹ *litr. init. O, neglecta repraesentante C, scr. B.*

² *antiphone scr. B.*

- 219 -

NICHOMEDIS MARTYRIS, TE DEUM

Nichomedis, martyris, totum officium require de uno martyre, sicut predictum est, excepta collecta. Missa, sicut in missali continetur.

IN OCTAVA NATIVITATIS, NOVEN LECTIONES

In octava Nativitatis, si fuerit dies dominicalis, totum officium erit sicut in die Nativitatis, excepta legenda et ewangelio, ew. dominicale pronuntiabitur. In laudibus a. *Nativitas*, una tantum a., super Benedictus a. *Nativitatem hodiernam*. Ad primam et ad alias horas diei ae. de laudibus et in secundis vesperis. Missa sicut in die Nativitatis.

- 220 -

EUFEMIE VIRGINIS, TE DEUM

Eufemie, virginis, totum officium require

< fol. 64va >

de una virgine, sicut predictum est, excepta collecta. Missa, sicut in missali continetur.

- 221 -

IN NATALE SANCTI LAMBERTI

In Natali sancti Lamberti, episcopi et martyris, in vesperis super psalmos a. *Erat vere dignus* cum suis, psi. feriales, ym. *Martyr Dei qui*, r. *Consilium et opus*, v. *Gloria et honore*, super Magnificat a. *Magna vox laude*, post primam collectam dicitur de apostolis et de patrono, postea itur in medio ecclesie cum antiphona de sancta Cruce, scilicet *Sanctifica nos*, postea de beata Virgine, postea de sancto Lamberto a. *Fortis in adversis*, v. *Posuisti Domine super*, coll. *Intercessio*, postea itur in cripta cum antiphona de Omnibus Sanctis. Ad matutinas inv. *Eternum trinumque Deum*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. super psalmos *Orbita solaris* cum suis, ps. *Beatus vir* cum suis sicut de uno martyre, v. *Gloria et honore*, ll. de passione eius, (... post Lambertum ... sancti Materni, episcopi ... propria legenda ... r. proprium),¹ - si fuerit dominica, ew. dominicale pronuntiabitur. Sciendum est eciam, si hoc festum

< fol. 64vb >

sancti Lamberti in quarta feria, sexta vel sabbato Quatuor Temporum occurrerit, ew. ferie pronuntiabitur, (et cantabuntur due misse, una de sancto et alia de die),² r. *Gloriosus martyr* cum suis. In laudibus a. *Contigit ergo virum* cum suis, in ewangelio a. *Ex inpreclaris*, suffragia, sicut predictum est. Ad primam et ad alias horas diei ae. de laudibus, et per totam octavam, nisi festum evenierit, quod habeat proprias laudes. Si fuerit dominica, ad processionem r. *Sacerdos Dei mitissimus*, ad introitum de patrono <r.>, missa, sicut in missali continetur, In secundis vesperis super psalmos a. *Contigit ergo* cum suis, ps. *Beatus vir* cum suis sicut de uno martyre, ym. *Martyr Dei*, r. *Sacerdos Dei mitissimus*, v. *Gloria et honore*, in ewangelio a. *Sacerdos Dei*, suffragia, sicut predictum est. Et sciendum est, quod per totam octavam r. *Gloriosus* cum reliquis, singulis noctibus tria ra. <dicuntur>, in laudibus una tantum a. et in vesperis super psalmos, scilicet

Contigit, legenda per octavam legitur, una tantum a. in nocte, scilicet *Orbita solaris*, psi. sicut predictum est.

¹ in marg. sinistro adscr. D.

² in marg. dextro cum signo relat. adscr. C.

- 222 -

MATHEI APOSTOLI

< fol. 65ra >

Mathei, apostoli, (in primis vesperis r. *In visione*, ad Magnificat a. *Ecce ego Iohannes*, cetera de apostolis, exceptis tribus ultimis responsoriis, scilicet *In visione* cum suis, sex ll. legantur de legenda, et septima de ewangelio *Vidit Ihesus hominem in thelo-nio*. Ad horas diei ae. de laudibus, missa, sicut in missali continetur, sed sequ. *Clare sanctorum*. In secundis vesperis a. *Iuravit* cum suis, psi. de apostolis, r. *Cives*, ad Magnificat a. *Tradent*, nisi proprium habeatur).¹

¹ in ras. scr. C.

- 223 -

DE SANCTO MAURITIO SOCIORUMQUE EIUS, TE DEUM

(Si istud festum evenerit in Quatuor Temporibus, prima l. erit ew. de die, et due secunde ll. de festo).¹ De sancto Mauritio socio-rumque eius in ewangelio a. *Sanctus Mauritius legionem*. Si fuerit dies dominicalis, sex ra. cantabuntur de martyribus, scilicet *Absterget* cum suis, sex ll., ew. dominicale pronuntiabitur, septimum r. *Adsunt nobis* cum suis. Inv., ae. nocturnales, psi., versiculi et ym. sicut de martyribus. In laudibus a. *Preciosa sunt Thebeorum* cum suis, super Benedictus a. *Flagrabat in beatissimis*, suffragia, ut predictum est. Ae. de laudibus ad horas diei et in vesperis super psalmos. Missa, sicut in missali continetur.

¹ in marg. sinistro adscr. D.

IN OCTAVA SANCTI LAMBERTI, NOCTURNUS
SANCTI LAMBERTI

In vesperis A.

< fol. 65rb >

Contigit, una tantum a., psi. feriales. Si fuerit dominica, totum officium sicut in die eius, ew. dominicale pronuntiabitur, sex ll. de octava, una tantum a. in laudibus et in secundis vesperis super psalmos. Si fuerit dies feriata, una tantum a. super psalmos nocturnales, tres ll. [de octava],¹ r. *Almifluus* cum duobus sequentibus.

¹ lin. rubra del. C.

COSME ET DAMIANI

Cosme et Damiani, totum officium require de martyribus, excepta legenda et collecta. Si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur, suffragia, ut predictum est. Missa, sicut in missali continetur.

DE SANCTO MYCHAELE ARCHANGELO

De sancto Mychaele, archangelo, ad vespervas super psalmos a. *Michael Gabriel*, psi. feriales, ym. *Christe¹ sanctorum*, r. *Te sanctum Dominum*, v. *Stetit angelus iuxta aram*, in ewangelio a. *Dum sacrum mysterium*, post primam collectam de apostolis et de patrono, postea itur in medio ecclesie < cum antiphona > *O crux gloriosa*, postea² de beata Virgine,

< fol. 65va >

postea itur versus Sanctum Iohannem cum responsorio, scilicet *Terribilis est locus*, postea de Omnibus Sanctis. Ad matutinas inv. *Regem archangelorum*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Stetit angelus*, ps. *Domine Dominus noster*, a. *Ascendit fumus*, ps. *In*

Domino confido, a. *Michael archangelus*, ps. *Domine quis habitabit*, v. *Stetit angelus iuxta*, v. *In conspectu angelorum psallam*, sex ll. de legenda, r. *Factum est silentium cum suis* ; in secundo nocturno a. *Michael prepositus*, ps. *Celi enarrant*, a. *Gloriosus*, ps. *Benedicam Dominum*, a. *Angelus archangelus*, ps. *Exaudi Deus orationem meam cum deprecor*, v. *In conspectu angelorum psallam*, v. *Ascendit fumus aromatum* ; in tercio nocturno a. *Concussum³ est mare*, ps. *Cantate primum*, a. *Laudemus Dominum*, ps. *Dominus regnavit exultet*, a. *Data sunt ei*, ps. *Benedic anima mea primum*, v. *Ascendit fumus aromatum*, v. *Data sunt ei incensa multa*, ew. *Accesserunt discipuli ad Ihesum dicentes*,

< fol. 65vb >

nonum r. *Te sanctum Dominum*. In laudibus a. *Dum preliaretur cum suis*, v. *Data sunt ei incensa*, in ewangelio a. *Factum est silentium*, suffragia, ut predictum est. Ad primam et ad alias horas diei ae. de laudibus. Ad terciam r. *Stetit angelus iuxta aram templi*. Si fuerit dies dominicalis, ad processionem r. *Te sanctum Dominum*, ad introitum templi de patrono < r. >, missa, sicut in missali continetur. Ad sextam et ad nonam ra., sicut in antiphonario continentur. In secundis vesperis ae. de laudibus super psalmos, psi. feriales, ym. *Criste sanctorum*, r. *Te sanctum Dominum*, v. *Stetit angelus*, in ewangelio a. *Michael Gabriel*, post primam collectam de sancto Iheronimo a. *Iste homo*, suffragia, ut predictum est.

¹ litt. init. C, neglecta repraesentante X (= CH), scr. B.

² poste scr. A.

³ litt. init. in ras.

- 227 -

IHERONIMI, NOVEN LECTIONES

Iheronimi, novem ll., (totum sicut de sancto Ambrosio habetur, intr. misse *Os iusti*),¹ excepta collecta. Si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur. Ae. de laudibus ad horas diei. Missa, sicut in missali

< fol. 66ra >
continetur.

DE SANCTO REMIGIO

De sancto Remigio ad vespervas super psalmos a. *Serve bone et fidelis* cum suis, psi. feriales, ym. *Remigius presul meritis*, cap. de uno confessore, r. *Gloriosus cultor*, v. *Amavit eum Dominus*, in ewangelio a. *O quam venerandus es*, post primam collectam a. *Iustum deduxit*, v. *Magnificavit eum*, postea de apostolis et de patrono, postea itur in medio ecclesie, a. *O crux gloriosa*, postea de beata Virgine, postea itur versus Sanctum Nicholaum, r. *O presul Christi*, v. *Ora pro nobis*. Ad matutinas inv. *Iustus floreat*, item v. *Adoremus*¹ *Christum regem*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Sancte Remigi*² cum suis, ps. *Beatus vir* cum suis sicut de uno confessore, v. *Amavit eum Dominus*, ll. de legenda ipsius. Si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur, r. *Beatissimi Remigii* cum suis. In laudibus a. *Remigius sanctus antequam natus*

< fol. 66rb >

cum suis, in ewangelio a. *Gentem Francorum*, suffragia, ut predictum est. Ad primam et ad alias horas diei ae. de laudibus. Si fuerit dominica, ad processionem r. *O presul Christi*, missa, sicut in missali continetur, *Alleluya*, v. *Vox exultationis*. In secundis vespervis ae. de laudibus super psalmos, psi. feriales, ym. *Remigius*, r. *O presul Christi*, v. *Amavit eum Dominus*, in ewangelio a. *Gloriosus cultor*, suffragia, ut predictum est.

¹ litt. init. om. B.

² Remigii scr. A.

DUORUM EWALDORUM

Duorum Ewaldorum, totum officium require de martyribus, excepta collecta et legenda, sicut predictum est.

FRANCISCI CONFESSORIS

Francisci in primis vesperis super psalmos a. *Franciscus vir catholicus* cum suis, psi. feriales, ym. *Proles de celo*, cap. sicut de uno confessore, r. *Audit¹ in ewangelio*, v. *Amavit eum Dominus*, in ewangelio a. *O stupor et gaudium*, suffragia, ut predictum est. Ad completorium

<fol. 66va>

a. *Salve sancte pater*. Inv. *Regi que fecit*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Hic vir in vanitatibus* cum suis, ps. *Beatus vir* cum suis sicut de uno confessore, v. *Amavit eum Dominus*, ll. de legenda, - si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur, - r. *Franciscus ut in publicum* cum suis. In laudibus a. *Sanctus Franciscus* cum suis, in ewangelio a. *O martyr desiderio*, suffragia, ut predictum est. Ae. de laudibus ad horas diei. Si fuerit dominica, ad processionem r. *Euntes in quid*, ad introitum templi de patrono <r.>, missa, sicut in missali continetur. In secundis vesperis ae. de laudibus super psalmos, scilicet *Sanctus Franciscus* cum suis, psi. feriales, ym. *Proles de celo*, r. *Euntes in quid*, in ewangelio a. *O virum mirabilem*, suffragia, ut predictum est.

¹ audiit scr. A.

MARCI EPISCOPI, MARCELLI <ET APULEI>

Marci, episcopi, Marcelli et Apulei, totum officium

<fol. 66vb>

require de martyribus, sicut predictum est, excepta collecta. Missa, sicut in missali continetur.

AMORIS CONFESSORIS

Amoris, confessoris, ad vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Iste confessor*, cap., v., coll., inv., ae. nocturnales et psi. sicut de uno confessore, ll. de legenda, - si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur, - r. *Euge serve*, r. *Iustus germinabit*, r. *Iste cognovit*, r. *Posui adiutorium*, r. *Iste est qui ante Deum*, r. *Iste homo ab adolescentia*, r. *Amavit eum Dominus*, r. *Fidelis servus*, r. *Sint lumbi vestri*. In laudibus una tantum a. *Euge serve* [cum suis],¹ in ewangelio a. *Euge serve bone*, suffragia, ut predictum est. Ae. feriales ad horas diei. Missa, sicut in missali continetur.

¹ *secludendum*.

DE SANCTO DYONISIO

De sancto Dyonisio ad vespervas super psalmos ae. et psi. feriales, ym. *Sanctorum meritis*, cap. de martyribus, v. *Exultent*, in ewangelio a. *Insignes preconis*, post pri-

< fol. 67ra >

mam collectam a. *Iustum deduxit Dominus*, suffragia, ut predictum est. Inv. *Mirabilem Dominum*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Sanctus Dyonisius* cum suis, ps. *Beatus vir* cum suis sicut de martyribus, ll. de legenda, - si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur, - r. *Post passionem* cum suis. In laudibus a. *Hii sancti viri* cum suis, in ewangelio a. *Et facta est*, suffragia, ut predictum est. Ae. de laudibus ad horas diei. Missa, sicut in missali continetur.

GEREONIS SOCIORUMQUE EIUS

De sancto Gereone sociorumque eius in primis vespervis super psalmos a. *Sancti per fidem*, ps. *Laudate pueri Dominum*, a.

Verbera carnificum, ps. *Laudate Dominum omnes gentes*, a. *In circuitu tuo*, ps. *Laudate nomen Domini*, a. *Gaudent in celis*, ps. *Laudate Dominum quoniam bonus*, a. *Fulgebunt iusti*, ps. *Lauda Ierusalem*, ym. *Deus tuorum militum*, cap. de martyribus, r. *Princeps alme*, v. *Exultent iusti*, in ewangelio a. *O quam*

< fol. 67rb >

preciosa, post primam collectam a. *Et facta est comes*, suffragia, ut predictum est. Super Nunc dimittis a. *Christus¹ suos iam victores*. Inv. *Regem martyrum Dominum*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Sub Maximiano cum suis*, ps. *Beatus vir cum duobus sequentibus*, ll. de legenda, r. *Thebeorum martyrum cum suis*; in secundo nocturno a. *Felices Christi*, ps. *Cum invocarem*, a. *Nimirum*, ps. *Verba mea*, a. *Optabant*, ps. *Domine Dominus noster*, v. *Letamini*; in tercio nocturno a. *Dum missi ad*, ps. *Domine quis habitabit*, a. *Ibi beatus*, ps. *Benedicam Dominum*, a. *Cedebantur*, ps. *Deus venerunt*, v. *Gloriosus*, - si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur. In laudibus a. *Sanctorum martyrum cum suis*, in ewangelio a. *O beatus ille conventus*, suffragia, ut predictum est. Ae. de laudibus ad horas diei. Si fuerit dominica, ad processionem < r. > *Hos igitur constanter*, ad introitum

< fol. 67va >

ecclesie de patrono < r. >, intr. *Gaudeamus*, ps. *Exultate iusti*, ep. *Sancti per fidem*, gr. *Timete Dominum*, *Alleluya*, v. *Letamini in Domino*, ew. *Descendens Ihesus de monte*, off. *Letamini in Domino*, com. *Gaudete iusti in Domino*. In secundis vesperis ae. de laudibus super psalmos, psi. ut in primis vesperis, ym. *Deus tuorum militum*, r. *Hos igitur*, v. *Exultent iusti*, in ewangelio a. *O regalis legio*, suffragia, ut predictum est.

¹ litt. init. E, neglecta repraesentante X (= CH), scr. B.

- 235 -

CALIXTI PAPE ET MARTYRIS

Calixti, pape et martyris, ae. et psi. feriales, ym. *Martyr Dei*, cap. de uno martyre et pontifice, in ewangelio a. *Venerandus es*.

Si fuerit dominica, sex ra. erunt de uno martyre, scilicet *Iste sanctus* cum suis, et septimum r., scilicet *Pastor egregius* cum suis, ew. dominicale pronuntiabitur, sex ll. de legenda. Si fuerit dies feriata, tres ll. et tria ra., < scilicet > *Pastor* cum suis. Inv. *Letetur clerus*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Presul romanus* cum suis, ps. *Beatus vir* cum suis sicut de uno martyre, v. *Gloria et honore*.

< fol. 67vb >

In laudibus a. *Orante sancto* cum suis, in ewangelio a. *Benedicamus Dominum*. Ae. de laudibus ad horas diei. Missa, sicut in missali continetur. In secundis vesperis ae. de laudibus super psalmos, ps. *Beatus vir* cum suis sicut de uno martyre, ym. *Martyr Dei*, in ewangelio a. *Pater sancte*.

- 236 -

SANCTORUM MAURORUM

Sanctorum Maurorum, totum officium require de martyribus, ut predictum est, excepta legenda.

- 237 -

LUCE EWANGELISTE, NOVEM LECTIONES

Luce, ewangeliste, (r. in primis vesperis et secundis *In visione*),¹ totum officium require de apostolis, ll. de legenda, sex ra., scilicet *Ecce ego mitto* cum suis, septimum, scilicet *In visione* cum suis, - si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur. Ae. de laudibus ad horas diei. Missa, sicut in missali continetur, pref. de apostolis. In secundis vesperis super psalmos a. *Iuravit Dominus* cum suis, ps. *Dixit Dominus* cum suis sicut de apostolis.

¹ in marg. inf. cum signo relat. adscr. C.

- 238 -
GALLI ABBATIS

Galli, abbatis, totum officium require de uno confessore, sicut predictum est, coll. *Intercessio*.

- 239 -
UNDECIM MILIUM VIRGINUM

Sanctarum Virginum Undecim Milium ad vespas

< fol. 68ra >

super psalmos a. *Gratuletur hodie* cum suis, psi. feriales, ym. [*Sanctorum meritis*],¹ cap. *Virginitatis*, r. *Verus pudicie*, v. *Exultent iusti*, in ewangelio a. *O clemens Deitas*, suffragia, ut predictum est. Super Nunc dimittis a. *Regi vero iubilemus*. Inv. *Laudemus regem regum*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Insignes sponse* cum suis, ps. *Beatus vir* cum suis sicut de martyribus, v. *Exultent iusti*, ll. de legenda, - si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur, - r. *Gloriosa sanctarum* cum suis, nonum r. cum prosa. In laudibus a. *In choro sanctorum* cum suis, in ewangelio a. *O flos campi*, suffragia, ut predictum est. Ae. de laudibus ad horas diei. Si fuerit dominica, ad processionem r. *Milibus undenis*, r. *O beata virginum*, ad introitum ecclesie de patrono <r.>, intr. *Gaudeamus*, ps. *Exultate iusti*, ep. *De virginibus*, gr. *Gloriosus Deus*, *Alleluya*, v. *Prudentes virgines*, sequ. *Virginalis turma*, ew.

< fol. 68rb >

Simile est regnum celorum decem virginibus, off. *Letamini*, com. *Quinque prudentes*. In secundis vespis super psalmos ae. de laudibus, psi. feriales, r. *O beata virginum*, v. *Exultent iusti*, in ewangelio a. *O sacra virginitas*, suffragia, ut predictum est.

¹ eras. D.

- 240 -

SEVERINI EPISCOPI

Severini, episcopi, totum officium require de uno confessore, ut predictum est, excepta legenda. Si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur. Ae. de laudibus ad horas diei. In secundis vesperis ae. et psi. feriales.

- 241 -

AMANDI EPISCOPI

Amandi, episcopi, totum officium require de uno confessore, sicut predictum est, excepta legenda.

- 242 -

CRISPINI ET CRISPINIANI

Crispini et Crispiniani, totum officium require de martyribus, sicut predictum est, excepta coll.

- 243 -

RUMOLDI MARTYRIS

Rumoldi, totum officium require de uno martyre et pontifice, ut predictum est, ew. de vigilia pronuntiabitur. Officium misse de vigilia, sicut in missali continetur.

- 244 -

SYMONIS ET IUDE APOSTOLORUM

< fol. 68va >

Symonis et Iude ad vesperas super psalmos ae. et psi. feriales, ym. *Exultet celum*, (r. *Fuerunt*),¹ capitulum, versiculos, invitatorium, antiphonas nocturnales, psalmos, responsoria require de apostolis, ll. de legenda, - si fuerit dominica, ew. dominicale pronuntiabitur. Ae. de laudibus ad horas diei. Missa, sicut in

missali continetur, pref. de apostolis. In secundis vesperis super psalmos a. [*Iuravit*]² (*Hoc est preceptum*)³ cum suis, ps. *Dixit Dominus* cum suis sicut de apostolis, (r. *Cives*, si non habetur proprium),⁴ suffragia, ut predictum est.

¹ in marg. sinistro cum signo relat. adscr. C.

² eras. D, cf. annot. 3.

³ in ras. scr. D, cf. annot. 2.

⁴ in marg. sinistro cum signo relat. adscr. C.

- 245 -

QUINTINI ET FOILLANI MARTYRUM¹

Quintini et Foillani, totum officium require de martyribus, ut predictum est, ew. de vigilia pronuntiabitur. Missa de vigilia cantabitur, sicut in missali continetur, coll. de martyribus dicetur, *Alleluia* non cantabitur, nisi fuerit dies dominicalis.

¹ + (= martyrum) scr. B.

- 246 -

IN FESTIVITATE OMNIUM SANCTORUM

In festivitate Omnium Sanctorum in primis vesperis super psalmos a. *Iustorum anime*, ps. *Laudate pueri*, a. *Iusti autem*, ps. *Laudate Dominum omnes gentes*, a. *In circuitu tuo*, ps. *Laudate nomen Domini*, a. *Gaudent in celis*, ps. *Laudate Dominum quoniam bonus*, a. *Sanctum est verum*, ps. *Lauda Ierusalem Dominum*, ym.

<fol. 68vb>

Ihesu salvator seculi, r. *Tua sunt Christe*, v. *Exultent iusti in conspectu*, in ewangelio a. *O quam gloriosum est regnum*, una tantum coll. Completorium cantatur cum vesperis, super Nunc dimittis a. *Laudem dicite*. Ad matutinas inv. *Regem regum Domini*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Novit Dominus*, ps. *Beatus vir*, a. *Mirificavit*, ps. *Cum invocarem*, a. *Admirabile*, ps. *Domine Dominus noster*, v. *Exultent*, ll. de legenda, r. *Summe Trinitati*, r. *Felix namque es*, r. *Te sanctum Dominum*; in secundo nocturno a. *Domine Deus*, ps. *Domine quis habitabit*, a. *Timete Dominum*,

ps. *Benedicam Dominum*, a. *Beati quos elegisti*, ps. *Te decet*, v. *Letamini in Domino*, r. *Inter natos*, r. *Petre amas me*, r. *Isti sunt sancti* ; in tercio nocturno a. *Domine Deus virtutum*, ps. *Quam dilecta*, a. *Qui diligitis Dominum*, ps. *Dominus regnavit exultet*, a. *Laudem dicite*, ps. *Benedic anima mea*, v. *Gloriosus Deus*, ew. de die pronuntiabitur, r. *Habemus in isto Christi*, r.

< fol. 69ra >

O beata virginum, r. *Tua sunt Christe*. In laudibus a. *Beata progenies* cum suis, v. *Iusti autem*, in ewangelio < a. > *Te gloriosus apostolorum*, una tantum coll. Ae. de laudibus ad horas diei. Ad processionem r. *Summe Trinitati*, r. *Felix namque es*, r. *Romam oratum*, ad stationem¹ r. *Tua sunt hec Christe*, intr. *Gaudeamus*, ps. *Exultate iusti*, gr. *Time te Dominum*, *Alleluya*, v. *Vox exultationis*, off. *Mirabilis Deus*, com. *Gaudete iusti*. In secundis vesperis super psalmos a. *Beata progenies*, ps. *Laudate pueri*, a. *Laudemus Dominum*, ps. *Laudate Dominum omnes gentes*, a. *Ecce quomodo computati*, ps. *Laudate nomen Domini*, a. *Iusti autem*, ps. *Laudate Dominum quoniam bonus*, a. *In sanctis eius*, ps. *Lauda Ierusalem Dominum*, ym. *Ihesu salvator*, r. *Tua sunt hec Christe*, v. *Exultent iusti*, in ewangelio a. *Beati estis*, una tantum coll. Ad completorium super *Nunc dimittis* < a. > *Laudem dicite*.

¹ astationem scr. B.

- 247 -

HUBERTI EPISCOPI, NOVEN LECTIONES

Huberti, episcopi, totum officium require de uno [...] ¹ pontifice, excepta legenda, - si fuerit dies dominicalis,

< fol. 69rb >

ew. dominicale pronuntiabitur. Ae. de laudibus ad horas diei. [...].²

¹ spatium ½ lineae eras. D.

² spatium 1 lineae eras. D.

PERPETUI, TE DEUM

Perpetui, totum officium require de uno confessore, sicut predictum est.

LEONARDI, NOVEN LECTIONES

Leonardi, abbatis, totum officium require de uno confessore (non pontifice),¹ ut predictum est. Si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur. Ae. de laudibus ad horas diei. Coll. *Intercessio*.

¹ in marg. dextro cum signo relat adscr. C.

QUATUOR CORONATORUM MARTYRUM

Quatuor Coronatorum, totum officium require de martyribus, ut predictum est, excepta collecta et legenda. Missa, sicut in missali continetur.

IN OCTAVA OMNIUM SANCTORUM, NOVEN LECTIONES

In octava Omnium Sanctorum totum officium sicut in die, excepta [legenda et]¹ ewangelio in matutinis. Si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur. Ad processionem sicut in die.

¹ lin. atra del. D.

THEODORI MARTYRIS, TE DEUM

Theodori, martyris, totum officium require de uno martyre, ut predictum est, excepta collecta. Missa, sicut in missali continetur. [In secundis vesperis ae. et psi. sicut de uno martyre].¹

- 252 -

MARTINI EPISCOPI

<fol. 69va>

De sancto Martino ad vespervas super psalmos a. *Intercede pro nobis* cum suis, psi. feriales, ym. *Iste confessor*, cap. de uno confessore, r. *Beatus Martinus*, v. *Amavit eum Dominus*, in ewangelio a. *O beatum virum cuius anima*, post primam collectam, si fuerit dominica, a. dicitur de dominica, postea a. *Qui sequitur*, postea de apostolis et de patrono, postea itur in medio ecclesie <cum antiphona> *O crux gloriosa*, postea de beata Virgine, postea itur versus altare sancti Martini cum responsorio, scilicet *Martinus Abrahe*, v. *Iustum deduxit*. Inv. *Preoccupemus faciem*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Martinus adhuc* cum suis, ps. *Beatus vir* cum suis sicut de uno confessore, II. de legenda, - si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur, - r. *Hic est Martinus* cum suis. In laudibus a. *Dixerunt discipuli* cum suis, in ewangelio a. *O quantus luctus omnium*, suffragia, ut predictum est. Ae. de laudibus ad horas diei et per to-

<fol. 69vb>

tam octavam, nisi festum interveniat, quod habeat proprias laudes. Ad processionem r. *Beatus Martinus* vel *Martinus Abrahe*, missa, sicut in missali continetur, *Alleluya*, v. *Iudicabunt*. In secundis vespervis super psalmos a. *Dixerunt discipuli* cum suis, psi. feriales, ym. *Iste confessor*, r. *Martinus Abrahe*, v. *Amavit*, in ewangelio a. *O beatum pontificem*, post primam collectam de sancto Cuniberto a. *Iste homo*, v. *Iustum deduxit*, suffragia, ut predictum est.

- 253 -

CUNIBERTI EPISCOPI ET CONFESSORIS

Cuniberti, episcopi, totum officium require de uno confessore, sicut predictum est, excepta legenda.

BRICHII EPISCOPI, NOVEN LECTIONES

Brichii, episcopi, ad vespervas super psalmos a. *Dixerunt discipuli*, una tantum a., psi. feriales, totum officium require de uno confessore, sicut predictum est, excepta legenda, - si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur. In laudibus a. *Post excessum* cum suis, in ewangelio a. *Populis autem*, suffragia de sancto Martino et alia, ut predictum est. Ae. de laudibus ad horas diei.

< fol. 70ra >

Totum officium misse require de uno confessore. In secundis vespervis ae. de laudibus super psalmos, psi. feriales, ym. *Iste confessor*, in ewangelio a. *Populis autem*, suffragia, ut predictum < est > .

IN OCTAVA SANCTI MARTINI

In octava sancti Martini ad vespervas super psalmos a. *Dixerunt discipuli*, una tantum a., psi. feriales, ym., v., cap., coll. sicut in die, in ewangelio a. *O beatum virum cuius*, suffragia, sicut predictum est. Inv. sicut in die, una tantum a. super nocturnum, psi. sicut in die, ll. de octava, r. *Oculis ac manibus* cum duobus sequentibus. In laudibus a. *Dixerunt discipuli*, una tantum a., in ewangelio a. *O quantus luctus*, suffragia, sicut predictum est. Ae. de laudibus ad horas diei. Officium misse sicut in die, exceptis *Alleluya* et sequentia. In secundis vespervis super psalmos a. *Dixerunt discipuli*, una tantum a., psi. feriales, in ewangelio a. *O Martine o pie*.

< SANCTE ELYZABETH >

(Post primam collectam a. de sancta Elyzabeth *Veni sponsa*, nisi habeat sollempne festum, v. *Specie tua*, coll. *Tuorum*. Inv. *Regem viduarum*, sola a. super psalmos *Hec est*, r. *Diffusa est* cum duobus sequentibus. In laudibus sola a. *Specie tua*, cap. *Mulierem*

fortem, ad Benedictus a. *Veni sponsa*. Missa sicut in die Lucie, sed ep. *Mulierem fortem*, off. *Diffusa*).¹

¹ in ras. scr. C.

- 257 -

< CECILIE VIRGINIS >

< TRUDONIS >

< FELICITATIS >

< fol. 70rb >

Cecilie, virginis, ad vespervas ae. et psi. feriales, (a. *Beata Cecilia*, r. septimum),¹ ym. *Ihesu corona*, cap. de una virgine, v. *Specie tua*, in ewangelio a. *Virgo gloriosa*, suffragia, sicut predictum est. Inv. *Virginee castitatis*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Cecilia virgo cum suis*, ps. *Domine Dominus noster cum suis* sicut de una virgine, v. *Specie tua*, ll. de legenda, - si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur, - r. *Cantantibus organis cum suis*. In laudibus a. *Cantantibus organis cum suis*, in ewangelio a. *Dum aurora finem*, suffragia, sicut predictum est. Ae. de laudibus ad horas diei. Missa, sicut in missali continetur. In secundis vespervis ae. de laudibus super psalmos, psi. feriales, ym. [*Martyr Dei qui*, v. *Gloria et honore*, in ewangelio a. *Invenierunt in modum*]² (ym. *Ihesu*, r. nonum),³ post primam collectam a. [*Beata Cecilia*, a. *Dum aurora finem*]⁴ (de sancto Clemente a. *Invenierunt*),⁵ v. *Gloria et honore*, postea Trudonis a. *Ecce sacerdos*, v. *Amavit*, postea Felicitatis a. [*Hec est*]⁶ (*Veni sponsa*)⁷

< fol. 70va >

[*virgo sapiens*],⁸ v. *Diffusa est*, suffragia, sicut predictum est.

¹ in marg. dextro adscr. C.

² lin. atra del. C, cf. annot. 3.

³ in marg. dextro adscr. C, cf. annot. 2.

⁴ lin. atra del. C, cf. annot. 5.

⁵ in marg. dextro adscr. C, cf. annot. 4.

⁶ eras. C, cf. annot. 7.

⁷ in ras. scr. C, cf. annot. 6.

⁸ scr. A, sed secludentum est ut residuum erasae annotationis 6.

IN FESTO SANCTI CLEMENTIS

In festo sancti Clementis ad matutinas inv., ae. nocturnales, psi., versiculi sicut de uno martyre. Si fuerit dies dominicalis, sex r. erunt de uno martyre, scilicet *Iste sanctus* cum quinque sequentibus, et septimum, scilicet *Orante sancto*, cum suis sequentibus, ll. de legenda. In laudibus a. *Orante sancto Clemente* cum suis, in ewangelio a. *Cum iter mare cepisset*. Ae. de laudibus ad horas diei. Missa, sicut in missali continetur. In secundis vesperis ae. de laudibus super psalmos, psi. sicut de uno martyre, ym. *Martyr Dei qui unicum*, cap. de uno martyre et pontifice, v. *Gloria et honore*, in ewangelio a. *Oremus omnes*, suffragia, sicut predictum est.

GRISOGONI MARTYRIS

Grisogoni, martyris, totum officium require de uno martyre, sicut predictum est.

IN SOLLEMPNITATE SANCTE KATHERINE < PETRI MARTYRIS >

In sollempnitate sancte Katherine, virginis et martyris, ad vesperras super psalmos a. *Pulchritudo*, una tantum a.,

< fol. 70vb >

ps. [*Laudate pueri*],¹ [ps. *Laudate Dominum omnes gentes*, ps. *Laudate nomen Domini*, ps. *Laudate Dominum quoniam bonus*, ps. *Lauda Ierusalem*],² ym. *Katherine collaudemus*, cap. de uno virgine, r. *Virgo flagellatur*, v. *Specie tua*, in ewangelio a. *Inclita sancte*, post primam collectam a. *Qui sequitur me* (de sancto Petro, martyre),³ postea de apostolis et de patrono, postea itur in medio ecclesie < cum antiphona > *O crux gloriosa*, postea de beata Virgine, postea itur versus Sanctam Katherinam in novo porticu, r. *Nobilis et pulchra*, v. *Ora pro nobis*, postea de Omni-

bus Sanctis. Super Nunc dimittis a. *Quia*⁴ *devotis laudibus*. Inv. *Adoretur virginum rex*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Virgo sancta* cum suis, ps. *Domine Dominus noster* cum suis sicut de una virgine, v. *Specie tua*, ll. de passione eius, - si fuerit dies dominicalis, ew. dominicale pronuntiabitur, - r. *Nobilis et pulchra* cum suis, nonum r., scilicet r. *O mater nostra*, cum prosa. In laudibus a. *Passionem* cum suis, in

< fol. 71ra >

ewangelio a. *Prudens et vigilans*, suffragia, sicut predictum est. Ae. de laudibus ad horas diei, ad terciam v. *Specie tua* cum suis. Intr. *Gaudeamus omnes*, ep. *Domine Deus exaltasti*, gr. *Dilexisti*, *Alleluya*, v. *Vox exultationis*,⁵ sequ. *Hac in die*, ewangelium require Agnetis, off. *Diffusa est*, com. *Diffusa est*. In secundis vesperis a. super psalmos *Passionem* cum suis, psi. sicut in primis vesperis, ym. *Katherine*⁶ *collaudemus*, r. *Virgo flagellatur*, v. *Specie tua*, in ewangelio a. *Ave virginum gemma*, suffragia, sicut predictum est. Completorium sicut in precedente die. Dicto completorio, propinabitur.

¹ eras. D, cf. annot. 2.

² lin. atra del. D, cf. annot. 1.

³ in marg. dextro adscr. D.

⁴ litt. init. A, neglecta repraesentante Q, scr. B, legendo : Ama.

⁵ in ras. scr. C.

⁶ litt. init. om. B.

- 261 -

FERIA SEXTA POST IOHANNIS BAPTISTE

Feria sexta post Iohannis Baptiste, si fuerit (dies)¹ feriata, cantabitur missa pro peccatis secundum ordinem istum : Primo aqua benedicta cum antiphona, scilicet *Exurge Domine adiuva nos*, v. *Deus auribus*, v. *Peccavimus cum patribus nostris*, or. *Ascendant ad te Domine preces nostre et ab ecclesia tua cunctam repelle nequitiam*. Per.

< fol. 71rb >

Ad processionem, responsorio *Domine si conversus fuerit* finito, cantetur letania, intr. misse *Exaudi Deus orationem meam et ne*

despexeris, coll. Ineffabilem misericordiam tuam nobis Domine clementer ostende, ep. Si iniquitates require in missa pro tribulatione, gr. Propitius esto, Alleluya, v. Domine exaudi, ew. Petite et accipietis, require in Rogationibus, off. Sicut in holocaustum, secr. Quesumus Domine nostris placare muneribus, com. Amen dico vobis, complenda Presta Domine quesumus ut terrenis affectibus. Et notandum est, quod hec ordinatio predicta servabitur feria sexta ante Margarete et feria sexta ante Iacobi, apostoli, sicut predictum est.

¹ *suprascr. D.*

- 262 -

< DE UNO MARTYRE >

(Notandum est, quod, quando cantatur *Te Deum* de uno martyre, per totum annum in vesperis a. *Iocundus*, psi. de uno martyre, nisi infra Pascha et Pentecosten, tunc erit a. in secundis vesperis *Sancti tui*, psi. similiter de uno martyre).¹

¹ *in parte inf. secundae columnae adscr. C.*

- 263 -

< ANNOTATIO >

(Arnoldus de ... (?)
Gerardus de Montenaken
Iohannes de Wambeke
Hermannus de Galopia
anno ... domini canonici).

Hoofdstuk III

Titels

De oudste liturgische titels komen voor in de sacramentaria, de voorlopers van het missaal, dat ten tijde van de Ordinarius al volop in gebruik was en er dan ook herhaaldelijk in wordt vermeld. Het voornaamste sacramentarium is het Hadrianum. Dit is een Sacramentarium Gregorianum, dat zijn specifieke benaming heeft gekregen van paus Hadrianus I (772-795), die het aan Karel de Grote op diens verzoek in het jaar 785/786 naar Aken heeft gestuurd. Vanuit de hofbibliotheek werd het vervolgens door middel van afschriften over het gehele Karolingische rijk verspreid.¹

Om het Hadrianum beter bruikbaar te maken voor de praktijk van de eredienst heeft Alcuinus (730-804) - of liever volgens moderne onderzoekers Benedictus van Aniane (750-821) - aan het Hadrianum een supplement toegevoegd met de ontbrekende zondagen na Kerstmis, Epiphanie en Pinksteren, en daarenboven met talrijke missen voor speciale gelegenheden.² Dit supplement op het Hadrianum draagt de naam "Hucusque", omdat de proloog ervan begint met de woorden: "Hucusque praecedens sacramentorum libellus a beato papa Gregorio constat esse editus" (tot hiertoe is ongetwijfeld het voorafgaande boek der sacramenten door de heilige paus Gregorius uitgegeven).³ Later werd het tegelijk met andere toevoegingen veelal in de tekst zelf verwerkt, waardoor er gemengde Gregoriana (Gregoriana mixta) ontstonden, die de normale zijn geweest vanaf de tiende tot de dertiende eeuw.⁴ Evenals bij het Gregorianum-Hadrianum het temporale en het sanctorale tot één jaarboek in elkaar zijn gevlochten, zo vormen ook het tijd- en feesteigen van onze Ordinarius één geheel.⁵

De rubricist heeft echter zeer waarschijnlijk geen sacramentarium onder ogen gehad bij het neerschrijven van de titels, want in de Ordinarius staat dikwijls het voorschrift: "Missa sicut in missali continetur" (De mis zoals zij in het missaal wordt vervat). Hij moet de titels dus uit een indirecte bron hebben geput, een antiphonarium, dat het grondplan en de titels van het Hadrianum vast

houdt en ook aan de copiist zeer veel gegevens voor het samenstellen van de tekst heeft geleverd.

De onderstaande lijst geeft een overzicht der titels van de *Ordinaris Chori* van de Sint-Servaaskerk te Maastricht (afkorting: OSM). Hierin zijn de titels, die niet op een vergelijkbaar formulier in het *Hadrianum* (afkorting: Ha) of het *Supplementum* (afkorting: Sp) steunen en dus zijn toegevoegd, met cursieve letters aangegeven.

- ¹ cf. Deshusses I, pp. 32, 61-63; Lietzmann, S. XV-XVIII; LThK. IX, Sp. 237, 238; LW., kol. 935-937.
- ² cf. Deshusses I, pp. 63-67; Lietzmann, S. XVIII-XXV; LW., pp. 85-87.
- ³ cf. Deshusses I, pp. 68-70; LW., kol. 1013, 1014, 2606, 2607.
- ⁴ cf. LW., kol. 937.
- ⁵ cf. LW., kol. 813, 814.

Abbreviationes

Ha = Sacramentarium Hadrianum.

OSM = Ordinarius Servatianus Mosaetraiectensis.

Sp = Supplementum Sacramentarii Hadriani.

Praenotandum: Litteris cursoriis indicantur tituli, qui in Hadriano vel in Supplemento absunt.

Tabula titulorum

- OSM 1. In prima dominica Adventus Domini, cf. Ha 185.
OSM 2. *Per ferias.*
OSM 3. Vigilia sancti Andree (29 nov.), cf. Ha 183.
Natale sanctorum Saturnini, *Crisanti et Darie* (29 nov.), cf. Ha 182.
OSM 4. De sancto Andrea (30 nov.), cf. Ha 184.
OSM 5. *Candide, virginis (1 dec.).*
OSM 6. *In festo sancte Barbare (4 dec.).*
De Eucharis (8 dec.).
De Ignatio (17 dec.).
OSM 7. *De sancto Nicholao (6 dec.).*
OSM 8. *De sancto Andrea in octava (7 dec.).*
OSM 9. Dominica secunda, cf. Ha 186.
OSM 10. *Per ebdomadam.*
Feria quarta.
Feria sexta.
OSM 11. Dominica tertia, cf. Ha 188.
OSM 12. De sancta Lucia (13 dec.), cf. Ha 187.
OSM 13. *A dominica tertia usque ad quartam dominicam.*
Feria secunda.
Feria tertia.
Feria quarta in Quatuor Temporibus, cf. Ha 189.
Feria quinta.
Feria sexta in Quatuor Temporibus, cf. Ha 190.
Sabbato in Quatuor Temporibus, cf. Ha 191.
OSM 14. *In vigilia sancti Thome (20 dec.).*
OSM 15. *In die ipsius Thome (21 dec.).*
In die sancti Thome ad missam (21 dec.).
OSM 16. Dominica quarta, cf. Ha 192.
OSM 17. *Antiphona in quarta septimana Adventus.*
OSM 18. In vigilia Natalis Domini (24 dec.), cf. Ha 5.
OSM 19. In Natale Domini in primis vespers et aliis horis (25 dec.), cf. Ha 6-8.
OSM 20. De sancto Stephano (26 dec.), cf. Ha 10.
OSM 21. In die sancti Iohannis (27 dec.), cf. Ha 11.
OSM 22. De Innocentibus (28 dec.), cf. Ha 12.

- OSM 23. Quinto die et sexto post Nativitatem Domini (29, 30 dec.), cf. Ha 9.
- OSM 24. De sancto Silvestro (31 dec.), cf. Ha 13.
- OSM 25. In Circumcisione Domini (1 ian.), cf. Ha 14, Sp 5.
- OSM 26. *In octava sancti Stephani (2 ian.).*
- OSM 27. *De octava sancti Iohannis et octava Innocentium (3, 4 ian.).*
- OSM 28. In vigilia Epyphanie Domini (5 ian.), cf. Ha 15, Sp 6.
- OSM 29. De Epyphania Domini et octava eius (6-13 ian.), cf. Ha 16-18, Sp 7.
- OSM 30. *In octavis Epyphanie usque ad Nativitatem Domini lectiones.*
- OSM 31. Dominica prima post octavas Epyphanie, cf. Sp 8.
- OSM 32. Fabiani et Sebastiani (20 ian.), cf. Ha 22, 23.
- OSM 33. De sancta Agnete (21 ian.), cf. Ha 24.
- OSM 34. De sancto Vincentio (22 ian.), cf. Ha 25.
- OSM 35. Dominica secunda et tertia post octavas Epyphanie, cf. Sp 9, 10.
- OSM 36. *De sancto Thimotheo (24 ian.).*
- OSM 37. *In Conversione sancti Pauli (25 ian.).*
Proiecti (25 ian.).
- OSM 38. In Purificatione (2 febr.), cf. Ha 27.
- OSM 39. *Blasii (3 febr.).*
Marcelli (16 ian.), cf. Ha 20.
- OSM 40. De sancta Agatha (5 febr.), cf. Ha 28.
- OSM 41. *De sancto Amando (6 febr.).*
- OSM 42. *Herenei, Zotici, Iacincti (10 febr.).*
Scolastice (10 febr.).
- OSM 43. Valentini, Vitalis, Felicule (14 febr.), cf. Ha 29.
Zenonis (14 febr.).
- OSM 44. *Iuliane, virginis (16 febr., cf. OSM 58).*
- OSM 45. *Cathedra sancti Petri (22 febr.).*
- OSM 46. *De sancto Mathia (24 febr.).*
- OSM 47. De Septuagesima, cf. Ha 32.
- OSM 48. Dominica in Sexagesima, cf. Ha 33.
- OSM 49. Dominica Quinquagesime, cf. Ha 34.
- OSM 50. Feria quarta in Capite ieiunii, cf. Ha 35.
- OSM 51. Dominica in Quadragesima, cf. Ha 38.
- OSM 52. Sequitur de feriis ebdomade, cf. Ha 39-44.
Feria quarta, sexta et sabbato in Quator Temporibus, cf. Ha 41, 43, 44.
Feria quarta, cf. Ha 41.
Sabbato, cf. Ha 44.
- OSM 53. Dominica secunda in Quadragesima, cf. Ha 45.
- OSM 54. Per ebdomadam, cf. Ha 46-51.
- OSM 55. Sequitur de tertia dominica in Quadragesima, cf. Ha 52.
- OSM 56. De feriis ebdomade, cf. Ha 53-58.
- OSM 57. Octava sancte Agnetis (28 ian.), cf. Ha 26.
- OSM 58. *De sancta Iuliana (16 febr., cf. OSM 44).*
- OSM 59. De sancto Gregorio (12 mart.), cf. Ha 30.
- OSM 60. *Benedicti, abbatis (21 mart.).*
- OSM 61. Sequitur de quarta dominica in Quadragesima, cf. Ha 59.
- OSM 62. De feriis ebdomade, cf. Ha 60-65.
- OSM 63. De Annuntiatione beate Marie virginis (25 mart.), cf. Ha 31.

- In Annuntiatione ad vespervas et alias horas (25 mart.), cf. Ha 31.
- OSM 64. Dominica quinta in Quadragesima, cf. Ha 66.
- OSM 65. *In festo beati Ambrosii (4 april., additamentum).*
- OSM 66. De feriis ebdomade, cf. Ha 67-72.
- OSM 67. Dominica sexta in Quadragesima, cf. Ha 73.
- OSM 68. Feria secunda post Palmas, cf. Ha 74.
- OSM 69. Feria tertia post Palmas, cf. Ha 75.
- OSM 70. Feria quarta post Palmas, cf. Ha 76.
- OSM 71. Feria quinta in Cena Domini, cf. Ha 77.
- OSM 72. Feria sexta in Parasceve, cf. Ha 79.
Sexta feria officium, cf. Ha 79.
- OSM 73. In vigilia Pasche, cf. Ha 84, 85.
Officium diei in vigilia Pasche, cf. Ha 87.
Ad completorium.
- OSM 74. *In nocte Pasche.*
In die Pasche, cf. Ha 88.
Ad completorium.
- OSM 75. Feria secunda, cf. Ha 89.
Ad completorium.
- OSM 76. Feria tertia, cf. Ha 90.
- OSM 77. Feria quarta, cf. Ha 91.
- OSM 78. Feria quinta, cf. Ha 92.
- OSM 79. Feria sexta, cf. Ha 93.
- OSM 80. Sabbato, cf. Ha 94.
Ad vespervas.
- OSM 81. In octava Pasche, cf. Ha 95.
In Visione Servatii (in octave Pasche, additamentum).
In prima ebdomada.
- OSM 82. Dominica secunda, cf. Sp 13.
De feriis.
- OSM 83. Dominica tertia, cf. Sp 14.
De feriis.
- OSM 84. Dominica quarta, cf. Sp 15.
De feriis.
- OSM 85. Dominica quinta, cf. Sp 16.
De feriis.
- OSM 86. *De sanctis infra Pascha et Pentecosten.*
- OSM 87. Tyburcii et Valeriani (14 april.), cf. Ha 98.
- OSM 88. *Ursuarii, episcopi (18 april.).*
- OSM 89. Georgii, martyris (23 april.), cf. Ha 99.
- OSM 90. Marci, ewangeliste (25 april.), cf. Ha 100.
- OSM 91. Vitalis (28 april.), cf. Ha 101.
- OSM 92. *Quirini, martyris (30 april.).*
- OSM 93. De apostolis Philippo et Iacobo (1 mai.), cf. Ha 102.
Walburge (1 mai., additamentum).
- OSM 94. *De festis.*
- OSM 95. *De uno martyre vel confessore.*

- OSM 96. *De martyribus.*
- OSM 97. *In Inventione sancte Crucis (3 mai.).*
Alexandri, Eventii, Theodoli (3 mai.), cf. 103.
Iuvenalis (3 mai.).
- OSM 98. *Iohannis ante Portam (6 mai.), cf. Ha 104.*
- OSM 99. *Domitiani, episcopi et confessoris (7 mai.).*
- OSM 100. *Gordiani et Ephimaci (10 mai.), cf. Ha 105.*
- OSM 101. *Nerei et Achillei, martyrum (12 mai.).*
- OSM 102. *De sancto Servatio (13 mai.).*
Marie ad Martyres (13 mai.), cf. Ha 107.
- OSM 103. *De octava sancti Servatii (20 mai.).*
- OSM 104. *Urbani, pape (25 mai.), cf. Ha 109.*
- OSM 105. *In Ascentione Domini, cf. Ha 108.*
- OSM 106. *In nocte sequenti.*
- OSM 107. *In tertia nocte.*
- OSM 108. *Dominica infra octavam, cf. Sp 17.*
- OSM 109. *In vigilia Pentecostes, cf. Ha 110, 111.*
- OSM 110. *In nocte ad vespas et ad alias horas Pentecostes, cf. Ha 112.*
- OSM 111. *Feria secunda in Pentecoste, cf. Ha 113.*
- OSM 112. *Feria tertia in Pentecoste, cf. Ha 114.*
- OSM 113. *Feria quarta in Pentecoste, cf. Ha 115.*
- OSM 114. *Feria quinta.*
- OSM 115. *Feria sexta, cf. Ha 116.*
- OSM 116. *Sabbato, cf. Ha 117.*
- OSM 117. *Dominica nocte in matutinis et aliis horis in octava Pentecostes, cf. Ha 118, Sp 18.*
- OSM 118. *Feria secunda infra octavam Trinitatis.*
- OSM 119. *In tertia et quarta feria et per omnes ferias usque ad octavam Trinitatis.*
- OSM 120. *Feria quarta ad vespas de Sacramento et ad alias horas Sacramenti.*
- OSM 121. *De sancta Trinitate.*
- OSM 122. *Feria II - IV usque ad octavam Sacramenti.*
- OSM 123. *In octava Sacramenti.*
- OSM 124. *De sancta Trinitate ymnus et responsoria.*
- OSM 125. *Dominica prima post octavas Trinitatis, cf. Sp 19.*
- OSM 126. *Dominica secunda post octavas Trinitatis, cf. Sp 20.*
- OSM 127. *Dominica tertia post octavas Trinitatis, cf. Sp 21.*
- OSM 128. *Dominica quarta post octavas Trinitatis, cf. Sp 22.*
- OSM 129. *Dominica quinta post octavas Trinitatis, cf. Sp 23.*
- OSM 130. *Dominica sexta post octavas Trinitatis, cf. Sp 24.*
- OSM 131. *Dominica septima post octavas Trinitatis, cf. Sp 25.*
- OSM 132. *Dominica octava post octavas Trinitatis, cf. Sp 26.*
- OSM 133. *Dominica prima de Sapientia.*
- OSM 134. *Dominica secunda de Sapientia.*
- OSM 135. *Dominica tertia de Sapientia.*
- OSM 136. *Dominica quarta de Sapientia.*
- OSM 137. *Dominica prima de Iob.*
- OSM 138. *Dominica secunda de Iob.*

- OSM 139. *Dominica de Tobya.*
 OSM 140. *Dominica de Hester.*
 OSM 141. *Dominica de Iudith.*
 OSM 142. *Feria quarta in Quatuor Temporibus, cf. Ha 164.*
 OSM 143. *Feria sexta in Quatuor Temporibus, cf. Ha 165.*
 OSM 144. *Sabbato in Quatuor Temporibus, cf. Ha 166.*
 OSM 145. *Dominica prima de Machabeis.*
 OSM 146. *Dominica secunda de Machabeis.*
 OSM 147. *Dominica tertia de Machabeis.*
 OSM 148. *Dominica quarta de Machabeis.*
 OSM 149. *Dominica prima de Prophetis.*
 OSM 150. *Dominica secunda de Prophetis.*
 OSM 151. *Dominica tertia de Prophetis.*
 OSM 152. *Dominica quarta de Prophetis.*
 OSM 153. *Dominica quinta de Prophetis.*
 OSM 154. *In Translatione sancti Servatii (7 iun.).*
 Valentini et Candidi (7 iun.).
 OSM 155. *Medardi, episcopi (8 iun.).*
 OSM 156. *Primi et Feliciani (9 iun.).*
 OSM 157. *Maurini, martyris (10 iun.).*
 OSM 158. *Barnabe, apostoli (11 iun.).*
 OSM 159. *Basilidis, Cyrini, Naboris et Nazarii (12 iun.).*
 OSM 160. *Viti, martyris (15 iun.).*
 OSM 161. *Marci et Marcelliani, martyrum (18 iun.), cf. Ha 121.*
 OSM 162. *Gervasii et Prothasii (19 iun.), cf. Ha 122.*
 OSM 163. *Martini Tungrensis (21 iun.).*
 OSM 164. *In vigilia Iohannis Baptiste (23 iun.), cf. Ha 123.*
 OSM 165. *In Natale sancti Iohannis Baptiste (24 iun.), cf. Ha 124, 125.*
 OSM 166. *Gallicani, martyris (25 iun.).*
 OSM 167. *Iohannis et Pauli, martyrum (26 iun.), cf. Ha 126.*
 OSM 168. *Septem Dormientium (27 iun.).*
 OSM 169. *In vigilia Petri et Pauli (28 iun.), cf. Ha 128.*
 OSM 170. *In Natale apostolorum Petri et Pauli (29 iun.), cf. Ha 129.*
 OSM 171. *In Commemoratione Pauli (30 iun.), cf. Ha 130.*
 OSM 172. *Processi et Martiniani (2 iul.), cf. Ha 132.*
 OSM 173. *Translatio sancti Thome (3 iul.).*
 OSM 174. *In Translatione sancti Martini (4 iul.).*
 OSM 175. *Festum Triumphi beati Servatii (prima dom. iul., additamentum).*
 OSM 176. *In octava apostolorum (6 iul.), cf. Ha 131.*
 OSM 177. *Kyliani, martyris (8 iul.).*
 OSM 178. *Septem Fratrum (10 iul.), cf. Ha 133.*
 OSM 179. *Translatio sancti Benedicti (11 iul.).*
 OSM 180. *Margarete, virginis (13 iul.).*
 OSM 181. *Divisio apostolorum (15 iul.).*
 OSM 182. *In festivitate Monulfi et Gundulfi (16 iul.).*
 Per octavam (17-23 iul.).
 OSM 183. *Marie Magdalene (22 iul.).*

- OSM 184. *Iacobi, apostoli (25 iul.)*.
- OSM 185. *Anne, vidue (26 iul.)*.
- OSM 186. *Pantaleonis (28 iul.)*.
- OSM 187. *Felicis, Simplicii (29 iul.)*, cf. Ha 134.
- OSM 188. *Abdon et Sennes (30 iul.)*, cf. Ha 135.
- OSM 189. *Ad Vincula sancti Petri (1 aug.)*, cf. Ha 136.
Machabeorum, martyrum (1 aug.).
- OSM 190. *Stephani, pape et martyris (2 aug.)*, cf. Ha 137.
- OSM 191. *In Inventionem sancti Stephani (3 aug.)*.
- OSM 192. *In Transfiguratione Domini (dom. 1 post Petri ad Vincula, cf. OVM, p. 201)*.
- OSM 193. *Dominici, Te Deum (5 aug.)*.
- OSM 194. *Syxti, pape, Te Deum (6 aug.)*, cf. Ha 138.
Agapiti (6 aug.), cf. Ha 139.
- OSM 195. *Donati, episcopi, Te Deum (7 aug.)*.
- OSM 196. *Syriaci sociorumque eius, martyrum (8 aug.)*, cf. Ha 140.
- OSM 197. *In vigilia Laurentii (9 aug.)*, cf. Ha 141.
- OSM 198. *De sancto Laurentio (10 aug.)*, cf. Ha 142, 143.
- OSM 199. *Tyburcii, martyris (11 aug.)*, cf. Ha 144.
- OSM 200. *Ypoliti, Te Deum (13 aug.)*, cf. Ha 145.
- OSM 201. *In vigilia Assumptionis (14 aug.)*, cf. Ha 147.
- OSM 202. *In Assumptione (15 aug.)*, cf. Ha 148, 149.
- OSM 203. *Arnulfi (16 aug.)*.
- OSM 204. *In octava Laurentii (17 aug.)*.
- OSM 205. *Agapiti, martyris (18 aug.)*, cf. Ha 150.
- OSM 206. *Bernardi (20 aug.)*.
- OSM 207. *In octava Assumptionis (22 aug.)*.
- OSM 208. *Bartholomei, apostoli (24 aug.)*.
- OSM 209. *Augustini, confessoris (28 aug.)*.
Hermetis (28 aug.), cf. Ha 152.
- OSM 210. *Decollatio sancti Iohannis Baptiste (29 aug.)*.
- OSM 211. *Felicis et Audacti (30 aug.)*, cf. Ha 154.
- OSM 212. *Egidii, abbatis (1 sept.)*.
- OSM 213. *Remacii, episcopi et confessoris (3 sept.)*.
- OSM 214. *In Nativitate beate Marie (8 sept.)*, cf. Ha 155, 156.
Adriani, martyris (8 sept.).
- OSM 215. *In Dedicatione ecclesie (9 sept.)*.
Gorgonii, martyris (9 sept.).
- OSM 216. *Theodardi, Te Deum (10 sept.)*.
- OSM 217. *Prothi et Iacincti, Te Deum (11 sept.)*, cf. Ha 157.
- OSM 218. *In Exaltatione sancte Crucis, novem lectiones (14 sept.)*, cf. Ha 159.
Cornelii et Cypriani (14 sept.), cf. Ha 158.
Materni (14 sept.).
- OSM 219. *Nichomedis, martyris, Te Deum (15 sept.)*, cf. Ha 160.
In octava Nativitatis, novem lectiones (15 sept.).
- OSM 220. *Eufemie, virginis, Te Deum (16 sept.)*, cf. Ha 161.
- OSM 221. *In Natale sancti Lamberti (17 sept.)*.

- OSM 222. *Mathei, apostoli (21 sept.)*.
- OSM 223. *De sancto Mauritio sociorumque eius, Te Deum (22 sept.)*.
- OSM 224. *In octava sancti Lamberti, nocturnus sancti Lamberti (24 sept.)*.
- OSM 225. *Cosme et Damiani (27 sept.)*, cf. Ha 168.
- OSM 226. *De sancto Mychaele, archangelo (29 sept.)*, cf. Ha 169.
- OSM 227. *Iheronimi, novem lectiones (29 sept.)*.
- OSM 228. *De sancto Remigio (1 oct.)*.
- OSM 229. *Duorum Ewaldorum (3 oct.)*.
- OSM 230. *Francisci, confessoris (4 oct.)*.
- OSM 231. *Marci, episcopi, Marcelli et Apulei (7 oct.)*, cf. Ha 170.
- OSM 232. *Amoris, confessoris (8 oct.)*.
- OSM 233. *De sancto Dyonisio (9 oct.)*.
- OSM 234. *Gereonis sociorumque eius (10 oct.)*.
- OSM 235. *Calixti, pape et martyris (14 oct.)*, cf. Ha 171.
- OSM 236. *Sanctorum Maurorum (15 oct.)*.
- OSM 237. *Luce, ewangeliste, novem lectiones (18 oct., titulo subsequenti postponendum est)*.
- OSM 238. *Galli, abbatis (16 oct.)*.
- OSM 239. *Undecim Milium Virginum (21 oct.)*.
- OSM 240. *Severini, episcopi (23 oct.)*.
- OSM 241. *Amandi, episcopi (26 oct., titulo subsequenti postponendum est)*.
- OSM 242. *Crispini et Crispiniani (25 oct.)*.
- OSM 243. *Rumoldi, martyris (27 oct.)*.
- OSM 244. *Symonis et Iude (28 oct.)*.
- OSM 245. *Quintini et Foillani, martyrum (31 oct.)*.
- OSM 246. *In festivitate Omnium Sanctorum (1 nov.)*.
- OSM 247. *Huberti, episcopi, novem lectiones (3 nov.)*.
- OSM 248. *Perpetui, Te Deum (4 nov.)*.
- OSM 249. *Leonardi, novem lectiones (6 nov.)*.
- OSM 250. *Quatuor Coronatorum (8 nov.)*, cf. Ha 174.
In octava Omnium Sanctorum, novem lectiones (8 nov.).
- OSM 251. *Theodori, martyris, Te Deum (9 nov.)*, cf. Ha 175.
- OSM 252. *Martini, episcopi (11 nov.)*, cf. Ha 177.
- OSM 253. *Cuniberti, episcopi et confessoris (12 nov.)*.
- OSM 254. *Brichii, episcopi, novem lectiones (13 nov.)*.
- OSM 255. *In octava sancti Martini (18 nov.)*.
- OSM 256. *Sancte Elyzabeth (19 nov., additamentum)*.
- OSM 257. *Cecilie, virginis (22 nov.)*, cf. Ha 178.
- OSM 258. *In festo sancti Clementis (23 nov.)*, cf. Ha 179.
Trudonis (23 nov.).
Felicitatis (23 nov.), cf. Ha 180.
- OSM 259. *Grisogoni, martyris (24 nov.)*, cf. Ha 181.
- OSM 260. *In sollempnitate sancte Katherine (25 nov.)*.
Petri, martyris (25 nov., additamentum).
- OSM 261. *Feria sexta post Iohannis Baptiste*, cf. Ha 40, 204, Sp 87.
- OSM 262. *De uno martyre (additamentum)*.

Hoofdstuk IV

Tijdeigen

De Ordinarius maakt blijkens het vorige hoofdstuk geen onderscheid tussen het tijdeigen en het feest eigen, maar vlecht beide tot één jaarkring ineen. Het tijdeigen begint op de eerste Zondag van de Advent en loopt tot en met de laatste Zondag na Pinksteren. Het is in drieën ingedeeld in de bekende volgorde: Kerstkring, Paaskring, Tijd na Pinksteren. Het laatste tijdsbestek zal hieronder op enkele punten nader worden besproken.

Het Triniteitsfeest werd door bisschop Stephanus van Luik - gestorven in het jaar 920 - in zijn bisdom op de eerste Zondag na Pinksteren ingevoerd.¹ Hoewel het feest in de loop van de elfde en twaalfde eeuw op vele plaatsen van het westen in zwang kwam,² bleef men in sommige kerken toch de voorkeur aan de octaafdag van Pinksteren geven. De viering van deze octaafdag treffen wij onder meer aan in de Sint-Servaaskerk te Maastricht (vierde kwart van de dertiende eeuw),³ in de O.L. Vrouwekerk te Maastricht (derde kwart van de veertiende eeuw)⁴ en in de O.L. Vrouwekerk te Tongeren (vijftiende eeuw).⁵ Een handige oplossing van deze liturgische casus vond men door het Triniteitsfeest van de eerste naar de tweede Zondag na Pinksteren te verplaatsen. Zodoende kon men de octaafdag van Pinksteren handhaven en tevens de octaafdagen van de Triniteit beschouwen als een geanticipeerde octaaf van het Triniteitsfeest, dat voortaan op de tweede Zondag na Pinksteren zou worden gevierd.⁶

De invoering van het Sacramentsfeest met octaaf op last van de bulle Transiturus van paus Urbanus IV (1264)⁷ en de statuten van de diocesane synode van Luik (1287)⁸ veroorzaakte nieuwe problemen met de kalender. Het Sacramentsfeest werd vrijwel onmiddellijk na de afkondiging van de diocesane statuten ingevoerd, getuige een oorkonde van het kapittel van Sint-Servaas, die als datum draagt: 1290 in crastino Sacramenti.⁹ De regeling ervan gaf echter moeilijkheden met de reeds bestaande octaaf van het Triniteitsfeest. Het Sacramentsfeest plaatste men weliswaar op de voorgeschreven donderdag na de octaafdag van Pinksteren, maar men handhaafde tegelijkertijd op de vrijdag en de zaterdag van

dezelfde week de geanticipeerde octaafdagen van Triniteit.¹⁰ Na het Triniteitsfeest op de tweede Zondag na Pinksteren volgde men drie dagen lang het octaaf van het Sacrament¹¹ en vierde tot besluit de octaafdag van het Sacramentsfeest.¹² Lang heeft deze gewrongen constructie niet standgehouden, want in de *Ordinarius* van de O.L. Vrouwekerk te Maastricht¹³ en in de *Ordinarius* van de O.L. Vrouwekerk te Tongeren¹⁴ zijn de twee laatste geanticipeerde octaafdagen van de Triniteit reeds vervangen door de twee octaafdagen van het Sacrament.

De zondagen na de octaafdag van Pinksteren zijn in twee groepen ingedeeld. De eerste groep omvat acht zondagen na de octaafdagen van het Triniteitsfeest (*dominica I-VIII post octavas Trinitatis*) met lezingen uit de boeken der Koningen.¹⁵ De eerste zondag van deze reeks (*dominica prima post octavas Trinitatis*)¹⁶ wordt echter altijd verdrongen door het verplaatste Triniteitsfeest en moet dus op een liturgisch vrije dag in de loop van de week worden ingehaald. De tweede groep omvat de zondagen vanaf begin augustus tot aan het einde van het kerkelijke jaar, die worden aangeduid naar de lezingen uit het Oude Testament: *Wijshedsboeken*, *Iob*, *Tobias*, *Esther*, *Iudith*, *Machabeeën* en *Propheten*.¹⁷ Twee keer biedt de *Ordinarius* weliswaar een andere rangschikking van de didactische boeken: *Iob*, *Tobias*, *Iudith*, *Esther*,¹⁸ maar bij het benoemen van de zondagen in de loop van het kerkelijke jaar kiest de copist voor de volgorde: *Iob*, *Tobias*, *Esther*, *Iudith*.¹⁹ Over de wijze, waarop deze zondagen in verband met de octaafdagen van het Triniteitsfeest moeten worden geteld, deelt de *Ordinarius* niets mee.

¹ cf. LW., kol. 625, 626, s.v. Drieuldigheid, III; OVM., p. 294.

² cf. Browe, *Dreifaltigkeitsfest*, S. 76; LW., p. 625.

³ cf. Tekst, no. 117.

⁴ cf. OVM., pp. 93, 94.

⁵ cf. TONG., p. 223.

⁶ cf. Tekst, no. 118, 119; OVM., p. 94; TONG., pp. 224-229.

⁷ cf. *Bullarium*, t. III, pp. 414-416.

⁸ cf. Mansi, vol. XXIV, col. 909.

⁹ cf. PSHAL, t. XXXVI (1900), p. 32; Browe, *Fronleichnamfest*, S. 120.

¹⁰ cf. Tekst, no. 30, 119.

¹¹ cf. Tekst, no. 122.

¹² cf. Tekst, no. 123.

¹³ cf. OVM., p. 96.

¹⁴ cf. TONG., pp. 234, 235.

¹⁵ cf. Tekst, no. 125-132.

- ¹⁶ cf. Tekst, no. 125.
¹⁷ cf. Tekst, no. 133-141, 145-153.
¹⁸ cf. Tekst, no. 30, 137.
¹⁹ cf. Tekst, no. 137-141.

Hoofdstuk V

Selectie uit de Kersttijd

Op de vigiliedag van Kerstmis leest de subdiaken in de mis onmiddellijk na de lectie *Propter Syon* het epistel *Paulus servus Christi Ihesu* voor, zoals ook in naburige kerken gebruikelijk is (fol. 13ra).¹

Indien de vigiliedag van Kerstmis op zondag valt, moeten in de metten de drie eerste lezingen uit de profeet Isaias worden genomen, de drie middelste uit de preek van de vierde Zondag van de Advent, namelijk *Convenio vos, o Iudei*, en de drie laatste uit het evangelie van de vigiliedag (fol. 12va, 13ra, 13rb). Aan het einde van de vijftiende eeuw zijn de drie lezingen uit Isaias geëradeerd en vervangen door een sermoen. In de eerste nocturn staat evenwel nooit een preek, die aan één van de kerkvaders is ontleend, ter lezing, zodat de veranderde tekst betrekking moet hebben op een preek, die een predikant op de vierde Zondag van de Advent ter voorbereiding op het naderende kerstfeest zal houden (fol. 12va, 13ra).

In de metten van de eerste kerstdag bewierookt de deken samen met zijn socius, beiden met een koorkap bekleed, bij de doxologie *Gloria Patri ... Sicut erat* van het derde, zesde en negende responsorie het altaar en vervolgens het koor van boven naar beneden (fol. 13va, 14va). Nadat het negende responsorie in zijn geheel is afgezongen en de bewieroking heeft plaatsgevonden, krijgt het responsorie een melodisch vervolg, de prose *Quem ethera et terra* (fol. 13va). Hierna wordt het evangelie *Liber generationis* voorgedragen, gevolgd door het *Te Deum*, en wanneer deze lofzang is beëindigd, wordt de eerste mis van Kerstmis gezongen (fol. 13va, 13vb). In deze mis leest de subdiaken aansluitend bij de lezing *Populus gentium* het epistel *Apparuit gratia* voor. Het *Credo* blijft achterwege, zelfs als Kerstmis op zondag valt. De mis heeft het bijzondere gebed *Communicantes et noctem sacratissimam* in de canon en eindigt met de slotformule *Benedicamus Domino* en niet met de wegzending *Ite missa est* (fol. 13vb).

Wanneer tot besluit van de lauden *Benedicamus Domino* is gezegd, houdt het convent een processie naar het koor van O.L. Vrouw in het Nieuwwerk en viert daar de tweede mis van Kerstmis. Ook in deze mis sluiten de lectie *Spiritus Domini super me* en het epistel *Apparuit benignitas* onmiddellijk bij elkaar aan en wordt er geen *Credo* gezongen, zelfs niet op zondag. Na de tweede mis wordt niet *Ite missa est* gezegd, maar intoneert de cantor de antifoon *Ecce completa sunt omnia*. Als deze antifoon is afgezongen, zegt de priester op gedempte toon het vers *Verbum caro factum est* en bidt staande bij het altaar tot besluit van de plechtigheid de collecte *Deus qui per beate Marie virginis partum* (fol. 13vb, 14ra).

In de kleine uren worden telkens twee opeenvolgende verzen gezongen van de hymne *A solis ortus cardine* met de slotdoxologie *Gloria tibi Domine qui natus es de virgine* (fol. 14ra-14va). Na de terts wordt de derde mis van Kerstmis gecelebreerd. Zij wordt voorafgegaan door de intredeprocessie, waarvan de Ordinarius drie van elkaar afwijkende regelingen meedeelt (fol. 14rb). De Ordinarius schrijft voor, dat de intredeprocessie voor de hoogmis van Kerstmis alleen mag plaatsvinden, indien het feest op zondag valt. Zij trekt onder het zingen van het responsorie *Descendit de celis* uit het koor en keert daarheen terug zonder op de terugweg een statie voor de kerk te houden. De statie wordt midden in de kerk gehouden, tijdens welke het responsorium *Verbum caro factum est* wordt gezongen, waarna de celebrant tot besluit de collecte *Concede quesumus omnipotens Deus ut unigeniti* zegt. De hierboven beschreven ritus moet op de zondagen tot het octaaf van Epiphanie in acht worden genomen. De corrector verkort deze termijn tot de feestdag van Epiphanie. De laatste hand aan het einde van de vijftiende eeuw verandert deze regelingen grondig. Op kerstdag moet de intredeprocessie steeds worden gehouden, ook als het feest niet op zondag valt. Alle voorschriften betreffende de aangegeven termijn en de plaats, waar de statie moet worden gehouden, zijn met zwarte inkt doorgehaald en vervangen door de korte aantekening: In statione r. *Verbum caro factum est* (fol. 14rb).

De dagmis wordt door drie zangers ingezet met de trope *Hodie cantandus est*, een soort preludium op de introitus. Twee zangers stellen hierop de vraag *Quis est iste puer*. Aansluitend bij het antwoord van de drie eerste zangers, dat evenwel in de Ordinarius

niet wordt vermeld, zet de cantor op dezelfde toon de introitus *Puer natus est nobis* in (fol. 14rb). In deze mis wordt het *Credo* gezongen, het gebed *Communicantes et diem sacratissimum* in de canon ingevoegd en tot slot de wegzending *Ite missa est* gezegd (fol. 14va).

In de vespers wordt de hymne *A solis ortus cardine* gezongen. Het responsorie *Verbum caro factum est* wordt besloten met de doxologie *Gloria Patri ... Sicut erat*, zoals het derde, zesde en negende responsorie in de metten, en is waarschijnlijk dus ook door een bewieroking van het altaar en het koor opgeluisterd (fol. 13va, 14va). Na de collecte van Kerstmis volgen het responsorie *Lapides torrentis* en de collecte van Stephanus. Aan het einde van de vijftiende eeuw is dit responsorie geëradeerd, wat er op wijst, dat er toentertijd in de Servaaskerk geen processie van de diakens aan de vooravond van hun patroonsfeest heeft plaatsgevonden (fol. 14va, 14vb). In de completen wordt de hymne *Fit porta Christi* gezongen (fol. 14vb).

Het feest van de priesters aan de vooravond van hun patroon Sint-Jan de Evangelist is daarentegen in de Servaaskerk in zwang gebleven. Na het zingen van de antifoon bij het Magnificat *Sepelietur* in de tweede vespers van Stephanus trekt de processie naar het midden van de kerk, waar het responsorie *Verbum caro factum est* met vers en *Gloria Patri* wordt gezongen, gevolgd door de collecte van Kerstmis en de slotformule *Benedicamus*. Na dit officiële einde van de vespers schrijden de priesters in rangorde twee aan twee naar voren, met brandende kaarsen in de hand, terwijl zij de antifoon *Domine suscipe* aanheffen, en onder het zingen van het *Magnificat* gaan zij processiegewijs naar het altaar van Sint-Jan de Evangelist in de oude kapel. Daar aangekomen, zingen zij het responsorie *Vox tonitru*, gevolgd door het vers *In omnem terram* en de collecte van Sint-Jan (fol. 14vb, 15ra). Evenals de vespers wordt ook de processie besloten met *Benedicamus* (fol. 14vb, 15ra).

Het patroonsfeest van Onnozele Kinderen begint voor de scholieren van de Servaaskerk onmiddellijk na de tweede vespers van Sint-Jan de Evangelist. Nadat de antifoon en de collecte van Sint-Jan en Kerstmis zijn gezegd, komen de scholieren uit de sacristie naar buiten met hun episcopus aan het hoofd onder het zingen van het responsorie *Isti sunt sancti*. Zij houden een statie in het midden van de kerk en wanneer het responsorie is afgezongen,

wordt het vers van het responsorie door drie scholieren voorgezongen en door de anderen herhaald. Hierna wordt het responsorie in zijn geheel nog eens gezongen, gevolgd door het vers *Exultent iusti*, de collecte van Onnozele Kinderen en de slotformule *Benedicamus* (fol. 15ra).

¹ cf. OVM., p. 17; TONG., p. 25; LOVAND, p. 14.

Hoofdstuk VI

Selectie uit de vastentijd

Aan de vooravond van zondag Septuagesima, bij het begin van de voorvasten, neemt de liturgie afscheid van het *alleluia*. Op zaterdagavond weerklinkt dan in de eerste vespers van de zondag voor de laatste maal deze uitroep van lofprijzing en vreugde, wanneer bij het Magnificat de antifoon *Ymnum cantate nobis, alleluya* wordt gezongen. Zelfs voor het geval, dat het officie van de zondag wordt verdrongen door een plechtig feest, dat een volledig officie bezit, zoals het feest van Paulus' Bekering (25 januari), Agnes (21 januari) en Maria-Lichtmis (2 februari), dan nog wordt na de collecte van het feest de afscheidsantifoon van het *alleluia* gezongen (fol. 19vb, 21ra).

Op Aswoensdag, bij het begin van de veertigdaagse vasten (in capite ieiunii), wordt vóór het begin van de mis de as op plechtige wijze gezegend. Na de aswijding wordt er een preek gehouden, waarin het volk tot boetvaardigheid wordt aangespoord. Wanneer de preek is afgelopen, wordt er eerst wijwater gesprenkeld onder het zingen van de antifoon *Exaudi nos Domine* en daarna de gewijde as opgelegd onder het zingen van de antifoon *Immutemur habitu Domine* met de twee erop volgende antifonen. (De corrector voegt hier enkele rubrieken aan toe. Men zal in processie naar het koor van O.L. Vrouw trekken, dat in het westwerk ligt, onder het zingen van het responsorie *Emendemus* of *Paradysi*. Daar volgen de smeekbeden, waarna men door het claustrum trekt onder het zingen van de litanie. Na het einde van de litanie volgt de mis van Aswoensdag). Indien het feest van Petrus' Stoel (22 februari), Matthias (24 februari) of een ander plechtig feest op Aswoensdag valt, dan wordt de cursus van het feest gezongen en de as opgelegd, zoals boven is beschreven. Op zo'n dag worden er twee missen gezongen, als er tenminste voldoende priesters beschikbaar zijn (si habeatur copia sacerdotum), anders moet één van de twee missen gezongen en de andere gelezen worden (fol. 22vb, 23ra).

Op de maandagen, woensdagen en vrijdagen in de veertigdaagse vasten trekt in de Servaaskerk een boetprocessie. Eerst wordt er

wijwater gesprenkeld onder het zingen van de bovenvermelde antifoon *Exaudi nos*, terwijl tijdens de processie het responsorie *Paradysi portas* of *Emendemus* wordt gezongen (fol. 24rb).

Op Palmzondag wordt evenals op alle zondagen door het jaar vóór het begin van de hoogmis het water gewijd, waarmee het koor en het volk zullen worden besprenkeld. Daarna begint de plechtigheid der palmwijding met de collecte *Deus quem diligere et amare*, het epistel *Venerunt filii Israel in Helym ubi erant*, de antifoon *Collegerunt* met vers, en het evangelie *Dum appropinquaret Ihesus Iherosolimam*. Na de evangelielezing volgt het eigenlijke exorcisme der palmen *Exorzizo te creatura florum* samen met de andere oraties, die in het missaal zijn vervat. Wanneer de oraties en de zegeningen zijn beëindigd, wordt de palmprocessie gehouden. Deze wordt ingeleid met de antifoon *Pueri Hebreorum* en de collecte *Omnipotens sempiterne Deus qui Dominum nostrum Ihesum Christum die azimorum*. Nu zet de processie zich in beweging en trekt voort onder het zingen van antifonen, waarvan alleen de eerste *Dum appropinquaret* in de Ordinarius met name wordt genoemd. Tot besluit van de heenweg wordt de collecte *Adiuva nos Deus salutaris et ad beneficia recolenda* gezegd. Op de terugweg naar de kerk zingt het koor de hymne *Vexilla regis*, en aangekomen bij de kerk de hymne *Gloria laus et honor tibi sit*. Bij de intocht in de kerk wordt het responsorie *Ingrediente Domino* gezongen, direct gevolgd door de introitus van de mis *Domine ne longe* (fol. 27va, 27vb).

Op Witte Donderdag beginnen de donkere metten met een prostratie, waarbij men zich ter aarde werpt en de grond kust (*osculando terram*).¹ Wanneer in de lauden de lofzang van Zacharias het *Benedictus* is uitgezongen, wordt een teksttrope op het *Kyrieleyson*, *Christeleyson*, *Kyrieleyson* uitgevoerd.² Twee of meer scholieren zingen één keer *Kyrieleyson*, twee diakens beantwoorden dit met *Qui passurus*, daarna zingen twee priesters *Domine miserere*, en het koor vervolgt met *Christus Dominus*. Hierna zingen in dezelfde volgorde de scholieren *Kyrieleyson*, *Christeleyson*, de diakens *Qui propheticæ*, de priesters *Domine miserere*, het koor *Christus Dominus*. Bij de derde maal zingen de scholieren *Kyrieleyson*, *Christeleyson*, *Kyrieleyson*, de diakens *Qui expansis*, de priesters *Domine miserere*, het koor *Christus Dominus*. Onmiddellijk hierna zegt de officiant van de koordienst op gedempte toon *Mortem autem crucis, Pater noster*. Nu volgen de grote

smeekgebeden en de psalm *Miserere mei Deus* - twee regels zijn uitgeradeerd - en de collecte *Respice Domine super familiam tuam, Qui tecum vivit et regnat*. Met het bidden van het *Confiteor* neemt de hoogmis een aanvang. (De corrector heeft aan de tekst de zegening van het nieuwe vuur voor de hoogmis toegevoegd, die in de Ordo Romanus XXV, 11-16 wordt beschreven. Na de zegening bidden de kanunniken, de priesters en de choralen de zeven boetpsalmen geknield voor het hoofdaltaar, zoals zij op Aswoensdag hebben gedaan. Het gewijde vuur wordt in de lamp van de schatkamer bewaard om op de vigilie van Pasen de kaarsen met dit nieuwe vuur te ontsteken.)³ De mis van Witte Donderdag wordt met gedempte stem op noten gezongen. In deze mis wordt het Lichaam des Heren geconsacreerd, dat op een zeer eervolle plaats van de kerk tot de volgende dag moet worden bewaard om dan te worden genuttigd. Direct na de mis worden de vespers gezongen, die met een en dezelfde slotcollecte worden besloten (fol. 28va-29rb, 30rb).

Op Goede Vrijdag wordt de koordienst op dezelfde manier uitgevoerd als op Witte Donderdag, waarbij alle uren op zeer gedempte toon worden gebeden. In de altaardienst worden de lecties gelezen, het lijdensverhaal volgens Johannes voorgedragen, en de algemene collecten in volgorde gebeden, waarna de kruisontbloeting en de kruisverering plaatsvinden. Nu spreidt de priester het corporale over het altaar uit, neemt het Lichaam des Heren, dat van de vorige dag bewaard is, en tevens wijn met water vermengd. Daarna bidt hij het Onze Vader in stilte en nuttigt hij het Lichaam en het Bloed des Heren (*consecratio per contactum*).⁴ De vespers worden in aansluiting bij de dienst gebeden en met een en dezelfde slotcollecte beëindigd (fol. 29va-30ra).

¹ cf. LW., kol. 2299-2302, s.v. Prostratie.

² cf. OVM., pp. 61, 62, 311, 374.

³ cf. Andrieu, V, pp. 189-191.

⁴ cf. OVM., pp. 66, 316, 317.

Hoofdstuk VII

Selectie uit de paastijd

Op de vigiliedag van Pasen wordt de koordienst op dezelfde manier verricht als op Witte Donderdag en Goede Vrijdag. Het dagofficie begint na het bidden van de noon. (De corrector heeft hier aan de tekst enkele rubrieken toegevoegd, die teruggaan op de Ordo Romanus L, cap. XXIX, no. 11-16. De deken en zijn assistenten betreden de schatkamer en bekleden zich daar met de nodige paramenten, nadat eerst het hoofdaltaar gereed gemaakt en versierd is zoals op paasdag. De deken, in een witte koorkap gehuld, neemt het zilveren vaatje ter hand met de wierook, die tezamen met het nieuwe vuur op Witte Donderdag is gewijd. Twee engelen, die stokken met vergulde duiven erbovenop dragen, steken hun kaarsen met het nieuwe vuur aan, dat in de lamp van de schatkamer sinds Witte Donderdag wordt bewaard. Nu verlaat de processie de schatkamer, terwijl een scholier voorop gaat, die een processiekruis met een wimpel versiert draagt. En de engelen met de kaarsen ... Einde van de tekst.)¹ Eerst wordt de hymne van Prudentius over het nieuwe vuur *Inventor rutili* gezongen² en de paaskaars onder het zingen van de paaslofzang *Exsultet iam angelica turba* gewijd.³ Vier kanunniken met koorkap lezen elk één van de vier lezingen, die met verschillende tractus en collecten worden besloten. Hierna zetten twee kanunniken, in een witte koorkap gehuld, de litanie *Kyrieleyson* in en zet de processie zich in beweging naar de doopvont om die te wijden. Een scholier met kruis en wimpel gaat voorop, dan komen twee scholieren met kaarsen en achter hen volgen de deken en de rest van de stoet. Na de doopvontwijding begeven zij zich naar het altaar om daar de mis met het *Kyrieleyson* te beginnen. Nadat de priester in de mis de ablutie heeft genuttigd, intoneert de cantor het *Alleluya* van de vespers, waarbij over de enige psalm zesmaal *Alleluya* als antifoon wordt gezongen. Bij het Magnificat weerklinkt de antifoon *Vespere autem*, terwijl na het afzingen van de lofzang een en dezelfde collecte voor de mis en de vespers tezamen wordt gezegd. Wegens de vespers wordt de plechtigheid

beëindigd met de liturgische slotformule *Benedicamus Domino* (fol. 30ra-31ra).

Op paasdag wordt het graf van de verrezen Christus in het midden van de kerk bezocht na het derde responsorie van de metten *Dum transisset*. Dit bezoek wordt met het zingen van het *Te Deum* besloten.⁴ Bij de intredeprocessie voor de hoogmis wordt eerst de antifoon *Vespere autem sabbati* gezongen, waarna twee zangers de paashymne *Salve festa dies* uitvoeren.⁵ Bij de statie in het midden van de kerk wordt de antifoon *Sedit angelus* met de bijbehorende verzen gezongen.⁶ Wanneer tot besluit van de processie de collecte is gezegd, beklimt de processie het koor onder het zingen van de antifoon *Surrexit Dominus*, waarna de tropus *Postquam* als inleiding op de introitus van de mis *Resurrexi et adhuc tecum sum* wordt aangeheven. De vespers van Paaszondag beginnen in het midden van de kerk met het zingen van de drievoudige aanroeping *Kyrieleyson*. Wanneer de aanroeping *Christeleyson* weerklinkt, trekt de processie naar het koor en als de derde aanroeping *Kyrieleyson* is beëindigd, heft de cantor het *Alleluia* van de vespers aan, dat viermaal als antifoon over de drie psalmen van de vespers wordt gezongen. Na het zingen van het graduale *Hec dies quam fecit Dominus* en het *Magnificat* en het bidden van de collecte, wordt er geen *Dominus vobiscum* gezegd, maar gaat men direct naar de doopvont, waar een huldinging plaats vindt. Daarna gaat de processie naar het graf in het midden van de kerk om ook dit hulde te bewijzen. Wanneer beide eerbetoningen zijn afgelopen, wordt de plechtigheid besloten met de liturgische eindformule *Benedicamus Domino* (fol. 31rb-32ra).

Op alle dagen onder het octaaf van Pasen worden de bezoeken aan de doopvont en het graf herhaald met wisselende gezangen. Bovendien wordt op woensdag in het paasoctaaf een intredeprocessie gehouden met de antifoon *Cum rex glorie* en de paashymne *Salve festa dies* (fol. 32ra-33va).

Op alle vijf de zondagen van de paastijd tot aan 's Heren-Hemelaarvaart wordt de mis van de eerste paasdag gezongen, beginnend met de introitus *Resurrexi et adhuc tecum sum* (fol. 34ra, 35va).

¹ cf. Andrieu V, pp. 264-267.

² cf. Andrieu V, pp. 267 (no. 17), 396-398.

³ cf. Andrieu V, p. 268 (no. 21).

⁴ cf. Andrieu V, p. 406; OVM., pp. 70, 71.

⁵ cf. Andrieu V, pp. 300, 301.

⁶ cf. Andrieu V, p. 302.

Hoofdstuk VIII

Feesteigen

De heiligenfeesten zijn voor het merendeel in het tijdeigen van de Ordinarius ingewerkt. Een uitzondering hierop maakt het aangesel, dat achter de vijfde Zondag der Propheten, de laatste zondag van het kerkelijke jaar, is geplaatst. Het bevat uitsluitend heiligenfeesten en loopt vanaf de Translatie van Servatius (7 juni) tot en met de sollemniteit van Catharina (25 november).

Vrijwel alle heiligenfeesten van het Sacramentarium Hadrianum zijn in de Ordinarius opgenomen. Slechts enkele hiernavolgende feesten worden er niet in vermeld:

- Ha 19. Natale sancti Felicis in Pincis (14 ian.).
- Ha 21. Natale sanctae Priscae (18 ian.).
- Ha 106. Natale sancti Pancratii (12 mai.). Afwezig bij OSM 101, Nerei et Achillei, martyrum.
- Ha 119. Dedicatio sancti Nicomedis (1 iun.).
- Ha 120. Natale sanctorum Marcellini et Petri (2 iun.).
- Ha 127. Natale sancti Leonis, papae (28 iun.). Samenvallend met OSM 169, In vigilia Petri et Pauli.
- Ha 134. Natale sanctorum Felicis et Simplicii et Faustini et Beatrix (29 iul.). Gedeeltelijk bij OSM 187, Felicis, Simplicii.
- Ha 139. Natale sanctorum Felicissimi et Agapi (6 aug.). Gedeeltelijk bij OSM 194, Agapiti.
- Ha 146. Natale sancti Eusebii, presbiteri (14 aug.). Samenvallend met OSM 201, In vigilia Assumptionis.
- Ha 151. Natale sancti Timothei (22 aug.). Samenvallend met OSM 207, In octava Assumptionis.
- Ha 153. Natale sanctae Sabinae (29 aug.). Samenvallend met OSM 210, Decollatio sancti Iohannis Baptiste.
- Ha 162. Natale sanctorum Luciae et Geminiani (16 sept.). Afwezig bij OSM 220, Eufemie.
- Ha 172. Natale sancti Caesarii (1 nov.). Samenvallend met OSM 246, In festivitate Omnium Sanctorum.
- Ha 176. Natale sancti Menne (11 nov.). Samenvallend met OSM 252, Martini, episcopi.

De meeste van de bovenstaande heiligenfeesten zijn niet in de Ordinarius verwerkt wegens *occurentia* met een ander feest, dat wil zeggen omdat zij samenvielen met een ander feest op dezelfde dag, dat in de koordienst van de Servaaskerk de voorrang had.

De opmerkelijke omissie van het feest van Marcellinus en Petrus (2 juni) in de Ordinarius van de Servaaskerk, die toch belangrijke relikwieën van deze heiligen bezat,¹ is wellicht verklaarbaar door de lange onderbreking in de lijst van de heiligenfeesten vanaf OSM 105, Hemelvaartsdag, tot en met OSM 153, vijfde Zondag van de Propheten, die het slot van het tijdeigen vormt. De copiiist heeft de opsomming van de heiligenfeesten bij OSM 154 enkele dagen te laat in juni hervat, namelijk bij het feest van de Translatie van de kerkpatroon Servatius (7 juni), en zodoende het feest van Marcellinus en Petrus (2 juni) tezamen met het feest van Nicomedes (1 juni) bij vergissing overgeslagen.

Ook het tegenovergestelde komt voor, dat hetzelfde feest twee keer in de feestkalender wordt vermeld. Het feest van Juliana (16 febr.) is voor de eerste keer aangegeven bij OSM 44, maar staat na een onderbreking van de reeks der heiligenfeesten door de voorvasten en de drie eerste weken van de vasten voor de tweede keer bij OSM 58. Amandus, bisschop van Maastricht, wordt weliswaar op 6 februari en 26 oktober herdacht,² maar de laatste datum heeft op zijn Translatie betrekking.³

Voorts staan de kalenderdagen van OSM 237, het feest van Lucas (18 oct.), en OSM 238, het feest van Gallus (16 oct.), niet in de juiste chronologische volgorde, zodat de feesten van plaats moeten wisselen. Hetzelfde is het geval bij OSM 241, het feest van de Translatie van Amandus (26 oct.), en OSM 242, het feest van Crispinus en Crispinianus (25 oct.), die eveneens van plaats moeten ruilen.

¹ cf. LThK. III, Sp. 748, s.v. Einhard.

² cf. Tekst, no. 41, 241.

³ cf. Strubbe-Voet, p. 190.

Hoofdstuk IX

Heiligenfeesten afkomstig uit de stad Maastricht en het bisdom Luik

OSM 41. Amandus, bisschop en belijder (6 februari).¹ Officie van één belijder met drie lezingen uit zijn heiligenleven. Deze rubriek is aan het einde van de vijftiende eeuw doorgehaald en vervangen door het feest van alle bisschoppen van Tongeren en Maastricht. OSM 81. Visioen van Servatius (Beloken Pasen, door een latere hand veranderd in Zondag na Beloken Pasen).² Het officie van het feest is door de corrector aan de tekst toegevoegd. Het is gelijk aan dat van de feestdag van Servatius met uitzondering van de drie lezingen. De tweede en de derde lezing staan in een lectionarium uit het midden van de vijftiende eeuw en geven een omstandige beschrijving van het visioen, dat Servatius op zijn pelgrimstocht te Rome kreeg en waarin hij van Petrus een zilveren sleutel ontving.³ De datum "Dominica *Quasi modo*" (= Beloken Pasen) is aan het einde van de vijftiende eeuw, zowel in de Ordinarius als in het bovengenoemde lectionarium, door dezelfde hand veranderd in "Dominica post *Quasi modo*" (= Zondag na Beloken Pasen).⁴

OSM 99. Domitianus, bisschop en belijder (7 mei).⁵ Officie van één belijder.

OSM 102. Servatius, bisschop en belijder (13 mei).⁶ Officie met eigen invitatorium, hymne, antifonen, responsories en lezingen. Het feest wijkt alleen voor Hemelvaartsdag en Pinksteren. Elke dag onder het octaaf volgt men het officie van de patroon der kerk bij de vespers, metten en mis, behalve op de zondagen in de paastijd en de zondag na Hemelvaartsdag.

OSM 103. Octaafdag van Servatius, bisschop en belijder (20 mei). Officie met eigen invitatorium, antifonen, responsories en lezingen. De hymne en de mis zijn dezelfde als die op de feestdag van Servatius (13 mei).

OSM 154. Translatie van Servatius en gedachtenis van Valentinus en Candidus, bisschoppen en belijders (7 juni).⁷ Officie met hymne, antifonen en responsories van de feestdag van Servatius. De lezingen zijn van de Translatie, en de mis, zoals zij in het

missaal is vervat. Op dezelfde dag vindt na de eerste vespers een processie plaats ter ere van de bisschoppen Valentinus en Candidus onder het zingen van de antifoon *Isti sunt viri sancti quos elegit*. In de metten, de mis en de tweede vespers wordt een gedachtenis van hen gehouden. De processie is wellicht een overblijfsel uit de oude liturgie, die door de invoering van het nieuwe feest van de Translatie van Servatius is verdrongen.

OSM 163. Martinus van Tongeren, bisschop en belijder (21 juni).⁸ Officie van één belijder met een eigen antifoon bij het magnificat in beide vespers en bij het Benedictus in de lauden.

OSM 175. Triomf van Sint-Servaas (eerste zondag van juli).⁹ Feest ter ere van Sint-Servaas wegens de overwinning, die de Maastrichtenaren de vierde juli van het jaar 1327 op Reinald van Valkenburg in de vlakte van IJzeren behaalden. Officie met hymne, antifonen en responsories van de feestdag van Servatius, en de mis, zoals zij in het missaal is vervat. Het feest wordt op zeer plechtige wijze gevierd, namelijk ritu triplici, en de processie trekt rondom het Atrium (= Vrijthof) met het hoofd van de heilige Servatius.

OSM 182. Monulphus en Gundulphus, bisschoppen en belijders (16 juli).¹⁰ Officie met eigen invitatorium, antifonen en responsories. De lezingen zijn van de legende, en de mis, zoals zij in het missaal is vervat. Gedurende het gehele octaaf zijn de metten met drie nocturnen en de vespers slechts met één antifoon over de psalmen van de ferie.

OSM 215. Kerkwijding (daags na Maria-Geboorte = 9 september). Het officie is het gemeenschappelijke van de Kerkwijding, zowel in het koor als in de mis. Wanneer in de eerste vespers de collecten van het feest, Gorgonius, de apostelen en de patroon zijn gezegd, trekt men vanuit het koor in processie naar het midden van de kerk onder het zingen van de antifoon *O crux gloriosa*. Na de collecte van het heilig Kruis wordt tot besluit het suffragium van Alle Heiligen gezegd.

OSM 216. Theodardus, bisschop en martelaar (10 september).¹¹ Officie van één bisschop en martelaar.

OSM 218. Maternus, bisschop en belijder (14 september).¹² Wegens de voorrang van het feest van Kruisverheffing, dat eveneens op deze dag wordt gevierd, krijgt Maternus slechts een gedachtenis vóór de suffragia.

OSM 221. Lambertus, bisschop en martelaar (17 september).¹³ Officie met eigen invitorium, hymne, antifonen, responsories en lezingen. In de eerste vespers volgen na de collecte van Lambertus de suffragia van de apostelen en de patroon van de kerk. Nu trekt men in processie naar het midden van de kerk onder het zingen van de antifoon van het heilig Kruis *Sanctifica nos*. Daar wordt het suffragium van de maagd Maria gezegd, gevolgd door de antifoon, het vers en de collecte van Lambertus. Tot besluit brengt men een bezoek aan de crypte onder het zingen van de antifoon van het suffragium van Alle Heiligen. Gedurende het gehele octaaf worden iedere dag drie responsories in de nocturn en één antifoon in de metten, lauden en vespers gezegd.

OSM 224. Octaafdag van Lambertus, bisschop en martelaar (24 september). De nocturn is van Lambertus met één antifoon over de psalmen en drie responsories bij de lezingen. Als het feest op zondag valt, is het gehele officie van de feestdag zelf met het evangelie van de zondag.

OSM 232. Amor, belijder (8 oktober).¹⁴ Officie van één belijder. In de metten negen lezingen van de legende met eigen responsories.

OSM 241. Translatie van Amandus, bisschop en belijder (26 oktober).¹⁵ Officie van één belijder. De lezingen zijn van de legende.

OSM 247. Hubertus, bisschop en belijder (3 november).¹⁶ Officie van één bisschop en belijder met negen lezingen in de metten.

OSM 248. Perpetuus, bisschop en belijder (4 november).¹⁷ Officie van één bisschop en belijder.

¹ cf. LThK. I, Sp. 416, 417; MH., pp. 79, 80; MR., p. 51, no. 6.

² cf. AASS., Mai. t. VII, p. 216, no. 24 (Antverpiae 1688).

³ cf. An. Boll. VI, p. 167, no. 4.

⁴ cf. OSM., cap. I, 4d.

⁵ cf. LThK. III, Sp. 495; PODR., pars verna, pp. 9-12.

⁶ cf. LThK. IX, Sp. 693; MH., pp. 251, 252; MR., p. 187, no. 5; PODR., pars verna, pp. 15-20.

⁷ cf. PODR., pars verna, pp. 26-29; Strubbe-Voet, p. 175.

⁸ cf. MR., pp. 248, 249, no. 9; PODR., pars verna, pp. 24-26.

⁹ cf. OSM., cap. I, 4b.

¹⁰ cf. LThK. VII, Sp. 594; PODR., pars aestiva, pp. 27-33.

¹¹ cf. LThK. X, Sp. 23; MR., pp. 389, 390, no. 3; PODR., pars autumnalis, pp. 5, 6.

¹² cf. LThK. VII, Sp. 165, 166; MR., p. 396, no. 5; PODR., pars autumnalis, pp. 21-25.

- ¹³ cf. LThK. VI, Sp. 758; MH., pp. 283, 286, 513, 514; MR., p. 402, no. 4; PODR., pars autumnalis, pp. 11-18.
- ¹⁴ cf. PODR., pars autumnalis, pp. 25, 26; Strubbe-Voet, p. 189.
- ¹⁵ cf. OSM., cap. VIII, annot. 2, 3; Strubbe-Voet, p. 190.
- ¹⁶ cf. LThK. V, Sp. 503; MR., pp. 493, 494, no. 7; PODR., pars autumnalis, pp. 28-30.
- ¹⁷ cf. LThK. VIII, Sp. 281; PODR., pars autumnalis, p. 31.

Hoofdstuk X

Liturgische rangorde der feesten

De copiiist bezigt in de tekst, die hij op fol. 10 verso t/m fol. 71 recto met zwarte inkt heeft neergeschreven, geen nauwkeurige termen om de liturgische rangorde van de feesten aan te duiden. Hij maakt slechts een vaag onderscheid tussen eenvoudige en plechtige feesten. De eenvoudige feesten noemt hij: festum parvum (fol. 19ra), festum mediocre (fol. 21ra), festum simplex (fol. 25vb). Voor plechtige feesten bedient hij zich van de benamingen: festum magnum (fol. 19ra), festum sollempne (fol. 21ra, 25vb, 43ra, 44va, 44vb), sollempnitas (fol. 21ra, 70va), festivitas (fol. 57rb, 68va). Daar tussenin kent hij een groep feesten, waarop de lofzang *Te Deum* wordt gezongen: festum de quo cantatur *Te Deum* (fol. 19rb, 20rb, 43ra, 44va).

De rubricator gebruikt in de tekst en de titels, die hij op fol. 8 recto t/m fol. 10 recto met zwarte of rode inkt volledig voor zijn rekening heeft genomen, precieze termen voor de liturgische rangorde der feesten. Voor dagen zonder feest maakt hij gebruik van de termen: ferialis dies (fol. 8rb), feria (fol. 8va). Eenvoudige feesten noemt hij: festum trium lectionum (fol. 8rb, 9rb). Voornaamste feesten waardeert hij met de termen: duplex festum (fol. 9va), triplex festum (fol. 8ra, 9va), of met de verzamelnaam: festum celebre (fol. 8va, 8vb).

De titels van de feesten noteert de rubricator door de gehele Ordinarius heen met rode inkt, aanvankelijk zonder enige rang-aanduiding, maar in het aanhangsel begint hij plotseling vanaf no. 193, het feest van Dominicus, aan sommige titels de bijbehorende liturgische rangorde toe te voegen.

De eenvoudigste onderscheiding kent de rubricator toe aan feesten, waarop tot besluit van de metten het *Te Deum* wordt gezongen. Deze categorie van feesten ontleent het officie aan het gemeenschappelijke van de desbetreffende heilige met drie lezingen, maar zij heeft in enkele gevallen een eigen legende en collecte. Doorgaans hebben dergelijke feesten geen voorrang op het zondagsofficie. De rubricator geeft hiervan de volgende voorbeelden: OSM 193. Dominici, *Te Deum* (5 augustus).

- OSM 194. Syxti, pape, *Te Deum* (6 augustus).
- OSM 195. Donati, episcopi, *Te Deum* (7 augustus).
- OSM 200. Ypoliti, *Te Deum* (13 augustus).
- OSM 216. Theodardi, *Te Deum* (10 september).
- OSM 217. Prothi et Iacincti, *Te Deum* (11 september).
- OSM 219. Nichomedis, martyris, *Te Deum* (15 september).
- OSM 220. Eufemie, virginis, *Te Deum* (16 september).
- OSM 223. De sancto Mauritio sociorumque eius, *Te Deum* (22 september).

OSM 248. Perpetui, *Te Deum* (4 november).

OSM 251. Theodori, martyris, *Te Deum* (9 november).

Indien men een feest met het *Te Deum* in de metten, dat slechts drie lezingen telt, toch op zondag zou willen vieren, dan moeten de zes eerste lezingen met de bijbehorende responsories uit het gemeenschappelijke worden genomen en de drie laatste lezingen van het evangelie van de zondag worden voorgelezen. Een dergelijke voorkeur van een feest met het *Te Deum* boven het zondags-officie vinden wij vermeld bij OSM 223, het feest van Mauritius en gezellen (22 september).

Een tweede voornamere titel “novem lectiones” geeft de rubricator aan de feesten met negen lezingen in de metten. Zij hebben steeds voorrang op het zondags-officie, maar moeten in dit geval de laatste drie lezingen aan het evangelie van de zondag afstaan. De rubricator biedt hiervan de volgende voorbeelden:

OSM 218. In Exaltatione sancte Crucis, novem lectiones (14 september).

OSM 219. In octava Nativitatis, novem lectiones (15 september).

OSM 227. Iheronimi, novem lectiones (29 september).

OSM 237. Luce, ewangeliste, novem lectiones (18 oktober).

OSM 247. Huberti, episcopi, novem lectiones (3 november).

OSM 249. Leonardi, novem lectiones (6 november).

OSM 250. In octava Omnium Sanctorum, novem lectiones (8 november).

OSM 254. Brichii, episcopi, novem lectiones (13 november).

Slechts één keer, namelijk bij de octaafdag van Lambertus, gebruikt de rubricator in een titel de speciale rangaanduiding “nocturnus” om aan te duiden, dat de nocturn één ononderbroken geheel vormt met slechts één antifoon over de psalmen van de nocturn:

OSM 224. In octava sancti Lamberti, nocturnus sancti Lamberti (24 september).

De bron, waaruit de rubricator de bovenvermelde drie termen "*Te Deum*, novem lectiones, nocturnus" voor zijn titels heeft geput, moeten wij waarschijnlijk zoeken in een kalendarium van het bisdom Luik, dat hij bij zijn werkzaamheden ter beschikking heeft gehad.

Hoofdstuk XI

Lezingen in de metten

De jaarlijkse cyclus van de lezingen in de metten uit de boeken van het Oude en Nieuwe Testament wordt beschreven in hoofdstuk II, Tekst, no. 30: *In octavis Epyphanie usque ad Nativitatem Domini lectiones.*¹ Het schema ervan stemt met het tweede gedeelte van de Ordo Romanus XIII D overeen. Deze Ordo Romanus is ons slechts door één handschrift overgeleverd, dat uit het klooster van Sankt Gallen in Zwitserland stamt, namelijk de Codex Sangallensis 614 uit de elfde eeuw met de titel: *In nomine Domini incipit ordinatim breviatum qualiter libri cum responsoriis sibi convenientibus per anni circulum ad legendum ponuntur* (In de naam des Heren begint in volgorde de samenvatting, hoe de boeken met de erbij behorende responsories in de jaarlijkse kringloop ter lezing worden neergelegd).²

Andrieu wijst erop, dat de tekst van de Ordo uit twee los van elkaar staande delen is aangevoegd. Het eerste deel omvat naar zijn inzien de nummers 1-21, terwijl het tweede deel de nummers 22-34 zou beslaan.³ De onderstaande vergelijking van het tweede deel van het handschrift van Sankt Gallen⁴ met no. 30 van onze Ordinarius toont echter duidelijk aan, dat het tweede deel van de Ordo niet bij nummer 22, maar reeds bij nummer 21 moet beginnen.

Ordinarius Servatianus
Mosaetraiectensis, no. 30

*In octavis Epyphanie usque
ad Septuagesimam legentur
epistole Pauli ad matutinas.*

*A Septuagesima usque in
dominica Isti sunt dies
Pentateucum, primum quin-*

Ordo Romanus XIII D no.
21-34

21. *In proxima dominica
post Epyphaniā ponunt
epistolas Pauli cum respon-*
soriis Domini ne in ira
usque ad Septuagesimam.

22. *In Septuagesima ponent
Penteteucum cum responso-*
riis In principio, cum ceteris

que libri Moysi, scilicet Genesis, Exodus et reliqui, legatur eciam liber Iosue, Iudicum et Ruth.

A dominica *Isti sunt dies* legatur Iheremyas usque ad quartam feriam ante Pascha, aliis tribus noctibus, scilicet usque Pascha, Lamentationes.

Per septimanam Pasche legantur omelie sanctorum Patrum.

A dominica *Quasimodo geniti* quindecim diebus Actus Apostolorum, deinde usque Ascentionem Canonice Epistole.

Ab Ascentione usque ad Pentecosten Apocalypsis. In nocte Pentecostes et per ebdomadam omelie sanctorum Patrum, deinde per ebdomadam sancte Trinitatis Alternationes inter Augustinum et Felicianum de sancta Trinitate.

congruentibus per Quadragesimam usque ad XIII dies ante Pascha.

23. Per XIII dies usque ad Pascha Hieremiam prophetam cum responsoriis *Isti sunt dies*, ceterisque sequentibus de Passione Domini.

24. Per VII dies Pascae evangeliorum exposita.

25. Ab octavis Pascae, Actus Apostolorum cum responsoriis *Dignus es Domine*, et tribus officiis *Quasimodo geniti*, *Misericordia*, *Jubilate*. Deinde VII Epistolas Canonicas cum responsoriis *Si oblitus fuero* et officiis *Cantate*, *Vocem iocunditatis*, usque ad Ascentionem Domini.

26. Ab Ascensione Domini usque in octavas Pentecostes, Apocalipsin cum responsoriis de Ascensione.

Ab octava Trinitatis usque
ad kalendas augusti libri
Regum.

A kalendis augusti usque ad
kalendas septembris Prover-
bia Salomonis, Ecclesiastes
et libri Sapientie.

A kalendis septembris usque
ad kalendas octobris Iob,

Thobias, Iudith et Hester.

A kalendis octobris usque ad
kalendas novembris liber
Machabeorum.

A kalendis novembris usque
ad Adventum Domini Eze-
chiel, Daniel et duodecim
Prophete Minores.

Per totum Adventum Ysa-
yas.

27. Ab octavis Pentecosten
librum Regum et Paralipo-
menon cum responsoriis
Deus omnium, usque ad
augustum.

28. Incipiente augusto,
ponunt Salomonem cum
responsoriis *In principio*,
usque ad septembrem.

29. Incipiente septembri
librum Iob cum responsoriis
Si bona suscepimus, usque
ad medium septembrem.

30. De medio septembri,
Thobiam, Iudith, Hester
cum responsoriis *Peto Domi-
ne, Adonai, Domine rex*,
usque ad octobrem.

31. Incipiente octobre,
librum Machabeorum cum
responsoriis *Adaperiat*,
usque ad novembrem.

32. A novembre Ezechye-
lem, Danielelem et ceteros
Minores Prophetas cum
responsoriis *Vidi Dominum*,
usque ad Adventum Domini.

33. Ab Adventu Domini
Esayam prophetam cum
responsoriis *Aspiciens cete-
risque sequentibus* usque ad
Natalem Domini.

fol. 13vb. In Natale Domini ... in primo nocturno ... lectiones legentur in omeliario.

fol. 15va. Quinto die post Natale Domini ... sermones legentur usque ad vigiliis Epyphanie, sicut in omeliario continentur.

fol. 15vb. De sancto Silvestro ... lectiones legentur in omeliario de sermonibus.

34. In Natali Domini sermones et omelias ipsis festivitibus congruentes, usque post octavas Epyphaniae. Explicit Ordo, quibus temporibus veteris et novi testamenti libri legendi sunt.

De tekst geeft in beide recensies dezelfde volgorde van de bijbelboeken en sermones. De enige afwijking staat hierboven bij no. 26, waar de lezingen van het Triniteitsfeest met octaaf aan de Ordinarius zijn toegevoegd. De lezingen van het Sacramentsfeest zijn wel in de Ordinarius vermeld (fol. 43ra-43vb), maar komen niet in de bovenstaande lijst voor.

Opvallende punten van overeenkomst treffen wij bij de volgende nummers aan:

21. Beide lijsten beginnen bij het octaaf van Epiphanie.
22. Dezelfde uitgang van het woord: Pentateucum; Penthateucum.
25. De term: Canonice Epistole; Epistolas Canonicas.
30. De volgorde van de didactische boeken: Thobyas, Iudith, Hester, zonder Esdras; Thobias, Iudith, Hester, zonder Esdras.
32. De volgorde van de prophetische boeken: Ezechiel, Daniel et duodecim Prophete Minores; Ezechyelem, Danielem et ceteros Minores Prophetas.
34. De vermelding van sermones en homilieën: Sermones in omeliario; Sermones et omelias.

Alles wel beschouwd, meent Andrieu, dat de oorsprong van de Ordo Romanus XIII D in Zuid-Duitsland, in het Alemannisch gebied, moet liggen.⁵

¹ cf. LW., kol. 1513-1515, s.v. Lezingen in het officie, I A.

² cf. Andrieu, II, pp. 519-526.

³ cf. Andrieu, II, pp. 517, 518.

⁴ cf. Andrieu, II, pp. 524-526.

⁵ cf. Andrieu, II, p. 518.

Hoofdstuk XII

Processies

1. Intredeprocessie voor de conventuele hoogmis

Sinds de achtste eeuw kwam vanuit de Frankische kloosters het gebruik in zwang om vóór de plechtige zondagsmis water te wijden en het altaar en het volk ermee te besprenkelen ter herinnering aan de wijdingsplechtigheid van het altaar en het doopsel van de gelovigen.¹ Nadat in het koor de terts is gebeden, intoneert de celebrant de antifoon *Asperges me* (T.P. *Vidi aquam*), waarna hij het altaar en het koor en vanuit de kooringang het volk in de kerk met wijwater besprenkelt. Het koor zingt de antifoon af en gaat voort met het psalmvers *Miserere mei, Deus* (Ps. L, 3A). Hierna wordt de antifoon herhaald met het aansluitende psalmvers *Et secundum multitudinem* (Ps. L, 3B). Er wordt geen doxologie *Gloria Patri* gezongen, maar wel wordt de antifoon voor de tweede keer herhaald. Tot besluit zegt de celebrant het vers *Dominus apud te est fons vite* en na het antwoord van het koor de oratie *Omnipotens et misericors Deus* (fol. 8rb, 44rb).

In aansluiting op de besprenkeling met wijwater ontwikkelde zich de intredeprocessie, waarin de celebrant samen met zijn assistenten vanuit het koor door het kerkgebouw naar buiten trok en vervolgens vandaar weer naar het koor terugkeerde. Onze Ordinarius geeft talrijke voorbeelden van de intredeprocessie. In de meeste gevallen behelzen zij de initia van de liturgische gezangen, die op de heenweg en de terugweg van de processie moeten worden gezongen. In enkele gevallen bevatten zij het voorschrift, dat in het midden van de kerk een statie moet worden gehouden, maar slechts zelden verstrekken zij inlichtingen omtrent de processieweg. Wanneer het zondagsofficie door een feest met negen lezingen of door een duplex of triplex feest wordt verdrongen, dan blijft toch de zondagse intredeprocessie gehandhaafd, maar worden de gezangen aan het feest van het betreffende feest ontleend.

¹ cf. Kurzeja, S. 325-328; LW., pp. 190, 191.

2. Heen- en terugweg van de intredeprocessie

Dominica I Adventus : ad processionem a. *Ecce carissimi*, ad introitum templi a. *Ecce mater nostra* (fol. 8rb).

Festum Barbare, si dominica fuerit : ad processionem r. *Virgo Christi Barbara*, in introitu templi r. *Precepto presidis* (fol. 9vb).

Festum Nicholai, si dominica fuerit : ad processionem a. (*Ecce carissimi* adscr. in ras. manus correctoris), ad introitum templi a. *Ecce mater nostra* (fol. 10ra, 10rb).

Dominica II Adventus : ad processionem a. *Ecce carissimi*, ad introitum a. *Ecce mater nostra*, coll. ut supra (fol. 10va).

Dominica IV Adventus : ad processionem r. *Nascetur*, ad introitum r. *Quomodo fiet istud* (fol. 12vb).

Festum Nativitatis Domini ad secundam missam : conventus facit processionem versus chorum beate Virginis, postea incipienda est missa (fol. 13vb, 14ra).

Festum Nativitatis Domini, si in dominica evenerit (protasin manus saec. XV exeuntis lineola del.) : ad processionem r. *Descendit de celis*, ad introitum ecclesie r. *Verbum caro factum est*, usque in ecclesiam sine statione ante ecclesiam, r. in medio ecclesie, hoc est observandum usque ad octavas Epyphanie, coll. *Concede quesumus omnipotens Deus ut nos unigeniti* (fol. 14rb).

Feria V et VI post Nativitatem Domini, si dominica fuerit : r. *Descendit de celis* cum versu, ad introitum templi r. *Verbum caro factum est*, collectam de Nativitate, qualem volueris (fol. 15vb).

Vigilia Epyphanie, si dominica fuerit : ad processionem r. *Descendit*, ad introitum templi r. *Verbum caro* (fol. 16va).

Festum Epyphanie, si dominica fuerit : ad processionem r. *Omnes de Saba vel Tria munera*, in medio ecclesie ad stationem r. *In columbe specie*, coll. *Deus illuminator* (fol. 17ra).

Dominica infra octavam Epyphanie : totum officium sicut in die (fol. 17rb).

Festum Fabiani et Sebastiani, si fuerit dies dominicalis : ad processionem r. (*Isti sunt sancti* adscr. in ras. manus correctoris), in introitu templi r. de patrono, quale volueris (de ... volueris, lineola del. et deinde *Verbum caro factum* suprascr. manus saec. XV exeuntis) (fol. 18va).

Festum Agnetis, si fuerit dominicalis dies : ad processionem r. *Peccata mea*, in introitu templi, sicut predictum est (fol. 18vb).

Festum Purificationis sancte Marie virginis : ad processionem a. *Ave gratia plena*, a. *Adorna thalamum*, in introitu templi a. *Cum inducerent*, ad stationem a. *Responsum*, v. *Hodie beata virgo*, v. *Post partum*, coll. *Porrigere nobis Deus dexteram tuam* (fol. 20ra).

Dominica Septuagesime : ad processionem r. *Ecce Adam* (*Ecce Adam*, lineola del. et deinde *Ubi est Abel frater* suprascr. manus saec. XV exeuntis), in introitu templi de patrono r., quale volueris (videlicet post Purificationem, in marg. adscr. manus saec. XV exeuntis) (fol. 21va).

Dominica Sexagesime : ad processionem r. *Ecce Adam* (*Ecce Adam*, lineola del. et deinde *Ubi est Abel frater tuus* suprascr. manus saec. XV exeuntis), in introitu de patrono r., quale volueris (fol. 22ra).

Dominica Quinquagesime : ad processionem r. *Temptavit*, in introitu r. de patrono (fol. 22rb).

Feria IV in Capite ieiunii : (postea erit processio ad chorum beate Marie cum responsorio *Emendemus* vel *Paradysi*, secuntur preces, tunc itur per claustrum cum letania, adscr. in ras. manus correctoris) (fol. 22vb).

Dominica I Quadragesime : ad processionem r. *Ductus est Ihesus*, ad introitum r. *Pater peccavi*, coll. *Super populum* (fol. 23rb, 23va).

Dominica II Quadragesime : ad processionem r. *Cum exiret Iacob*, ad introitum r. *Vidi Dominum facie* (fol. 24rb).

Dominica III Quadragesime : ad processionem r. *Videns Iacob*, ad introitum templi r. *Salus nostra* (fol. 24vb).

Dominica IV Quadragesime : ad processionem r. *Ecce mitto angelum meum*, ad introitum r. *Audi Israel* (fol. 25va).

Festum Annuntiationis beate Marie virginis, si fuerit dies dominicalis : ad processionem r. *Quomodo fiet*, ad introitum r. *Christi virgo* (fol. 26va).

Dominica V Quadragesime in Passione Domini : ad processionem r. *Multiplacati sunt* vel *Qui custodiebant*, ad introitum r. *In proximo est* (fol. 27ra).

Dominica VI Quadragesime in Palmis : fiat processio cum istis antiphonis : *Dum appropinquaret* cum aliis, que secuntur, quibus omnibus cantatis, dicatur ista coll. : *Adiuva nos Deus salutaris et ad beneficia recolenda*. Cum processio fit versus ecclesiam, cantetur ym. *Vexilla regis*, post ymnum cantetur *Gloria laus et honor tibi sit*, ad introitum ecclesie r. *Ingreddiente Domino* (fol. 27vb).

Dominica Pasche : ad processionem a. *Vespere autem*, duo cantabunt *Salve festa dies*, ad stationem in medio ecclesie *Sedit angelus*, v. *Crucifixum*, repeticio *Alleluya*, v. *In resurrectione tua Christe*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus ut in resurrectione*, finita collecta, a. *Surrexit Dominus* (fol. 31va).

Feria IV infra octavam Pasche : ad processionem a. *Cum rex glorie*, duo cantant *Salve festa dies* (fol. 32vb).

Dominica in octava Pasche : ad processionem *Dum transisset* (*Dum transisset*, eras. et *Vespere* superscr. manus correctoris, cf. dominicum II post Pascha) vel *Cum rex glorie*, *Salve festa*, v. *In resurrectione tua Christe*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus* (fol. 33vb, 34ra).

Dominica II post Pascha : ad processionem a. *Cum rex glorie* (a. *Cum*, eras. et *Vespere sabbati* superscr. manus correctoris, cf. dominicam in octava Pasche), *Salve festa dies* (fol. 35va).

Dominica III-V post Pascha : officium sicut in dominicis precedentibus (fol. 35vb, 36ra, 36rb).

Festum Marci, si dominica die evenerit : (processio est ante missam circa claustrum, deinde per montem in Iohannem Baptistam, et fit stacio in medio ecclesie beati Iohannis predicte, adscr. in ras. manus correctoris) (fol. 37rb).

Festum Servatii : ad processionem r. *Habemus in isto*, item r. *Dum beatus*, *Salve festa dies*, in medio ecclesie ad stationem r. *Sedit angelus*, v. *Crucifixum in carne*, v. *Recordamini*, coll. de Resurrexione (fol. 39ra).

Festum Ascensionis Domini : ad processionem r. *Omnis pulchritudo Domini*, r. *Exaltare Domine*, duo cantant *Salve festa dies*, in medio ecclesie ad stationem r. *Sedit angelus* cum versu, v. *In resurrectione*, coll. *Deus qui nos resurrectionis et ascensionis*, ascendendo ad chorum a. *Ascendo ad Patrem meum* (fol. 40ra, 40rb).

Dominica infra octavam Ascensionis : ad processionem sicut in die Ascensionis, excepto quod fit statio in medio ecclesie (fol. 40vb).

Dominica Pentecostes : post aspersionem aque itur in medio ecclesie et cantatur ym. iste, scilicet *Veni creator Spiritus* cum suis versibus, quibus cantatis, fit processio cum responsorio isto, scilicet *Repleti sunt*, cum alio sequenti *Apparuerunt*, duo cantant *Salve festa*, et redeundo ad ecclesiam, fit statio in medio ecclesie et cantatur r. *Sedit angelus*, sicut ante predictum est, v. *Loquebantur variis*, coll. *Deus qui (nos resurrectionis)* adscr. in ras. manus saec. XV exeuntis), redeundo ad chorum, cantatur a. ista, scilicet *Veni sancte Spiritus* (fol. 41va).

Dominica in octava Pentecostes : ad processionem r. *Repleti sunt omnes*, r. *Apparuerunt*, duo *Salve festa dies* (fol. 42va).

Dominica Trinitatis : ad processionem r. *Summe Trinitati* cum aliis, si placet, et postea statio in medio ecclesie cum responsorio isto, scilicet *Honor virtus*, v. *Sit nomen Domini benedictum*, coll. *Concede nobis misericors* (fol. 44rb).

Dominica I-VIII post octavas Trinitatis : ad processionem r. *Summe Trinitati*, ad introitum templi de patrono r., quale volueris (fol. 45ra, 45vb, 46ra, 46va, 46vb, 47rb, 47va, 48ra).

Dominica I de Sapientia : ad processionem r. *Gyrum celi* (*Gyrum celi*, lineola del. et deinde in marg. ad Ordinarium Leodiensem mandavit manus saec. XV exeuntis) (fol. 48rb).

Dominica II de Sapientia : ad processionem r. *Super salutem*, ad introitum templi de patrono r. (fol. 48va).

Dominica IV de Sapientia : ad processionem r. *Super salutem*, ad introitum templi de patrono r. (fol. 49ra).

Dominica I-II de Iob : ad processionem a. *Domine Deus omnipotens qui salvos*, ad introitum templi de patrono r. (fol. 49va, 49vb).

Dominica de Tobya : ad processionem a. *Domine Deus omnipotens*, ad introitum templi de patrono r. (fol. 50ra).

Dominica de Hester : ad processionem a. *Domine Deus omnipotens*, ad introitum templi de patrono r. (fol. 50rb).

Dominica de Iudith : ad processionem a. *Domine Deus omnipotens*, ad introitum templi de patrono r. (fol. 50va).

Dominica I-IV de Machabeis : ad processionem a. *Domine Deus omnipotens*, ad introitum templi de patrono r. (fol. 51va, 51vb, 52ra, 52rb).

Dominica I-IV de Prophetis : ad processionem a. *Domine Deus omnipotens*, ad introitum templi de patrono r. (fol. 52va, 52vb, 53ra, 53rb, 53va).

Dominica V de Prophetis : ad processionem r. *Ecce dies veniunt*, ad introitum templi de patrono r. (fol. 53vb).

Festum Translationis Servatii, si fuerit dies dominica : ad processionem r. *Romam oratum*, r. *Preclarum pontificem*, ad stationem vel ad introitum ecclesie r. *O presulum clarissime* (fol. 54ra).

Festum Natalis Iohannis Baptiste, si fuerit dies dominicalis : ad processionem r. *Inter natos*, ad introitum templi de patrono r. (fol. 55rb, 55va).

Festum Monulfi et Gundulfi, si fuerit dominica : ad processionem r. *Immortali seculorum*, r. *Sint lumbi*, ad stationem in medio ecclesie r. *O sacerdotes incliti* (fol. 57vb).

Octava Monulfi et Gundulfi, si dominica intervenerit : ad processionem r. *Sint lumbi*, ad introitum de patrono r. (fol. 58ra).

Festum Marie Magdalene, si fuerit dominica : ad processionem r. *Regnum mundi*, r. *Cum venisset*, ad introitum de patrono r. (fol. 58rb, 58va).

Festum Transfigurationis Domini : ad processionem r. *Assumpsit Ihesus*, duo cantant *Salve festa dies*, ad stationem r. *Inter Moysen* (fol. 60rb).

Festum Assumptionis B.M.V., si fuerit dies dominicalis : ad processionem r. *Super salutem*, r. *Ista est*, r. *Beata es virgo Maria*, ad stationem r. *Gaude Maria* (fol. 61va, 61vb).

Festum Nativitatis B.M.V., si fuerit dominica : ad processionem r. *Super salutem*, r. *Corde et animo*, r. *Cum iocunditate*, ad stationem r. *Felix namque es* (fol. 63ra, 63rb).

Festum Dedicationis ecclesie : ad processionem r. *Fundata est*, r. *Benedic Domine*, r. *Lapides preciosi*, r. *Adduxisti Domine*, r. *Mane surgens*, ad introitum templi a. *Pax huic domui*, ad stationem r. *Terribilis* (fol. 63vb).

Festum Exaltationis sancte Crucis, si fuerit dominicalis dies : ad processionem r. *Hoc signum crucis*, ad introitum de patrono r. (fol. 64rb).

Festum Lamberti, si fuerit dominica : ad processionem r. *Sacerdos Dei mitissimus*, ad introitum de patrono r. (fol. 64vb).

Festum Mychaelis archangeli, si fuerit dies dominicalis : ad processionem r. *Te sanctum Dominum*, ad introitum templi de patrono r. (fol. 65vb).

Festum Remigii, si fuerit dominica : ad processionem r. *O presul Christi* (fol. 66rb).

Festum Francisci, si fuerit dominica : ad processionem r. *Euntes in quid*, ad introitum templi de patrono r. (fol. 66va).

Festum Gereonis, si fuerit dominica : ad processionem r. *Hos igitur constanter*, ad introitum ecclesie de patrono r. (fol. 67rb, 67va).

Festum Undecim Milium Virginum, si fuerit dominica : ad processionem r. *Milibus undenis*, r. *O beata virginum*, ad introitum ecclesie de patrono r. (fol. 68ra).

Festum Omnium Sanctorum : ad processionem r. *Summe Trinitati*, r. *Felix namque es*, r. *Romam oratum*, ad stationem r. *Tua sunt hec Christe* (fol. 69ra).

Festum Martini : ad processionem r. *Beatus Martinus vel Martinus Abrahe* (fol. 69vb).

3. Bespreking van de intredeprocessie

Uit de bovenstaande gegevens, die wij in de loop van de Ordinarius aantreffen, kunnen wij, ondanks het ontbreken van mededelingen over de juiste route van de processie, ons toch een globale voorstelling van de intredeprocessie maken. Omdat zij zich uit de ritus van de besprenkeling met wijwater voor de zondagse hoog-

mis heeft ontwikkeld, komt zij uiteraard zelden door de week voor, zoals op Maria-Lichtmis (fol. 20ra), woensdag in de paasweek (fol. 32vb), Servatiusdag (fol. 39ra), Hemelvaartsdag (fol. 40ra) en op Kerstmis in een tekstverandering aan het einde van de vijftiende eeuw (fol. 14rb). De geregeld voorkomende voorwaarde "si fuerit dies dominicalis" voor het houden van de intredeprocessie op heilige dagen ontbreekt bij de drie volgende feesten: Gedaanteverandering des Heren (fol. 60rb), Allerheiligen (fol. 69ra) en Martinus (fol. 69vb). Het is aannemelijk, dat het feest van de Gedaanteverandering steeds op de eerste zondag na het feest van Petrus' Banden (1 augustus) is gevierd, zoals een eeuw later ook het geval is in de O.L. Vrouwekerk.¹ Maar bij de twee andere feesten bijna aan het slot van de Ordinarius is het waarschijnlijk, dat de copiist vergeten heeft de bovenbeschreven voorwaarde in de tekst op te nemen.

De heenweg van de intredeprocessie verloopt op uniforme wijze. Na de besprenkeling met wijwater verlaat men het koor en gaat in processie naar buiten onder het zingen van een antifoon of responsorie, dat aan het tijd- of feesteigen is ontleend (ad processionem). Alleen op Pinksterzondag moet men bij wijze van uitzondering vóór het uittrekken van de processie midden in de kerk de hymne *Veni creator* met alle verzen uitzingen (fol. 41va). De terugweg is gevarieerder. Op de gewone zondagen door het jaar heft de cantor bij de ingang van de kerk (ad introitum templi) een antifoon of responsorie aan, zeer vaak ter ere van de patroon der kerk. De processie trekt rechtstreeks zonder een statie in de kerk te houden naar het koor terug, waar de celebrant tot besluit de collecte zegt.

Op plechtige feestdagen zingt men bij het betreden van de kerk eveneens een of meer antifonen of responsories, die bij het feest passen. In de paastijd, en dus ook op de feestdag van Servatius op 13 mei (fol. 39ra), wordt hiervoor altijd de paashymne *Salve festa dies* genomen.² Midden in de kerk aangekomen, houdt de processie een statie om daarbij een passend liturgisch gezang ter opluistering van het feest uit te voeren (ad stationem in ecclesia, fol. 14rb, 31va, 39ra, 40ra, 41va, 44rb, 57vb, 60rb, 61vb, 63rb, 63vb, 69ra). Dit gezang is gedurende de paastijd, namelijk van Pasen tot en met Pinksteren, altijd het paasresponsorie *Sedit angelus ad sepulchrum Domini*, eventueel gevolgd door de verzen *Crucifixum in carne laudate* en *Recordamini quomodo predixit*

naargelang de liturgische rang van het feest.³ Nadat het gezang bij de statie is uitgezongen, zegt de celebrant het versikel en na de beantwoording ervan door het koor de collecte van de processie. Soms is de statie *ad libitum*, bijvoorbeeld bij de Translatie van Servatius (*ad stationem vel ad introitum ecclesie r. O presulum clarissime*, fol. 54ra). Tenslotte bestijgt de processie weer het koor onder het zingen van een antifoon, die bij het feest past (fol. 31va, 40vb, 41va).

¹ cf. OVM., pp. 201-203, 275.

² cf. Andrieu, V, pp. 300, 301.

³ cf. Andrieu, V, p. 302.

4. Processies verbonden met het koorbed, namelijk de vespers

De middeleeuwse liturgie vertoont een grote neiging tot dramatiseren. Elke gelegenheid de dienst beweeglijk en levendig te maken door het houden van processies werd aangegrepen.

Vooral het vesperofficie bood geschikte momenten om deze behoefte te bevredigen. Eén van die momenten was de commemoratie na de vespers van een heilige, die in de kerk een eigen altaar had. Men trok in processie naar dat altaar.

Een ander vast moment was de processie naar O.L. Vrouw tot besluit van iedere vesperdienst.

Een uitzondering werd gemaakt voor de tijd van Quadragesima, Maria-Lichtmis, Allerzielen en het paasoctaaf, omdat deze tijden een eigen karakter hebben.

Als de vespers van de dag in het koor waren afgesloten met het *Benedicamus Domino*, of soms na de statie bij een altaar met plechtige commemoratie, trok men naar O.L. Vrouw. Daar werd een versikel en een Maria-collecte gebeden en zong men tot besluit een tweede of derde *Benedicamus*.

Met het altaarbezoek werd eigenlijk het feest van de heilige plechtig uitgeluid. Het aantal commemoratieprocessies nam toe naarmate het aantal altaren toenam. Deze processies konden eenvoudig of rijker van vorm zijn.

Hield men het eenvoudig dan trok men onder het zingen van een antifoon ter ere van de heilige naar zijn altaar. Daar werd een versikel en een oratie gebeden. Als het feest hoger in rang was, was de processie rijker van vorm. Dan werd tijdens de processie

naar het altaar het responsorium van de heilige gezongen. Bij het altaar volgde dan de antifoon, het Magnificat, gevolgd door de oratie van het feest, soms gevolgd door een bewieroking.

Ook als de altaren al waren verdwenen, bleef de processie toch gehandhaafd vanwege de stichtingen.

De drie vesperprocessies van Kerstmis hebben de oudste vorm (n.b. bij Onnozele Kinderen). Er bestond geen eigen altaar. Men was dus wel gedwongen de processie te beperken tot het koor bij het einde van de vespers.

¹ Kurzeja, S. 328-334.

5. Processies zonder vermelding van staties

Dominica I Adventus; In secundis vespers ... Solet etiam r. istud, sc. *Ingressus* angelus, cantari et alia, que secuntur, successive usque ad proximam dominicam Natalis Domini, quando exitur in ecclesiis conventualibus, et dicitur postea iste v.: *Ave Maria gratia*, coll. *Deus qui de beate Marie*, postea a. *Ecce Dominus* veniet, v. *Letamini in Domino*, coll. *Conscientias nostras* (fol. 8va)

Festum Barbare, r. *Virgo Christi*, v. *Specie tua*, a. Dulci - postea exitur, de beata Virgine, ut predictum est et de Omnibus Sanctis (fol. 9vb).

6. Processies met vermelding van één of meer staties

De formule luidt: exitur in medio ecclesie (fol. 9ra).

Festum Andree, (1e vespers): post primam collectam a. de Adventu et coll., postea exitur in medio ecclesie, postea de Sancte Andrea, ad altare sub cruce itur, cantando resp. *Homo Dei*, v. *Dilexit Andream Dominus*. coll. *Adiuvet ecclesiam tuam*. (fol. 9ra en rb).

Festum Nicholai: postea exitur cum responsorio de Domina nostra, sicut predictum est ante. Postea itur ad altare Sancti Nicholai cum responsorio *Summe Dei presul*, v. *Ora pro nobis beate Nicholae*, sequitur de Omnibus Sanctis. (fol. 10ra).

Festum Stephani: postea itur in medio ecclesie, r. *Verbum carum* versu et *Gloria Patri*, v. *Tamquam sponsus*, coll. et *Benedicamus*. Tunc veniant sacerdotes ordinatim duo, accensis candelis, portantes in manibus, cantantes hanc antiphonam: *Domine suscipe*, postea Magnificat, vadant ad altare sancti Iohannis in veteri capella, r. *Vox tonitrui* cum versu, v. *In omnem terram* et *Benedicamus*. (fol. 14vb en 15ra).

Festum Iohannis: postea venient pueri de sacristia cum episcopo et responsorio, sc. *Isti sunt sancti*, faciant stationem in medio ecclesie, finito responsorio, cantetur v. a tribus scholaribus, finita repetitione, incipietur r. *Isti sunt sancti*, v. *Exultent iusti*, postea coll. et *Benedicamus*. (fol. 15ra).

In die Pasche, Vespere incipiuntur cum (*Kyrieleyson* in medio ecclesie, et dum cantatur *Christeleyson*, vadit processio versus chorum, finito *Kyrieleyson*, incipienda est a. *Alleluya, alleluya, alleluya, alleluya* ... incipienda est a. super Magnificat *Et dicebant ad invicem*, qua cantata, dicitur coll. et non dicendum est *Dominus vobiscum* post collelectam. Tunc itur ad fontes, cantando istam antiphonam: *In die resurrectionis*, qua cantata sequitur a. *Alleluya, alleluya*, ps. *Laudate pueri Dominum*, quibus finitis, cantandum est ad fontes *Alleluya*, v. *Angelus Domini descendit*, sequitur coll., sine *Dominus vobiscum*, dicta collecta, itur versus sepulchrum, cantando antiphonam *Vidi aquam*, incipitur a. *Alleluya, alleluya, alleluya*, ps. *In exitu Israel de Egypto*, quibus cantatis, cantatur ad sepulchrum *Alleluya*, v. *Respondens autem angelus*, postea coll. et *Benedicamus Domino*. (fol. 31va, 31vb en 32ra).

Feria secunda: ad vespas servatur idem modus, qui servabatur die esterna in vesperis, sed coll. et *Alleluya* variantur ... super Magnificat a. *Ihesus iunxit se*, - notandum est etiam, quod quicquid cantatur in die Pasche in vesperis, eundo ad fontes et redeundo ad sepulchrum, illud servatur et cantatur in vesperis per totam ebdomadam usque ad sabbatum, sed *Alleluya* ad fontem et ad sepulchrum variantur secundum ferias suas, in ista scilicet feria secunda cantatur ad fontes *Alleluya*, v. *In die resurrectionis*, ad sepulchrum *Alleluya*, v. *Oportebat pati*, postea

coll., sine *Dominus vobiscum* et *Benedicamus Domino*. (fol. 32rb en 32va).

Feria tertia: ad fontes *Alleluya*, v. *Surrexit Dominus vere*, ad sepulchrum *Alleluya*, v. *Resurrexit Christus*. (fol. 32vb).

Feria quarta: ad fontes *Alleluya*, v. *Angelus Domini*, (veniendo de fonte cantatur *In exitu Israël* in choro cum nota, chorus respondente choro, et postea *Alleluya*, *Respondens*), ad sepulchrum *Alleluya*. (fol. 32vb).

Feria quinta: ad fontes *Alleluya*, v. *In die resurrectionis*, ad sepulchrum *Alleluya*, v. *Oportebat pati Christum*. (fol. 33ra).

Feria sexta: ad fontes *Alleluya*, v. *Surrexit Dominus vere*, ad sepulchrum *Alleluya*, v. *Resurrexit Christus*. (fol. 33rb).

In vigilia Pentecostes: statim eundo ad fontes, cantatur ist ym., scilicet *Rex sanctorum*, sed quando perventum est ad fontes, sic cantando, tunc benedicitur fons, sicut in vigilia Pasche et pro ut continentur in libro missali. Et quando sunt benedicti, incipitur ym. predictus ab illo loco, ubi pausatam fuerat ante benedictionem fontium, et sic cantando ymnum, itur versus altare. (fol. 40vb en 41ra).

In natale Sancti Iohannis Baptiste; postea itur in medio ecclesie cum antiphona, scilicet *O crux gloriosa*, postea de beata Virgine, postea itur versus Sanctum Iohannem cum responsorio, scilicet *Inter natos*, v. *Fuit homo*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus da cordibus nostris*, postea de Omnibus Sanctis. (fol. 55ra en 55rb).

Festum Monulfi et Gundulfi: postea itur in medio ecclesie, sicut predictum est, postea de beate Virgine, postea de sancto Monulfo et Gondulfo a. *Isti sunt viri sancti* vel *Isti sunt due olyve*, postea de Omnibus Sanctis. (fol. 57va).

Festum Laurentii: postea itur in medio ecclesie cum antiphona, scilicet *O crux*, postea de beata Virgine, postea itur versus Sanctum Laurentium cum responsorio, scilicet *Levita Laurentius*,

v. *Dispersit dedit pauperibus*, coll. *Excita Domine in ecclesia ...* (fol. 60vb).

In secundis vesperis: non itur versus Sanctum Laurentium. (fol. 61ra).

Festum Assumptionis: postea itur in medio ecclesie cum antiphona *O crux*, postea itur in choro cum responsorio *O preclarum*, postea de Omnibus Sanctis. (fol. 61rb en 61va).

In secundis vesperis ... postea itur in medio ecclesie cum antiphona de Sancta Cruce, postea itur in choro cum responsorio *O presulum clarissimi*, postea de Omnibus Sanctis. (fol. 61vb).

Festum Dedicacionis ecclesie: postea itur in medio ecclesie cum antiphona *O crux gloriosa*, postea de Omnibus Sanctis. (fol. 64va).

Festum Lamberti: postea itur in medio ecclesie cum antiphona de sancta Cruce, scilicet *Sanctifica nos*, postea de beata Virgine, postea de sancto Lamberto a. *Fortis in adversis*, v. *Posuisti Domine super*, coll. *Intercessio*. (fol. 64va).

Festum Mychaelis archangeli: postea itur in medio ecclesie cum a. *O crux gloriosa*, postea de beata Virgine, postea itur versus Sanctum Iohannem cum responsorio, scilicet *Terribilis est*, postea de Omnibus Sanctis. (fol. 65rb en 65va).

Festum Remigii: postea itur in medio ecclesie a. *O crux gloriosa*, postea de beata Virgine, postea itur versus Sanctum Nicholaum, r. *O presul Christi*, v. *Ora pro nobis*. (fol. 66ra).

Festum Martini: postea itur in medio ecclesie < cum antiphona > *O crux gloriosa*, postea de beata Virgine, postea itur versus altare sancti Martini cum responsorio, scilicet *Martinus Abrahe*, v. *Iustum deduxit*. (fol. 69va).

Festum Katharine: postea itur in medio ecclesie cum a. *O crux gloriosa*, postea de beata Virgine, postea itur versus Sanctam Katherinam in novo porticu, r. *Nobilis et pulchra*, v. *Ora pro nobis*, postea de Omnibus Sanctis. (fol. 70vb).

7. Processies naar de crypte

Dominica secunda: post collectam itur in medio ecclesie, ... r. *Christus resurgens*, v. *Dicant nunc Iudei*, v. *Dicite in nationibus*, post collectam itur in criptam cum antiphona *Lux perpetua*, v. *Gaudet iusti in Domino*. (fol. 35rb en 35va).

In translatione Sancti Servatii: Eodem die, Valentini et Candidi, in primis vesperis itur in cripta cum antiphona ista, scilicet *Isti sunt viri sancti quos elegit* (fol. 54ra en 54rb).

Festum Petri et Pauli: itur in cripta cum ista antiphona, scilicet *Symon Bariona*, v. *Tu es Petrus*, coll. *Deus qui beato Petro collatis*. (fol. 56ra).

Festum Laurentii: postea itur in cripta, et fit memoria de Translatione Monulfi et Gundulfi cum ista antiphona, scilicet *Isti sunt due olyve*, v. *Exultent iusti*, coll. *Exaudi Domine populum*, postea de Omnibus Sanctis. (fol. 60vb).

Festum Lamberti: postea itur in cripta cum antiphona de Omnibus Sanctis.

8. Processie na de lauden

Festum Assumptionis B.M.V.: postea itur versus chorum Sancti Servatii cum responsorio Romam oratum, postea de Omnibus Sanctis. (fol. 61va).

INDICES

INDEX ECCLESiarUM, ALTARIUM, LOCORUM, LIBRORUM

1. ECCLESIAE

Ecclesia conventualis, 8va, 34va.

Johannis Baptistae, 37rb, 55rb, 65va.

Servatii in Traiecto, 34va.

2. ALTARIA

Altare maius, 31rb, 41ra.

sub cruce, in medio ecclesiae, 9ra.

Catharinae, 37rb, 70vb.

Johannis, in veteri capella, 14vb.

Laurentii, 60vb, 61ra.

Martini Turonensis, 69va.

Nicolai, 10ra, 66ra.

3. LOCI

Atrium (locus situs inter ecclesiam sancti Johannis et tres aedes claustrales ad antiqua moenia sitas, cf. RAL, Archivum ecclesiae sancti Servatii, Variorum tomus III, p. 451), 37rb.

Capitulum, 28vb.

Chorus sancti Servatii, 40rb, 41va, 61rb, 61va.

B.M.V., 13vb, 14ra, 22vb.

Clastrum, 22vb, 37rb.

Crypta, 35rb, 54rb, 56ra, 60vb, 64va.

Ferrum (inter atrium et ecclesiam sancti Johannis constitutum), 37rb.

Hees, 62vb.

Mons (locus inter ecclesiam sancti Servatii et ecclesiam Sancti Johannis iacens), 37rb.

Organum, 39ra.

Porticus novus, 70vb.

Sacristia, 15ra.

Thesauraria, 31rb.

4. LIBRI

Antiphonarium, 8va, 9vb, 10vb, 16ra, 18ra, 18va-19ra, 19va, 19vb, 20rb, 20va, 21vb, 22ra, 25ra, 28va, 35ra, 44ra, 44rb, 65vb.

Capitulare, 9va, 18ra.

Graduale, 29vb, 36va.

Homiliarium (Omeliarium), 8ra, 13va, 15va, 15vb.

Missale, passim.

Ordinarius, 57ra.

Leodiensis, 26ra, 48rb.

INDEX CELEBRATIONUM ET CAERIMONIARUM, TAM DE TEMPORE QUAM DE SANCTIS

Abdon et Sennes, martyrum, 30 julii, 58vb.
 Achillei, martyris, 12 maii, vide Nerei et Achillei, martyrum.
 Actuum Apostolorum libri, II. in officio, 17va.
 Adriani, martyris, 8 septembris, 62vb.
 Adventus Domini, *8ra-8vb*, 9ra-10rb, *10va-11ra*, 11rb, *12va*, *12vb*, 13ra, 15va, 17vb, 18ra, 26rb, 26va, 42vb, 43ra, 45ra, 45rb, 52va.
 Aegidii, abbatis, 1 septembris, 62vb.
 Agapiti, martyris, 6 augusti, 60va.
 Agapiti, martyris, 18 augusti, 62ra.
 Agathae, virginis et martyris, 5 februarii, 20rb.
 Agnetis, virginis et martyris, 21 januarii, *18va*, *18vb*, 21ra, 71ra; dies octava, 24vb, 25ra.
 Alexandri, Eventii, Theodoli, martyrum, et Juvenalis, episcopi, 3 maii, 38rb.
 Amandi, episcopi, 6 februarii, 20rb, 20va; Translationis, 26 octobris, 68rb.
 Ambrosii, episcopi, 4 aprilis, 26vb, *27rb*, 62rb, 65vb.
 Amoris, confessoris, 8 octobris, 66vb.
 Amos, prophetae, I. in missa, 50vb.
 Anastasiae, virginis et martyris, 25 decembris, 14ra.
 Andreae, apostoli, 30 novembris, *8vb-9va*, 10rb; dies octava, 10rb, 10va.
 Annae, viduae, 26 julii, 58va, 58vb.
 Annuntiationis B.M.V., 25 martii, 25vb-26vb.
 Apulei, martyris, 7 octobris, vide Marcelli et Apulei, martyrum.
 Arnulfi, episcopi, 16 augusti, 61vb.
 Ascensionis Domini (Ascensionis Domini), festum cum octava, 17va, 33va, 34ra-35ra, 35va, 36rb, 36va, 38vb, 39rb, 39va, *39va-40vb*, 41ra, 41rb.
 Assumptionis B.M.V., 15 augusti, festum cum octava, 61ra, *61rb-62ra*, 62vb, 63ra; dies octava, 62rb.
 Audacti, martyris, 30 augusti, vide Felicis et Audacti, martyrum.
 Augustini, episcopi, 28 augusti, 62rb, 62va; II. in officio, 12ra, 12va, 17va, 17vb.
 Barbarae, virginis et martyris, 4 decembris, 9va-10ra.
 Barnabae, apostoli, 11 junii, 54rb, 54va.
 Bartholomaei, apostoli, 24 augusti, 62rb.
 Baruch, I. in missa, 40vb.
 Basilidis, Cyrini, Naboris, Nazarii, martyrum, 12 junii, 54va.
 Benedicti, abbatis, 21 martii, 25rb; Translationis, 11 julii, 57ra.
 Benedictio: aquae cum aspersione, 8rb, 18rb, 22vb, 24rb, 27va, 33vb, 37rb, 39ra, 40ra, 41va, 44rb, 71ra; candelarum, in festo Purificationis B.M.V., 19vb; cerei paschalis, 30va; cinerum, 22vb; fontis baptismalis, 30va, 30vb, 40vb, 41ra; novi luminis, in Coena Domini, 28vb, 31rb; palmarum, 27va, 27vb.
 Bernardi, abbatis, 20 augusti, 62rb.
 Blasii, episcopi et martyris, 3 februarii, 20ra, 20rb.

Brichii, episcopi, 13 novembris, 69vb, 70ra.

Caeciliae, virginis et martyris, 22 novembris, 70rb, 70va.

Calixti, papae et martyris, 14 octobris, 67va, 67vb.

Candidae, virginis, 1 decembris, 9va.

Candidi, episcopi, 7 junii, vide Valentini et Candidi, episcoporum.

Canonicarum Epistularum, ll. in officio, 17va.

Cantici Canticorum libri, ll. in officio, 63ra.

Cantus liturgici: cauda, 30vb, 59vb; melodia evangelii, 17ra; cum nota, cum notis, 29ra, 32vb, 34vb, 35vb, 36ra, 36rb; notae superpositae, 13vb-14rb, 25va, 27vb, 31va, 41ra, app. no. 1-7; organa, 39ra, 62vb; prosa, 13va, 68ra, 70vb; tropus, 14rb, 17ra, 17rb, 31va.

Caput jejunii (Dies cinerum), 21vb, 22va-23ra, 28vb; impositio cinerum, 22vb, 23ra.

Catharinae (Katherinae), virginis et martyris, 25 novembris, 70va-71ra.

Chrysanti (Crisanti), martyris, 29 novembris, vide Saturnini et aliorum, martyrum.

Chrysogoni (Grisogoni), martyris, 24 novembris, 70va.

Circumcisionis Domini, 1 januarii, 15vb, 16ra, 16rb.

Clementis, papae et martyris, 23 novembris, 70rb, 70va.

Coenae Domini, officium, 28rb-29rb; benedictio novi luminis, 28vb, 31rb.

Collationis vini usus, 71ra.

Cornelii et Cypriani, martyrum, 14 septembris, 64ra.

Cosmae et Damiani, martyrum, 27 septembris, 65rb.

Crispini et Crispiniani, martyrum, 25 octobris, 68rb.

Crucis sanctae: festum, 8vb, 62vb, vide Exaltationis, Inventionis; adoratio in Parasceve, 29vb; delatio in processione, 31rb; suffragium, 18ra, 42vb, 44ra, 45va, 61rb-61vb, 63va, 64va, 65rb, 66ra, 69va, 70vb; cf. praefatio de sancta Cruce.

Cuniberti, episcopi, 12 novembris, 69vb.

Cypriani, martyris, 14 septembris, vide Cornelii et Cypriani, martyrum.

Cyriaci (Syriaci) sociorumque ejus, martyrum, 8 augusti, 60va.

Cyrini, martyris, 12 junii, vide Basilidis et aliorum, martyrum.

Damasi, papae, 11 decembris, 9va, 9vb.

Damiani, martyris, 27 septembris, vide Cosmae et Damiani, martyrum.

Danielis, prophetae, ll. in missa, 11vb, 51ra; ll. in officio, 17vb, 52va.

Dariae, martyris, 29 novembris, vide Saturnini et aliorum, martyrum.

Dedicationis ecclesiae, 9 septembris, 63rb-63vb, 65va.

Deuteronomii libri, l. in missa, 40vb.

Dies cinerum (Dies cynerum), vide Caput jejunii.

Dionysii (Dyonisii), episcopi et martyris, 9 octobris, 66vb, 67ra.

Divisionis apostolorum, 15 julii, 57ra, 57rb.

Dominici, confessoris, 5 augusti, 60va.

Domitiani, episcopi, 7 maii, 38vb.

Donati, episcopi et martyris, 7 augusti, 60va.

Ecclesiastes libri, ll. in officio, 17vb, 48ra.

Ecclesiastici libri, ll. in officio, 17vb, 48ra.

Elizabet (Elyzabeth), viduae, 19 novembris, 70ra.

Epimachi (Ephymaci), martyris, 10 maii, vide Gordiani et Epimachi, martyrum.

Epiphaniae (Epyphaniae) Domini, 6 januarii, festum cum octava, 13va-14vb, 15va, 15vb, 16va-17rb, 18ra, 18rb; dies octava, 8vb, 17ra, 17rb, 17va; tempus post octavas Epiphaniae, 17vb-18rb, 19ra.

Esther (Hester) libri, historia et ll. in officio, 17vb, 49rb, 50ra, 50rb.

Eucharistii, episcopi, 8 decembris, 9vb.

Euphemiae (Eufemiae), virginis, 16 septembris, 64rb, 64va.

Eventii, martyris, 3 maii, vide Alexandri et aliorum, martyrum.

Ewaldorum (Duorum Ewaldorum), martyrum, 3 octobris, 66rb.

Exaltationis sanctae Crucis, 14 septembris, 64ra, 64rb.

Exodi libri, ll. in missa, 29vb, 30va; ll. in officio, 17va, 23rb.

Ezechielis, prophetae, ll. in officio, 17vb, 52va.

Fabiani et Sebastiani, martyrum, 20 januarii, 18rb, 18va, 21ra.

Feliciani, martyris, 9 junii, vide Primi et Feliciani, martyrum.

Felices et Audacti, martyrum, 30 augusti, 62va, 62vb.

Felices et Simplicii, martyrum, 29 julii, 58vb.

Felicitatis, virginis et martyris, 23 novembris, 70rb, 70va.

Feliculae (Feniculae), martyris, 14 februarii, vide Valentini et aliorum, martyrum.

Feria secunda major, 28ra.

Feria tertia major, 28ra, 28rb.

Feria quarta major, 28rb.

Feria quarta Paschae, 32vb, 33ra.

Festum: sacerdotum, 14vb; scolarium, 15ra.

Festorum sanctorum gradus celebrationis: festum celebre, 8va, 8vb; festum sollemne, 21ra, 22vb, 25vb, 39rb, 40rb, 43ra, 44va, 44vb, 61ra, 62rb; sollemnitas, 21ra, 70va; festivitas, 68va; festum triplex, 8ra, 56vb; festum duplex, 9va, 21ra; festum de quo cantatur Te Deum, 43ra, 44va, 60va, 61ra, 63vb, 64rb, 65ra, 69rb; festum novem lectionum, 9rb, 65vb, 67vb, 69ra, 69rb, 69vb; festum trium lectionum, 9rb; festum mediocre, 21ra, 21rb.

Foillani, martyris, 31 octobris, vide Quintini et Foillani, martyrum.

Francisci, confessoris, 4 octobris, 66rb, 66va.

Galli, abbatis, 16 octobris, 67vb.

Gallicani, martyris, 25 junii, 55va.

Genesis libri, ll. in missa, 30va, 40vb; ll. in officio, 17va, 21ra, 21vb, 22rb.

Georgii, martyris, 23 aprilis, 36vb, 37ra.

Gereonis sociorumque ejus, martyrum, 10 octobris, 67ra, 67rb.

Gervasii et Protasii (Prothasii), martyrum, 19 junii, 54vb.

Gordiani et Epimachi (Ephymaci), martyrum, 10 maii, 38vb.

Gorgonii, martyris, 9 septembris, 63va.

Gregorii, papae, 12 martii, 25ra, 25rb, 27rb.

Gundulfi, episcopi, 16 julii, vide Monulfi et Gundulfi, episcoporum.

Herenei, Zotici, Jacincti, martyrum, 10 februarii, 20va.

Hermetis, martyris, 28 augusti, 62va.

Hieronymi (Jheronimi), confessoris, 30 septembris, 65vb, 66ra.

Hippolyti (Ypoliti) sociorumque ejus, martyrum, 13 augusti, 61ra, 61rb.

Huberti, episcopi, 3 novembris, 69ra, 69rb.

Ignatii, episcopi et martyris, 17 decembris, 9vb.
Innocentium (Innocentum), martyrum, 28 decembris, 14ra, 14va, 15ra, 15rb; dies octava, 14ra, 15vb, 16rb, 16va.
Inventionis sanctae Crucis, 3 maii, 8vb, 38rb, 38va, 64ra.
Isaiae (Ysaiae, Ysayae), prophetae, II. in missa, 11va, 11vb, 13ra, 14ra, 30va, 40vb; II. in officio, 8ra, 10va, 11ra, 12va, 13ra, 17vb.

Jacincti, martyris, 10 februarii, vide Herenei, Zotici, Jacincti, martyrum.
Jacincti, martyris, 11 septembris, vide Proti et Jacincti, martyrum.
Jacobi, apostoli, 1 maii, vide Philippi et Jacobi, apostolorum.
Jacobi, apostoli, 25 julii, 58va, 71rb.
Jeremiae (Jheremyae), prophetae, II. in officio, 17va, 26vb; Lamentationes, 17va.
Job libri, historia et II. in officio, 17vb, 49rb-49vb.
Johannis, evangelistae, 27 decembris, 13vb, 14ra, 14va, 14vb, 15ra; dies octava, 14ra, 14va, 15vb, 16rb; ante Portam Latinam, 38va, 38vb; Apocalypsis libri, II. in officio, 17va.
Johannis Baptistae Nativitatis, 24 junii, festum cum octava, 37rb, 55ra-55va, 71ra; Decollationis, 29 augusti, 62va; missa pro peccatis circa festum ejus, 71ra-71rb.
Johannis Chrysostomi (=Chrysostomi Latini), II. in officio, 21va.
Johannis et Pauli, martyrum, 26 junii, 55va, 55vb.
Josue libri, II. in officio, 17va.
Judae, apostoli, 28 octobris, vide Simonis et Judae, apostolorum.
Judicum libri, II. in officio, 17va.
Judith libri, historia et II. in officio, 17vb, 49rb, 50rb, 50va.
Julianae, virginis et martyris, 16 februarii, 20va, 25ra.
Juvenalis, episcopi, 3 maii, vide Alexandri et aliorum, martyrum.

Kyliani, martyris, 8 julii, 57ra.

Lamberti, episcopi et martyris, 17 septembris, festum cum octava, 51ra, 64va, 64vb; dies octava, 65ra, 65rb.
Laurentii, martyris, 10 augusti, festum cum octava, 60va-61ra, 61rb-62ra; dies octava, 62ra.
Leonardi, abbatis, 6 novembris, 69rb.
Levatici libri, II. in missa, 51ra.
Litania (Letania) major, 37rb.
Litania (Letania) sanctorum, 22vb, 30va, 30vb, 71rb.
Lucae, evangelistae, 18 octobris, 67vb.
Luciae, virginis et martyris, 13 decembris, 10rb, 10vb, 11ra, 11rb, 12ra, 70ra.

Machabaeorum librorum, historia et II. in officio, 17vb, 48rb, 51rb-52rb.
Machabaeorum, martyrum, 1 augusti, 59ra.
Marcelli, papae et martyris, 16 januarii, 20rb.
Marcelli et Apulei, martyrum, 7 octobris, 66va, 66vb.
Marcelliani, martyris, 18 junii, vide Marci et Marcelliani, martyrum.
Marci, evangelistae, 25 aprilis, 37ra-37va.
Marci, episcopi, 7 octobris, 66va, 66vb.
Marci et Marcelliani, martyrum, 18 junii, 54va, 54vb.

Margaretæ, virginis, 13 iulii, *57ra*, 71rb.
 Mariæ Magdalene, 22 iulii, *57vb*, *58ra-58va*.
 Mariæ ad Martyres, 13 maii, 39a.
 Mariæ Virginis, festum, 21vb, 43ra, vide Annuntiationis, Assumptionis, Nativitatis, Purificationis; officium et missa in hebdomada, 8vb, 43ra, 45ra; suffragium, 8rb, 8va, 8vb, 9va-10ra, 11rb, 16rb, 16va, 18ra, 42vb, 45va, 55rb, 57va, 60vb, 64va, 65rb, 66ra, 69va, 70vb; cf. præfatio de Maria Virgine.
 Martini, Tungrensis episcopi, 21 iunii, 54vb, 55ra.
 Martini, Turonensis episcopi, 11 novembris, festum cum octava, 69rb-69vb; dies octava, 70ra; Translationis, 4 iulii, 56va, 56vb.
 Martiniani, martyris, 2 iulii, vide Processi et Martiniani, martyrum.
 Materni, episcopi, 14 septembris, *64ra*, 64va (annot.).
 Matthei (Mathaei), evangelistae, 21 septembris, 51ra, *65ra*, *65rb*.
 Matthiae (Mathiae), apostoli, 24 februarii, *20vb*, 22vb.
 Maurini, martyris, 10 iunii, 54rb.
 Mauritii sociorumque ejus, 22 septembris, 65ra.
 Maurorum, martyrum, 15 octobris, 67vb.
 Medardi (Tedardi, Theodardi), episcopi, 8 iunii, 54rb.
 Micheae, prophetae, 1. in missa, 51ra.
 Michaelis (Mychaelis), archangeli, 29 septembris, 65rb-65vb.
 Monulfi et Gundulfi, episcoporum, 16 iulii, festum cum octava, 57rb-57vb; per octavam, *57vb*, *58ra*, 58rb; Translationis, 10 augusti, 60vb.

Naboris, martyris, 12 iunii, vide Basilidis et aliorum, martyrum.
 Natalis (Nativitatis) Domini, 25 decembris, festum cum octava, 8va, 10vb, 11ra, *12vb-14vb*, 14vb-17rb, 18ra, 20ra; cf. præfatio de Nativitate Domini.
 Nativitatis B.M.V., 8 septembris, festum cum octava, *62vb-63rb*, 63va-64ra; dies octava, 64rb.
 Nazarii, martyris, 12 iunii, vide Basilidis et aliorum, martyrum.
 Nerei et Achillei, martyrum, 12 maii, 38vb.
 Nicolai (Nicholai), episcopi, 6 decembris, *10ra*, *10rb*, 27rb, 66ra.
 Nicomedis (Nichomedis), martyris, 15 septembris, 64rb.

Omnium Sanctorum, 1 novembris, festum cum octava, 68va-69ra; dies octava, 69rb; suffragium, 8va, 8vb, 9va-10ra, 11rb, 34rb, 35ra, 35rb, 37rb, 37va, 39ra-40ra, 41rb, 41va, 42ra-42vb, 45va, 55rb, 57va, 60vb, 61va, 61vb, 63va, 64va, 65va, 70vb.
 Osee, prophetae, 1. in missa, 29va.

Pacis osculum in missa dandum, 29ra, 31ra.
 Palmarum dominica, 26ra, 26rb, 26vb, *27rb-28ra*, 28ra, 28rb.
 Pantaleonis, martyris, 28 iulii, 58vb.
 Parasceves officium, 29ra, *29rb-30ra*; adoratio sanctae Crucis, 29vb; vini sanctificatio per Panem sanctificatum, 29vb, 30ra.
 Paschæ (Resurrectionis, Resurrexionis), festum cum octava et tempore, 9rb, 15vb, 17va, 19ra, 21va, 22ra, *31rb-32ra*, 32rb, 34ra, 34rb, 35rb, 35va, 36va, 39rb, 71rb; vigilia, 29va, *30ra-31rb*, 40vb; hebdomada, 31ra, 31rb, *32ra-33va*, 34va, 37rb; dies octava, 26vb, *33vb-34rb*; tempus, 34rb-36rb; benedictio cerei paschalis, 30va;

benedictio fontis baptismalis, 30va, 30vb; suffragium, 34rb, 35ra, 35rb, 37va, 37vb, 38rb, 39ra-40ra, 41rb, 41va, 42ra, 42va; cf. praefatio de Pascha.
 Passionis, dominica et hebdomada, 8vb, 17va, 19ra, 23ra, 23rb, 23vb, 26ra, 26vb-27rb; Passionis Domini lectio evangelica in missa, 29vb.
 Patrum homiliarum, 11. in officio, 17va.
 Pauli, apostoli, Commemorationis, 30 junii, 56rb, 56va; Conversionis, 25 januarii, 19rb, 19va, 21ra; epistolarum 11. in officio, 17va.
 Pauli, martyris, 26 junii, vide Johannis et Pauli, martyrum.
 Pentateuchi librorum, 11. in officio, 17va.
 Pentecostes, festum cum octava, 8vb, 17va, 18ra, 19ra, 36va, 38vb, 39rb, 39vb-40va, 41ra-41vb, 42va, 47vb, 71rb; vigilia, 40vb, 41ra; hebdomada, 41vb-42rb; dies octava, 42rb, 42va; benedictio fontis baptismalis, 40vb, 41ra; cf. praefatio de Pentecoste.
 Perpetui, episcopi, 4 novembris, 69rb.
 Petri et Pauli, apostolorum, 29 junii, festum cum octava, 55rb, 55vb-56rb; dies octava, 56vb, 57ra; Cathedra (Kathedra) Petri, 22 februarii, 20va, 20vb, 22vb; Ad Vincula Petri, 43ra, 47vb, 59ra, 59rb; suffragium, 42vb, 45va, 55ra, 56va, 60vb, 61rb-61vb, 63va, 64va, 65rb, 66ra, 69va, 70vb.
 Petri, episcopi et martyris, 25 novembris, 70vb.
 Philippi et Jacobi, apostolorum, 1 maii, 37va, 37vb.
 Praefatio in missa: cotidiana, 8rb, 21vb, 48rb, 48va, 49ra, 49va, 49vb, 50va, 51va, 51vb-52rb, 52vb-53vb; de apostolis, 9rb, 12rb, 15ra, 19rb, 19va, 20vb, 38vb, 43ra, 54va, 56ra, 56va, 57rb, 58va, 59rb, 62rb, 67vb, 68va; de sancta Cruce, 27vb, 29ra, 38va, 64rb; de B.M.V., 26va, 61vb, 63rb; de Nativitate Domini, 13vb, 16vb, 20ra, 26va, 43vb; de Pascha, 31ra, 34ra; de Pentecoste 42va; de Trinitate, 43ra, 44rb, 45ra, 45vb, 46ra, 46va, 46vb, 47rb, 47va, 48ra, 60rb, 63vb.
 Preces in officio, 11rb, 14rb, 22vb, 29va, 37rb.
 Primi et Feliciani, martyrum, 9 junii, 54rb.
 Processi et Martiniani, martyrum, 2 julii, 56va.
 Processionum celebratio: in vespis, 9ra, 9vb, 10ra, 14vb, 15ra, 31vb, 35rb, 55ra, 56ra, 57va, 57vb, 60vb, 61rb, 61vb, 63va, 64va, 65rb, 66ra, 69va, 70vb; ad chorum B.M.V., 13vb, 14ra, 22vb; ad cryptam, 35rb, 54vb, 56ra, 60vb, 64va; ad stationes tempore Quadragesimae, 24rb; in sollemnitate Palmarum, 27vb; ad fontem et sepulcrum infra hebdomadam Paschae, 31vb-33rb.
 Projecti, martyris, 25 januarii, 19va.
 Prophetarum librorum, historia et 11. in officio, 52rb-53vb.
 Prophetarum Minorum librorum, 11. in officio, 17vb, 52va.
 Protasii (Prothasii), martyris, 19 junii, vide Gervasii et Protasii, martyrum.
 Proti (Prothi) et Jacincti, martyrum, 11 septembris, 63vb, 64ra.
 Proverbiorum Salomonis libri, 11. in officio, 17vb, 48ra.
 Psalmorum dispositio in officio: apostolorum, 9rb, 9vb, 10rb, 10va, 12va, 12vb, 15ra, 19va, 20vb, 37vb, 38va, 38vb, 54va, 56ra-56va, 57ra, 57rb, 59ra, 64va, 65ra, 67vb, 68va; martyrum, 14vb, 18vb, 19ra, 37ra, 37vb, 38ra, 59rb, 60va, 61ra, 62ra, 62va, 64vb, 67ra, 68ra, 70va, 71rb; confessorum, 10ra, 25ra, 37vb, 54ra, 54vb, 66va, 69va; virginum, 9vb, 11rb, 58rb, 70rb, 70vb; Sacramenti, 44ra; Omnia Laudate (CXII, CXVI, CXXXIV, CXLVI, CXLVII), 9va, 13rb, 26rb, 26va, 38vb, 39rb, 53vb, 56vb, 61rb, 61vb, 62vb, 67ra, 68va, 69ra, 70vb, 71ra; psalmi poenitentiales, 28vb, 45rb.

Purificationis B.M.V., 2 februarii, 14va, 15va, 16ra, 18ra, 18rb, 19va-20ra, 21ra, 21va.

Quadragesimae, dominica et tempus, 18ra, 18rb, 19rb, 20vb, 21vb, 22va, 22vb, 23ra-23va, 24ra-25vb; suffragium poenitentium, 23va, 23vb, 27rb.

Quatuor Coronatorum, martyrum, 8 novembris, 69rb.

Quatuor Tempora: aestiva, 41rb; autumnalia, 50vb, 51ra, 64vb, 75ra; hiemalia, 8va, 11va-12va; vernalia, 23vb, 24ra.

Quinquagesimae dominica, 22rb, 22va.

Quintini et Foillani, martyrum, 31 octobris, 68va.

Quirini, martyris, 30 aprilis, 37va.

Regum librorum, historia et 11. in officio, 17vb, 45ra.

Remacii, episcopi, 3 septembris, 62vb.

Remigii, episcopi, 1 octobris, 27rb, 66ra, 66rb.

Rogationum celebratio, 36rb, 36va, 37ra, 37rb, 71rb.

Rumoldi, episcopi et martyris, 27 octobris, 68rb.

Ruth libri, 11. in officio, 17va.

Sacramenti, festum cum octava, 43ra-43vb, 44ra-44va; dies octava, 44va.

Sapientiae librorum, historia et 11. in officio, 17vb, 18rb, 44vb, 47vb, 48ra-49rb.

Saturnini, Chrysanti (Crisanti), Dariae, martyrum, 29 novembris, 8vb, 9ra.

Scholasticae (Scolastice), virginis, 10 februarii, 20va.

Sebastiani, martyris, 20 januarii, vide Fabiani et Sebastiani, martyrum.

Sennes, martyris, 30 iulii, vide Abdon et Sennes, martyrum.

Septem Dormientium, martyrum, 27 junii, 55vb.

Septem Fratrum, martyrum, 10 iulii, 57ra.

Septuagesimae, dominica et tempus, 9rb, 14va, 15va-16vb, 17va, 18rb, 19ra, 19va-20rb, 20vb, 21ra-21vb, 22ra.

Servatii, episcopi, 13 maii, festum cum octava, 38vb-39rb, 43ra, 45ra; dies octava,

39rb, 39va; Translationis, 7 junii, 53vb, 54ra; Triumphi, dominica prima iulii, 56vb;

Visionis, dominica secunda post Pascha, 33vb; delatio capitis in processione, 56vb;

responsorium de patrono ecclesiae ad introitum templi, 18va, 21va, 22ra, 22rb, 37rb,

45ra, 45vb, 46va, 46vb, 47rb, 47va, 48ra-48va, 49ra, 49va-50va, 51va-52rb,

52vb-53vb, 55va, 58ra, 58va, 61va, 64rb, 64vb, 65vb, 66va, 67va, 68ra, 69ra;

suffragium, 26rb, 42vb, 55ra, 57va, 60va, 61vb, 63va, 64va, 65rb, 66ra, 69va, 70vb.

Severini, episcopi, 23 octobris, 68rb.

Sexagesimae, dominica et hebdomada, 19ra, 21vb-22rb, 22rb.

Silvestri, papae, 31 decembris, 14ra, 15va-16ra.

Simonis (Symonis) et Iudae, apostolorum, 28 octobris, 68rb, 68va.

Simplicii, martyris, 29 iulii, vide Felicii et Simplicii, martyrum.

Sixti (Syxti), papae et martyris, 7 augusti, 60va.

Stephani, papae et martyris, 2 augusti, 59rb.

Stephani, martyris, 26 decembris, 14ra, 14va, 14vb, 15ra; dies octava, 14ra, 14va, 16rb; Inventionis, 3 augusti, 59rb, 59va.

Tedardi (Theodardi), episcopi, 8 junii, vide Medardi, episcopi.

Theodardi, episcopi et martyris, 10 septembris, 63vb.

Theodoli, martyris, 3 maii, vide Alexandri et aliorum, martyrum.
 Theodori, martyris, 9 novembris, 69rb.
 Thomae, apostoli, 21 decembris, 10rb, 12ra, *12ra-12va*, 12vb; Translationis, 3 iulii, 56va.
 Tiburtii (Tyburtii), martyris, 11 augusti, 61ra.
 Tiburtii (Tyburcii) et Valeriani, martyrum, 14 aprilis, 36va, 36vb.
 Timothei (Thimothei), apostoli, 24 januarii, 19rb.
 Tobiae (Thobyae, Tobyae) libri, historia et 11. in officio, 17vb, 49rb, 49vb, 50ra.
 Transfigurationis Domini, sine die, 59va-60va.
 Trinitatis, festum cum octava, 17va, 17vb, 18rb, 43rb-43vb, *43vb-44va*; octava anticipata, 42va, 43ra; historia sanctae Trinitatis, 44vb-48ra; antiphonae sanctae Trinitatis ad horas diei, 45rb, 48rb.
 Trudonis, confessoris, 23 novembris, 70rb.

 Undecim Milium Virginum, 21 octobris, 67vb-68rb.
 Urbani, papae et martyris, 25 maii, 39va.
 Ursuarii, episcopi, 18 aprilis, 36vb.

 Valentini, Vitalis, Feliculae (Feniculae), Zenonis, martyrum, 14 februarii, 20va.
 Valentini et Candidi, episcoporum, 7 iunii, 54ra, 54rb.
 Valeriani, martyris, 14 aprilis, vide Tiburtii et Valeriani, martyrum.
 Venia petenda prosternendo se ad terram, 28rb, 28vb, 29rb, 30ra.
 Vigiliae mortuorum, 8vb, 10va.
 Vincentii, martyris, 22 januarii, 18vb, 19ra.
 Vitalis, martyris, 28 aprilis, 37va.
 Vitalis, martyris, 14 februarii, vide Valentini et aliorum, martyrum.
 Viti, martyris, 15 iunii, 54va.

 Walburgae, virginis, 1 maii, 37va.

 Zachariae, prophetae, 1. in missa, 51ra.
 Zenonis, martyris, 14 februarii, vide Valentini et aliorum, martyrum.
 Zotici, martyris, 10 februarii, vide Herenei et aliorum, martyrum.

INDEX INITIORUM

LITTERA : A

Ad te Domine, v. gradualis *De necessitatibus*, 24rb.
Agnus Dei, cantus in canone missae, 29ra, 31ra.
Alleluia, in initio horarum, 31ra.
Alleluia, in fine cantus, 21ra, 26ra, 31va, 32ra, 33vb-34rb, 40ra, 40rb, 43rb, 43va, 44rb, 44va, 60ra, 60rb.
Alleluia, cantus in missa et in officio non specificati, 9vb, 10va, 11rb, 15rb, 16va, 19ra, 19rb, 20ra, 21va, 30vb, 32rb, 33ra, 33vb, 36vb, 37rb, 43vb, 54va, 55ra, 55vb, 60vb, 61rb, 68va, 70ra.

ALLELUIA IN MISSA ET IN OFFICIO

Angelus Domini descendit, 31vb, 32rb, 32vb.
Christus resurgens ex, 34ra.
Clamaverunt iusti, cum suo versu *Resurrexit Christus*, 37ra, 37rb.
Confitemini (Ps. 117, 1), 31ra, 37ra, 37rb.
Crucifixus surrexit a mortuis, 33rb.
Dies sanctificatus, 60rb.
Diffusa est, 58vb.
Dilexit Andream, 9rb.
Domine exaudi, 71rb.
Dominus regnavit (ps. 92, 1), 16vb.
Dulce lignum, 38va.
Emitte Spiritum, 42rb, 42va.
Epulemur (I Cor., V, 8), v. *Pascha nostrum*, vide inferius.
(I Cor., V, 8), solus, 31va, 32ra.
Excita Domine, 11ra.
Gaudete iusti, 36vb.
Haec dies quam, 33va.
In die resurrectionis, 32rb, 32va, 33ra.
Iste est, 39rb.
Judicabunt sancti, 9ra, 19va, 59rb, 59va, 69vb.
Iusti epulentur, 60va, 62va.
Iustus ut palma, 55ra.
Laetamini in Domino, 67va.
Laetatus sum, cum suo versu *Stantes*, 10vb.
Non vos me, 12rb.
Nonne cor nostrum, 32rb.
Oportebat pati Christum, 32rb, 32va, 33ra.
Orietur (Num., XXIV, 17), 13ra.
Ostende nobis Domine, 8rb.
Pascha nostrum, cum suo versu *Epulemur*, 34ra.
solus, 31va, 31vb.
Per manus, 55vb.
Prudentes virgines, 9vb, 68ra.
Respondens autem angelus, 32ra, 32rb, 32vb, 33ra.
Resurrexit Christus, v. *Clamaverunt iusti*, vide superius.

solus, 32vb, 33rb.
Sancti tui Domine floreant, 37rb, 38va, 38vb.
Specie tua, 25ra.
Stantes (Ps. 121, 1), v. *Laetatus sum*, vide superius.
Statuit Dominus, 62vb.
Surrexit Christus et illuxit, 32va.
Surrexit Dominus vere, 32vb, 33rb.
Surrexit pastor, 39rb.
Veni Domine, 12vb.
Veni sancte Spiritus, 42rb, 42va.
Vox exultationis, 61ra, 66rb, 69ra, 71ra.

ANTIPHONAE IN OFFICIO

A fructu, 43rb.
A porta inferi, 30rb.
A progenie in progenies, 39rb, 39va, 53vb, 54ra.
A summo caelo, 39vb.
Ab hominibus, 29ra.
Ab insurgentibus, 29rb.
Ab oriente, 27rb.
Abraham pater, 27ra.
Accepit autem omnes, 50rb.
Accessit autem Jesus et tetigit, 50rb.
Accipite Spiritum sanctum, 42rb.
Ad Annam cuncti pro, 58vb.
Adest pauper, 26rb.
Adesto Deus, 18rb, 42vb, 44ra, 45rb.
Adhuc multa habeo, 36rb.
Admirabile, a. 3 in I noct. Omnium Sanctorum, 68vb.
Adonai Domine, 50va.
Adorna thalamum, 20ra.
Advenerunt, a. ad tertiam dom. I in Quadragesima, 23rb.
Afferte Domino, 16vb.
Alieni insurrexerunt, 29rb.
Alleluia, 18ra, 31ra, 31vb, 32ra, 32va-33va, 34ra, 34rb, 34vb, 35rb, 35va-37ra, 37va, 37vb, 38va, 39va, 45ra, 45va, 46ra, 46rb, 46vb, 47ra, 47va, 47vb, 48rb-49ra, 49va-50va.
Alleluia, Nimis exaltatus, 39vb.
Alleluia, Resurrexit Dominus, 33va.
Alma redemptoris, 26rb.
Alto parentum, 39rb, 54ra, 56vb.
Ambulans Jesus, 9ra, 10rb.
Amen amen dico vobis, a. ad Bened. in laud. fer. III infra oct. Pentecostes, 42ra.
 a. ad Bened. in laud. fer. IV infra oct. Pentecostes, 42ra.
Amice quomodo huc introisti, 52ra.
Angelorum esca, 43va.
Angelus archangelus, 65va.
Angelus autem Domini, 31rb, 32ra, 32rb, 32vb-33vb, 35rb.
Angelus Domini, a. de B.M.V. in Adventu, 8vb.
 a. ad Magnif. in I vesp. Petri ad Vincula, 59ra.

Animae impiorum, 27ra.
Annuntiaverunt, a. 3 in III noct. Transfigurationis Domini, 60ra.
Ante luciferum, 17ra.
Ante me non est, 10vb.
Apertum est os, 55rb.
Ascendens Jesus in naviculam, 46vb.
Ascendit Deus in jubilatione, 40rb.
Ascendit fumus, 65va.
Ascendo ad Patrem meum, 40ra, 40rb.
Asperges me, 8rb, 44rb.
Aspice Domine, 52vb.
Assumpta est Maria, 61va-62rb.
Assumptus, a. 1 ad laud., 19ra, et a. 1 ad II vesp. Vincentii, 19ra.
Astiterunt iusti, 55va.
Astiterunt reges, 29rb.
Attende fili mi sapientiam, 49ra.
Attendite, a. 3 ad laud. vigiliae Paschae, 30rb.
Audi precantis, 39ra.
Audistis quia dictum est antiquis, 47ra.
Audistis quia dixi vobis, 41vb.
Auditu auris, 49va.
Ave gratia plena, 20ra.
Ave Maria, 12rb, 12vb.
Ave virginum gemma, 71ra.
Barbara virgo, 9va.
Barbaram, a. 1 ad laud. Barbarae, 9vb.
Beata Agnes, 18va, 24vb.
Beata Caecilia, 70rb.
Beata Dei genitrix Maria, 61rb.
Beata es Maria, 10vb.
Beata mater, 18ra.
Beata progenies, 69ra.
Beati Christe oculi, 59va.
Beati estis, 69ra.
Beati quos elegisti, 58ra, 68vb.
Beatus es, 18va, 18vb.
Beatus Laurentius dum in craticula, 60vb.
Beatus Nicolaus, 10ra.
Beatus Petrus apostolus, 55vb.
Beatus Vincentius, a. ad Magnif. in I vesp. Vincentii, 18vb.
Beatus vir qui metuit, 36vb-37rb, 37vb.
Benedic, a. 4 ad I vesp. Dedicationis ecclesiae, 63rb.
Benedicam te, 51rb, 52va-53rb.
Benedicamus Dominum, 67vb.
Benedicta sit, 44rb.
Benedictus Dominus, 10va, 12va, 17vb, 21rb, 21vb, 45va, 45vb, 46rb, 46va, 47ra-47va, 48ra, 48va-50rb, 51rb-52rb, 52vb-53va.
Bethleem, a. ad Magnif. in I vesp. dom. II in Adventu, 10va, et a. 5 ad I vesp. Nativitatis Domini, 13rb.
Caecilia virgo, 70rb.
Caecus magis ac, 22rb.

Caecus sedebat, 22rb.
Caedebantur, a. 3 in III noct. Gereonis, 67rb.
Calicem salutaris, a. 1 ad vesp. fer. V in Coena Domini, 29ra.
 a. 3 ad I vesp. Sacramenti, 43rb.
Caminus ardebat, 53rb.
Canite tuba, 12va.
Cantantibus organis, 70rb.
Captabant, a. 3 in III noct. fer. VI in Parasceve, 29va.
Caritas, a. 1 in III noct. Trinitatis, 44ra.
Caro mea, 30ra.
Christus me misit, 9ra.
Christus suos jam victores, 67rb.
Cibavit nos Dominus, 43va.
Coenantibus, a. ad Magnif. in vesp. fer. V in Coena Domini, 29rb.
Cognoverunt omnes, 45va.
Cognovit autem pater, 52rb.
Columna es, 11rb.
Commendemus, a. ad sextam dom. I in Quadragesima, 23va.
Communione calicis, 43rb.
Completi sunt, 12vb.
Concede nobis, 9va.
Concussum est mare, 65va,
Confirma hoc, 41rb.
Confundantur et revereantur, 29rb.
Considerabam, a. 5 ad vesp. fer. V in Coena Domini, 29ra.
Consilium fecerunt, 28ra.
Constantes estote, 11vb.
Consurge consurge, 11vb.
Contigit autem virum, 64vb, 65rb.
Conventione, a. ad tertiam dom. in Septuagesima, 21va.
Conversus est Dominus, 58rb.
Convertimini ad me, 23va.
Convocatis Jesus duodecim, 42rb.
Cor mundum, 23rb.
Corpora sanctorum, 64ra.
Coruscante fidei, 57rb.
Credo videre, 30ra.
Crucifixus surrexit, 35ra, 35rb.
Crux benedicta, 38rb, 64ra.
Crux gloriosa, 64ra.
Cum accepisset Jesus acetum, 30ra.
Cum appropinquaret Dominus, 48va.
Cum audisset Job, 49rb.
Cum discubisset, 58rb.
Cum esset desponsata, 13rb.
Cum esset sero, 33va.
Cum hiis qui oderunt, 29ra.
Cum inducerent, 20ra.
Cum intrasset Jesus in domum, 50va.
Cum iter mare cepisset, 70va.
Cum jejunatis, 22va.

Cum iucunditate, 63rb.
Cum pervenisset, 10va.
Cum rex gloriae, 32vb, 33vb, 35va.
Cum sublevasset, 25va.
Cum turba plurima, 22ra.
Cum vidissent turbae signum, 53vb.
Cum vocatus fueris ad nuptias, 50va.
Currebant duo simul, 33va.
Custodi me, 29ra.
Da pacem Domine, 51rb.
Dabit ei Dominus, 12ra, 12vb.
Dabo sanctis meis, 57vb.
Data est michi, 33rb.
Data sunt ei, 65va.
Datum est ei, 59va.
De quinque panibus, 25vb.
De Sion veniet, 11va.
Deo vero, 57va.
Deus adjuvat me, 30rb.
Dicit Dominus, 11va.
Dicite invitatis, 51vb.
Dies Domini, 11ra, 12va.
Dilectus ex dilecto, 59va.
Dimissa sunt, 58rb.
Diviserunt sibi, 29rb.
Dixerunt discipuli, 56vb, 69va-70ra.
Dixit autem dominus servo, 52va-53va.
Dixit Dominus mulieri, 24rb.
Dixit Dominus paralytico, 51vb.
Dixit Dominus villico, 48rb.
Dixit Jesus Judaeis, 41va.
Dixit paterfamilias, 21vb.
Doleo super te, 47ra,
Domine abstraxisti, 30ra.
Domine descende ut sanes filium meum, 52rb.
Domine Deus, a. 1 in II noct. Omnium Sanctorum, 68vb.
Domine Deus auxiliator, 27va.
Domine Deus noster, 56vb.
Domine Deus omnipotens qui salvas, 49va-50va, 51va-53va.
Domine Deus virtutum, 68vb.
Domine in voluntate, 60ra.
Domine labia mea, 24ra.
Domine rex omnipotens, 50ra.
Domine suscipe me, 38va.
Dominus dixit ad me, 13va, 15rb, 16va.
Dominus fortis, 59vb.
Dominus in caelo, 40va.
Dominus in Sion, 40va.
Dominus in templo, 39vb.
Dominus possedit me, 48ra.
Dominus quidem Jesus, 40rb.

Domum tuam, 63va, 63vb.
Domus mea, 48vb.
Ductus est Jesus, 23rb.
Dulce lignum, 38rb.
Dulci, a. ad Magnif. in I vesp. Barbarae, 9va.
Dum appropinquaret, 27vb.
Dum aurora finem, 70rb.
Dum autem complerentur, 42va.
Dum complerentur, 41rb, 41vb, 42ra, 42va.
Dum fabricator mundi, 29vb.
Dum fortis armatus, 24va.
Dum ingrederetur Jesus in quoddam castellum, 49vb.
Dum medium, 15va.
Dum missi ad, 67rb.
Dum Monulfus, 57va.
Dum ortus, 13rb.
Dum proeliaretur, 65vb.
Dum sacrum mysterium, 65rb.
Dum transiret Dominus, 49ra.
Duo homines ascendebant in templum, 48vb.
Duodenae margaritae, 57va.
Ecce advenit, 16va.
Ecce carissimi, 8rb, 10ra, 10va.
Ecce completa sunt, 14ra, 20ra.
Ecce concipies, 26rb.
Ecce Dominus veniet, 8va, 8vb.
Ecce ego Johannes, 65ra.
Ecce in nubibus caeli, 10va.
Ecce lignum crucis, 29vb.
Ecce Maria, 19va.
Ecce mater nostra, 8rb, 10ra-10va.
Ecce merces, 57vb.
Ecce nomen Domini, 8ra.
Ecce nunc tempus, 23ra.
Ecce quod concupivi, 18vb.
Ecce quomodo computati, 69ra.
Ecce sacerdos, 70rb.
Ecce tu pulchra es, 63ra.
Ecce veniet, 11va.
Ecce virum, 39ra.
Ego dormivi, 31rb.
Ego plantavi, 19va, 56rb, 56va.
Ego sum alpha, 35rb.
Ego sum ostium, 42ra.
Ego sum panis vivus, 42ra, 43va.
Ego sum qui sum, 31rb, 33vb, 35rb.
Ego sum qui testimonium, 26vb.
Egregius, a. ad Bened. in laud. Vincentii, 19ra.
Egressi duodecim apostoli, 42rb.
Egressus Jesus, 24rb.
Egressus Lucianus, 59va.

Electionem, a. ad Magnif. in vesp. fer. III infra oct. Servatii, 39rb.
Electos ecclesiae, 57rb.
Elevamini, a. in II noct. vigiliae Paschae, 30ra.
Elevata est, 39vb, 40va.
Elevatis manibus, 40ra, 40va.
Elizabeth, a. I ad laud. Elizabeth, 55rb.
Emitte Spiritum, 41rb.
Erat vere dignus, 64va.
Estote ergo misericordias, 46rb, 46va.
Et coegerunt illum et intravit cum illis, 34vb.
Et dicebant ad invicem, 31vb.
Et facta est, 67ra.
Et facta est comes, 67rb.
Et respicientes, 34vb.
Et valde mane, 31rb, 33vb, 35rb.
Euge serve bone, 66vb.
Evigila super nos, 24va.
Ex altari tuo, 43va.
Ex imprecclaris, 64vb.
Ex odoris mira fraglantia, 59va.
Ex quo facta est, 11vb.
Ex utero senectutis, 55ra.
Exaltabo te Domine, 40rb.
Exaltare Domine, 40rb.
Exaltare rectos, 57va.
Exaltata es, 61va.
Exaudi nos Domine, 22vb, 24rb.
Exi cito in plateas, 45vb.
Exsultavit cor in, 21vb.
Exsulet omnis spiritus, 39rb, 53rb, 56vb.
Exsurge Domine adjuva, 37rb, 71ra.
Extollens quaedam, 24vb.
Fac benigne, 24va.
Faciem meam non averti, 28ra.
Facies ejus, 59va.
Factum est autem, 45ra.
Factum est in una dierum, 42rb.
Factum est silentium, 65vb.
Factus est repente, 41rb, 41vb.
Factus sum, 30rb.
Felices Christi, 67rb.
Fidelis sermo, 58rb.
Fili tu semper, 24va.
Filiae Jerusalem, 36vb, 37ra, 38ra.
Filiae Sion, 60rb.
Flagrabat in beatissimis, 65ra.
Fluminis impetus, 17ra.
Fortis in adversis, 64va.
Franciscus vir catholicus, 66rb.
Frangere esurienti, 23rb.
Fructum salutiferum, 43rb, 44va.

Fulgebunt iusti, 36vb, 38ra, 58ra-58va, 61ra, 67ra.
Fundamenta, a. ad Magnif. in II vesp. *Dedicationis ecclesiae*, 63vb.
Gaudeamus et caelestis, 57rb.
Gaudent in caelis, 67ra, 68va.
Gentem Francorum, 66rb.
Germinavit radix, 18ra, 19va.
Gloria et honore, 59vb.
Gloria in excelsis, 13vb.
Gloria tibi Christe, 60va.
Gloria tibi Trinitas, 42va, 44ra.
Glorificamus te Dei, 16rb, 16va, 18ra.
Gloriosa jam, 58rb.
Gloriosa sanctissimi, 25ra.
Gloriosi principes terrae, 56ra, 56rb, 56vb, 57ra.
Gloriosus, a. 2 in II noct. *Michaelis*, 65va.
Gloriosus cultor, 66ra.
Gratuletur hodie, 68ra.
Gregorie, a. ad Magnif. in II vesp. *Gregorii*, 25rb.
Gregorius, a. 1 in I noct. *Gregorii*, 25ra.
 a. 1 ad laud. *Gregorii*, 25rb.
Habitabit, a. 3 in I noct. *vigiliae Paschae*, 30ra.
Haec est dies, 26va, 26vb.
Haec est generatio, 57vb.
Haec est virgo sapiens, 70ra-70va.
Helena Constantini, 38va.
Herodes enim timuit, 62va.
Hic est vir qui non, 61ra.
Hic vir in vanitatibus, 66va.
Hii qui linguis, 41vb.
Hii sancti viri, 67ra.
Hii sunt, a. 1 in III noct. *Monulfi et Gundulfi*, 57va.
Hii sunt columnae, 57va, 57vb.
Hoc est praeceptum meum, 20vb, 56ra, 56rb, 56vb, 57ra, 68va.
Hoc est testimonium, 12vb.
Hodie Christus, 14vb.
Hodie completi sunt, 42va.
Hodie intacta, 15ra.
Hodie Maria, 61vb.
Hodie sanctus Johannes, 59va.
Homo erat in Jerusalem, 19vb.
Homo quidam descendebat, 49va.
Homo quidam erat dives, 45ra.
Homo quidam fecit cenam magnam, 45va, 45vb.
Hora est, 8ra.
Hortus conclusus est, 61rb.
Hymnum cantate nobis, 19vb, 21ra, 21rb.
Ibi beatus, 67rb.
Immutemur habitu, 22vb.
In choro sanctorum, 68ra.
In circuitu tuo, 58ra, 67ra, 68va.
In craticula, 61ra.

In dedicatione, 63rb.
In die resurrectionis, 31vb.
In ferventis olei, 38va, 38vb.
In illa die, 8rb.
In messem discipulos, 57rb.
In monte sancto, 59vb.
In odore, 61vb.
In omnem terram, 56vb.
In pace factus est, 30rb.
In pace in idipsum, 30ra.
In plateis, 20va, 56ra, 59ra.
In regno suo, 60ra.
In sagena fidei, 9vb, 10ra.
In sanctis ejus, 69ra.
In sanctitate, 39rb, 39va, 54ra.
In tua patientia, 11ra.
In tuo adventu, 8va.
In voce exultationis, 43va.
Inclita sanctae, 70vb.
Inclite Servati, 39rb.
Ingressa Agnes, 18vb, 25ra.
Ingresso Zacharia, 55ra.
Ingressus angelus, 26rb.
Inquiramus sapienter, 39ra, 39rb.
Insignes praeconis, 66vb.
Insignes sponsae, 68ra.
Insurrexerunt in me, 29rb.
Intercede pro nobis, 69va.
Interrogatus, a. ad Magnif. in I vesp. Decollationis Johannis Baptistae, 62va.
Introibo ad altare, 43va.
Intuemini, a. ad Bened. in laud. fer. V post dom. III in Adventu, 11va.
Invenerunt in modum, 70rb.
Invocabo nomen, 27va.
Ipse invocavit me, 13va.
Iratus rex Saul, 46rb.
Iste est, 27rb.
Iste homo, 69vb.
Isti sunt duae olivae, 55vb, 57va, 58ra, 58rb, 60vb.
Isti sunt sancti, 55vb.
Isti sunt viri sancti quos elegit, 54rb, 55vb, 57va, 58ra.
Istorum est enim regnum, 55vb.
Istos Deus, 57va.
Itaque inier, 39ra.
Ite dicite, 11ra.
Ite et vos, 21vb.
Ite nuntiate, 34ra.
Iterum autem videbo, 36ra.
Jam non multa loquar, 42rb.
Jesu Christe, 59vb.
Jesus autem cum jejunasset, 23va.
Jesus junxit se, 32rb.

Johannes autem cum, 11ra.
Joseph fili David, 12vb.
Jucundus homo, 14vb, 54rb, 54va, 55va, 60va, 71rb.
Judaea et Jerusalem, 13ra, 13rb.
Judicasti Domine, 27ra.
Juravit Dominus, 10va, 15ra, 54va, 65ra, 67vb, 68va.
Justi autem, 57vb, 58ra, 68va, 69ra.
Justificeris Domine, 28va.
Justorum animae, 68va.
Justum deduxit Dominus, 66ra, 67ra.
Laetamini in Domino, 57vb.
Laetemur in Domino, 60rb.
Laeva ejus sub capite, 63ra.
Laudate nomen Domini, 60ra.
Laudem dicite, 68vb, 69ra.
Laudemus Dominum, 65va, 69ra.
Laudent in caelis, 58ra.
Laurentius ingressus, 61ra, 62ra.
Laus honor benedictio, 9vb.
Laus in excelsis, 26rb.
Libera me de sanguinibus, 28rb.
Libera nos, 45rb.
Licuit sanguine, 15rb.
Lignum vitae, 38rb.
Longe fecisti, 29rb.
Loquebantur, a. 5 ad II vesp. dom. Pentecostes, 41vb.
Loquere Domine, 44vb.
Luciano, a. 1 in I noct. Inventionis Stephani, 59rb.
Lugebat autem Judam, 52ra.
Lux de luce, 16vb.
Lux orta est, 14va.
Lux perpetua luceat, 34rb, 35rb, 36va, 37va, 38rb, 39vb.
Magi, a. ad Magnif. in I vesp. Epiphaniae, 16vb.
Magister quod est mandatum magnum, 51rb.
Magna est gloria, 59vb.
Magna vox laude, 64va.
Magnificet ecclesia, 57va.
Mane surgens Jacob, 63va.
Maria et flumina, 17rb.
Maria stabat ad monumentum, 33ra.
Maria virgo, 61va.
Martinus adhuc, 56vb, 69va.
Martyris tui, 19va.
Media vita, 25va, 25vb.
Memor sit Dominus, 43va.
Mentem sanctam, 20rb.
Michael archangelus, 65va.
Michael Gabriel, 65rb, 65vb.
Michael praepositus, 65va.
Mira Dei gratia, 57rb.
Mirificavit, a. 2 in I noct. Omnium Sanctorum, 68vb.

Miserator Dominus, 43ra.
Misereor super turbam, 47va.
Miserere mei Deus, 21va, 22rb.
Missio Herodes, 62va.
Missus est Gabriel, 8rb, 11va, 26va.
Missus sum, 27rb.
Mittite et dexteram, 32vb.
Modicum et non videbitis me, 35vb, 36ra.
Mons Gelboe, 47rb, 47vb.
Mulieres sedentes, 30rb.
Nativitas est hodie, 63ra.
Nativitas gloriosae, 63ra, 64ra.
Nativitas tua Dei, 63va, 64rb.
Nativitatem hodiernam, 63ra, 64rb.
Natus est nobis, 15va.
Ne derelinquas nos pater sancte, 38vb, 56vb.
Ne reminiscaris, 49vb.
Ne timens Maria, 8va, 8vb.
Nemini dixeritis, 24ra, 59vb.
Nemo te condemnavit, 25rb.
Nemo tollet a me, 28ra.
Nigra sum, 61rb.
Nimirum, a. 2 in II noct. Gereonis, 67rb.
Nimis exaltatus es, 40va.
Nobilissimis, a. 1 in I noct. Nicolai, 10ra.
Nolite iudicare, 46va.
Nolite solliciti esse dicentes, 50ra.
Nolite timere, 12rb, 12vb.
Non enim misit Deus, 42ra.
Non haberes in me, 28rb.
Non in via, 57va.
Non omnis qui dicit, 48ra.
Non potest arbor, 47vb.
Non pro hiis rogo, 27rb.
Non turbetur cor vestrum, 37ra, 37va, 37vb.
Non vos relinquam, 41ra.
Nonne decem mundati sunt, 49vb.
Novit Dominus, 68vb.
Nox praecessit, 8ra.
Numquid redditur, 27ra.
O, antiphonae majores ad Magnif. ante vigiliam Nativitatis Domini, 11ra.
O admirabile, 16ra, 16va, 16vb, 19va.
O beata, a. 1 ad laud. Trinitatis, 18rb, 44rb, 44va, 45ra, 45rb, 45vb, 49va.
 a. 2 ad laud. Trinitatis, 45ra, 45rb, 45vb, 49va.
O beatum pontificem, 56vb, 69vb.
O beatum virum cujus anima, 69va, 70ra.
O beatus ille conventus, 67rb.
O Christi pietas, 10ra, 10rb.
O clemens Deitas, 68ra.
O crux benedicta, 38va, 64ra.
O crux gloriosa, 38rb, 55rb, 60vb, 61rb, 63va, 65rb, 66ra, 69va, 70vb.

O crux viride lignum, 38va, 64rb.
O flos campi, 68ra.
O fortunatum, 26rb, 39va, 54ra.
O gloriosum lumen, 19rb, 19va.
O magnum pietatis, 64ra, 64rb.
O Martine o pie, 70ra.
O martyr desiderio, 66va.
O mors ero mors, 30rb.
O mundi lampas, 58va.
O pastor aeternae, 10ra.
O quam gloriosum est regnum, 68vb.
O quam metuendus est, 63va.
O quam pretiosa, 67ra, 67rb.
O quam suavis, 43rb.
O quam venerandus es, 27rb, 54vb, 66ra.
O quantus luctus omnium, 56vb, 69va, 70ra.
O regalis legio, 67va.
O sacerdotes inclityi, 57vb.
O sacra virginitas, 68rb.
O sacrum convivium, 43vb.
O sapientia, 10vb, 11rb.
O stella splendida, 60ra.
O stupor et gaudium, 66rb.
O Thoma, 12ra, 12va, 12vb.
O vera, 45ra, 45rb, 45vb, 49va.
O virgo, 10ra.
O virum mirabilem, 66va.
O vos omnes, 30rb.
Occurrit beato Johanni, 38vb.
Occurrunt turbae, 28ra.
Oculi tui, 61rb.
Omnis creatura, 51rb.
Omnis vallis, 11vb.
Optabant, a. 3 in II noct. Gereonis, 67rb.
Orante, a. 1 ad laud. Luciae, 11rb.
Orante sancto, a. 1 ad laud. Calixti, 67vb.
Orante sancto Clemente, 70va.
Orbita solaris, 64va, 64vb.
Oremus omnes, 70va.
Orietur sicut, 13ra, 13rb.
Ostende nobis, 59va.
Ostendit sanctus, 59rb.
Pacem tuam, 23ra.
Paganorum, a. ad. Bened. in laud. Agathae, 20rb.
Paratur nobis, 43va.
Passionem, a. 1 ad laud., 70vb, et a. 1 ad II vesp. Catharinae, 71ra.
Pastor bonus, 35va, 35vb.
Pater juste, 27rb.
Pater sancte, 67vb.
Patriarchae, a. 1 ad laud. Divisionis apostolorum, 57rb.
Paulus et Johannes, 55vb.

Pauperes ac debiles, 39ra.
Pax huic domui, 63rb, 63vb.
Peccata mea, 16vb, 17vb.
Per arma iustitiae, 23va.
Petre amas me, 59ra.
Petrus ad se reversus dixit, 59rb.
Petrus apostolus, 56ra, 57ra.
Petrus et Johannes, 56ra.
Pinguis est, 43vb.
Plangent eum, 30rb.
Popule meus, 26vb, 27ra.
Populis autem, 69vb, 70ra.
Post dies octo, 34rb.
Post excessum, 69vb.
Post passionem Domini, 35vb.
Postulavi, a. 2 in noct. dom. Paschae, 31rb.
Posuerunt super caput, 29va.
Praecepit Jesus turbae discumbere, 47va.
Praeceptor per totam noctem, 46vb.
Praepotenter, a. 2 in II noct. Monulfi et Gundulfi, 57va.
Praesta Domine, 63rb.
Praesul romanus, 67va.
Praevaluit David, 45vb.
Pretiosa sunt Thebaeorum, 65ra.
Priusquam te formarem, 55rb.
Propheta magnus, 50rb.
Prophetae praedixerunt, 11va.
Proprio filio, 29va.
Prudens et vigilans, 71ra.
Puer qui natus, 55va.
Pueri Hebraeorum, 27vb.
Pulchra es amica mea, 61vb, 62vb.
Pulchritudo, a. sola ad I vesp. Catharinae, 70va.
Quae est ista, 61va.
Quae mulier, 46rb.
Quaerite primum regnum Dei, 50ra.
Quando natus, 19va.
Quando venit, 26va.
Quanto eis praecipiebat, 49rb.
Quem dicunt homines, 20va, 55vb, 59ra.
Quem vidistis, 13vb, 14ra, 15va.
*Qui caelorum continet choro*s, 53va.
Qui de terra est, 16ra.
Qui diligitis Dominum, 68vb.
Qui operatus est, 19va, 56rb.
Qui pacem, 43rb.
Qui sequitur me, 62vb, 63va, 69va, 70vb.
Qui sunt hii sermones, 32ra, 32rb.
Qui verbum Dei retinet, 22ra.
Quid ergo erit, 38vb.
Quid faciam quia dominus, 48rb.

Quid vobis videtur, 51va.
Quis es tu, 20rb.
Quis ex vobis homo, 46ra.
Quis tibi videtur, 49va.
Quo progredieris, 60vb.
Quod autem in terram bonam, 22rb.
Quodcumque ligaveris, 20vb, 56ra, 59ra.
Quomodo fiet istud, 12vb.
Quotidie apud, 28rb.
Regali ex progenie, 63rb.
Reges Tharsis, 17ra.
Regi vero jubilemus, 68ra.
Regnavit Dominus, 51rb-52ra, 52va-53va.
Remigius sanctus antequam natus, 66ra.
Repleti sunt, 41vb.
Respiciens Jesus, 39vb, 40va.
Responsum accepit, 19vb, 20ra.
Rex autem David, 46va.
Rex pacificus, 13rb.
Rorate caeli, 11va.
Rubum quem, 19va.
Sacerdos Dei, a. ad Magnif. in II vesp. Lamberti, 64vb.
Sacerdos in aeternum, 43ra.
Sacram, a. ad Magnif. in II vesp. Vincentii, 19ra.
Salva nos Domine vigilantes, 42vb, 44ra, 63va.
Salve crux, 9rb, 10rb.
Salve sancte pater, 66va.
Sancte Ambrosi confessor, 27rb.
Sancte Gregori, 25ra.
Sancte Martine, 54vb.
Sancte Nicolae, 10ra.
Sancte Paule apostole, 19rb, 56va.
Sancte Remigi, 66ra.
Sancti estis dicit, 58ra.
Sancti et justi, 35ra, 58ra.
Sancti per fidem, 67ra.
Sancti tui Domine floreunt, 58ra.
Sancti tui Domine sicut palma, 36vb-38ra, 38vb, 71rb.
Sanctifica nos, 64va.
Sanctificavit, a. 5 ad I vesp. Dedicationis ecclesiae, 63rb.
Sanctis qui in terra, 57vb.
Sanctorum martyrum, 67rb.
Sanctorum sicut aquilae, 58ra.
Sanctum est verum, 58ra, 68va.
Sanctus Dionysius, 67ra.
Sanctus Franciscus, 66va.
Sanctus Mauritius legionem, 65ra.
Sanctus Vincentius, 18vb.
Sapientia, a. 1 ad laud., 43va, 44va, et a. ad primam, 43va, et a. 1 ad II vesp. Sacramenti, 43vb.
Sapientia aedificavit sibi domum, a. ad Magnif. in I vesp. dom. II de Sapientia, 48va.

Sapientia clamat, 48vb.
Sciamus omnes, 51rb, 52va-53rb.
Scientes quia, 8ra.
Scitote, a. de Adventu in II vesp. Thomae, 12va, 12vb.
Sebastianus, a. 1 ad laud. Sebastiani, 18va.
 a. 1 ad II vesp. Sebastiani, 18va.
Secundum magnam, 22rb.
Secus decursus, 57vb.
Sede a dextris meis, 8va, 11ra, 12vb, 45vb, 46ra, 46va, 46vb, 47rb, 47va, 48ra-48vb, 49rb-50va, 51va-52rb, 52vb-53vb.
Semen cecidit, 22ra.
Semen est verbum Dei, 22ra.
Senex puerum, 19vb.
Sepelierunt, a. ad Magnif. in II vesp. Stephani, 14vb.
Servatius servavit, 38vb.
Serve bone et fidelis, 66ra.
Serve nequam, 52vb-53va.
Servite Domino, 21rb, 23ra, 24ra, 25va, 44vb, 45va, 46ra-46va, 47ra, 47rb, 47vb, 48ra, 49rb, 49vb, 50rb, 50va, 51rb, 52rb.
Si offers munus tuum, 47rb.
Si quis autem ex vobis, 36va.
Si quis diligit me, 42rb.
Si sapientiam invocaveris, 48ra.
Sic Deus dilexit mundum, 42ra.
Sic erunt novissimi, 21vb.
Sicut malus inter, 61rb.
Sicut novellae, 43rb.
Signatum est, 59vb.
Simile est regnum, 18rb, 21va.
Simon Barjona, 20vb, 56ra.
Simon dormis, 28rb.
Simon Petrus, 32vb.
Solve jubente Deo, 20va, 56va.
Specie tua, 70ra.
Speciosus forma, 60ra.
Spiritus Domini, 41vb.
Spiritus et animae, 52va.
Spiritus omnis, 51rb, 52vb-53rb.
Spiritus paraclitus, 41ra.
Spiritus sanctus, 8rb, 8vb.
Stans a longe, 49ra.
Stans autem Jesus, 22va.
Stans beata Agatha, 20rb.
Stetit angelus, 65va.
Stetit Jesus in medio, 32va.
Sub Maximiano, 67rb.
Super muros tuos, 53ra.
Super solium, 10va.
Surge aquilo, 61rb, 61va.
Surgens Jesus, 33vb, 37ra.
Surgite sancti, 37rb.

Suscepimus Deus, 13va.
Sustinuimus pacem, 53rb.
Surrexit Christus et illuxit, 33vb.
Surrexit Dominus de sepulcro, 31va, 35ra, 35rb.
Surrexit enim sicut dixit, 34ra.
Tanto tempore, a. ad Magnif. in II vesp. Philippi et Jacobi, 37vb.
Tanto tempore vobiscum eram, a. ad Bened. in laud. fer. IV majoris hebdomadae, 28rb.
Tantum meo, 10rb.
Tantum regi meo, 9rb.
Te Deum Patrem, 44va.
Te gloriosus apostolorum, 69ra.
Te invocamus, 44ra.
Te jure laudant, 45ra, 45rb, 45vb, 49va.
Te sancta Trinitas, 44ra.
Te semper, 45rb.
Te unum in substantia, 45rb.
Tecum principium, 14va, 15rb, 15va, 16ra-16va.
Tibi revelavi, 27rb, 27va.
Timete Dominum, 68vb.
Tollite portas, 63va.
Tota pulchra es, 62vb.
Tradent, a. ad Magnif. in II vesp. de communi apostolorum, 65ra.
Traditor autem, 28va.
Transeunte Domino, 22rb, 22vb.
Tres in fornace, 52va.
Tres video viros, 53ra.
Tu Bethleem, 11va.
Tu Domine Jesu, 38vb.
Tu Domine universorum, 51vb.
Tu es Petrus, 20vb.
Tua est potentia, 51va.
Tuam Deus, 57va.
Tuam Domine, 8rb.
Tulerunt Dominum meum, 33ra.
Tulerunt lapides, 27ra.
Tulit ergo lectum, 51vb.
Tunc acceptabis, 25va.
Tungris pastore, 39rb.
Turba multa, 27va.
Undecim apostoli, 33rb.
Usque modo non potestis, 36rb, 36va.
Vado ad eum qui misit me, 36ra, 36rb.
Venerandus es, 67va.
Veni Domine, 8ra.
Veni et libera nos, 8rb.
Veni sancte Spiritus, 41rb, 41va.
Veni sponsa, 58vb, 70ra, 70rb.
Veniet Dominus, 11ra.
Verbera carnificum, 67ra.
Verbum caro factum est, 14vb, 19vb.

Vere famulus Dei, 55ra.
Vespere autem, 31ra, 31va.
Vespere sabbati, 33vb, 35va.
Via justorum, 57vb.
Victricem manum, 33ra.
Vide Domine afflictionem, 27ra.
Vide Domine et considera, 28ra, 28rb.
Videntibus, a. ad Bened. in laud. Andreae, 9rb, 10rb.
Video virum similem, 52vb.
Videte manus meas, 32vb.
Vidi aquam, 31vb, 33vb, 40ra.
Vidi Dominum sedentem, 52rb.
Vidimus, a. 1 in III noct., 17rb, et a. 4 ad laud. et ad II vesp. dom. infra oct. Epiphaniae, 17rb.
Vim faciebant, 29rb.
Vincenti dabo manus, 43rb, 43vb.
Virgo Dei genitrix, 15va.
Virgo gloriosa, 70rb.
Virgo hodie fidelis, 15rb.
Virgo sancta, 70vb.
Virgo verbo concepit, 15va.
Viri vere portendentes, 57rb.
Vivo ego, 23vb.
Voca operarios, 21vb.
Vos qui secuti estis me, 19va, 56va.
Vox Domini, 59vb.
Vox laetitiae, 36vb, 37va, 38ra, 58ra, 58rb.
Zelus domus, 28rb.

LITTERA : B

Beatus auctor, str. hymni *A solis ortus cardine*, 14ra.
Benedicamus Domino, in fine missae et officii, 8rb, 13vb, 14vb, 15ra, 16va, 17rb, 20ra, 31ra, 31rb, 32ra, 32va.

LITTERA : C

CANTICA IN MISSA ET IN OFFICIO

Benedicite omnia opera (Dan., III, 57), 18ra, 51rb, 52va-53rb.
Benedictus es (Dan., III, 52), 11vb, 24ra, 51ra.
Ego dixi in dimidio, (Is., XXXVIII, 10), 30rb.
Magnificat (Lc., I, 46), ps. cantandus ad vespervas, 30ra, 31ra.
Nunc dimittis (Lc., II, 29), ps. cantandus ad completorium, 32ra, 32va.

CAPITULA IN OFFICIO

Abluti estis, 41rb.
Accepit Jesus, 60ra.
Ad eloquia Domini, 48va.
Ambulans Jesus, 9ra.

Ascendens Christus in altum, 39vb.
Christus reconciliavit, 38rb, 64ra.
Christus resurgens ex mortuis, 33va.
Clara est sapientia, 49ra.
Deus caritas est, 44vb.
Domine Deus meus, cap. ad I vesp. Agathae, 20rb.
 cap. ad nonam Transfigurationis Domini, 60rb.
Domine miserere nostri, 14rb.
Dominus Jesus in qua nocte, 43rb-43vb.
Ecce puer meus, 60va.
Ecce sacerdos, 39ra, 53vb.
Ego diligentes, 48vb.
Ego Dominus Deus vester, 45vb, 47ra, 47rb.
Ego sapientis, 48va, 48vb.
Egredietur virga, 10va.
Erit in novissimis, 8ra.
Exspoliantes vos veterem hominem, 49rb, 60rb.
Fili mi ne obliviscaris, 48rb.
Hic est speciosior, 60ra.
Humiliamini, cap. ad laud. dom. II post oct. Trinitatis, 45va; cap. ad laud. dom. V post oct. Trinitatis, 46vb.
Ista est Sion hodierna die, 61va.
Iustus cor suum, 10ra.
Laudate nomen, 46vb.
Lex sapienti fons vitae, 49ra.
Mirabilem vocem, 60rb.
Misit Herodes rex manus, 59ra.
Mulierem fortem, 70ra.
Multae filiae, 61vb.
Nolite mirari, 45va, 46va.
Nos vero omnes revelata, 59vb.
Omnes unanimes, 47rb, 47va.
Paratus esto, 13rb.
Ponam tabernaculum meum, 46ra, 47ra, 47va.
Populus gentium, 13rb, 13vb.
Qui vult vitam diligere, 46rb.
Quicumque manducaverit, 43vb.
Quotiens manducabitis, 43vb.
Sicut cinnamomum et, 63ra.
Spiritus sanctus superveniet in te, 26rb.
Super montem excelsum, 13ra.
Surge illuminare, 16vb.
Testem dedi, 16vb.
Tu es Petrus, 20va.
Tu in nobis es Domine, 42vb.
Vas electionis, 19rb.
Virginitatis, cap. ad I vesp. Undecim Milium Virginum, 68ra.

Carnis resurrectionem, conclusio symboli *Credo in Deum*, in officio, 59vb, 60ra.
Christe eleison, invocatio in officio, 31vb.
Christe eleison, v. tropi post laud. in triduo sacro, 28vb.

Christus Dominus, v. tropi post laud. in triduo sacro, 28vb.

Clausula parentis, str. hymni *A solis ortus cardine*, 14rb.

COLLECTAE IN MISSA, IN OFFICIO ET IN VARIIS RITIBUS

Absolve quaesumus Domine, coll. ad II vesp. dom. IV post oct. Trinitatis, 46va.

Adjuva nos Deus salutaris et ad beneficia recolenda, coll. ad process. palmarum, 27vb.

Adjuvet ecclesiam tuam, coll. ad process. in I vesp. Andreae, 9rb.

Ascendant ad te Domine preces nostrae et ab ecclesia tua cunctam repelle nequitiam, coll. in ritu aquam aspergendi ante missam pro remissione peccatorum, 71ra.

Concede nobis misericors, coll. ad tertiam Trinitatis, 44rb.

Concede nobis misericors Deus, coll. ad compl. dom. Pentecostes, 41rb.

Concede nobis quaesumus, coll. ad sextam Transfigurationis Domini, 60rb.

Concede quaesumus, coll. ad compl. Assumptionis B.M.V., 61va.

Concede quaesumus omnipotens, coll. ad nonam Transfigurationis Domini, 60rb.

Concede quaesumus omnipotens Deus ut nos unigeniti, coll. de Nativitate Domini, 13vb, 14rb.

Concede quaesumus omnipotens Deus ut qui festa, coll. post tractum *Sicut cervus* in missa vigiliae Pentecostes, 30va.

Conscientias nostras, coll. de Omnibus Sanctis tempore Adventus, 8ra, 8va, 8vb.

Custodi quaesumus Domine ecclesiam tuam, coll. ad laud. dom. de Tobia, 50ra.

Da nobis quaesumus Domine Deus ut qui nativitatem, coll. ad compl. Purificationis B.M.V., 19vb.

Da quaesumus nobis Domine Deus ut qui nativitatem, coll. ad compl. Nativitatis Domini, 13rb.

Da quaesumus omnipotens Deus, coll. ad tertiam Ascensionis Domini, 40ra.

Da quaesumus omnipotens Deus illuc subsequi, coll. ad compl. Ascensionis Domini, 39vb.

Da quaesumus omnipotens Deus ut et mundi, coll. ad laud. dom. V post oct. Trinitatis, 46vb.

Deprecationem nostram, coll. ad laud. dom. III post oct. Trinitatis, 46ra; coll. ad I vesp. dom. IV post oct. Trinitatis, 46rb.

Deus a quo et Judas, coll. post I proph. in officio Parasceves, 29vb.

Deus cujus dextera, coll. ad laud. et ad vesp. octavae Petri et Pauli, 56rb, 56vb, 57ra.

Deus cujus providentia, coll. ad laud. dom. VIII post oct. Trinitatis, 47vb.

Deus illuminator omnium gentium, coll. ad compl., 16rb, et ad process. Epiphaniae, 17ra.

Deus in te sperantium, coll. ad I vesp. dom. II post oct. Trinitatis, 45va.

Deus quem diligere et amare, coll. in ritu ramos benedicendi in dom. in Palmis, 27va.

Deus qui ad celebrandum, coll. post III proph. in missa vigiliae Paschae, 30va.

Deus qui antiqua miracula, coll. post II proph. in missa vigiliae Paschae, 30va.

Deus qui beatae crucis, coll. ad I vesp. Inventionis sanctae Crucis, 38rb.

Deus qui beato Petro collatis, coll. ad I vesp. Petri et Pauli, 56ra; coll. de Petro, 56va.

Deus qui commutabilis, coll. post IV proph. in missa vigiliae Pentecostes, 40vb.

Deus qui de beatae Mariae, coll. de B.M.V. tempore Adventus, 8rb-8vb.

Deus qui diligentibus te bona, coll. ad laud. dom. VI post oct. Trinitatis, 47ra.

Deus qui ecclesiam tuam semper, coll. post IV proph. in missa vigiliae Paschae, 30va.

Deus qui hanc sacratissimam noctem, coll. ad missam vigiliae Paschae, 30vb.

Deus qui hodierna die, coll. ad laud., 60ra, et ad process., 60rb, et ad II vesp. Transfigurationis Domini, 60va.
Deus qui in Abrahae, coll. post I proph. in missa vigiliae Pentecostes, 40vb.
Deus qui mirabiliter creasti hominem, coll. post I proph. in missa vigiliae Paschae, 30va.
Deus qui multitudinem, coll. ad I vesp. Celebrationis Pauli, 19va.
Deus qui nobis per prophetarum, coll. post II proph. in missa vigiliae Pentecostes, 40vb.
Deus qui nobis sub sacramento, coll. in festo Sacramenti, 43rb-43vb.
Deus qui nos ad celebrandum, coll. post III proph. in missa vigiliae Pentecostes, 40vb.
Deus qui nos resurrectionis dominicae, coll. de Resurrectione, 35ra.
Deus qui nos resurrectionis dominicae et ascensionis ejus, coll. de Ascensione, 40ra-41va.
Deus qui omnipotentiam tuam, coll. ad laud. dom. III de Sapientia, 48vb.
Deus qui per beatae Mariae virginis partum, coll. ad laud. Nativitatis Domini, 14ra; coll. ad II vesp. Purificationis B.M.V., 20ra.
Deus qui salutis, coll. de B.M.V. ab octavis Epiphaniae usque ad Purificationem, 16rb.
Deus qui tuum in humilitate, coll. ad compl. Transfigurationis Domini, 59vb.
Deus virtutum cujus est totum, coll. ad laud. dom. VII post oct. Trinitatis, 74va.
Ecclesiam tuam Domine miseratio, coll. ad laud. dom. de Esther, 50rb.
Exaudi Domine populum, coll. in festo Translationis Monulfi et Gundulfi, 60vb.
Excita Domine in ecclesia, coll. ad process. in festo Laurentii, 60vb.
Exorcizo te creatura florum, coll. in ritu ramos benedicendi in dom. in Palmis, 27vb.
Fac nos, coll. ad tertiam Transfigurationis Domini, 60rb.
Famulorum tuorum, coll. ad compl. Assumptionis B.M.V., 61vb.
Fideles tuos Domine, coll. ad II vesp. dom. III de Sapientia, 49ra.
Fraterna, coll. in festo Machabaeorum, 59ra.
Gratiam tuam, coll. ad compl. Annuntiationis B.M.V., 26va.
Ineffabilem misericordiam tuam nobis Domine clementer ostende, coll. in missa pro peccatis, 71rb.
Intercessio, coll. in festo Aegidii, 62vb, Bernardi, 62rb, Galli, 67vb, Leonardi, 69rb. coll. in festo Lamberti, 64va.
Laetetur ecclesia tua Deus, coll. de Omnibus Sanctis tempore paschali, 34rb, 35ra, 38rb.
Largire nobis quaesumus Domine, coll. ad laud. dom. I de Sapientia, 48rb.
Mentes nostras, coll. ad I vesp. dom. II in Adventu, 10va.
Omnipotens et misericors Deus, coll. in ritu aquam aspergendi in festo Trinitatis (= coll. ad nonam Servatii?), 44rb.
Omnipotens sempiterne Deus, coll. ad II vesp. Epiphaniae, 16vb. coll. in ritu aquam aspergendi, 18rb. coll. post tractum *Sicut cervus* in missa vigiliae Pentecostes, 40vb.
Omnipotens sempiterne Deus adesto magnae pietatis, coll. in ritu fontem baptismalem benedicendi, 30vb.
Omnipotens sempiterne Deus da cordibus nostris, coll. ad process. in I vesp. Nativitatis Johannis Baptistae, 55rb.
Omnipotens sempiterne Deus da nobis fidei, coll. ad laud. dom. II de Job, 49vb.
Omnipotens sempiterne Deus qui, coll. ad laud. dom. IV de Sapientia, 49ra.
Omnipotens sempiterne Deus qui abundantia, coll. ad I vesp. dom. I de Job, 49rb.

Omnipotens sempiterna Deus qui Dominum nostrum Jesum Christum die azymorum, coll. in ritu palmas distribuendi in dominica in Palmis, 27vb.
Pateant aures, coll. ad laud. dom. II de Sapientia, 48va.
Peccata nostra quaesumus Domine, coll. ad I vesp. dom. III de Sapientia, 48vb.
Porrige nobis Deus dexteram tuam, coll. ad process. Purificationis B.M.V., 20ra.
Praesta quaesumus Domine famulis tuis, coll. ad missam fer. IV Quatuor Temporum autumnalium, 50vb.
Praesta quaesumus omnipotens Deus, coll. ad litaniae majores, 37rb.
 coll. ad missam fer. VI Quatuor Temporum autumnalium, 50vb.
Praesta quaesumus omnipotens Deus ut in resurrectione, coll. ad process. in dom. Paschae, 31va.
Praesta quaesumus omnipotens et misericors Deus ut in resurrectione, coll. ad compl. infra hebdomadam paschalem, 31ra, 32ra.
Protector in te sperantium, coll. ad laud. dom. IV post oct. Trinitatis, 46va.
Protege Domine famulos tuos, coll. ad compl. Nativitatis B.M.V., 63ra.
Refecti vitalibus alimentis, coll. ad vesp. fer. V in Coena Domini, 29rb; coll. ad vesp. fer. VI in Parasceve, 30ra.
Respice Domine propitius, coll. ad II vesp. dom. II de Sapientia, 48vb.
Respice Domine super familiam tuam, coll. ad laud., 28vb, et ad horas fer. V in Coena Domini, 28vb; coll. ad vesp. fer. VI in Parasceve, 30ra.
Respice nos omnipotens, coll. ad I vesp. dom. IV de Sapientia, 49ra.
Solita nos quaesumus Domine, coll. de Resurrectione, 34rb.
Super populum, coll. ad process. dom. I in Quadragesima, 23va.
Tua nos Domine quaesumus gratia semper, coll. ad I vesp. dom. I de Sapientia, 48ra.
Tuere nos, coll. ad I vesp. Andreae, 9ra.
Tuorum, coll. in festo Elisabeth, 70ra.
Ut a nostris accessibus, coll. ad I vesp. dom. II de Sapientia, 48va.
Vox nostra, coll. ad I vesp. dom. I post oct. Trinitatis, 44vb.

Communicantes et diem sacratissimum, oratio in canone missae, 14va.
Communicantes et noctem sacratissimam, oratio in canone missae, 13vb, 31ra.

COMMUNIONIS CANTUS IN MISSA

Amen dico vobis, com. in missa pro peccatis, 71rb.
Aufer a me, 50vb.
Beatus servus, 20vb, 27rb.
Comedite pingula, 50vb.
Dicit Andreas, 8vb.
Dicite pusillanimes, 11ra.
Diffusa est gratia, 9vb, 11rb, 58vb, 71ra.
Dominus, com. in feria V in Coena Domini, 29ra.
Dominus dabit benignitatem, 8rb.
Ecce virgo, 11va, 12vb, 26va.
Exsultavit ut gigas, 11vb.
Factus est repente, 42va.
Gaudete iusti, 36vb, 67va, 69ra.
In splendoribus sanctorum, 60rb.
Jerusalem, com. in dom. II in Adventu, 10vb.
Laetabitur justus, 37ra, 37rb.
Mense septimo, 51ra.

Petite et accipietis, 37rb.
Posuisti Domine, 12ra.
Quinque prudentes virgines, 25ra, 68rb.
Revelabitur, com. in vigilia Natalis Domini, 13ra.
Tolle puerum, 16vb.
Venite post me, 9va.
Vos qui secuti, 12rb, 20vb.

Confiteor, confessio, 28vb, 29va, 41ra.
Credo in Deum, symbolum in officio, 33va, 59vb, 60ra.
Credo in unum Deum, symbolum in missa, 8rb, 9ra, 9rb, 10va, 12rb, 13vb, 14ra, 14vb, 15vb, 16vb, 19rb, 30vb, 41ra, 43ra, 43vb, 58va, 60rb.
Crucifixum in carne, v. responsorii *Sedit angelus*, 31va, 39ra.

LITTERA : D

Deo gratias, responsio ad lectiones, 17rb.
Deus auribus, v. antiphonae, *Exsurge Domine adjuva nos*, 71ra.
Deus in adiutorium, v. in initio officii chori, 28rb, 28va, 29va, 31ra, 31rb, 32ra, 33va.
Dicant nunc Judaei, v. responsorii *Christus resurgens*, 34rb, 35rb.
Domine exaudi orationem meam, v. ante orationes, 60ra.
Domine miserere, v. tropi post laud. in triduo sacro, 28vb.
Dominus vobiscum, salutatio in missa et in officio, 11va, 30vb, 31vb, 32va, 50vb, 59vb, 60ra.
Domus pudici, str. hymni *A solis ortus cardine*, 14rb.

LITTERA : E

Ecclesiae sponsus, tropus introitus *Ecce advenit* ad missam Epiphaniae, 17rb.
Enixa est, str. hymni *A solis ortus cardine*, 14va.

EPISTOLAE IN MISSA

Apparuit benignitas (Tit., III, 4), 14ra, 16va.
Apparuit gratia (Tit., II, 11), 13vb.
Beatus homo qui invenit sapientiam (Prov., III, 13), 12ra.
Beatus vir qui in sapientia (Eccli., XIV, 22), 37ra.
Benedictio (Eccli., XLIV, 25), 8vb.
Confitemini alterutrum (Jac., V, 16), 37ra.
Corde creditur (Rom., X, 10), 9rb.
De virginibus (I Cor., VII, 25), 68ra.
Domine Deus exaltasti (Eccli., LI, 13), 9vb, 71ra.
Domine Deus meus (Eccli., LI, 13), 11rb.
Ecce mitto angelum (Mal., III, 1), 10vb.
Egrediatur virga (Is., XI, 1), 11vb.
Exsurgens Petrus (Act., I, 15), 20vb.
Gaudete in Domino (Phil., IV, 4), 12vb.
Haec dicit Dominus Deus convertere Israel ad Dominum Deum tuum (Os., XIV, 2), 50vb.
In diebus illis congregatus est omnis populus (II Esdr., VIII, 1), 50vb.

Jam non estis hospites (Eph., II, 19), 12rb.
Lingua sapientium (Prov., XV, 2), 36vb.
Locutus est Dominus ad Achaz (Is., VII, 10), 11va, 26va.
Mulierem fortem (Prov., XXXI, 10), 58vb, 70ra.
Non enim indocias (II Petr., I, 16), 60rb.
Paulus servus Christi Jesu (Rom., I, 1), 13ra.
Petrus apostolus Jesu Christi (I Petr., I, 1), 20vb.
Quaecumque scripta sunt (Rom., XV, 4), 10vb.
Rogamus vos (II Thess., II, 1), 11vb.
Sancti per fidem (Hebr., XI, 33), 67va.
Sapientia vincit (Sap., VII, 30), 25ra.
Scientes quia hora (Rom., XIII, 11), 8rb.
Si consurrexistis cum Christo (Col., III, 1), 30vb.
Si iniquitates (Jer., XIV, 7), 71rb.
Sic nos existimet (I Cor., IV, 1), 11ra.
Tabernaculum factum est primum (Hebr., IX, 2), 51ra.
Unicuique (Eph., IV, 7), 37rb.
Venerunt filii Israel in Elim ubi erant (Ex., XV, 27), 27va.
Vidi ostium apertum (Apoc., III, 8), 42va.

Et apparuit Simoni, v. responsorii brevis *Surrexit Dominus vere*, 34ra.
Et cum spiritu tuo, responsio ad salutationem, 30vb.
Et demitte omnia, repetitio in graduale *De necessitatibus*, 24rb.
Et ne nos inducas in tentationem, v. finalis *Pater noster*, 59vb, 60ra.
Et secundum multitudinem, v. psalmi *Miserere mei Deus* in aspersione aquae benedictae, 8rb.
Et vitam aeternam, v. finalis *Credo in Deum*, 59vb.
Etenim universi, v. gradualis *De necessitatibus*, 24rb.

EVANGELIA IN MISSA ET IN OFFICIO

Accesserunt ad Jesum pharisaei et interrogavit eum unus (Mt., XXII, 34), 51rb.
Accesserunt discipuli ad Jesum dicentes (Mt., XVIII, 1), 65va.
Ambulans Jesus (Mt., IV, 18), 9rb.
Amen amen dico vobis nisi abundaverit (Mt., V, 20), 47ra.
Amen amen dico vobis nisi granum frumenti (Jo., XII, 24), 61ra.
Amen dico vobis non surrexit (Mt., XI, 11), 10vb.
Anno decimo quinto (Lc., III, 1), 11vb, vide infra *Anno quintodecimo* (Lc., III, 1).
Anno quintodecimo (Lc., III, 1), 11vb, vide supra *Anno decimo quinto* (Lc., III, 1).
Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua (Lc., XIII, 6), 51ra, vide infra
Dicebat Jesus turbis similitudinem hanc (Lc., XIII, 6).
Ascendens Jesus in naviculam (Mt., IX, 1), 51va.
Assumpsit Jesus (Mt., XVII, 1), 60ra, 60rb.
Attendite a falsis prophetis (Mt., VII, 15), 47vb.
Beati oculi (Lc., X, 23), 49rb.
Cum appropinquaret Jesus (Lc., XIX, 41), 48va.
Cum audisset Johannes (Mt., XI, 2), 11ra.
Cum esset desponsata (Mt., I, 18), 13ra.
Cum intrasset Jesus in domum cujusdam (Lc., XIV, 1), 50va.
Cum jejunatis (Mt., VI, 16), 22va.
Cum natus esset (Mt., II, 1), 17ra.

Cum sublevasset oculos (Jo., VI, 5), 53va, 53vb.
Cum turba plurima esset cum Jesu (Mc., VIII, 1), 47rb.
Cum turbae irruerent (Lc., V, 1), 46vb.
Defuncto Herode (Mt., II, 19), 16va, 16vb.
Descendens Jesus de monte (Lc., VI, 17), 67va.
Designavit (Lc., X, 1), 37rb.
Dicebat Jesus turbis similitudinem hanc : Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua (Lc., XIII, 6), 50vb, 51ra, vide supra *Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua* (Lc., XIII, 6).
Dixit Jesus Simon Petro (Jo., XXI, 15), 55vb.
Dixit Simon Petrus ad Jesum : Ecce nos reliquimus omnia (Mt., XIX, 27), 56rb, vide infra *Ecce nos reliquimus omnia* (Mt., XIX, 27).
Ductus est Jesus (Mt., IV, 1), 23rb.
Dum appropinquaret Jesus Jerosolymam (Mt., XXI, 1), 8rb, 9va, 27va.
Dum iret Jesus in Jerusalem (Lc., XVII, 11), 49vb.
Duo homines ascendebant in templum (Lc., XVIII, 10), 48vb.
Ecce nos reliquimus omnia (Mt., XIX, 27), 19va, vide supra *Dixit Simon Petrus ad Jesum : Ecce nos reliquimus omnia* (Mt., XIX, 27).
Ego sum vitis vera (Jo., XV, 1), 12ra.
Egressus Jesus cum discipulis suis (Jo., XVIII, 1), 29vb.
Egressus Jesus de finibus Tyri (Mc., VII, 31), 49ra.
Egressus Jesus perambulabat Jericho (Lc., XIX, 1), 63va.
Elisabet impletum est (Lc., I, 57), 55rb.
Erant Joseph (Lc., II, 33), 15rb, 15vb.
Erat homo ex pharisaeis (Jo., III, 1), 42va.
Erat quidam regulus cujus filius infirmabatur Capharnaum (Jo., IV, 46), 52ra.
Erun signa (Lc., XXI, 25), 10va, 10vb.
Estote misericordes (Lc., VI, 36), 46rb.
Exsurgens Maria (Lc., I, 39), 11vb.
Extollens vocem quaedam mulier (Lc., XI, 27), 61rb.
Facta est contentio (Lc., XXII, 24), 20vb.
Factum est autem (Lc., III, 21), 17ra.
Fuit in diebus Herodis (Lc., I, 5), 55ra.
Hoc est praeceptum (Jo., XV, 12), 36vb.
Homo quidam erat dives qui habebat villicum (Lc., XVI, 1), 48rb.
Ibat Jesus in civitatem quae vocatur Naim (Lc., VII, 11), 50rb.
Intravit Jesus in quoddam castellum (Lc., X, 38), 61va.
Johannes testimonium (Jo., I, 19), 10vb.
Liber generationis (Mt., I, 1), 13va, 58va, 58vb, 63ra.
Miserunt Judaei (Jo., I, 19), 12va, 12vb.
Missus est Gabriel (Lc., I, 26), 11va, 26va.
Nemo potest duobus dominis servire (Mt., VI, 24), 50ra.
Petite et accipietis (Jo., XVI, 24), 36rb, 71rb.
Ponite in cordibus (Lc., XXI, 14), 37ra.
Quis vestrum habebit amicum (Lc., XI, 5), 37rb.
Respondens unus de turba dixit ad Jesum (Mc., IX, 16), 50vb.
Rogabat Jesum quidam phariseus (Lc., VII, 36), 50vb, 58rb.
Scitis quia post biduum (Mt., XXVI, 2), 27va.
Si diligitis me (Jo., XIV, 15), 38vb.
Si quis vult post me venire (Mt., XVI, 24), 60vb.
Simile est regnum (Mt., XX, 1), 21va.

Simile est regnum caelorum decem virginibus (Mt., XXV, 1), 9vb, 25ra, 68rb.
Simile est regnum caelorum homini regi (Mt., XXII, 2), 51vb.
Simile est regnum caelorum homini regi qui (Mt., XVIII, 23), 52va.
Simile est regnum caelorum thesauro abscondito (Mt., XIII, 44), 11rb.
Stabat Johannes (Jo., I, 35), 8vb, 9ra.
Thomas qui dicitur (Jo., XX, 24), 12rb.
Venit Jesus in partes (Mt., XVI, 13), 20va, 20vb, 56ra, 59ra.
Vespere autem sabbati (Mt., XXVIII, 1), 30vb.
Vidit Jesus hominem in telonio (Mt., IX, 9), 65ra.

Exsultet jam angelica turba, initium praeconii paschalis, 30va.

LITTERA : F

Flectamus genua, v. ante orationes, 11va, 11vb, 22vb, 23vb, 29ra, 29vb, 50vb, 51ra.
Foeni jacere, str. hymni *A solis ortus cardine*, 14va.

LITTERA : G

Gaudet chorus, str. hymni *A solis ortus cardine*, 14va.
Genitori genitoque, doxologia hymni *Pange lingua ... corporis*, 43rb.
Gloria in excelsis Deo et in terra, cantus in missa, 8ra, 9rb, 9vb, 13vb, 14ra, 14rb, 15rb, 15vb, 16va, 19rb, 20ra, 21va, 26ra, 30vb, 41ra, 43ra, 62vb.
Gloria Patri, doxologia generalis, 8ra, 8rb, 9va, 10ra, 13va, 14va-15ra, 16ra, 16rb, 20ra, 21va, 26vb, 27ra, 28va, 33vb, 34ra.
Gloria tibi Domine qui natus es de virgine, doxologia hymni *A solis ortus cardine*, 14ra-14va.

GRADUALIA IN MISSA

Benedictus, 16vb.
Constitues, 9rb.
Convertere Domine, 50vb, 51ra.
De necessitatibus, 24rb.
Dilexisti iustitiam, 9vb, 25ra, 58vb, 71ra.
Dirigatur oratio, 51ra.
Ex Sion, 10vb.
Gloriosus Deus, 68ra.
Hodie scietis, 13ra.
Juravit Dominus, 20vb.
Justus ut palma, 8vb, 12ra.
Nimis honorati sunt, 12rb, 20vb.
Os iusti, 27rb.
Prope est Dominus, 11va, 12vb, 26va.
Propitius esto, 50vb, 51ra, 71rb.
Protector noster, 51ra.
Qui sedes, 11ra.
Quis sicut Dominus, 50vb.
Speciosus forma, 60rb.
Timeate Dominum, 67va, 69ra.
Tollite portas, 11va.

Tribulationes, 23vb.
Universi qui te, 8rb.

LITTERA : H

Haec dicit Dominus Deus, conclusio lectionum ex Prophetis, 26vb, 52va.
Haec dies quam fecit, gr. in officio hebdomadae paschalis, 31va-32va.
Hanc igitur oblationem, or. in canone missae in festo Paschae, 31ra.
Hoc largire, doxologia hymni *O quam glorifica*, 61va, 61vb, 63ra, 63rb.
Hodie beata Virgo, v. antiphonae *Responsum* ad process. Purificationis B.M.V., 20ra.
Hodie cantandus est, tropus introitus *Puer natus est nobis* ad tertiam missam Nativitatis Domini, 14rb.
Hostem repellas, str. hymni *Veni creator Spiritus*, 41rb.
Humiliate capita, invitatio ante orationem super populum, 22vb.

HYMNI IN OFFICIO ET IN PROCESSIONIBUS

A solis ortus cardine, 14ra, 14va, 16ra, 16rb, 19vb.
Ad coenam agni, 33va, 34ra, 35rb, 35va.
Adest sacrata, 57rb, 57vb, 58ra.
Agnoscat omne saeculum, 13rb.
Ales diei nuntius, 51rb, 51va, 52va-53ra, 53va, 53vb.
Audi benigne conditor, 24ra-24vb.
Audi precantis agminis, 39ra-39va, 53vb, 54ra, 56vb.
Aurea luce, 55vb, 56ra.
Aurora lucis rutilat, 33vb, 34vb, 35rb.
Ave maris stella, 26rb, 26va.
Catharinae collaudemus, 70vb, 71ra.
Christe cunctorum, 63va, 63vb.
Christe qui lux, 23ra.
Christe sanctorum, 65rb, 65vb.
Clarum decus jejunii, 24va.
Conditor alme, 8ra, 8va, 10va-11rb, 12va, 12vb.
Corde natus, 13vb.
Cultor Dei memento, 26vb.
Deus creator omnium, 17vb, 21rb, 48ra, 48va-50va, 51rb-52rb, 52vb-53va.
Deus tuorum militum, 67ra, 67va.
Doctor egregie, str. hymni *Aurea luce*, 19rb, 56va.
Ecce jam noctis, 48rb.
En martyr is Laurentii, 60vb, 61ra.
Ex more docti, 23ra.
Exsultet caelum laudibus, 12ra, 15ra, 37ra, 37va, 38va, 38vb, 56rb, 56vb-57rb, 68va.
Festum nunc celebre, 38vb, 39vb, 40rb, 40va.
Fit porta Christi, 13rb, 14vb, 19vb.
Gaude sacrata meritis, 9ra, 9va.
Gloria laus et honor tibi sit, 27vb.
Gratuletur, hymnus ad utrasque vesp. Barbarae, 9va, 10ra.
Hostis Herodes, str. hymni *A solis ortus*, 16vb, 17ra.
Inventor rutili, 30va.
Iste confessor, 25ra, 25rb, 27rb, 54vb, 56vb, 66vb, 69va, 69vb, 70ra.
Jam bone pastor, str. hymni *Aurea luce*, 20va, 59ra, 59rb.

Jam lucis orto, 18ra, 33vb, 44rb.
Jesu corona, 11ra, 18va, 20rb, 24vb, 70rb.
Jesu nostra redemptio, 33va, 39vb.
Jesu quadragenariae, 23rb, 24rb.
Jesu redemptor saeculi, 24va, 25rb, 25vb.
Jesu salvator saeculi, 68vb, 69ra.
Lucis creator optime, 22ra, 22rb, 48rb-48vb, 49rb-50va, 51va-52rb, 52vb-53vb.
Magne pater, hymnus ad I vesp. Nicolai, 10ra.
Martyr Dei qui unicum, 14vb, 18vb, 36vb, 62va, 64va, 64vb, 67va, 67vb, 70rb, 70va.
Nunc sancte nobis, 18ra, 33vb, 44rb.
O lux beata Trinitas, 42vb, 44ra, 44va-45ra, 45va-48ra.
O nata lux de lumine, 59vb-60rb.
O Nazarene dux, 25va.
O quam glorifica luce, 61rb-61vb, 62vb-63rb.
Pange lingua ... corporis, 43rb-43vb.
Pange lingua ... proelium, 27ra, 27va, 28rb, 29vb.
Proles de caelo, 66rb, 66va.
Rector potens, 18ra, 44rb.
Remigius praesul meritis, 66ra, 66rb.
Rerum Deus, 18ra, 44va.
Rex gloriose martyr, 15rb, 16va, 35va, 36vb.
Salve crux sancta, 38rb, 38va, 64ra, 64rb.
Salve festa dies, 31va, 32vb, 33vb, 35va, 39ra, 40ra, 41va, 42va, 60rb.
Sanctorum meritis, 36va, 55va, 59rb, 66vb, 68ra.
Sidus solare, 58rb, 58va.
Summi largitor, 25rb.
Te lucis ante terminum, 42vb, 44ra, 63va.
Tu cum virgineo, 61va.
Ut queant laxis, 55ra, 55va.
Veni creator Spiritus, 41ra-41vb, 42va.
Verbum supernum, hymnus ad laud. tempore Adventus, 8rb.
Vexilla regis, 26vb, 27rb, 27vb.
Virgo singularis, 26rb.
Vox clamantis, 12va.
Vox clara, 11ra.

LITTERA : I

In principio, v. responsorii *Verbum caro*, 20ra.

INTROITUS ANTIPHONAE IN MISSA

Ad te levavi, Vias tuas, 8rb.
Aqua sapientiae, 32va.
Benedicta sit sancta, 44rb.
Cibavit eos, 43vb.
Circumdederunt me, 21va.
Dilexisti, 11rb.
Domine ne longe, 27vb.
Dominus dixit ad me, 13vb, 16ra.
Dominus secus mare, 8vb, 9ra.

Dum medium, 15vb.
Eduxit Dominus populum, 33va.
Ego autem, 12ra.
Esto michi in Deum, 22rb.
Etenim sederunt, 59va.
Exaudi Deus orationem meam et ne despexeris, 71rb.
Exaudivit de templo, 37ra.
Exsultate Deo adjutori, 50vb.
Exsurge quare, 22ra.
Gaudeamus omnes, *Eructavit*, 9vb, 58vb.
Gaudeamus omnes, *Exsultate justi*, 67va, 68ra, 69ra, 71ra.
Gaudete in Domino, 11ra.
Hodie scietis, 13ra.
In excelso throno, 18rb, 60ra.
In medio ecclesiae, 38vb.
Introduxit vos Dominus, 32rb.
Invocavit me, 23va.
Judica me Deus, 23rb, 27ra.
Laetare Jerusalem et, 25va, 26ra.
Laetetur cor quaerentium, 50vb.
Loquebar, 25ra.
Lux fulgebit, 14ra, 16va.
Memento nostri Domine, 12vb.
Michi autem nimis, *Domine probasti me*, 9rb, 12rb, 20vb, 54va.
Misereris omnium, 22vb.
Nos autem gloriarī, 29ra, 38va.
Oculi mei, 24vb.
Omnis terra, 18rb.
Os justi, 25rb, 65vb.
Populus Sion, 10vb.
Prope esto, 11vb.
Protexisti me Deus, 37ra, 37rb, 38rb.
Puer natus est nobis, 14rb.
Quasi modo geniti, 17va, 26rb, 33vb.
Reminiscere, 23vb, 24rb.
Resurrexi et adhuc, 31va, 34ra, 35va.
Rorate caeli desuper, 11va, 26va.
Sancti tui Domine benedicent, 36vb.
Spiritus Domini, 41va.
Statuit ei Dominus, 10rb, 20vb, 27rb, 39rb, 56vb.
Suscepimus Deus, 20ra.
Veni et ostende, 11vb.
Venite adoremus, 51ra.
Venite benedicti, 32vb.
Viri Galilei, 40rb.
Vultum tuum, 25ra.

INVITATORIA IN OFFICIO NOCTIS

Ad Christi praeconium, 57va, 57vb.
Ad Dominum, 25ra.

Adoremus Christum regem, 66ra.
Adoremus devotissime, 9vb.
Adoremus Dominum, 24va, 50va.
Adoremus regem Christum, 59vb.
Adoremus regem magnum, 59rb.
Adoremus victoriosissimum, 9rb, 10rb.
Adoretur virginum rex, 70vb.
Aeternum trinumque Deum, 64va.
Alleluia, alleluia, alleluia, 31rb, 33vb, 35rb.
Alleluia, Regem apostolorum, 37va, 38va.
Alleluia, Regem ascendentem, 39vb, 40va.
Alleluia, Regem confessorum, 37vb.
Alleluia, Regem evangelistarum, 37ra.
Alleluia, Regem martyrum, 36va, 36vb, 37vb.
Alleluia, Spiritus Domini replevit, 41rb, 41vb.
Ave Maria, 26va.
Christum regem adoremus, 43rb.
Christum regem regum, 56ra.
Christus apparuit, 17rb.
Christus natus est nobis, 13va, 15rb, 16va.
Confessorum regem, 10ra.
Corde et voce simul, 63ra.
Deum verum in Trinitate, 44ra.
Dominum Deum nostrum, 52rb.
Dominum qui fecit nos, 51rb.
Dominum qui venturus, 8ra.
Ecce rex venit, 11ra.
Ecce venit ad templum, 19vb.
Filiae Sion currite, 63va.
Hodie scietis, 13ra.
Hodie si vocem, 23ra.
In apostolorum exultemus, 57rb.
In assumptione, 61va.
In laudem Domini, 39rb, 53vb, 56vb.
In manu tua Domine, 24ra, 49vb, 50rb.
Intret oratio mea, 23vb.
Ipsi vero, 27rb.
Justus florebit, 27rb, 54vb, 66ra.
Laetetur clerus, 67va.
Laudemus regem regum, 68ra.
Mirabilem Dominum, 55va, 67ra.
Non sit vobis vanum, 25va.
Ploremus coram, 58rb.
Populus Domini, 26vb.
Praeoccupemus faciem, 21rb, 48ra, 56vb, 69va.
Quadragesima annis, 28ra.
Quibus juravi in ira, 28rb.
Quoniam Deus magnus Dominus, 22rb, 49rb.
Regem apostolorum, 56vb.
Regem archangelorum, 65va.
Regem confessorum, 57vb.

Regem magnificum, 59ra.
Regem martyrum Dominum, 67rb.
Regem praecursoris Dominum, 55rb.
Regem regum Dominum, 68vb.
Regem sempiternum, 60vb.
Regem Servatii, 39ra.
Regem venturum Dominum, 8va, 12rb.
Regem viduarum, 70ra.
Regi quae fecit, 66va.
Rex noster, 10va.
Surgite vigilemus, 12rb, 12va.
Surrexit Dominus vere, 32ra, 32va-33rb, 34rb.
Tu es pastor, 20va.
Ubi tentaverunt me, 28ra.
Venite adoremus, 19va, 38rb, 56rb, 57vb, 64ra.
Venite exsultemus, 44vb, 45va-46va, 47ra, 47rb, 47vb.
Vigilate animo, 11va, 11vb.
Vincentem mundum, 18vb.
Virginae castitatis, 18vb, 20rb, 70rb.

Ite missa est, conclusio missae, 8ra, 9rb, 9vb, 13vb, 14ra, 14va, 15rb, 15vb, 16va, 20ra, 21va, 26ra, 41ra.

LITTERA : J

Jube Domine benedicere, v. ad petendum benedictionem, 28va, 30ra.

LITTERA : K

Kyrie eleison, invocatio in missa et in officio, 13vb-14rb, 25va, 27vb, 30va, 30vb, 31va, 31vb, 33va, 41ra.
Kyrie eleison, tropus post laudes in triduo sacro, 28va, 28vb, 29va, 30rb.

LITTERA : L

Laudes tibi nos canimus, doxologia hymni *O nata lux de lumine*, 59vb-60rb.
Laus tibi Christe loco Alleluia, ad missam Innocentium, 15rb.

LECTIONES SCRIPTURAE IN MISSA ET IN OFFICIO NOCTIS

Angelus Domini descendit cum Azaria (Dan., III, 49), 11vb, 51ra.
Apprehendent septem mulieres (Is., IV, 1), 30va, 40vb.
Audi Israel (Bar., III, 9), 40vb.
Clamabunt Filii Israel (Is., XIX, 20), 11vb.
Domine Deus noster pascere populum tuum in virga tua (Mich., VII, 14), 51ra.
Factum est in vigilia (Ex., XIV, 24), 30va.
Factum est verbum Domini ad me dicens (Zach., VIII, 14), 51ra.
Haec dicit Dominus christo suo (Is., XLV, 1), 11vb.
Haec dicit Dominus Deus : Ecce dies venient (Amos, IX, 13), 50vb.
Haec est hereditas (Is., LIV, 17), 30va.
Haec sunt nomina filiorum Israel (Ex., I, 1), 23rb.

In diebus illis dixit Isaias (Is., II, 2), 11va.
In principio creavit Deus caelum et terram (Gen., I, 1), 30va.
In tribulatione sua (Os., VI, 1), 29va.
Laetabitur deserta (Is., XXXV, 1), 11vb.
Locutus est Dominus ad Moysen dicens (Lev., XXIII, 26), 51ra.
Locutus est Dominus ad Moysen dicens : Quintodecimo die mensis (Lev., XXIII, 39), 51ra.
Mensis iste vobis (Ex., XII, 1), 29vb.
Populus gentium (Is., IX, 2), 13vb.
Propter Sion (Is., LXII, 1), 13ra.
Scriptisit Moyses (Deut.; XXXI, 22), 40vb.
Spiritus Domini super me (Is., LXI, 1), 14ra.
Super montem (Is., XL, 9), 11vb.
Tentavit Deus Abraham (Gen., XXII, 1), 40vb.

LECTIONES PATRUM IN OFFICIO NOCTIS

Nemo qui nesciat, II. ad matutinas dom. in Septuagesima, 21va.
Superiore dominica, II. ad matutinas dom. II in Adventu, 10va.
Vos inquam convenio, o Judaei, II. ad matutinas hebdomadae III in Adventu, 12ra, 12va.

Libera nos quaesumus Domine, oratio post *Pater noster* in canone missae, 29vb, 30ra.

LITTERA : M

Miserere mei Deus, v. antiphonae *Asperges me*, 8rb.
Miserere nobis, responsio ad *Agnus Dei* in missa, 29ra.
Mortem autem crucis, v. tropi post laud. in triduo sacro, 28vb.
Multa (Jo., XX, 30), passus evangelii *Thomas qui dicitur*, 12rb.

LITTERA : N

Nolite, repetitio in responsorio *Sedit angelus*, 31va.

LITTERA : O

O crux ave, str. hymni *Vexilla regis*, 26vb.

OFFERTORII CANTUS IN MISSA

Ad te Domine, 8rb.
Ave Maria, 12vb, 26va.
Benedic anima, 50vb.
Benedixisti, off. in dom. III in Adventu, 11ra.
Confirma hoc Deus, 42va.
Confitebor Domino, 37rb.
Confitebuntur, off. in communi martyrum tempore paschali, 36vb-37rb.
Confortamini, off. in fer. IV Quatuor Temporum hiemalium, 11va.
Deus enim, 16vb.
Deus tu conversus, 10vb.

Diffusa est, 70ra, 71ra.
Domine Deus salutis meae, 51ra.
Exsulta satis, 11vb.
Filiae regum, 9vb, 58vb.
Gloria et honore, 8vb, 12ra.
In omnem terram, 12rb, 20vb.
Intonuit, off. in Transfigurationis Domini, 60rb.
Laetamini in Domino, 67va, 68rb.
Meditabar, off. in fer. IV Quatuor Temporum autumnalium, 50vb.
Michi autem, 9rb.
Mirabilis Deus, 69ra.
Offerentur, off. in communi virginum, 11rb, 25ra.
Sicut in holocaustum, 71rb.
Tollite, off. in vigilia Natalis Domini, 13ra.
Veritas mea, 20vb, 27rb.

Omnes sancti, invocatio in litaniiis sanctorum, 30vb.
Orate pro nobis, responsio in litaniiis sanctorum, 30vb.
Oremus, invitatio ante orationes, 11va, 11vb, 29vb, 30vb, 44rb, 50vb, 51ra, 59vb.

LITTERA : P

Parce nobis Domine, responsio in litaniiis sanctorum, 30vb.
Pater noster, oratio dominica in canone missae et in officio, 28vb, 29va, 29vb, 33va, 59vb, 60ra.
Paterna vox intonuit, str. hymni *O nata lux*, 59vb, 60rb.
Pax Domini sit semper vobiscum, formula Pacis in canone missae, 30ra, 31ra.
Peccavimus cum patribus nostris, v. antiphonae *Exsurge Domine adjuva nos*, 71ra.
Per Dominum nostrum, conclusio orationum, 9va, 14ra, 21ra, 35va, 38rb, 39ra, 44rb, 71ra.
Per eundem, conclusio orationum, 40ra.
Per te sciamus, str. hymni *Veni creator Spiritus*, 41rb.
Popule meus, initium impropiorum in officio fer. VI in Parasceve, 29vb.
Post partum, v. antiphonae *Responsum* ad process. Purificationis B.M.V., 20ra.
Postquam, tropus introitus *Resurrexi et adhuc* ad missam Paschae, 31va.
Prae sole vultu, str. hymni *O nata lux*, 60rb.
Praeceptis salutaribus moniti et divina institutione formati audemus dicere, monitio ante *Pater noster* in canone missae, 29vb.

PRAEFATIONES IN MISSA

Cum ascendens super omnes, 42va.
Et te in assumptione, 26va, 61vb.
Et te in nativitate, 63rb.
Qui cum unigenito Filio, 44rb, 60rb.
Qui salutem humani generis, 27vb, 29ra, 38va.
Quia per incarnati, 13vb, 16vb, 20ra, 26va, 43vb.
Te Domine suppliciter exorare, 9rb, 12rb, 15ra, 19va, 20vb, 38vb.
Te quidem Domine omni tempore sed in hac potissimum nocte, 31ra.

Pretiosa in conspectu, v. post lectionem martyrologii, 14rb.

Propitius esto, invocatio in litanis sanctorum, 30vb.

PSALMI IN OFFICIO

Ad Dominum cum tribularer (CXIX), 29ra, 37ra, 38ra, 54rb.

Ad te levavi (CXXII), 38ra, 54rb.

Afferte Domino (XXVIII), 60ra.

Attendite (LXXVII), 28rb.

Beati omnes qui timent (CXXVII), 43rb.

Beati quorum (XXXI), 57va.

Beatus vir qui non abiit (I), 14vb, 23ra, 24ra, 25va, 31rb, 33vb, 35rb, 36va, 39ra, 39va, 43rb, 44vb, 45ra, 45va, 46ra-47rb, 48ra, 49rb, 49vb-50va, 51rb, 52rb, 54ra, 55rb, 56vb, 60vb, 64va, 66ra, 66va, 67ra-67va, 68ra, 68vb, 69va.

Beatus vir qui timet (CXI), 14ca, 19va, 31vb, 33va, 37ra, 38ra, 39va, 41vb, 54rb, 54va, 55va, 64vb, 67vb.

Benedic anima mea (CII), 40va, 65va, 68vb.

(CIII), 41rb, 41vb.

Benedicam Dominum (XXXIII), 37ra, 37va, 65va, 67rb, 68vb.

Benedictus Dominus Deus meus (CXLIII), 21rb, 35rb, 45va, 45vb, 46rb, 46va, 47ra-47va, 48ra, 48va-50rb, 51rb-52rb, 52vb, 53ra-53va.

Caeli enarrant (XVIII), 33rb, 37ra, 37va, 38rb, 39vb, 56ra, 56rb, 57ra, 57rb, 65va.

Cantate (XCV), 65va.

Confitebor tibi Domine (CX), 14va, 19va, 31vb, 33va, 39rb, 39va, 41ra, 41vb, 43ra.

(CXXXVII), 30ra.

Confitemini Domino (CXVII), 21va, 31rb.

Conserva me Domine (XV), 30ra, 33ra, 43rb, 57va.

Credidi propter (CXV), 9va, 29ra, 37ra, 38ra, 43rb, 54rb.

Cum invocarem (IV), 30ra, 32ra, 43rb, 59vb, 67rb, 68vb.

De profundis (CXXIX), 14va, 19va, 38ra, 54rb.

Deus Deus meus (LXII), 18ra, 21va, 30rb, 51rb, 52va-53rb.

Deus Deus meus respice (XXI), 29rb.

Deus in nomine tuo (LIII), 29rb, 30rb.

Deus ultionum (XCIII), 29va.

Deus venerunt (LXXVIII), 67rb.

Dixit Dominus Domino meo (CIX), 9va, 14va, 15ra, 15va, 19va, 31vb, 33va, 34ra, 35va, 37rb, 37vb, 38vb, 39rb, 39va, 40rb, 40va, 41ra, 41vb, 42va, 43ra, 45vb, 46va, 46vb, 47rb, 47va, 48ra-48vb, 49rb-50va, 51va-52rb, 52vb-53vb, 54va, 56rb, 56va, 57rb, 67vb, 68va.

Dixit insipiens (XIII), 32vb.

Domine clamavi (CXL), 29ra, 30ra.

Domine Deus meus in te speravi (VII), 32va.

Domine Deus salutis meae (LXXXVII), 29rb, 29va, 30rb.

Domine Dominus noster (VIII), 32va, 38rb, 39vb, 40vb, 57va, 59vb, 61va, 63ra, 64ra, 65va, 67rb, 68vb, 70rb, 70vb.

Domine in virtute tua (XX), 33rb, 40rb, 59vb.

Domine ne in furore (VI), 28vb, 32ra.

(XXXVII), 29rb.

Domine probasti me (CXXXVIII), 9va, 30ra.

Domine quid multiplicati (III), 31rb, 33vb.

Domine quis habitabit (XIV), 30ra, 33ra, 65va, 67rb, 68vb.

Domini est terra (XXIII), 30ra, 33rb, 38rb, 57va, 59vb, 63va.

Dominus illuminatio mea (XXVI), 29rb, 30ra.
Dominus regit me (XXII), 33rb, 43va.
Dominus regnavit decorem indutus (XCII), 18ra, 21va, 32ra, 45ra, 45va, 46ra, 46rb, 46vb, 47ra, 47va, 47vb, 48rb-49ra, 49va-50va, 51rb-52ra, 52va-53rb, 53vb, 54ra, 55rb.
Dominus regnavit exsultet (XCVI), 40va, 60ra, 65va, 68vb.
Dominus regnavit irascantur (XCVIII), 40va.
Eripe me de inimicis (LVIII), 29rb.
Eripe me Domine (CXXXIX), 29ra, 30ra.
Eructavit cor (XLIV), 37ra, 37va, 60ra.
Exaltabo te Domine (XXIX), 30ra, 40rb, 60ra.
Exaudi Deus orationem meam cum deprecor (LXIII), 65va.
Exaudi Domine iustitiam meam (XVI), 33ra.
Exaudiat te Dominus (XIX), 33rb, 43va.
Exspectans exspectavi (XXXIX), 29rb.
Exsultate Deo adjutori (LXXX), 43va.
Exsultate iusti (XXXII), 57va.
Exsurgat Deus (LXVII), 41rb, 41vb.
Fundamenta (LXXXVI), 15rb, 17rb.
In convertendo (CXXV), 9va.
In Domino confido (X), 32va, 39vb, 65va.
In exitu Israel de Aegypto (CXIII), 31vb, 32vb, 33va, 39vb, 41vb.
Jubilare (XCIX), 18ra, 21va, 51rb-53rb.
Judica me Deus et discerne (XLII), 30rb, 43va.
Judica me Domine quoniam ego in innocentia (XXV), 33rb.
Laetatus sum (CXXI), 63rb.
Lauda Jerusalem Dominum (CXLVII), 9va, 13rb, 39ra, 43rb, 59va, 61rb, 63rb, 67ra, 68va, 69ra, 70vb, vide infra Omnia Laudate.
Laudate Dominum de caelis (CXLVIII), 18ra, 30rb, 51rb, 52va-53ra, 53va.
Laudate Dominum omnes gentes (CXVI), 9va, 13rb, 31ra, 38vb, 59va, 61rb, 67ra, 68va, 69ra, 70vb, vide infra Omnia Laudate.
Laudate Dominum quoniam bonus est (CXLVI), 9va, 13rb, 38vb, 59va, 61rb, 67ra, 68va, 69ra, 70vb, vide infra Omnia Laudate.
Laudate nomen Domini (CXXXIV), 9va, 13rb, 38vb, 59va, 61rb, 63rb, 67ra, 68va, 69ra, 70vb, vide infra Omnia Laudate.
Laudate pueri Dominum (CXII), 9va, 13rb, 31vb, 33va, 38vb, 39va, 39vb, 41vb, 59va, 61rb, 67ra, 68va, 69ra, 70vb, vide infra Omnia Laudate.
Magnus Dominus (XLVII), 41rb, 41vb.
Memento Domine (CXXXI), 14va, 19va.
Miserere mei Deus (L), 21va, 28vb, 30rb.
Misericordias Domini (LXXXVIII), 15rb.
Nisi Dominus aedificaverit (CXXVI), 63rb.
Notus in Iudaea (LXXV), 30rb.
Omnes gentes (XLVI), 40rb.
Quam dilecta tabernacula (LXXXIII), 43va, 68vb.
Quare fremuerunt (II), 29rb, 31rb, 33vb, 59vb.
Quemadmodum (XLI), 43va.
Qui confidunt (CXXIV), 63rb.
Salvum me fac (LXVIII), 28rb.
Salvum me fac Domine quoniam defecit sanctus (XI), 32vb.
Te decet hymnus (LXIV), 57va, 68vb.

Usquequo Domine (XII), 32vb.

Venite exsultemus (XCIV), 15ra, 17rb, 26ra, 28rb, 31rb, 33vb, 34rb, 39vb, 43rb, 45va, 46ra-46va, 47ra, 47rb, 47vb, 48ra, 50va, 51rb, 52rb, 53vb, 54vb, 55rb, 56ra, 56vb, 57ra-57va, 59ra, 59rb, 59vb, 60vb, 61va, 63ra, 63va, 64ra, 64va, 65va, 66ra, 66va, 67ra-67va, 68ra, 68vb, 69va, 70rb, 70vb.

Verba mea auribus (V), 32ra, 67rb.

Voce mea (CXLI), 29ra, 30ra.

Omnia Laudate (CXII, CXVI, CXXXIV, CXLVI, CXLVII), 9va, 13rb, 26rb, 38vb, 39rb, 53vb, 56vb, 61rb, 61vb, 62vb, 67ra, 68va, 69ra, 70vb, 71ra.

LITTERA : Q

Quem aethera et terra, prosa responsorii *Verbum caro factum est*, 13va.

Quem cunctis, str. hymni *O quam glorifica*, 61vb, 63rb.

Qui apparuisti hodie, v. responsorii brevis *Christe fili Dei*, 17ra.

Qui carne quondam, str. hymni *O nata lux*, 60ra.

Qui expansis, v. tropi post laud. in triduo sacro, 28vb.

Qui natus es de Virgine, v. responsorii brevis *Christe fili Dei*, 14rb, 15vb.

Qui passurus, v. tropi post laud. in triduo sacro, 28vb.

Qui pro nobis pependit in ligno, v. responsorii brevis *Surrexit Dominus de sepulcro*, 34ra.

Qui prophetice, v. tropi post laud. in triduo sacro, 28vb.

Qui sedes, v. responsorii brevis *Christe fili Dei*, 60ra.

Qui surrexisti a mortuis, v. responsorii brevis *Christe fili Dei*, 33vb.

Qui tecum vivit et regnat, conclusio orationem, 28vb, 31ra.

Quicumque vult salvus esse, symbolum athanasium in officio primae, 31rb.

Quis est iste puer, v. tropi *Hodie cantandus*, 14rb.

LITTERA : R

Recordamini, v. responsorii *Sedit angelus*, 31va, 39ra.

RESPONSORIA BREVIA IN OFFICIO

Ad eloquia, 48rb.

Adorate Dominum, 60rb.

Ascendens Christus in altum, 40ra.

Ascendit Deus in jubilatione, 40rb.

Benedicam Dominum, 45rb.

Caeli aperti sunt super, 60rb.

Christe fili Dei vivi miserere nobis, 14rb, 15vb, 17ra, 33vb, 43va, 60ra.

Cibavit illos ex adipe, 43vb.

Clamavi in toto, 45ra, 45vb, 49va.

Dominus in caelo, 40rb.

Domum tuam Domine decet, 63vb.

Educat panem de terra, 43vb.

Exaltate Dominum Deum nostrum, 44rb.

Haec est domus Domini, 63vb.

Hic est Deus Deus noster, 44rb.

In aeternum Domine, 45ra, 45vb, 49va.

Inclina cor meum, 45ra, 45vb.

Initium sapientiae, 48rb.
Intonuit de caelo, 60rb.
Laudate Dominum quia bonus Dominus, 44va.
Non est hic aliud, 63vb.
Omnis sapientia, 48rb.
Ostende nobis Domine, 8va.
Panem caeli dedit eis, 43va.
Redime me Domine, 45rb.
Resurrexit Dominus, 33vb.
Sana animam meam, 45rb.
Spiritus Domini replevit orbem terrarum, 41va.
Spiritus omnia scrutatur, 41va.
Spiritus paraclitus, 41va.
Stetit angelus juxta aram templi, 65vb.
Super te Jerusalem, 8va.
Surrexit Dominus de sepulcro, 34ra.
Surrexit Dominus vere, 34ra.
Veni ad liberandum nos, 8rb.

RESPONSORIA PROLIXA IN OFFICIO ET PROCESSIONIBUS

Ab omni via, 23va.
Absterget Deus, 18va, 55va, 57vb, 65ra.
Adaperiat Dominus, 51rb-52ra.
Adduxisti Domine, 63vb.
Adonai Domine, 50va.
Adsunt nobis, 65ra.
Aestimatus sum, 30rb.
Agnosce, r. ad I vesp. Vincentii, 18vb.
Almifluus, r. 1 ad noct. in octava Lamberti, 65rb.
Amavit eum Dominus, 62vb, 66vb.
Angelus Domini, 31rb, 33vb, 35rb.
Apparuerunt, r. ad process. Pentecostes, 41va, 42va.
Armilla perforata est, 58va.
Ascendens in altum, 40va.
Aspiciens, r. 1 ad I noct. Nativitatis Domini, 8ra, 8va, 9va.
Assumpsit Jesus, 60rb.
Audi Israel, 25va.
Audit in evangelio, 66rb.
Ave Maria, 26rb.
Beata es virgo Maria, 61vb.
Beatissimi Remigii, 66ra.
Beatus Gamaliel, 59va.
Beatus Laurentius clamavit, 60vb.
Beatus Martinus, 69va, 69vb.
Beatus Nicolaus, 10ra.
Beatus vir, 36vb, 37ra, 37vb.
Benedic Domine, 63vb.
Benedicamus Patri, 46ra, 47ra.
Benedicat nos Deus, 44ra, 45ra, 46rb, 47rb.
Benedictus, r. 1 ad I noct. dom. infra oct. Nativitatis Domini, 15rb, 15vb, 16va.

r. 2 ad III noct. Trinitatis, 45ra, 46rb, 47va.
Bonum michi Domine, 24vb.
Candidi facti sunt, 37va, 37vb.
Canite tuba, 12rb, 12va.
Cantantibus organis, 70rb.
Christi testes, 57rb.
Christi virgo, 26va, 26vb.
Christus resurgens, 34rb, 35rb, 35va, 39ra.
Circumdederunt me, 27rb.
Cives apostolorum, 12va, 20vb, 65ra, 68va.
Clama, r. 1 ad noct. fer. IV Quatuor Temporum hiemalium, 11va.
Collegerunt, r. in ritu benedicendi palmas, 27va.
Confessor Dei, 10ra.
Conforta me, 50ra.
Consilium et opus, 64va.
Constantes, r. 2 ad noct. vigiliae Nativitatis Domini, 13ra.
Contumelias et terrores, 28ra.
Cor da nostra, 59vb.
Corde et animo, 62vb, 63rb.
Corpora sanctorum, 58ra.
Cum exiret Jacob, 24rb.
Cum jucunditate, 63rb.
Cum perambulet, 9rb.
Cum venisset, 58rb, 58va.
De illa occulta, 13ra.
De ore leonis, 27ra, 37ra, 37rb.
Declara super nos, 24vb.
Descendit de caelis, 14rb, 15vb, 16va.
Deum time, 48ra-49rb.
Deus omnium, 44vb, 45ra, 45va, 46ra, 46rb, 46vb-47rb, 47vb.
Diffusa est, 70ra.
Dignus es Domine, 34va.
Dilexit Andream, 9va.
Dixerunt impii, 28ra.
Dixit Dominus ad Noe, 22rb.
Doctor bonus, 9ra.
Domine rex omnipotens, 50ra.
Domine si conversus fuerit, 71rb.
Ductus est Jesus, 23rb, 23va.
Dulce lignum, 38va.
Dum beatus Servatius, 39ra, 39rb.
Dum complerentur, 41rb.
Dum transisset, 31rb, 33vb.
Ecce, r. 3 ad noct. vigiliae Epiphaniae, 16va.
Ecce Adam, 21va, 22ra.
Ecce apparuit, 11ra.
Ecce dies veniunt, 53va, 53vb.
Ecce ego mitto vos, 56ra, 67vb.
Ecce illuxit, 60va.
Ecce mitto angelum meum, 25va.
Ecce nunc tempus, 23rb.

Ecce vicit leo, 32vb, 33rb.
Educ de carcere, 23ra, 23va, 24ra, 24rb.
Egredietur, r. 1 ad noct. fer. VI Quatuor Temporum hiemalium, 11vb.
Emendemus, r. ad stationes servandas in feriis Quadragesimae, 22vb, 24rb.
Emitte agnum Domine, 11vb.
Eram quasi agnus, 28rb.
Erue a framea, 27ra.
Esto nobis, 24va, 24vb, 25rb.
Euge serve, 66vb.
Euntes in quid, 66va.
Exaltare Domine, 40ra, 40rb.
Exsultent iusti, 58ra.
Factum est silentium, 65va.
Factus est repente, 42ra, 42rb.
Felix namque es, 63rb, 68vb, 69ra.
Fidelis servus, 66vb.
Filiae Jerusalem, 36va, 36vb, 38ra.
Franciscus ut in publicum, 66va.
Fuerunt sine, 12ra, 20vb, 68va.
Fuit homo, 55rb.
Fulgebunt, r. 2 ad III noct. de communi confessorum, 62vb.
Fundata est, 63vb.
Gaude Maria, 61vb.
Gloria et honore, 55rb.
Gloria Patri, 45va, 46vb, 47vb.
Gloriosa sanctorum, 68ra.
Gloriosus cultor, 66ra.
Gloriosus martyr, 19ra, 64vb.
Gyrum caeli, 48rb.
Habemus in isto Christi, 39ra, 56vb, 68vb.
Hic est Martinus, 69va.
Hoc signum crucis, 38rb, 64ra, 64rb.
Hodie nata est, 63ra.
Homo Dei, 9rb.
Homo quidam, 43rb.
Honor virtus, 44ra, 44rb, 45va, 46vb, 47vb.
Hos igitur constanter, 67rb, 67va.
Immolabit haedum, 43rb.
Immortali saeculorum, 57rb-57vb.
In aeternum Domine, 21vb-22rb.
In circuitu tuo, 58ra.
In columbae specie, 17ra, 17rb.
In craticula, 61ra.
In dedicatione, 63va.
In die qua invocavi, 27rb.
In monte oliveti, 28va.
In principio, r. 1 ad I noct. dom. in Septuagesima, 21rb.
 r. 1 de historia Sapientiae, 48ra.
In principio creavit, 21rb.
In proximo est, 27ra.
In visione Dei, 37rb, 65ra, 67vb.

Inclina cor meum Deus, 21va, 22ra, 22rb, 49va.
Ingresiente Domino, 27va, 27vb.
Ingressus angelus, 8va, 26va.
Innuebant patri ejus, 55ra.
Inter Moysen, 60rb.
Inter natos, 55rb, 55va, 68vb.
Intuemini, r. 3 ad III noct. dom. IV in Adventu, 12rb.
Ista est, 61vb.
Iste cognovit, 66vb.
Iste est qui ante Deum, 66vb.
Iste homo ab adolescentia, 62vb, 66vb.
Iste sanctus, 67va, 70va.
Isti sunt agni novelli, 37va.
Isti sunt dies, 17va, 23ra, 26ra, 26vb.
Isti sunt duae olivae, 57vb.
Isti sunt duo viri, 55vb, 57vb.
Isti sunt sancti, 15ra, 15rb, 18va, 37ra, 38va, 68vb.
Isti sunt viri sancti, 57vb.
Jam non dicam vos, 41vb, 42ra.
Jerusalem, r. 1 ad I noct. dom. II in Adventu, 10va, 10vb.
Judaea et Jerusalem, 13rb.
Juravi dicit Dominus, 12rb.
Justum deduxit, 25rb, 54vb, 55ra.
Justus germinabit, 66vb.
Lapides pretiosi, 63vb.
Lapides torrentis, 14vb.
Levita Laurentius, 60vb.
Locutus est, 25va.
Lucia virgo, 11rb.
Lux perpetua, 36vb, 37vb.
Magnus Dominus, 44ra, 45va, 46vb, 47vb.
Magnus sanctus, 19va, 56va.
Mane surgens, 63vb.
Maria Magdalene, 32ra, 33ra, 34va.
Martinus Abrahae, 69vb.
Memento mei Deus in bono, 50ra.
Milibus undenis, 68ra.
Misit Herodes, 62va.
Multiplicati sunt, 27ra.
Nascetur, r. 3 ad III noct. dom. IV in Adventu, 12va, 12vb.
Ne magnitudo, 19rb.
Nesciens mater, 15va, 16va.
Nobilis et pulchra, 70vb.
Non auferetur, 12rb.
Non discedimus, 12rb.
Nos autem gloriari, 64rb.
O beata virginum, 68ra, 68rb, 69ra.
O bona crux, 10rb.
O crux benedicta, 38va.
O mater nostra, 70vb.
O praeclarum, 61rb.

O praesul Christi, 66ra, 66rb.
O praesulum clarissime, 39va, 54ra, 56vb, 61vb.
O regem, 16va.
O sacerdotes inclyti, 57vb.
O trium virorum, 59vb.
Oculis ac manibus, 56vb, 70ra.
Omnes amici, 29rb.
Omnes de Saba, 16vb, 17ra.
Omnis pulchritudo, 39vb, 40ra.
Orante sancto, 70va.
Paradisi portas, 22vb, 24rb.
Participem me, 23rb.
Pastor egregius, 67va.
Pater peccavi, 23va.
Peccata mea, 18vb.
Peto Domine, 50ra, 50rb.
Petre amas me, 20va, 20vb, 55vb, 56ra, 59ra, 59rb, 68vb.
Post passionem, r. 1 ad I noct. Ascensionis Domini, 40ra, 40rb.
 r. 1 ad I noct. Dionysii, 67ra.
Posui adjutorium, 66vb.
Praecepto praesidis, 9vb, 10ra.
Praeclarum pontificem, 54ra.
Pretiosa in conspectu, 36va, 38ra.
Princeps alme, 67ra.
Principes persecuti, 27ra.
Psallite Domino qui ascendit, 40va.
Qui custodiebant, 27ra.
Qui operatus est, 56rb.
Quis Deus magnus, 45ra, 46rb, 47va.
Quo progredieris, 61ra.
Quomodo flet istud, 12va, 12vb, 26rb, 26va.
Recessit pastor, 30rb.
Recolatur haec decenter, 57va.
Regnum mundi, 58rb.
Repleti sunt omnes, 41ra, 41va, 42va.
Respexit, r. ad II vesp. Sacramenti, 43vb.
Respondens Petrus, 60ra.
Romam oratum, 39rb, 39va, 53vb, 54ra, 56vb, 61va, 69ra.
Romam petens, 57rb.
Sacerdos Christi, 39va, 54ra.
Sacerdos Dei mitissimus, 64vb.
Salus nostra, 24vb.
Sancti mei, 57vb.
Sancti tui Domine, 57vb.
Sanctificamini, r. 1 ad noct. vigiliae Nativitatis Domini, 13ra, 13rb.
Sedit angelus, 31va, 39ra, 40ra, 41va.
Septies in die, 23va.
Sepulto Domino, 30ra.
Servus tuus, 24vb.
Si bona suscepimus, 49rb.
Si oblitus fuero, 34vb.

Simon Petrus, 56ra, 59ra.
Sint lumbi vestri, 27rb, 55ra, 57vb, 58ra, 62vb, 66vb.
Soror Marthae, 58rb.
Spes mea, 21vb-22va.
Spiritus Domini, 42ra, 42va.
Spiritus sanctus, 41vb.
Summae Trinitati, 44ra-44va, 45ra, 45vb, 46ra, 46va-47va, 48ra, 56vb, 68vb, 69ra.
Summe Dei praesul, 10ra, 10rb.
Sunt ait Jesus, 60ra.
Super salutem ei, 48va, 49ra, 61rb-61vb, 63rb.
Tamquam ad latronem, 29rb.
Te Deum Patrem, 46ra, 47ra.
Te sanctum Dominum, 65rb, 65vb, 68vb.
Tentavit, r. 3 ad III noct. dom. in Quinquagesima, 22rb.
Terribilis est locus, 63va, 63vb, 65va.
Thebaeorum martyrum, 67rb.
Tolle arma tua, 24ra.
Tradiderunt me, 29va.
Tria sunt munera, 17ra.
Tristitia vestra, 36va, 36vb, 37vb, 38ra.
Tu exsurgens, 8ra, 8va, 10vb, 11ra, 11rb, 12vb.
Tua sunt Christe, 68vb, 69ra.
Tua sunt haec Christe, 69ra.
Ubi est Abel frater, 21va, 22ra.
Usquequo, r. ad utrasque vesp. dom. in Passione, 26vb, 27ra.
Veni ad liberandum nos, 26va.
Verbum caro factum est, 14rb-14vb, 15vb-16va, 18va, 20ra.
Vere felicem, 25ra.
Verus pudicitiae, 68ra.
Vicesima quarta, 12rb.
Videns Jacob, 24vb.
Videntes Joseph, 24va.
Videte miraculum, 19vb.
Vidi conjunctos viros, 57ra.
Vidi Dominum facie, 24rb.
Vidi Dominum sedentem, 52va.
Vidi speciosam, 61va.
Vir pretiosus, 39ra.
Virgo Christi Barbara, 9va, 9vb.
Virgo flagellatur, 70vb, 71ra.
Virtute magna, 32va, 33rb, 34va, 37va, 38va.
Vox tonitru, 14vb, 15ra, 38va, 38vb.

Rex sanctorum, initium litaniae noricae in vigilia Pentecostes, 40vb.

LITTERA : S

Sed libera nos a malo, conclusio *Pater noster* in canone missae, 41va.

SEQUENTIAE IN MISSA

Ad laudes, 55ra.
Clare sanctorum, 9rb, 19va, 59rb, 65ra.
Hac in die, 71ra.
Laetetur hodie, 60rb.
Laudes crucis, 38va.
Laurenti David, 61ra.
Psallat cum laetitia, 9vb.
Veni sancte Spiritus, 42va.
Verbum Dei, 38vb.
Victimae paschali, 34ra, 37rb.
Virginalis turma, 68ra.

Sicut dixit vobis, v. responsorii brevis *Resurrexit Dominus*, 33vb.
Sicut erat, responsio ad *Gloria Patri*, 14va, 16ra, 20ra.
Sit Trinitati, doxologia hymni *Doctor egregie*, 19rb, 56va; doxologia hymni *Jam bone pastor*, 20va, 59ra.

LITTERA : T

Tantum ergo sacramentum, str. hymni *Pange lingua ... corporis*, 43rb.
Te Deum laudamus, canticum in officio, 8ra, 9rb, 9vb, 13vb, 15ra, 15vb, 16rb, 17ra, 19ra, 19rb, 19vb, 20rb, 21va, 26ra, 26va, 31rb, 32va-33ra, 33va, 33vb, 36vb, 37ra, 37va, 38ra, 38va, 42va-43ra, 43va, 44ra, 44va, 45rb, 45va, 46ra, 46rb, 46vb, 47ra, 47va, 47vb, 48va-49rb, 49vb-50va, 51rb-52ra, 52va-53va, 54ra, 54vb, 55rb, 71rb.

TRACTUS IN MISSA

Attende caelum, 30va, 40vb.
Beatus vir, 27rb.
Cantemus Domino, 30va, 40vb.
De necessitatibus, 23vb.
Dixit Dominus mulieri, 24rb.
Domine audiui, 29vb.
Domine non secundum, 23vb.
Eripe me domine ab homine, 29vb.
Laudate Dominum omnes gentes, 23vb, 30vb, 51ra.
Qui regis Israel, 11vb.
Qui seminant, 20vb.
Sicut cervus, 30va, 40vb.
Tu es Petrus, 20vb.
Vinea facta est, 30va, 40vb.

Tu autem Domine, conclusio lectionum in officio, 28va, 30ra, 52va.
Tu cum virgineo, str. hymni *O quam glorifica*, 61va, 61vb, 63ra.

VERSICULI SACERDOTALES IN OFFICIO

Benedictus qui venit in nomine, 13vb.
Exaltate Dominum, 44ra, 44rb.
Excelsus super omnes gentes, 45va, 46ra, 46rb, 46vb, 47ra, 47va, 47vb, 48rb-49rb, 49vb, 50ra-50va, 51rb-52ra, 52va-53va.
Gloria et honore, 67va.
Gloriosus, 67rb.
Memento nostri, *Visita nos*, 8ra.
Panem de caelo praestitisti eis, 43va.
Spiritus omnia scrutatur etiam profunda, 41rb.
Verbo Domini caeli firmati, 60ra.

VERSUS ET VERSICULI IN OFFICIO

Ab insurgentibus in me, *Libera me Domine*, 29rb.
Ab occultis meis, 45rb.
Adjutor meus esto ne derelinquas, 45rb.
Adorate Dominum, *Omnes angeli*, 60rb, 63vb.
Adoremus crucis signaculum, 38va.
Amavit eum Dominus, 25ra, 27rb, 39ra, 39va, 54ra, 66ra-66va, 69va, 69vb, 70rb.
Angelis suis Deus, 23ra, 23va, 24ra-24vb, 25rb.
Ascendens Christus in altum, 39vb, 40va, 40vb.
Ascendit Deus in jubilatione, 39vb, 40ra.
Ascendit fumus aromatum, 65va.
Ave Maria gratia, 8va, 8vb, 61vb, 63ra.
Benedicamus Patri et Filio, 60rb.
Benedicamus Patrem et Filium, 42va, 60ra.
Benedicta gloria Domini, 63vb.
Benedictus es Domine in firmamento, 60ra.
Benedictus qui venit in nomine Domini, 13rb, 13vb, 19vb, 59vb.
Christus factus est pro nobis obediens Patri usque ad mortem, *Mortem autem crucis*, 28vb.
Cibavit illos ex adipe frumenti, 43va.
Cognoverunt Dominum, *In fractione panis*, 34ra.
Collocavit me in obscuris, *Sicut mortuos saeculi*, 30rb.
Confitemini Deo deorum, 44va.
Confitemini Domino, 30vb.
Custodi nos, 42vb, 44ra.
Data sunt ei incensa multa, 65va, 65vb.
De ore leonis, 27ra.
Dederunt in escam meam fel, 27rb, 27va, 28rb.
Deus meus eripe me, *De manu peccatoris*, 27ra, 28va.
Dicet Domino, 23ra, 23rb, 25va.
Dicite in nationibus, 34rb, 35ra, 35rb.
Diffusa est, 70va.
Dilexit Andream Dominus, 9rb.
Dirigatur Domine, 21vb, 45ra, 45vb, 46rb-46vb, 47rb, 47va, 48ra, 49va-50va, 51va-52rb, 52vb-53vb.

Dispersit dedit pauperibus, 60vb.
Domine apud te, 44rb.
Domine Deus virtutum converte nos, 8va, 23vb.
Dominus in Sion magnus, 40rb.
Dominus regit me, 45rb.
Dominus regnavit, 45va, 46ra, 46rb, 46vb, 47ra, 47va, 47vb, 48rb-49rb, 49vb-50rb, 51rb, 51vb-53ra, 53va, 53vb.
Domus mea, 63va, 63vb.
Educas panem de terra, 43va, 43vb.
Egredietur Dominus de loco sancto suo, 8ra.
Egredietur virga de radice Jesse, 8ra.
Elevamini portae aeternales, 63vb.
Eripe me de inimicis meis Deus meus, 26vb, 27ra.
Eripe me Domine ab homine malo, 27ra.
Erravi, 60ra.
Erue a framea Deus, 26vb.
Ex Sion species, 8ra.
Exaltate Dominum Deum, 44ra, 44rb.
Exultent iusti in conspectu, 15ra, 36va, 55va, 57va-58ra, 59rb, 60vb, 66vb, 67ra, 67va, 68ra, 68rb, 68vb, 69ra.
Exsurge Domine, Et iudica causam meam, 28va.
Fuit homo missus a Deo, 55rb.
Gaudete iusti in Domino, 34rb, 35ra, 35rb.
Gavisi sunt discipuli, Viso Domine, 34ra.
Gloria et honore, 36vb, 55ra-55va, 60vb, 62va, 64va, 64vb, 70rb, 70va.
Gloriosus Deus, 68vb.
Hic est Deus Deus noster, 44ra.
Hoc signum crucis erit in caelo, 38rb, 38va, 64ra, 64rb.
Homo pacis meae, In quo sperabam, 28va.
In conspectu angelorum psallam, 65va.
In omnem terram, 9ra, 14vb, 19rb, 20va, 37va, 55vb-56va, 59ra.
In pace in idipsum, Dormiam et requiescam, 30ra, 59vb.
In resurrectione tua Christe, 31va, 33va-34ra, 40ra.
Insurrexerunt in me, Testes iniqui, 29rb.
Intende animae meae, 27ra.
Intonuit de caelo Dominus, Et altissimus dedit vocem suam, 59vb-60rb.
Ipse liberavit me, 23rb, 23va.
Ipse reget nos in saecula, 44ra, 44rb.
Iusti autem, 69ra.
Iustum deduxit, 39ra, 69va, 69vb.
Laetamini in Domino, 8va, 8vb, 67rb, 68vb.
Laudate Dominum quia bonus, 44rb, 44va.
Locuti sunt adversum me, Lingua dolosa, 29va.
Loquebantur variis, 41rb-41vb.
Magnificavit eum, 66ra.
Mane nobiscum Domine, 33va, 34ra, 35rb.
Memento nostri Domine, 8va.
Memor fui nocte, 44vb, 45va, 46ra, 46rb, 46vb-47rb, 47vb, 48ra, 49rb, 49vb, 50rb, 50va, 51rb, 52rb.
Ne perdas cum impiis, 27rb.
Nemo novit quae Dei sunt, 41va.

Non est hic aliud, 63va.
Notum fecit Dominus, 13va.
Omnes de Saba, 17ra.
Omnes gentes quascumque, 17ra.
Omnis sapientia, 48rb.
Omnis terra adoret, 16vb, 17ra, 38rb.
Omnium est enim artifex, 41va.
Ora pro nobis, v. ad I vesp. Catharinae, 70vb.
Ora pro nobis beate, v. ad utrasque vespas Servatii, 39ra-39va, 53vb, 54ra.
Ora pro nobis beate Nicolae, 10ra, 66ra.
Panem caeli dedit eis, 43rb.
Panem de caelo praestitisti eis, 43rb-43vb.
Patefactae sunt januae, 14vb.
Peccavimus cum patribus, 23va, 23vb, 37rb.
Post partum virgo, 19vb, 61rb, 61vb, 62vb, 63ra.
Posuisti Domine super, 64va.
Posuit fines tuos pacem, 43rb, 43vb.
Puer natus est nobis, 13va.
Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine, 52rb.
Reges Tharsis, 16vb, 17rb.
Resurrexit Dominus, 31rb, 32ra, 32va-33rb, 33vb, 35rb, 35va.
Rorate caeli desuper, 8ra, 8va, 10va-12vb, 26rb.
Scapulis suis obumbrabit tibi, 23rb, 23va.
Scuto circumdabit te, 23rb.
Si diligeretis me, 39vb.
Sit nomen Domini benedictum, 42vb, 44ra-44va, 59vb.
Specie tua et, 9va, 10ra, 58rb, 61va, 63ra, 70ra, 70rb, 70vb, 71ra.
Speciosus forma, 59vb, 60va.
Spiritus Domini replevit orbem terrarum, 41ra, 41rb, 41vb.
Spiritus omnia scrutatur, 41va.
Stetit angelus juxta aram, 65rb-65vb.
Surrexit Dominus de sepulcro, 33vb, 34vb.
Surrexit Dominus vere, 31rb.
Tamquam sponsus, 13rb, 13va, 14va, 14vb, 16ra.
Timebunt gentes nomen tuum Domine, 8ra, 8rb.
Timor Domini initium sapientiae, 48ra-49rb.
Totum fecit Dominus, 13va.
Tu autem Domine, Susceptor meus es, 30ra, 30rb.
Tu es Petrus, 56ra, 56va.
Verbo Domini caeli firmati, 44ra, 60ra.
Verbum caro factum est, 14ra, 20ra.
Veritas de terra orta est, 13va.
Vespertina oratio, 17vb, 21rb, 21vb, 22rb, 44vb, 45va, 45vb, 46rb, 46va, 47ra, 47rb, 47vb, 49rb-50ra, 50va, 51rb-52rb, 52vb-53va.
Via vitae custodientibus disciplinam, 48rb.
Viae ejus viae pulchrae, 48rb.
Vidimus stellam, 16vb.
Vivet anime mea et laudabit te, 60ra.
Vox clamantis, 8rb.

Vide humilitatem, repetitio in graduale *De necessitatibus*, 24rb.

- 1 Dr. M.G. Spiertz, *Maastricht in het vierde kwart van de achttiende eeuw* *
- 2 Dr. Remigius Dieteren O.F.M., *Grondbeleid en volkshuisvesting in de Mijnstreek* *
- 3 Dr. J.M. Gijsen, *Nikolaus Heyndal (2 delen)*
- 4 Drs. J.F.R. Philips, Drs. J.C.G.M. Jansen, Drs. Th.J.A.H. Claessens, *Geschiedenis van de landbouw in Limburg 1750-1914* *
- 5 Dr. P.Th. van Beuningen, *Wilhelmus Lindanus als inquisiteur en bisschop* *
- 6 Dr. E. Roebroek, *Het land van Montfort* *
- 7 J. Koreman, *De stadsrekening van Maastricht over het jaar 1399-1400* *
- 8 Dr. J.M. Gijsen, *Joannes Augustinus Paredis (1759-1886), bisschop van Roermond en het Limburg van zijn tijd*
- 9 Dr. Jean Baerten, *Het graafschap Loon (11e-14e eeuw)*
- 10 A.H. Paape, *Donkere jaren* *
- 11 Dr. Mr. H.H.E. Wouters, *Grensland en bruggehoofd* *
- 12 Dr. C. van den Berg, *H.B.J. van Rijn, burgemeester van Venlo, pionier der milieuhygiëne* *
- 13 Dr. J. Grauwels, *Dagboek van gebeurtenissen opgetekend door Christiaan Munters (1529-1545)*
- 14 Dr. P.L. Nève, *Het rijkskamergerecht en de Nederlanden*
- 15 Prof. Dr. W. Jappe Alberts, *Geschiedenis van de beide Limburgen, Deel I*
- 16 Dr. L. Peters, *Geschichte des Geschlechtes von Schaesberg* *
- 17 Prof. Dr. W. Jappe Alberts, *Geschiedenis van de beide Limburgen, Deel II*
- 18 Ir. C.E.P.M. Raedts m.i., *De opkomst, de ontwikkeling en de neergang van de steenkolenmijnbouw in Limburg*
- 19 Dr. S.Y.A. Vellenga, *Katholiek Zuid-Limburg en het fascisme*
- 20 Dr. W. Krings, *Wertung und Umwertung von Allmenden im Rhein-Maas-Gebiet vom Spätmittelalter bis zur Mitte des 19. Jahrhunderts*
- 21 Dr. P.J.H. Ubachs, *Twee heren, twee confessies. De verhouding van Staat en Kerk te Maastricht, 1632-1673*
- 22 Jaak Breppe, *Het Lager Onderwijs in de provincie Limburg (1815-1830)*
- 23 Harry Schillings, *Toneel en Theater in Limburg in de 19e en 20e eeuw*
- 24 Prof. Dr. W. Jappe Alberts, *Van heerlijkheid tot landsheerlijkheid* *
- 25 Ph. Vander Maelen, *Dictionnaire géographique du Limbourg*
- 26 Dr. J.P. Gribbling, *Willem Hubert Nolens 1860-1931*
- 27 Dr. J.A.K. Haas, *De Verdeling van de Landen van Overmaas 1644-1662*
- 28 Prof. Dr. W. Jappe Alberts, *Overzicht van de geschiedenis van de Nederrijnse Territoria tussen Maas en Rijn, ± 800-1288*
- 29 Henry Baillien, *Tongeren van Romeinse Civitas tot Middeleeuwse Stad*
- 30 Dr. J.C.G.M. Jansen, *Landbouw en economische golfbeweging in Zuid-Limburg 1250-1800*
- 31 M.P. Gutmann, *War and rural life in the early modern Low Countries*
- 32 Dr. Rudolf Philips, *Gezondheidszorg in Limburg*
- 33 Dr. A.F. Gehlen, *Het notariaat in het tweeherig Maastricht*
- 34 P.J.H. Baghus, *De slag om de Roerdriehoek* *
- 35 Dr. Ton Meijnecht, *Bartholomeus van Maastricht († 1446), Monnik en Conciliarist*
- 36 Prof. Dr. W. Jappe Alberts, *Overzicht van de geschiedenis van de Nederrijnse Territoria tussen Maas en Rijn, Deel II, 1288-± 1500*
- 37 François Vanduffel, *Industrialisatie en verandering: Lommel tussen 1890 en 1914*
- 38 Drs. A.P.M. Cammaert, *Tussen twee vuren*
- 39 Drs. J.M.B. Tagage, *De Ordinarius van de collegiale Onze Lieve Vrouwekerk te Maastricht*
- 40 Dr. G.H.A. Venner, *De Meinweg*
- 41 Dr. C.A.A. Linssen, *Historische opstellen over Lotharingen en Maastricht in de Middeleeuwen*
- 42 Dr. L.H.M. Kreukels, *Mijnarbeid: volgzaamheid en strijdzaamheid*
- 43 Dr. E. Lavigne, *Kroniek van de abdij van Sint-Truiden, deel 1: 628-1138*
- 44 Dr. J.L.H. Hartmann, *De reconstructie van een middeleeuws landschap*
- 45 Dr. Th.L.M. Engelen, *Fertiliteit, Arbeid, Mentaliteit*
- 46 Dr. E. Lavigne, *Kroniek van de abdij van Sint-Truiden, deel 2: 1138-1558*
- 47 *Eenheid en Scheiding van de beide Limburgen. Verslagbundel van het op 26 mei 1989 te Alden Biesen gehouden congres bij gelegenheid van de herdenking 150 jaar beide Limburgen.*
- 48 Dr. J.G.C. Venner, *Beeldenstorm in Hasselt, 1567.*
- 49 Mark Hanson, *Van Frans naar Nederlands*
- 50 Dr. Hans van Dijk, *Panorama van drie eeuwen muziek in Limburg*
- 51 Dr. P.J.M. Teeuwen, *Uit aarde geschapen*
- 52 Prof. Dr. J.C.G.M. Jansen en Drs. W.J.M.J. Rutten, *Geschiedenis van de landbouw in Limburg in de twintigste eeuw*
- 53 Dr. E. Lavigne, *Kroniek van de abdij van Sint-Truiden, deel 3: 1558-1679*
- 54 Drs. J.M.B. Tagage, *De Ordinarius Chori van de collegiale Sint-Servaaskerk te Maastricht*

* Deze titels zijn uitverkocht